

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ 2009 - 2010

ΑΘΗΝΑ 2009

Ο Δ Η Γ Ο Σ

Σ Π Ο Υ Δ Ω Ν

2 0 0 9 – 2 0 1 0

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

Πρόλογος	7
1. Ημερολόγιο Ακαδημαϊκού Έτους 2009-2010	11
2. Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό	12
3. Αντικείμενο και Διάρθρωση του Τμήματος	17
3.1. Σύντομο Ιστορικό	17
3.2. Το Αντικείμενο του Τμήματος	17
3.3. Δομή και Λειτουργία του Τμήματος	18
4. Οργάνωση των Σπουδών	19
4.1. Δομή	19
4.2. Σύμβουλος Σπουδών	19
4.3. Κορμός και Κύκλοι Σπουδών	19
4.4. Πρακτική Άσκηση	21
4.5. Εξετάσεις	21
4.6. Πτυχιακή Εργασία	22
4.7. Υπολογισμός του Βαθμού στο Πτυχίο	22
4.8. Συγγράμματα	23
4.9. Ξένες Γλώσσες	23
4.10. Βιβλιοθήκες	23
4.11. Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών	24
5. Φοιτητική Μέριμνα	25
5.1. Γενικά	25
5.2. Ταμείο Αρωγής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών	25
5.3. Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)	27
5.4. Γραφείο Διασύνδεσης	28
5.5. Φοιτητικός Σύλλογος	29
5.6. Άθληση	29
6. Διεθνείς Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες	30
7. Εργαστήρια του Τμήματος	31
8. Πρόγραμμα Σπουδών	32
8.1. Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού	32
8.2. Πρόγραμμα Υποχρεωτικών Μαθημάτων και Ειδικής Επιλογής	34

8.2.1.	Α΄ Κύκλος Πολιτική Ανάλυση	34
8.2.2.	Γ΄ Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	35
8.2.3.	Δ΄ Κύκλος Διοικητική Επιστήμη	37
8.3.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Χειμερινού Εξαμ.	38
8.4.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Εαρινού Εξαμ.	40
8.5.	Προαιρετικά Μαθήματα Εκτός Βαθμολογίας	42
9.	Περιγραφή Μαθημάτων Προγράμματος Σπουδών	43
9.1.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού	43
9.1.1.	Μαθήματα Κορμού Α΄ Εξαμήνου	43
9.1.2.	Μαθήματα Κορμού Β΄ Εξαμήνου	46
9.1.3.	Μαθήματα Κορμού Γ΄ Εξαμήνου	50
9.1.4.	Μαθήματα Κορμού Δ΄ Εξαμήνου	53
9.2.	Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης και Ειδικής Επιλογής	60
9.2.1.	Α΄ Κύκλος Πολιτική Ανάλυση	60
	α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης	61
	β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου	66
	γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου	69
9.2.2.	Γ΄ Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	73
	α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης	74
	β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου	79
	γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου	81
9.2.3.	Δ΄ Κύκλος Διοικητική Επιστήμη	85
	α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης	86
	β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου	91
	γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου	93
9.3.	Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής	96
9.3.1.	Χειμερινό Εξάμηνο	96
9.3.2.	Εαρινό Εξάμηνο	114
9.4.	Προαιρετικά Μαθήματα Εκτός Βαθμολογίας	135
10.	Κατατακτήριες Εξετάσεις	139
11.	Μεταπτυχιακές Σπουδές	141
11.1.	Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό των Π.Μ.Σ.	141
11.2.	Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.)	144
11.2.1.	Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία	144

11.2.2. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές	150
11.2.3. Κράτος και Δημόσια Πολιτική	156
11.2.4. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης	160
12. Διδακτορικό Δίπλωμα Ειδίκευσης	164
12.1. Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής	164
12.2. Οδηγίες για Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής	164
12.3. Κανονισμός Υποχρεώσεων Υποψηφίων Διδασκόντων	165
13. Μέλη Επιστημονικού - Διδακτικού Προσωπικού (Βιογραφικά)	167
14. Παραρτήματα	187
14.1. Πρακτική άσκηση	187
14.2. Εκδοτικοί οίκοι	189
14.3. Βιβλιοθήκες	191

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες,

Ο ανά χείρας Οδηγός Σπουδών έχει ως στόχο την ενημέρωση των φοιτητών και φοιτητριών για το πρόγραμμα, τις λειτουργίες και τις υποδομές του Τμήματος Π.Ε.Δ.Δ. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι για πέμπτη συνεχή χρονιά εφαρμόζεται το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος, το οποίο χαρακτηρίζεται από πολλές σημαντικές αλλαγές τόσο ως προς τα διδασκόμενα μαθήματα, όσο και ως προς τους θεσμούς και τις διαδικασίες που λειτουργούν στο Τμήμα μας.

Ελπίζουμε ότι οι αλλαγές που έχουν γίνει ενισχύουν περισσότερο τις σχέσεις των φοιτητών και φοιτητριών με τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος προς όφελος της ποιότητας των σπουδών τους και ταυτόχρονα εμπλουτίζουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις που παρέχονται από το Τμήμα.

Ενδεικτικά σημειώνω ορισμένα στοιχεία που πρέπει να προσεχθούν και να αξιοποιηθούν από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες:

- Λειτουργεί ο θεσμός του προσωπικού ακαδημαϊκού συμβούλου. Όλοι και όλες οι πρωτοετείς φοιτητές και φοιτήτριες κατανέμονται με αλφαβητική σειρά στα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Οι φοιτητές και φοιτήτριες έχουν την δυνατότητα να απευθύνονται στον Σύμβουλό τους για όλα τα ακαδημαϊκά ζητήματα που τους απασχολούν κατά την διάρκεια των σπουδών τους στο Τμήμα. Οι συνάδελφοι κι εγώ προσωπικά παροτρύνουμε τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες που παρέχει ο θεσμός του ακαδημαϊκού συμβούλου, διευκολύνοντας έτσι τις σπουδές τους στο Τμήμα.
- Ισχύει ο θεσμός της Διπλωματικής Εργασίας, σε προαιρετική βάση, η οποία και έχει αυξημένο βάρος στην διαμόρφωση του τελικού βαθμού του πτυχίου.
- Προσφέρονται μαθήματα επιλογής ήδη από το τέταρτο εξάμηνο σπουδών και έχουν θεσμοθετηθεί μαθήματα ελεύθερης επιλογής.
- Προσφέρονται, εκτός υπολογισμού του τελικού βαθμού του πτυχίου, δύο μαθήματα, της Διδακτικής των Κοινωνικών Επιστημών και της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, για την διευκόλυνση των αποφοίτων μας στην αγορά εργασίας.
- Κατά τα τέσσερα πρώτα εξάμηνα του κορμού δίδεται μεγαλύτερη έμφαση σε μαθήματα θεωρητικής υποδομής (πολιτική φιλοσοφία, πολιτική θεωρία)

αλλά και μεθοδολογίας των κοινωνικών επιστημών (ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι), με σκοπό τη δημιουργία ενός αρτιότερου ακαδημαϊκού υπόβαθρου των φοιτητών και φοιτητριών για την συνέχεια των σπουδών τους στα τέσσερα εξάμηνα της κατεύθυνσης.

Πιστεύω ότι το πρόγραμμα που παρουσιάζεται στις επόμενες σελίδες προκαλεί το ενδιαφέρον και μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για την ουσιαστική ενασχόληση με το χώρο της πολιτικής επιστήμης.

Με ευχές για μια γόνιμη και δημιουργική χρονιά

Χρήστος Λυριντζής

Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος

Όπως αναφέρεται στον Πρόλογο, το παρόν πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης τροποποιήθηκε και λειτουργεί με τη νέα του μορφή από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Η αναμόρφωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της δράσης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) «Αναβάθμιση Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών».

Το αναμορφωμένο πρόγραμμα περιέχει σειρά καινοτομιών που στοχεύουν στην αναβάθμιση των σπουδών και στην ενδυνάμωση του επαγγελματικού κύρους του πτυχίου. Οι αλλαγές που έγιναν δεκτές από τη Γ.Σ. του Τμήματος είναι αναμφίβολα σημαντικές και εκτίθενται συνοπτικά στον πρόλογο του Προέδρου.

Ωστόσο, σημειώνω ότι το περιβάλλον πεδίο του Τμήματος μετασχηματίζεται συνεχώς. Κατά συνέπεια η μεταρρυθμιστική προσπάθεια θα πρέπει να συνεχιστεί, ώστε η προσφορά του Τμήματος να ανταποκρίνεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις σε παραγωγή και μετάδοση γνώσεων και δεξιοτήτων.

Το αναμορφωμένο πρόγραμμα εγκρίθηκε από τη Γ.Σ. του Τμήματος στις 14 Δεκεμβρίου 2004.

Παναγιώτης Καζάκος
Ομότιμος Καθηγητής
Υπεύθυνος για την Αναμόρφωση
του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών
(Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.)

1. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009-2010

Χειμερινό Εξάμηνο

Περίοδος διδασκαλίας:

από Τρίτη 6 Οκτωβρίου 2009 έως & Παρασκευή 15 Ιανουαρίου 2010

Περίοδος εξετάσεων:

από Δευτέρα 18 Ιανουαρίου 2010 έως & Παρασκευή 5 Φεβρουαρίου 2010

Επίσημες αργίες

Εθνική εορτή: Τετάρτη 28 Οκτωβρίου 2009

Πολυτεχνείο: Τρίτη 17 Νοεμβρίου 2009

Διακοπές Χριστουγέννων - Νέου έτους:

από Πέμπτη 24 Δεκεμβρίου 2009 έως & Παρασκευή 8 Ιανουαρίου 2010

Πανεπιστημιακή εορτή Τριών Ιεραρχών: Σάββατο 30 Ιανουαρίου 2010

Εαρινό Εξάμηνο

Περίοδος διδασκαλίας:

από Δευτέρα 8 Φεβρουαρίου 2010 έως & Παρασκευή 21 Μαΐου 2010

Περίοδος εξετάσεων:

από Τρίτη 1 Ιουνίου 2010 έως & Τρίτη 22 Ιουνίου 2010

Επίσημες Αργίες

Καθαρά Δευτέρα: Δευτέρα 15 Φεβρουαρίου 2010

Εθνική εορτή: Πέμπτη 25 Μαρτίου 2010

Διακοπές Πάσχα:

από Δευτέρα 29 Μαρτίου 2010 έως & Παρασκευή 9 Απριλίου 2010

Πρωτομαγιά: Σάββατο 1 Μαΐου 2010

Αγίου Πνεύματος: Δευτέρα 24 Μαΐου 2010

Διακοπή μαθημάτων: Την ημέρα των φοιτητικών εκλογών και την επομένη.

Εξεταστική περίοδος Σεπτεμβρίου:

από Τετάρτη 1 Σεπτεμβρίου 2010 έως & Τετάρτη 22 Σεπτεμβρίου 2010

* Επίσημη αργία για τη Σχολή ΝΟΠΕ έχει καθοριστεί η 20η Φεβρουαρίου, ημέρα εξέγερσης των φοιτητών της Νομικής Σχολής.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Πρόεδρος του Τμήματος

Χρήστος Λυριντζής 210 3688951

Αναπληρωτής Πρόεδρος

Μιχαήλ Τσινισιζέλης 210 3688941

Γραμματέας

Ελένη-Αναστασία Ζουλούμη-Γιόκαρη 210 3688949

Γραμματεία Τμήματος

Διεύθυνση: Θεμιστοκλέους 6 (1ος όροφος), Αθήνα, Τ.Κ. 106 78
τηλ. 210 3688912-18, fax: 210 3688920

Ιστοσελίδα του Τμήματος: www.pspa.uoa.gr

Διοικητικό Προσωπικό

Διοικητικό Τμήμα - Κατατακτήριες Εξετάσεις – Μετεγγραφές:

Γεώργιος Ασπρίδης 210 3688914

Φοιτητικό Τμήμα:

Αλέξιος Παναγιωτόπουλος 210 3688915

Ελένη Σαρρή 210 3688912

Αναστασία Φιλίππου 210 3688912

Αικατερίνη Φώτου 210 3688913

Τμήμα Συγγραμμάτων:

Κωνσταντία Χριστοδούλου 210 3688917

Τμήμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:

Ιωάννα Νάνου 210 3688919

Βιβλιοθήκη Τμήματος

Διεύθυνση: Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη, (5ος και 6ος όροφος).
τηλ. 210 3689533, 210 3245885

Βιβλιοθηκονόμοι

Μαρίκα Αρζουμάν

Ευαγγελία Βολουδάκη

Ασημίνα Περρή

Αίθουσες Διδασκαλίας

Σίνα 3 - Νέο Κτήριο Ν.Ο.Π.Ε.

Αιόλου 42-44 (αίθουσες διδασκαλίας Π.Μ.Σ.)

Θεμιστοκλέους 6, 1ος όροφος (αίθουσα σεμιναρίων)

Ξενοφώντος 4, 6ος όροφος

Αίθουσα Οικονομίδου

Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό του Τμήματος

Τηλέμαχος Κουγγουλέρης

Αλεξάνδρα Κυπαρίσση

Καθηγητής από άλλο Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών

Λίνος – Αλέξανδρος Σισιλιάνος, Αναπλ. Καθηγητής του Τμήματος Νομικής

Καθηγήτρια από άλλο Πανεπιστήμιο

Γεωργία Γιαννακούρου, Αναπλ. Καθηγήτρια του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Για το π.ε. 2009-2010 βρίσκονται σε εκπαιδευτική άδεια τα μέλη ΔΕΠ:

Α. Βερέμης	(από 1η Σεπτεμβρίου 2009 έως 31η Ιουλίου 2010)
Π. Κιτρομηλίδης	(από 1η Φεβρουαρίου 2009 έως 31η Ιουλίου 2010)
Γ. Κουζέλης	(από 15η Φεβρουαρίου 2010 έως 30η Ιουνίου 2010)
Γ. Μαυρογορδάτος	(από 1η Σεπτεμβρίου 2009 έως 31η Αυγούστου 2010)
Γ. Σωτηρέλης	(από 25η Ιανουαρίου 2010 έως 25η Ιουλίου 2010)
Δ. Σωτηρόπουλος	(από 1η Σεπτεμβρίου 2009 έως 31η Ιουλίου 2010)
Ι. Καυταντζόγλου	(από 1η Οκτωβρίου 2009 έως 31η Ιανουαρίου 2010)

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διευθύντρια

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα 210 3688938

Καθηγητές

Νικηφόρος Διαμαντούρος ¹

Πασχάλης Κιτρομηλίδης 210 3688926

Χρήστος Λυριντζής 210 3688902

Γεώργιος Μαυρογορδάτος 210 3688943

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα 210 3688938

Μιχαήλ Σπουρδαλάκης 210 3688908

Αναπληρωτές Καθηγητές

Περικλής Βαλλιάνος 210 3688925

Παντελής Λέκκας 210 3688958

Δημήτριος Σωτηρόπουλος 210 3688903

Επίκουροι Καθηγητές

Γρηγόριος Μολύβας 210 3688946

Επιστημονική Συνεργάτιδα

Αικατερίνη Γιαννακάκου 210 3688907

Ειδικό Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό II (Ε.Ε.ΔΙ.Π. II)

Θεοδώρα Θεοδοσοπούλου 210 3688901

ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Διευθυντής

Κύρκος Δοξιάδης 210 3688939

Καθηγητές

Γεράσιμος Κουζέλης 210 3688905

Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσης 210 3688948

Ηλίας Νικολακόπουλος 210 3688910

Αναπληρωτές Καθηγητές

Κύρκος Δοξιάδης 210 3688939

---

¹ Σε αναστολή καθηκόντων

Επίκουρη Καθηγήτρια	
Ιωάννα Καυταντζόγλου	210 3688944
Λέκτορας	
Παναγιώτης-Γεώργιος Παναγιωτόπουλος	210 3688942
Επιστημονική Συνεργάτιδα	
Ειρήνη Αθανασιάδου – Λαμπριανού	210 3688959

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διευθυντής	
Λουκάς Τσούκαλης	210 3688906
Καθηγητές	
Ιωάννης Βαληνάκης ²	
Αθανάσιος Βερέμης	210 3688927
Χαριτίνη Δίπλα	210 3688930
Παναγιώτης Ιωακειμίδης	210 3688931
Ναπολέον Μαραβέγιας	210 3688909
Μιχαήλ Τσινιτσιζέλης	210 3688941
Λουκάς Τσούκαλης	210 3688906
Αναπληρωτές καθηγητές	
Αντώνιος Κόντης	210 3688935
Κωνσταντίνος Υφαντής	210 3688934
Επίκουροι Καθηγητές	
Πάρις Βαρβαρούσης	210 3688940
Σουζάννα Βέρνυ	210 3688928
Λέκτορες	
Εκάβη Αθανασοπούλου	210 3688952
Εμμανουέλλα Δούση	210 3688945
Νικόλαος Κουτσιαράς	210 3688953
Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό του Τομέα	
Ευαγγελία Βολουδάκη	210 3689533
Ασημίνα Περρή	210 3689537

---

² Σε αναστολή καθηκόντων

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διευθυντής

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης 210 3688923

Καθηγητές

Αντώνιος Μακρυδημήτρης 210 3688921

Καλλιόπη Σπανού 210 3688904

Γεώργιος Σωτηρέλης 210 3688932

Ιωάννης Υφαντόπουλος 210 3688924

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης 210 3688923

Αναπληρωτές Καθηγητές

Γιάννης Τασόπουλος 210 3688922

Νικόλαος - Κομνηνός Χλέπας 210 3688937

Επίκουροι Καθηγητές

Αλέξιος Μητρόπουλος 210 3688936

Λέκτορας

Χαράλαμπος Κουταλάκης 210 3688933

Επιστημονική Συνεργάτιδα

Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά 210 3688955

Ειδικό Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό II (Ε.Ε.ΔΙ.Π. II)

Δήμητρα Σταυροπούλου 210 3688956

3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

3.1. Σύντομο Ιστορικό

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης είναι το νεότερο από τα τρία τμήματα της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Όπως δηλώνει ο τίτλος της Σχολής, τα άλλα Τμήματά της είναι το Τμήμα Νομικής και το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Η ανεξάρτητη λειτουργία του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης άρχισε το 1982, με την εφαρμογή του Νόμου 1268/1982 (ΕτΚ Α', φ. 87/16.7.1982). Ώς τότε είχε λειτουργήσει για πολλά χρόνια με διάφορες μορφές, αλλά χωρίς διοικητική αυτοτέλεια, ως μέρος της Νομικής Σχολής. Αρχικά, λειτούργησε ως Τμήμα Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών, ως χωριστή "κατεύθυνση" (όπως θα λέγαμε σήμερα) στο τελευταίο έτος σπουδών. Αργότερα, απέκτησε πιο αυτόνομη υπόσταση, πάντοτε στο πλαίσιο της Νομικής Σχολής, ως Τμήμα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών.

3.2. Το Αντικείμενο του Τμήματος

Το Τμήμα έχει ως αποστολή την καλλιέργεια της Πολιτικής Επιστήμης σε πέντε βασικές διαστάσεις: την Πολιτική Ανάλυση, τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές, τη Διοικητική Επιστήμη, την Κοινωνική Θεωρία και την Κοινωνική Πολιτική. Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος επιδιώκει την κατάρτιση των φοιτητών και φοιτητριών στις θεμελιώδεις έννοιες, τις βασικές μεθόδους και τους προβληματισμούς που διέπουν τη συστηματική ανάλυση των πολιτικών, κοινωνικών, πολιτειακών και διεθνών φαινομένων.

Η εκπαιδευτική φιλοσοφία του Τμήματος εκφράζεται από τη διάρθρωση του προγράμματος σπουδών σε δύο διαδοχικές φάσεις, η καθεμία από τις οποίες διαρκεί τέσσερα εξάμηνα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες παρακολουθούν ένα πρόγραμμα σπουδών το οποίο τοποθετεί την Πολιτική Επιστήμη, ως προς τις βασικές παραμέτρους της, στο γενικότερο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών, ενώ παράλληλα προσφέρει μια ευρύτερη εποπτεία των επιμέρους κλάδων που συνθέτουν το περιεχόμενό της.

Το πρόγραμμα σπουδών εκφράζει τη φιλοσοφία του Τμήματος που αποβλέπει στο συνδυασμό αφενός της συνολικής θεώρησης της πολιτικής επιστήμης και αφετέρου της εξειδικευμένης γνώσης σε συγκεκριμένους κλάδους της.

Με αυτήν τη λογική, προβλέπονται τρεις Κύκλοι Σπουδών, οι οποίοι επιτρέπουν στους φοιτητές και τις φοιτήτριες να εξοικειωθούν με έναν από τους κύριους χώρους της ερευνητικής και επαγγελματικής εξειδίκευσης του Τμήματος. Έτσι, το Τμήμα αποσκοπεί στην παροχή τόσο της γενικής παιδείας, στο μέτρο του δυνατού, όσο και της επιστημονικής εξειδίκευσης, προετοιμάζοντας παράλληλα τους φοιτητές και τις φοιτήτριές του και για μεταπτυχιακές σπουδές.

Κατ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται επίσης η ακαδημαϊκή προετοιμασία των αποφοίτων του Τμήματος για την επαγγελματική τους απασχόληση σε περιοχές,

όπως η πολιτική ανάλυση, η πολιτική θεωρία, η κοινωνιολογία, η κοινωνική πολιτική, οι διεθνείς σχέσεις, η ελληνική και διεθνής (ιδιαίτερα κοινοτική) διπλωματία, η δημόσια διοίκηση και η τοπική αυτοδιοίκηση σε εθνικούς και διεθνείς, ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, επιχειρήσεις κ.ά.

3.3. Δομή και Λειτουργία του Τμήματος

Με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της εκπαιδευτικής και ερευνητικής λειτουργίας, το Τμήμα είναι οργανωμένο σε Τομείς, οι οποίοι αντιστοιχούν σε επιμέρους γνωστικά πεδία και στους οποίους είναι κατανεμημένο το διδακτικό του προσωπικό. Ο Διευθυντής ή η Διευθύντρια του κάθε Τομέα εκλέγεται από τα μέλη του.

Οι Τομείς του Τμήματος είναι τέσσερις:

1. Τομέας Πολιτικής Επιστήμης
2. Τομέας Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας
3. Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
4. Τομέας Διοικητικής Επιστήμης

Το ανώτατο όργανο διοίκησης του Τμήματος είναι η Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.), που αποτελείται από όλα τα μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ), καθώς επίσης και από εκπροσώπους των άλλων κατηγοριών επιστημονικού προσωπικού και των φοιτητών.

Όταν ο αριθμός των μελών ΔΕΠ υπερβεί τους σαράντα, στη Γ.Σ. μετέχουν τριάντα εκπρόσωποι του ΔΕΠ που εκλέγονται με τις διαδικασίες που ορίζει ο νόμος. Στη Γ.Σ. προεδρεύει ο Πρόεδρος του Τμήματος, ο οποίος εκλέγεται, μαζί με τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, κάθε δύο χρόνια. Οι αρμοδιότητες της Γ.Σ. προβλέπονται λεπτομερώς από τη σχετική νομοθεσία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) είναι το δεύτερο κύριο όργανο διοίκησης του Τμήματος. Αποτελείται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, τους Διευθυντές των Τομέων, δύο εκπροσώπους των φοιτητών και τον εκπρόσωπο των Ειδικών Μεταπτυχιακών Υποτρόφων και των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Το Δ.Σ. έχει σημαντικές αρμοδιότητες ως προς την όλη λειτουργία του Τμήματος, αλλά και ως προς τις ατομικές φοιτητικές υποθέσεις.

4. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

4.1. Δομή

Η φοίτηση στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης διαρθρώνεται σε οκτώ εκπαιδευτικά εξάμηνα, που το καθένα τους διαρκεί τουλάχιστον δεκατρείς εβδομάδες. Οι σπουδές στο Τμήμα διαιρούνται στον “κορμό” και στους επιμέρους “κύκλους σπουδών”. Ο κορμός καλύπτει τα πρώτα τέσσερα εξάμηνα. Στα τρία πρώτα εξάμηνα τα διδασκόμενα μαθήματα είναι κοινά για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες. Στο τέταρτο εξάμηνο γίνεται εισαγωγή επιλογών προκειμένου οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να εξοικειωθούν με τους κύκλους σπουδών, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να επιλέξουν τη δική τους κατεύθυνση.

Κατά τα τέσσερα τελευταία εξάμηνα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν τον “κύκλο σπουδών” τους, δηλαδή το επιστημονικό πεδίο της προτίμησής τους. Η διαίρεση αυτή, το περιεχόμενο της οποίας διευκρινίζεται πιο κάτω, βασίζεται στην αντίληψη ότι στα μαθήματα κορμού και στα μαθήματα των κύκλων σπουδών αντιστοιχούν διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές μέθοδοι.

Επίσης προβλέπονται δύο μαθήματα σχετικά με τη διδασκαλία των κοινωνικών επιστημών, τα οποία ικανοποιούν τις απαιτήσεις για τη διδακτική επάρκεια των αποφοίτων (αφορά τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που βρίσκονται ήδη στο Ζ΄ και στο Η΄ εξάμηνο των σπουδών τους και μετά), καθώς και ένα εργαστηριακό μάθημα για τη χρήση των Η/Υ στην έρευνα (αφορά όσους και όσες βρίσκονται ήδη στο ΣΤ΄ και στο Η΄ εξάμηνο των σπουδών τους και μετά). Τα μαθήματα αυτά είναι προαιρετικά και εκτός βαθμολογίας.

Το εκπαιδευτικό έργο αρχίζει το Σεπτέμβριο και τελειώνει τον Ιούνιο κάθε ακαδημαϊκού έτους, περιλαμβάνοντας επίσης τις εξεταστικές περιόδους του Σεπτεμβρίου, του Φεβρουαρίου και του Ιουνίου.

4.2. Σύμβουλος Σπουδών

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες από το πρώτο έτος των σπουδών τους κατανέμονται σε ομάδες (σχετική ανακοίνωση εκδίδεται από τη Γραμματεία) με έναν υπεύθυνο καθηγητή (Σύμβουλο Σπουδών).

Κάθε φοιτητής και φοιτήτρια έχει τη δυνατότητα να απευθύνεται στον Προσωπικό του/της Σύμβουλο Σπουδών, για ζητήματα που αφορούν το πρόγραμμα, την επιλογή των μαθημάτων και της κατεύθυνσης, την πτυχιακή εργασία, καθώς και οτιδήποτε σχετίζεται με την οργάνωση των σπουδών και τη λειτουργία του Τμήματος.

4.3. Κορμός και Κύκλοι Σπουδών

Τα μαθήματα κορμού έχουν σκοπό να προσφέρουν αφενός τα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία, τις γνώσεις και το πλαίσιο αναφοράς της Πολιτικής

Επιστήμης και των Κοινωνικών Επιστημών γενικότερα, και αφετέρου μια συστηματική εισαγωγή στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του κλάδου. Επειδή ορισμένα από τα μαθήματα είναι κοινά και ο αριθμός των φοιτητών που τα παρακολουθούν αρκετά μεγάλος, καταβάλλεται προσπάθεια, στο μέτρο του δυνατού, κατάτμησης των ακροατηρίων με παράλληλη διδασκαλία από δύο και πλέον διδάσκοντες.

Η περαιτέρω εμβάθυνση (και ως ένα βαθμό εξειδίκευση) συντελείται στα τελευταία τέσσερα εξάμηνα των σπουδών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν το επιστημονικό πεδίο της προτίμησής τους. Οι ειδικεύσεις αυτές δεν αναγράφονται στον τίτλο σπουδών των αποφοίτων, φαίνονται όμως από τα μαθήματα που έχουν επιλέξει. Ταυτόχρονα, το Τμήμα χορηγεί ειδική βεβαίωση στην οποία προσδιορίζεται η ειδίκευση των αποφοίτων. Οι σπουδές στο Τμήμα περιλαμβάνουν τρεις Κύκλους Σπουδών:

- Κύκλος Σπουδών Πολιτικής Ανάλυσης
- Κύκλος Σπουδών Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
- Κύκλος Σπουδών Διοικητικής Επιστήμης

Ένας τέταρτος Κύκλος Σπουδών με αντικείμενο την Κοινωνική Πολιτική έχει ήδη οργανωθεί και η Γενική Συνέλευση του Τμήματος πρόκειται να αποφασίσει για την έναρξή του, μόλις εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις που αφορούν τη στελέχωση και τη λειτουργία του.

Η φοίτηση σε κάθε Κύκλο Σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα υποχρεωτικά, μαθήματα ειδικής επιλογής και μαθήματα ελεύθερης επιλογής. Τα πρώτα καλύπτουν βασικά γνωστικά αντικείμενα του Κύκλου Σπουδών, ενώ τα υπόλοιπα τα συμπληρώνουν ή τα προεκτείνουν.

Ειδικότερα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες κάθε Κύκλου Σπουδών παρακολουθούν σε κάθε εξάμηνο δύο υποχρεωτικά μαθήματα, ένα μάθημα ειδικής επιλογής και δύο μαθήματα ελεύθερης επιλογής.

Κάθε κατεύθυνση (κύκλος), προσφέρει οκτώ υποχρεωτικά μαθήματα και ορίζει τουλάχιστον οκτώ μαθήματα ειδικής επιλογής. Για τα μαθήματα ειδικής επιλογής οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που ακολουθούν μια κατεύθυνση πρέπει να επιλέξουν υποχρεωτικώς τέσσερα, ένα σε κάθε εξάμηνο. Επιπλέον ανακοινώνεται κοινός κατάλογος όλων των κατευθύνσεων με μαθήματα ελεύθερης επιλογής, εκ των οποίων οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν οκτώ, στα τέσσερα τελευταία εξάμηνα των σπουδών τους.

Τα μαθήματα ειδικής επιλογής μιας κατεύθυνσης ισχύουν και ως μαθήματα ελεύθερης επιλογής για όλες τις κατευθύνσεις.

Συνιστάται στους φοιτητές και στις φοιτήτριες να έχουν αντιμετωπίσει επιτυχώς τα μαθήματα του κορμού που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κάθε κατεύθυνση (κύκλο), προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τα μαθήματα από το Ε' εξάμηνο.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Ε' εξαμήνου πρέπει να δηλώσουν τον Κύκλο Σπουδών στον οποίο επιθυμούν να ενταχθούν. Επίσης οι φοιτητές και οι φοιτήτριες των εξαμήνων Ε' έως Η' πρέπει να δηλώσουν τα μαθήματα ειδικής και ελεύθερης

επιλογής τους. Οι δηλώσεις μαθημάτων πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί κατά τη λήξη της δεύτερης εβδομάδας διδασκαλίας του κάθε εξαμήνου.

Όσοι και όσες δεν δηλώσουν έγκαιρα την προτίμησή τους, δεν κατανέμονται στους Κύκλους Σπουδών και στα μαθήματα επιλογής.

4.4. Πρακτική Άσκηση

Το πρόγραμμα πρακτικής άσκησης του Τμήματος ξεκίνησε το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001 και έχει συμβάλει με επιτυχία στην εξοικείωση σημαντικού αριθμού φοιτητών και φοιτητριών (άνω των 250) με διάφορα εργασιακά περιβάλλοντα που συνδέονται με τους κλάδους των σπουδών τους.

Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το ΕΠΕΔΒΜ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Υπεύθυνος της πρακτικής άσκησης είναι ο κ. Π.-Γ. Παναγιωτόπουλος.

Περισσότερες λεπτομέρειες για την πρακτική άσκηση αναγράφονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14.1.

4.5. Εξετάσεις

Οι εξετάσεις διενεργούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου (Ιανουάριο - Φεβρουάριο και Ιούνιο), καθώς και το Σεπτέμβριο, οπότε διεξάγονται οι επαναληπτικές εξετάσεις του προηγούμενου έτους. Κατά τις εξεταστικές περιόδους στο τέλος του χειμερινού και του εαρινού εξαμήνου, εξετάζονται τα μαθήματα που διδάχθηκαν κατά τη διάρκεια των αντίστοιχων εξαμήνων. Κατά την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου, εξετάζονται όλα τα μαθήματα, ανεξάρτητα από το εξάμηνο στο οποίο έχουν διδαχθεί.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές ή και προφορικές κατά την κρίση του διδάσκοντος. Επίσης, μπορεί να στηρίζονται σε ειδικά θέματα ή εργαστηριακές ασκήσεις. Σε περίπτωση αποτυχίας ή μη συμμετοχής στις εξεταστικές περιόδους του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου και του Ιουνίου, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες μπορούν να εξετασθούν πάλι το Σεπτέμβριο. Εάν αποτύχουν και τότε, υποχρεούνται να επαναλάβουν το μάθημα την επόμενη φορά που θα διδαχθεί. Όσοι και όσες απέτυχαν στις εξετάσεις των μαθημάτων ειδικής και ελεύθερης επιλογής, έχουν το δικαίωμα ή να επαναλάβουν το μάθημα ή να το αντικαταστήσουν με άλλο μάθημα επιλογής που προσφέρεται στο ίδιο εξάμηνο.

Κάθε φοιτητής ή φοιτήτρια μπορεί να επαναλάβει σε κάθε εξάμηνο έως τρία μαθήματα επιπλέον των μαθημάτων του εξαμήνου κανονικής φοίτησής του/της. Κατά συνέπεια, μπορεί να εξετασθεί κατά την αντίστοιχη εξεταστική περίοδο μόνο σε τρία επιπλέον μαθήματα. Είναι ο λεγόμενος κανόνας ($v + 3$).

Για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που βρίσκονται στο τέλος των σπουδών τους και τους υπολείπονται μόνο έως τρία εξαμηνιαία μαθήματα για τη λήψη του πτυχίου, προβλέπεται η κατ' εξαίρεση δυνατότητα να εξετασθούν, μετά από ειδική συνεννόηση με τους διδάσκοντες, έστω και αν τα μαθήματα αυτά δεν αντιστοιχούν στην εξεταστική περίοδο του εξαμήνου.

Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος (Συνεδρία 29-01-2008), ορίζεται ως ελάχιστος χρόνος φύλαξης των γραπτών και εργασιών το ένα (1) έτος.

4.6. Πτυχιακή Εργασία

Στο πλαίσιο ενός μαθήματος, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες έχουν τη δυνατότητα συγγραφής πτυχιακής εργασίας, χωρίς όμως αυτή να είναι υποχρεωτική. Η πτυχιακή εργασία είναι αυξημένων απαιτήσεων όχι μόνον ως προς την έκτασή της (περίπου 10.000 λέξεις), αλλά και ποιοτικά, καθώς θα πρέπει να ακολουθεί αυστηρά το τυπικό μιας επιστημονικής εργασίας και να διαθέτει στοιχειώδη πρωτοτυπία. Οι Π.Ε. είναι ατομικές.

Η βαθμολόγηση της πτυχιακής εργασίας στηρίζεται στη δεκαβάθμια κλίμακα, αλλά για τον υπολογισμό της στον βαθμό του πτυχίου έχει αυξημένη βαρύτητα. Η βαθμολογία ορίζεται από 0-10, οι διδακτικές μονάδες ορίζονται σε 4 και το πτυχίο όσων περατώσουν επιτυχώς τη Π.Ε. υπολογίζεται με βάση 44 μαθήματα.

Πτυχιακές εργασίες μπορούν να αναλάβουν φοιτητές και φοιτήτριες:

- που οφείλουν έως τρία (3) μαθήματα από προηγούμενα εξάμηνα,
- που κατά τη στιγμή ανάληψης της εργασίας έχουν εγγραφεί στο όγδοο (8ο), ένατο (9ο) και δέκατο (10ο) εξάμηνο σπουδών,
- που δεν έχουν προηγουμένως αναλάβει πτυχιακή ή έχουν αποτύχει.

Δηλώσεις ανάληψης πτυχιακής εργασίας (μετά από συνεννόηση και έγκριση του επιβλέποντος) γίνονται δεκτές μέχρι τέλος Οκτωβρίου για το χειμερινό εξάμηνο και μέχρι τέλος Μαρτίου για το εαρινό εξάμηνο. Η διάρκεια εκπόνησης της εργασίας ορίζεται στο ένα (1) ακαδημαϊκό εξάμηνο, ενώ παράταση τριών (3) μηνών μπορεί να δοθεί μόνον μετά από σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος.

Π.Ε. μπορούν να αναλαμβάνουν όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, ανεξαρτήτως κατεύθυνσης.

4.7. Υπολογισμός του Βαθμού στο Πτυχίο

1. Από το 2006 και μετά, ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου όσων αποφοιτούν και δεν έχουν εκπονήσει πτυχιακή εργασία υπολογίζεται ως εξής:

$$\frac{\text{Άθροισμα των Βαθμών των 40 Μαθημάτων}}{40}$$

40

2. Από το Φεβρουάριο του 2008 και μετά, ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου όσων αποφοιτούν και εκπονούν πτυχιακή εργασία (Απόφαση Γ.Σ. 20-11-2007) είναι ο εξής:

$$\frac{\text{Άθροισμα Βαθμών των 40 Μαθημάτων (χωρίς Πτ.Ε)+Βαθμός Πτ.Ε x 4}}{44}$$

44

3. Για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες προηγούμενων ετών ισχύουν συγκεκριμένες διατάξεις, για τις οποίες υπάρχει ειδικό έντυπο στη Γραμματεία του Τμήματος.

4.8. Συγγράμματα

Οι διδάσκοντες, κατά τις παραδόσεις τους, πληροφορούν τους φοιτητές και τις φοιτήτριες για τα συγγράμματα που πρέπει να μελετήσουν στο πλαίσιο κάθε μαθήματος και τη δωρεάν διανομή τους. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες προμηθεύονται τα συγγράμματα από τους αντίστοιχους εκδοτικούς οίκους, επιδεικνύοντας τη φοιτητική τους ταυτότητα.

Οι εκδοτικοί οίκοι οι οποίοι εκδίδουν συγγράμματα που διανέμονται στους φοιτητές αναγράφονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14.2.

4.9. Ξένες Γλώσσες

Τα επιστημονικά βιβλία που κυκλοφορούν στη γλώσσα μας δεν αρκούν για να μπορέσει κανείς να προχωρήσει στη μελέτη και κατάκτηση μίας επιστήμης. Οι διδάσκοντες πολλές φορές παραπέμπουν τους φοιτητές και τις φοιτήτριες σε διεθνή βιβλιογραφία, που είναι άλλωστε απαραίτητη για την εμπάθυνση των γνώσεων και την εκπόνηση των εργασιών. Οι φοιτητές και φοιτήτριες πρέπει να γνωρίζουν ότι η ικανοποιητική γνώση ξένων γλωσσών είναι απολύτως απαραίτητη τόσο για τις πανεπιστημιακές τους σπουδές, όσο και για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Όσοι και όσες επιθυμούν να μάθουν ξένες γλώσσες ή να τις τελειοποιήσουν, μπορούν να απευθύνονται στην Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, όπου οργανώνονται κύκλοι ειδικών μαθημάτων. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι μόνον το επίπεδο Lower, Certificat, Grundstufe (όσον αφορά αντίστοιχα την αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα) δεν επαρκεί για τη μελέτη επιστημονικών βιβλίων.

4.10. Βιβλιοθήκες

Η σημασία της Βιβλιοθήκης στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής ζωής είναι πολύ μεγάλη. Στις Κοινωνικές Επιστήμες μάλιστα (όπου ανήκει και η Πολιτική Επιστήμη) η βιβλιοθήκη είναι ο κυριότερος χώρος μελέτης και απόκτησης μεθόδων και γνώσεων, είναι εργαστήριο και σπουδαστήριο ταυτόχρονα.

Εκεί, οι φοιτητές και φοιτήτριες βρίσκουν τα βιβλία και τις πηγές που τους χρειάζονται, μαθαίνουν να εντοπίζουν και να μελετούν τη βιβλιογραφία αλλά και να αντλούν στοιχεία και ιδέες που θα χρησιμεύσουν τόσο για τον εμπλουτισμό και την εμπάθυνση των γνώσεών τους, όσο και για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών.

Η Βιβλιοθήκη του Τμήματος στεγάζεται στην οδό Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη (5ος & 6ος όροφος). Μολονότι δημιουργήθηκε σχετικά πρόσφατα, είναι εφοδιασμένη με αρκετά επιστημονικά βιβλία και περιοδικά (ελληνικά και ξενόγλωσσα). Οι διδάσκοντες και οι βιβλιοθηκονόμοι καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια για το συνεχή εμπλουτισμό της με νέους τίτλους.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες μπορούν να χρησιμοποιούν και άλλες βιβλιοθήκες. Υπάρχουν αρκετές στην Αθήνα και έχουν η καθεμιά την ειδίκευσή της, καθώς και διάφορα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα στη λειτουργία τους, που διαπιστώνονται καθώς αρχίζει κανείς να τις χρησιμοποιεί. Πάντως, καμία από τις βιβλιοθήκες αυτές, συμπεριλαμβανομένης και εκείνης του Τμήματός μας, δεν λειτουργεί ως δανειστική.

Οι κυριότερες από τις βιβλιοθήκες αυτές αναγράφονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14.3.

4.11. Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Στο Τμήμα λειτουργούν τέσσερα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών:

1. Π.Μ.Σ. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία
2. Π.Μ.Σ. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές
3. Π.Μ.Σ. Κράτος και Δημόσια Πολιτική
4. Π.Μ.Σ. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Τα μαθήματα και τα σεμινάρια των Π.Μ.Σ. πραγματοποιούνται στο κτήριο της οδού Αιόλου 42-44.

5. ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

5.1. Γενικά

Ο νόμος 2083/92 (ΦΕΚ Α', 159) στο άρθρο 23 προβλέπει δύο κατηγορίες υποτροφιών: αφενός τις υποτροφίες επίδοσης και αφετέρου τις υποτροφίες και τα δάνεια ενίσχυσης.

- i. Οι υποτροφίες επίδοσης χορηγούνται με αποκλειστικό κριτήριο την πανεπιστημιακή επίδοση του φοιτητή ή της φοιτήτριας, ανεξαρτήτως του ύψους του ατομικού ή οικογενειακού του/της εισοδήματος. Μόνον σε περίπτωση ισοβαθμίας δύο ή περισσότερων ατόμων λαμβάνεται υπόψη το ύψος του οικογενειακού εισοδήματος και η υποτροφία χορηγείται σε εκείνον ή εκείνη που έχει το μικρότερο οικογενειακό εισόδημα.
- ii. Οι υποτροφίες και τα δάνεια ενίσχυσης χορηγούνται με πρώτο κριτήριο την οικονομική κατάσταση του φοιτητή ή της φοιτήτριας και δεύτερο την ακαδημαϊκή επίδοσή του/της. Η Γραμματεία παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των υποτροφιών και τους όρους χορήγησής τους.

Το Τμήμα Υποτροφιών του Πανεπιστημίου Αθηνών στεγάζεται στο κτήριο της Διοίκησης του Πανεπιστημίου (Χρήστου Λαδά 6) και παρέχει πληροφορίες για τις υποτροφίες που χορηγούνται από διάφορα κληροδοτήματα.

Η Γραμματεία του Τμήματος φροντίζει για την έκδοση του φοιτητικού εισιτηρίου διαρκείας, που εξασφαλίζει έκπτωση στα εισιτήρια των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Η Πανεπιστημιακή Λέσχη (Ιπποκράτους 15) είναι επίσης ένας σημαντικός θεσμός του Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι υπηρεσίες της προσφέρουν πληροφορίες σχετικά με τη φοιτητική εστία, τη στέγαση, τη σίτιση, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και το ταμείο αρωγής φοιτητών.

5.2. Ταμείο Αρωγής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το Ταμείο Αρωγής Φοιτητών ιδρύθηκε με το Ν. 197/75 «Περί δανείων εις φοιτητάς, Ταμείου Αρωγής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετεγγραφής φοιτητών», ως ανεξάρτητη Υπηρεσία του Πανεπιστημίου. Τα της λειτουργίας του Ταμείου ρυθμίζονται από Εσωτερικό Κανονισμό, ο οποίος εγκρίθηκε από την Πανεπιστημιακή Σύγκλητο στη συνεδρία της 31-8-1976.

Το Ταμείο Αρωγής Φοιτητών διοικείται από Επταμελή Επιτροπή, αποτελούμενη από πέντε μέλη του Διδακτικού Προσωπικού του Πανεπιστημίου Αθηνών, που ορίζονται με απόφαση της Πανεπιστημιακής Συγκλήτου με τριετή θητεία, καθώς και δύο εκπροσώπους των φοιτητών που υποδεικνύονται από την Ε.Φ.Ε.Ε.

Διοικούσα Επιτροπή

Πρόεδρος: Ν. Χατζηχρηστίδης, Καθηγητής & Πρόεδρος του Τμήματος Χημείας.

Μέλη: Ι. Προμπονάς - Καθηγητής του Τμήματος Φιλολογίας, Ε. Παπακώστα – Χριστινάκη - Καθηγήτρια & Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας - Θ. Φορτσάκης - Αναπλ. Καθηγητής του Τμήματος Νομικής, Σ. Αναγνωστοπούλου - Αν. Καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής

Εκπρόσωποι της Ε.Φ.Ε.Ε.: Δεν έχουν οριστεί ακόμη.

Γραμματέας: Δ. Παπαζούδη - Προϊσταμένη Επιμελητείας της Παν/κής Λέσχης.

Σκοπός του Ταμείου είναι η ηθική και υλική, σε είδος ή σε χρήμα, ενίσχυση των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών για την κάλυψη εκτάκτων αναγκών τους, που δεν μπορούν κατά τη κρίση της Διοικούσας Επιτροπής, να αντιμετωπισθούν διαφορετικά, όπως:

α) η βοήθεια όσων πάσχουν από σοβαρές παθήσεις, καθώς και όσων βρίσκονται σε Νοσοκομεία ή στο στάδιο της ανάρρωσης, με την παροχή ειδικής διαίτας σε είδος ή καταβολή χρηματικού βοηθήματος.

β) η χορήγηση οποιασδήποτε μορφής περίθαλψης πέραν εκείνης που προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

γ) σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η κάλυψη, εν όλω ή εν μέρει, εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στο εξωτερικό, σε φοιτητές και φοιτήτριες που πάσχουν από πολύ σοβαρό νόσημα, του οποίου η πλήρης διάγνωση ή η θεραπεία δεν μπορεί να γίνει στην Ελλάδα, μετά από γνωμάτευση γι' αυτό ειδικού Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

δ) η παροχή οικονομικού βοηθήματος, εφ' άπαξ ή περιοδικά για ορισμένο χρόνο, σε απόρους φοιτητές και φοιτήτριες, ιδιαίτερα σε όσους και όσες κατάγονται από την επαρχία ή από την αλλοδαπή.

ε) η παροχή οικονομικού επιδόματος σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών φοιτητών και φοιτητριών που βρίσκονται σε δυσχερή οικονομική θέση, έστω παροδικά, εξαιτίας οικογενειακών ή οικονομικών πληγμάτων, ιδιαίτερα εάν εξαιτίας αυτών τίθεται σε κίνδυνο η συνέχιση των σπουδών τους.

στ) η χορήγηση βοήθειας σε κάθε άλλη έκτακτη ανάγκη, πλην των περιπτώσεων που αναφέρονται παραπάνω.

ζ) η συμπάρσταση του Πανεπιστημίου με κάθε τρόπο στους φοιτητές και τις φοιτήτριές του που νοσηλεύονται σε Νοσοκομεία.

Απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση των βοηθημάτων:

Η ενίσχυση και η χορήγηση βοηθημάτων αφορούν, κατά πρώτο λόγο, σε απόρους φοιτητές και φοιτήτριες και κατά προτίμηση σε όσους και όσες έχουν ανάγκη ιδιαίτερης υγειονομικής περίθαλψης, πέραν εκείνης που προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία και, κατά δεύτερο λόγο, στις λοιπές περιπτώσεις.

Για τη χορήγηση βοηθήματος απαιτείται η υποβολή αίτησης από τους ενδιαφερόμενους στο Ταμείο Αρωγής Φοιτητών, στην οποία θα αναγράφεται ο βαθμός απορίας και ο λόγος για τον οποίο ζητείται το βοήθημα.

Με την αίτηση πρέπει να συνυποβάλλονται τα παρακάτω δικαιολογητικά:

1. Πιστοποιητικό σπουδών αναλυτικής βαθμολογίας της οικείας Σχολής, στο οποίο να φαίνεται η επίδοση του φοιτητή ή της φοιτήτριας στα μαθήματα.
2. Πιστοποιητικό οικονομικής αδυναμίας της Νομαρχίας της μόνιμης κατοικίας του φοιτητή ή της φοιτήτριας.
3. Γνωμάτευση-Πιστοποιητικό Ιατρού της Παν/κής Λέσχης ή Δημόσιου Νοσοκομείου για περιπτώσεις φοιτητών και φοιτητριών που πάσχουν από σοβαρή ασθένεια ή βρίσκονται σε Νοσοκομείο ή στο στάδιο της ανάρρωσης ή γνωμάτευση ειδικού Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, για περιπτώσεις κάλυψης εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στο εξωτερικό.
4. Υπεύθυνη Δήλωση στην οποία να αναφέρονται τα συγκεκριμένα οικογενειακά ή οικονομικά πλήγματα ως συνέπεια των οποίων δημιουργήθηκε η έκτακτη ανάγκη και ιδιαίτερα εκείνων που θέτουν σε κίνδυνο τη συνέχιση των σπουδών.
5. Πιστοποιητικά – Βεβαιώσεις και κάθε στοιχείο που μπορεί να ενισχύσει την αίτηση για χορήγηση οικονομικού βοηθήματος.

Η αίτηση υποβάλλεται στη Γραμματεία του Ταμείου, η οποία στεγάζεται στο κτήριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης (οδός Ιπποκράτους, αρ. 15. 3ος όροφος, Γραφείο Επιμελητείας, τηλ: 210-3688221, 3688240 και 3688256) και στην οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται για περισσότερες πληροφορίες.

Η χορήγηση των βοηθημάτων και άλλων παροχών γίνεται μετά από απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Ταμείου Αρωγής Φοιτητών, κατ' ελευθέραν αυτής κρίση, λαμβανομένων πάντως υπόψη του βαθμού απορίας του αιτούντος, των αναγκών του, καθώς και της επίδοσής του στα μαθήματα.

Τα χρηματικά βοηθήματα μπορούν να καταβάλλονται στους ενδιαφερόμενους φοιτητές είτε εφάπαξ, είτε σε δόσεις.

5.3. Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)

Στόχος της Μονάδας Προσβασιμότητας είναι:

Η επίτευξη στην πράξη της ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών και φοιτητριών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογικών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης.

Η Μονάδα Προσβασιμότητας ΦμεΑ περιλαμβάνει:

- Υπηρεσία Καταγραφής Αναγκών των ΦμεΑ.
- Τμήμα Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας.
- Τμήμα Προσβασιμότητας στο Δομημένο Χώρο.
- Υπηρεσία Μεταφοράς.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Τηλ.: 210 72 75 183 - Fax: 210 72 75 135

Ιστοσελίδα: <http://access.uoa.gr> - E-mail: access@uoa.gr

5.4. Γραφείο Διασύνδεσης

Το Γραφείο Διασύνδεσης, το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ Ι και ΙΙ, αποτελεί έναν πρωτοποριακό για τα ελληνικά δεδομένα θεσμό. Σκοπός της δημιουργίας του είναι η σύνδεση του Πανεπιστημίου με το κοινωνικό και παραγωγικό περιβάλλον, ώστε να προσφέρει στους φοιτητές, στις φοιτήτριες και στους/στις απόφοιτους του Τμήματος τη δυνατότητα να πληροφορηθούν επαρκώς για τις προοπτικές της επαγγελματικής σταδιοδρομίας και να διαμορφώσουν τα μελλοντικά τους σχέδια αναλόγως.

Το Γραφείο Διασύνδεσης είχε αρχίσει να λειτουργεί με πρωτοβουλία και εποπτεία του καθηγητή του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών κ. Ιωάννη Βαληνάκη, στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής και των σχετικών οδηγιών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σήμερα λειτουργεί ως Περιφερειακό Γραφείο, σε άμεση συνεργασία με το Κεντρικό Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επιστημονικός Υπεύθυνος είναι ο κ. Αντώνιος Κόντης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Τμήματος.

Το Γραφείο στεγάζεται στις εγκαταστάσεις του Τμήματος (Θεμιστοκλέους 6, 2ος όροφος). Υπεύθυνος του Γραφείου Διασύνδεσης είναι ο κ. Γιάννης Μελέας (τηλ.: 210-3688947, e-mail: imeleas@pspa.uoa.gr).

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του Γραφείου Διασύνδεσης έγκειται στο ότι αυτό λειτουργεί ως μονάδα Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Σταδιοδρομίας, παρέχοντας πληροφόρηση για θέσεις και ειδικές αποστολές στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και οργανώσεων.

Βασικός στόχος του Γραφείου Διασύνδεσης είναι η λεπτομερής ενημέρωση των φοιτητών αλλά και των αποφοίτων του Τμήματος, ώστε να ενισχυθούν οι προσανατολισμοί και οι δυνατότητες απορρόφησής τους στην εσωτερική και διεθνή αγορά εργασίας. Παράλληλα, το Γραφείο συντελεί ώστε οι ενδιαφερόμενοι να κινηθούν πιο ευέλικτα τόσο στην αναζήτηση πρόσθετων εκπαιδευτικών ευκαιριών (συνεχιζόμενη κατάρτιση, σεμινάρια κ.ά.), όσο και στην επιλογή της σταδιοδρομίας τους.

Ειδικότερα το Γραφείο, λειτουργώντας στο πλαίσιο των οδηγιών του ΕΚΠΑ:

- Παρέχει πληροφορίες για μεταπτυχιακές σπουδές και ερευνητικά προγράμματα σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας, της Ευρώπης και των Η.Π.Α.
- Ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για υποτροφίες.
- Ενημερώνει για προκηρύξεις θέσεων εργασίας, διαγωνισμούς και προσλήψεις στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα (ελληνικό και διεθνή), καθώς και στους διεθνείς οργανισμούς.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, το Γραφείο έχει συνδεθεί με όλους σχεδόν τους Διεθνείς Οργανισμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνεχή ενημέρωσή του για όλες τις νέες θέσεις εργασίας που προκηρύσσονται.

- Παρακολουθεί και ενθαρρύνει το πρόγραμμα πρακτικής άσκησης των φοιτητών και φοιτητριών.
- Διαθέτει βάση δεδομένων σε σύνδεση με το κεντρικό δίκτυο του Πανεπιστημίου.

Η βάση δεδομένων περιλαμβάνει στοιχεία για:

- Σεμινάρια.
- Τμήματα Πανεπιστημίων και Μεταπτυχιακά Προγράμματα.
- Δημόσιες Υπηρεσίες και Δημόσιους Οργανισμούς.
- Ιδιωτικές Εταιρείες (ελληνικές και διεθνικές).
- Διεθνείς Οργανισμούς.
- Είναι συνδεδεμένο με τον ΟΑΕΔ για τη δυνατότητα άμεσης παρακολούθησης των δεδομένων της αγοράς εργασίας τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό.

5.5. Φοιτητικός Σύλλογος

Ο Σύλλογος των φοιτητών του Τμήματος “Δημήτρης Γληνός” ιδρύθηκε το 1979. Σ’ αυτόν εγγράφονται όλοι/ες οι φοιτητές/τριες του Τμήματος. Το ανώτατο όργανο του Συλλόγου είναι η Γενική Συνέλευση των μελών του, η οποία αποφασίζει για κάθε κρίσιμο πρόβλημα που αφορά τα μέλη του, τόσο με την ιδιότητά τους ως φοιτητές, όσο και ως μέλη της ελληνικής κοινωνίας.

Για τα ζητήματα της οργάνωσης των σπουδών συγκροτούνται σε κάθε έτος “Επιτροπές Ετών” και πραγματοποιούνται Γενικές Συνελεύσεις Ετών. Τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων του Συλλόγου καλείται να υλοποιήσει το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από επτά μέλη. Στα πλαίσια του Συλλόγου μπορούν να λειτουργήσουν πολιτιστικές επιτροπές με την ελεύθερη συμμετοχή των μελών του (κινηματογράφος, θέατρο, μουσική, χορός κ.α.).

Ο Σύλλογος οργανώνει τη δράση του για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των φοιτητών και συντονίζεται με τους Συλλόγους των άλλων Σχολών, καθώς και με την Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ) που είναι το δευτεροβάθμιο όργανο των φοιτητών σε πανελλαδικό επίπεδο.

5.6. Άθληση

Ένα από τα προνόμια που δίνει η φοιτητική ιδιότητα είναι η δυνατότητα να χρησιμοποιούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες το πανεπιστημιακό Γυμναστήριο (στην Πανεπιστημιούπολη-Ιλίσια). Στον άρτια οργανωμένο αυτό χώρο έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με τα αθλήματα της προτίμησής τους.

6. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Το Τμήμα συμμετέχει στο πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταλλαγή μελών Δ.Ε.Π. και φοιτητών ανάμεσα σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια. Υπεύθυνη για το Πρόγραμμα είναι η κα. Εκάβη Αθανασοπούλου.

Πρόγραμμα Tempus

Το πρόγραμμα αυτό αφορά ανταλλαγές μεταξύ Πανεπιστημίων της Δυτικής της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

Με απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος έχουν αρχίσει επαφές με στόχους, σε πρώτη φάση, τις ανταλλαγές ενημερωτικού χαρακτήρα σε επίπεδο Δ.Ε.Π. και σε δεύτερη φάση τις ανταλλαγές διδασκόντων και φοιτητών στο πλαίσιο του προγράμματος Tempus II της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρόγραμμα Training and Mobility of Researchers (TMR)

Το πρόγραμμα TMR έχει σκοπό την επιμόρφωση νέων ερευνητών, την ερευνητική κατάρτισή τους και την προώθηση της κινητικότητάς τους μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι υποτροφίες χορηγούνται ιδίως για μεταδιδακτορική έρευνα. Πληροφορίες παρέχονται από την Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Αθηνών.

7. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ (Ερευνητικά Ινστιτούτα)

Εργαστήριο Διοικητικών Επιστημών

Διευθυντής: Αντώνιος Μακροδημήτρης

Θεμιστοκλέους 6 (τηλ. 210-3688921, email: edelab@pspa.uoa.gr)

Εργαστήριο Ελληνογερμανικών Σχέσεων

Διευθυντής: Γεράσιμος Κουζέλης

Αιόλου 42-44 (τηλ. 210-3215744)

Εργαστήριο Ελληνικής Πολιτικής

Διευθυντής: Ηλίας Νικολακόπουλος

Αιόλου 42-44 (e-mail: igp@pspa.uoa.gr)

Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής

Διευθυντής: Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Αιόλου 42-44 (τηλ. 210-3689535)

Ευρωπαϊκό Κέντρο Τεκμηρίωσης

(Ανοικτό για όλους τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών και για ιδιώτες)

Διευθυντής: Μιχαήλ Τσινισιζέλης

Αιόλου 42-44 (τηλ. 210-3689534)

Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.)

Διευθυντής: Αντώνιος Κόντης

Αιόλου 42-44 (e-mail: emmedia@pspa.uoa.gr)

Εργαστήριο Πληροφορικής

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Κωνσταντίνος Υφαντής

Αιόλου 42-44

Εργαστήριο Πολιτικής Επικοινωνίας και Μέσων Πληροφόρησης

Διευθυντής: Μιχάλης Σπουρδαλάκης

Ξενοφώντος 4 – 6ος όροφος (τηλ. 210-3212618)

Το ΕΠΕΜΠ, στο πλαίσιο της υποστήριξης του διδακτικού έργου του Τμήματος, οργανώνει Εργαστήριο Γραφής και Ανάγνωσης στην Πολιτική Επιστήμη, το οποίο απευθύνεται κυρίως στους φοιτητές του Α' Εξαμήνου. Ο αριθμός των φοιτητών που θα επιλεγούν καθορίζεται στους πενήντα. Σχετική ανακοίνωση για τις αιτήσεις συμμετοχής θα εκδοθεί από τη Γραμματεία του Τμήματος.

8. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Πρόγραμμα Σπουδών ορίζεται και, όταν χρειαστεί, τροποποιείται, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

8.1. Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού

Το Πρόγραμμα των Α΄ έως Δ΄ εξαμήνων ισχύει σε αυτή τη νέα μορφή του για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που εγγράφονται από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 και μετά.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες οφείλουν να καλύψουν σε κάθε εξάμηνο πέντε μαθήματα. Στα πρώτα τρία εξάμηνα σπουδών το πρόγραμμα είναι ενιαίο, κοινό για όλους τους φοιτητές/τριες (μαθήματα κορμού).

Στο τέταρτο εξάμηνο εισάγονται επιλογές. Συνολικά προσφέρονται (σε πρώτο στάδιο) δέκα μαθήματα και οι φοιτητές/τριες επιλέγουν τέσσερα. Το μάθημα Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας II είναι υποχρεωτικό για όλους.

Μαθήματα Κορμού Α' Εξαμήνου

- 501 Πολιτική Επιστήμη Ι
Π. Λέκκας, Π. Παναγιωτόπουλος
- 502 Κοινωνιολογία
Γ. Κουζέλης, Α.-Α. Κύρτσης
- 511Α Παγκόσμια και Ευρωπαϊκή Ιστορία Ι
Η. Νικολακόπουλος
- 523Α Αρχές και Θεσμοί Δικαίου
Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Γιαννακούρου
- 527Α Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις
Π. Βαρβαρούσης, Ε. Αθανασοπούλου

Μαθήματα Κορμού Β' Εξαμήνου

- 499B Σύγχρονη Κοινωνική θεωρία
Κ. Δοξιάδης, Π. Παναγιωτόπουλος
- 505 Συνταγματικοί Θεσμοί
Γ. Σωτηρέλης, Γ. Τασόπουλος
- 529B Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική
Ν. Κουτσιαράς
- 539B Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία
Η. Νικολακόπουλος

- 902 Πολιτική Φιλοσοφία Ι
Π. Βαλλιάνος, Γ. Μολύβας

Μαθήματα Κορμού Γ' Εξαμήνου

- 540Γ Πολιτική Επικοινωνία
Χ. Λυριντζής, Α. Γιαννακάκου, Ε. Αθανασιάδου
- 541 Πολιτική Φιλοσοφία ΙΙ
Γ. Μολύβας
- 544Γ Εισαγωγή στη Διοίκηση – Γενικές Αρχές Διοικητικής Οργάνωσης
Α. Μακρυδημήτρης
- 850Γ Ευρωπαϊκή Οργάνωση: Θεσμοί
Π. Κ. Ιωακειμίδης
- 901Γ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας Ι
Ι. Υφαντόπουλος

Μαθήματα Κορμού Δ' Εξαμήνου

Από τα παρακάτω εννέα (9) μαθήματα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες πρέπει να επιλέξουν τέσσερα (4), (εφόσον το μάθημα «Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας ΙΙ» είναι υποχρεωτικό για όλους) για την προετοιμασία τους στην επιλογή Κατεύθυνσης (Κύκλου). Οφείλουν επίσης να επιλέξουν στο Δ' εξάμηνο τουλάχιστον ένα (1) μάθημα της κατεύθυνσης, στην οποία επιθυμούν να ενταχθούν από το Ε' εξάμηνο. Για το λόγο αυτό, το Τμήμα προτείνει δύο (2) μαθήματα ανά κατεύθυνση.

- 495Δ Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα στην Εποχή μας *Δ Κύκλος
Γ. Τασόπουλος, Γ. Σωτηρέλης
- 496Δ Κοινωνική Πολιτική
Ι. Υφαντόπουλος
- 497Δ Το Πολιτικό Σύστημα της Ε.Ε. *Γ Κύκλος
Μ. Τσινισιζέλης
- 498Δ Συγκριτική Πολιτική *Α Κύκλος
Χ. Λυριντζής
- 500 Το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα
Μ. Σπουρδαλάκης, Π. Παναγιωτόπουλος
- 521 Διοικητική Επιστήμη *Δ Κύκλος
Χ. Κουταλάκης
- 528Δ Πολιτική Οικονομία ΙΙ: Σύγχρονη Μικροθεωρία & Ρύθμιση *Γ Κύκλος
Α. Κόντης
- 533 Πολιτική Επιστήμη ΙΙ *Α Κύκλος
Μ. Σπουρδαλάκης

- 538Δ Παγκόσμια & Ευρωπαϊκή Ιστορία II
Η. Νικολακόπουλος
- 543Δ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας II *Υποχρεωτικό
Ι. Καυταντζόγλου, Ε. Αθανασιάδου

8.2. Πρόγραμμα Υποχρεωτικών Μαθημάτων και Ειδικής Επιλογής

(Κύκλοι Σπουδών - Κατευθύνσεις)

Για τα εξάμηνα Ε΄ έως Η΄ οι φοιτητές και οι φοιτήτριες οφείλουν να καλύψουν δυο (2) υποχρεωτικά μαθήματα της κατεύθυνσης τους, ένα (1) μάθημα ειδικής επιλογής, το οποίο το επιλέγουν από τον αντίστοιχο κατάλογο της κατεύθυνσης τους, και δυο (2) μαθήματα ελεύθερης επιλογής από τον ενιαίο κατάλογο.

8.2.1. Α΄ ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

- 531 Πολιτική Κοινωνιολογία I
Μ. Σπουρδαλάκης
- 810 Συγκριτική Πολιτική I
Π. Παναγιωτόπουλος

Στ΄ Εξάμηνο

- 582Σ Συγκριτική Πολιτική II: Τρίτος Κόσμος
Α.-Α. Κύρτσης
- 602 Πολιτική Κοινωνιολογία II
Π. Λέκκας, Γ. Μολύβας

Ζ΄ Εξάμηνο

- 532 Κλασική Πολιτική Σκέψη
Π. Κιτρομηλίδης
- 712 Πολιτική Συμπεριφορά
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

Η΄ Εξάμηνο

- 601 Νεότερη Πολιτική Σκέψη
Π. Βαλλιάνος
- 714 Εκλογική Κοινωνιολογία
Η. Νικολακόπουλος

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

ένα (1) ανά εξάμηνο

Χειμερινό Εξάμηνο

- 050 Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα
- 600* Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα
Γ. Μαυρογορδάτος
- 765Θ Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία
Γ. Κουζέλης, Γ. Μολύβας
- 900* Αθηναϊκή Δημοκρατία
Γ. Μαυρογορδάτος
- 931 Η Πολιτική Κοινωνιολογία του Μαξ Βέμπερ
Α.-Α. Κύρτσης

Εαρινό Εξάμηνο

- 549X Λόγος και Ιδεολογία
Κ. Δοξιάδης
- 605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα
- 645Θ Κράτος και Κοινωνία
Π. Παναγιωτόπουλος
- 713Θ Συγκριτική Πολιτική: Επανάσταση–Κοινοβουλευτισμός–Δικτατορία
Π. Λέκκας

8.2.2. Γ΄ ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

- 565E Διεθνείς Σχέσεις
Ε. Αθανασοπούλου
- 567E Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο
Χ. Δίπλα

Στ΄ Εξάμηνο

- 603Σ Θεωρία και Θεσμοί της Διεθνούς Οργάνωσης
Χ. Δίπλα, Ε. Δούση
- 833 Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Μ. Τσινιζέλης

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

Ζ' Εξάμηνο

- 750 Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις
Α. Κόντης
- 856 Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων
Μ. Τσινισιζέλης, Χ. Κουταλάκης

Η' Εξάμηνο

- 857 Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης
Ε. Δούση
- 862 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ν. Μαραβέγιας

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

ένα (1) ανά εξάμηνο

Χειμερινό Εξάμηνο

- 651X Ελληνική Εξωτερική Πολιτική
Κ. Υφαντής
- 759 Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία
Ν. Μαραβέγιας
- 813X Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο
Ε. Δούση

Εαρινό Εξάμηνο

- 800 Ευρωπαϊκή Σύγκλιση: Θεωρία και Πρακτική
Λ. Τσούκαλης
- 818 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου
Χ. Δίπλα, Ε. Δούση
- 904 Έθνος – Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση
Σ. Βέρνυ
- 905 Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια
Κ. Υφαντής
- 910 Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη
Ο διδάσκων θα οριστεί κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους
- 911 Οικονομική Θεωρία της Ολοκλήρωσης και Διεθνούς Συνεργασίας
Ν. Μαραβέγιας

8.2.3. Δ΄ ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

- 557E Συνταγματικό Δίκαιο
Γ. Τασόπουλος, Γ. Σωτηρέλης
- 586 Διοικητικό Δίκαιο Ι
Χ. Χρυσανθάκης

Στ΄ Εξάμηνο

- 584 Οργάνωση και Λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
Κ. Σπανού
- 587 Θεωρία των Οργανώσεων
Α. Μακρυδημήτρης

Ζ΄ Εξάμηνο

- 080 Θεμελιώδη Δικαιώματα
Γ. Σωτηρέλης, Γ. Τασόπουλος
- 859 Κοινωνική Πολιτική και Διοίκηση
Ι. Υφαντόπουλος

Η΄ Εξάμηνο

- 814 Τοπική Αυτοδιοίκηση
Ν.-Κ. Χλέπας
- 858 Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής
Χ. Κουταλάκης

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

ένα (1) ανά εξάμηνο

Χειμερινό Εξάμηνο

- 558 Ειδικά θέματα Συνταγματικού Δικαίου: Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων
Γ. Τασόπουλος
- 562X Εργατικό Δίκαιο
Α. Μητρόπουλος
- 722 Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος
Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Γιαννακούρου
- 781* Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας
Ι. Υφαντόπουλος

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

Εαρινό Εξάμηνο

- 599* Ελληνική Συνταγματική Ιστορία
Γ. Σωτηρέλης
- 629 Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ν.-Κ. Χλέπας
- 638Θ Διοικητικό Δίκαιο II
Χ. Χρυσανθάκης
- 641 Θεσμοί Προστασίας του Πολίτη σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο
Γ. Τασόπουλος
- 694Θ Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και Εργασιακών Σχέσεων
Διδάσκων: Α. Μητρόπουλος (συνεργασία: Κ. Γκολομάζου-Παπά)
- 812Θ Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας
Γ. Γιαννακούρου

8.3. Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

Δύο (2) ανά εξάμηνο (κοινά για όλες τις κατευθύνσεις)

- 050 Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα
- 558 Ειδικά θέματα Συνταγματικού Δικαίου: Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων
Γ. Τασόπουλος
- 561* Ειδικά Θέματα Διοικητικής Επιστήμης: Διοίκηση και Δημοκρατία
Κ. Σπανού
- 562Χ Εργατικό Δίκαιο
Α. Μητρόπουλος
- 600* Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα
Γ. Μαυρογορδάτος
- 608 Συγκριτική Ανάλυση Διοικητικών Συστημάτων
Χ. Κουταλάκης
- 611 Αμυντική Πολιτική και Στρατηγική
Κ. Υφαντής
- 614 Εργασία και Νέες Τεχνολογίες
Διδάσκων: Α. Μητρόπουλος (συνεργασία: Κ. Γκολομάζου-Παπά)
- 616 Δημοσιοϋπαλληλικό Δίκαιο
Χ. Χρυσανθάκης
- 620 Επικοινωνία και Εξουσία
Κ. Δοξιάδης

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

- 651X Ελληνική Εξωτερική Πολιτική
Κ. Υφαντής
- 656 Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας
Χ. Δίπλα
- 692* Πολιτική & Κοινωνία στην Νοτ.Ευρ., στην Αν.Ευρ. & στα Βαλκάνια
Δ. Σωτηρόπουλος
- 703 Μαρξική και Μαρξιστική Σκέψη
Μ. Σπουρδαλάκης
- 705 Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές των Κρατών – Μελών της Ε.Ε.
Σ. Βέρνυ
- 708 Φύλο, Κοινωνία και Πολιτική
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα
- 709 Η Μεταπολεμική Γερμανία: Εξ.Πολ., Οικονομία & Πολιτικό Σύστημα
Π. Βαρβαρούσης
- 722 Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος
Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Γιαννακούρου
- 759 Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία
Ν. Μαραβέγιας
- 765Θ Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία
Γ. Κουζέλης, Γ. Μολύβας
- 781* Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας
Ι. Υφαντόπουλος
- 813X Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο
Ε. Δούση
- 861 Εξωτερικές Σχέσεις και η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Π. Κ. Ιωακειμίδης
- 863 Διεθνής και Ευρωπαϊκή Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Λ.-Α. Σισιλιάνος
- 872* Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός
Ι. Καυταντζόγλου
- 900* Αθηναϊκή Δημοκρατία
Γ. Μαυρογορδάτος
- 909* Παγκοσμιοποίηση Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Εκπαίδευση
- 912 Ευρωπαϊκή Οικονομία
Ν. Κουτσιαράς
- 924* Νέες Μορφές Διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την Ε.Ε.
Χ. Κουταλάκης

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

931 Η Πολιτική Κοινωνιολογία του Μαξ Βέμπερ
Α.-Α. Κύρτσης

8.4. Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

Δύο (2) ανά εξάμηνο (κοινά για όλες τις κατευθύνσεις)

- 061 Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές Πτυχές
Π. Κ. Ιωακειμίδης
- 549X Λόγος και Ιδεολογία
Κ. Δοξιάδης
- 569 Συγκριτική Ανάλυση Εξωτερικής Πολιτικής
Π. Βαρβαρούσης
- 599* Ελληνική Συνταγματική Ιστορία
Γ. Σωτηρέλης
- 605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία
Μ. Παντελίδου – Μαλούτα
- 629 Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ν.-Κ. Χλέπας
- 634* Ειδικά θέματα Διεθνών Σχέσεων
Ε. Αθανασοπούλου
- 638Θ Διοικητικό Δίκαιο II
Χ. Χρυσανθάκης
- 639Θ Δημοσιονομική Οικονομία και Πολιτική
Ι. Υφαντόπουλος
- 641 Θεσμοί Προστασίας του Πολίτη σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο
Γ. Τασόπουλος
- 645Θ Κράτος και Κοινωνία
Π. Παναγιωτόπουλος
- 654 Ελληνοτουρκικές Σχέσεις
Ε. Αθανασοπούλου
- 659* Επιστημολογία
Γ. Κουζέλης
- 689 Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη
Α. Κόντης
- 690 Διαχείριση Διεθνών Διενέξεων
Π. Βαρβαρούσης
- 691 Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής
Κ. Υφαντής

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

- 694Θ Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και Εργασιακών Σχέσεων
Διδάσκων: Α. Μητρόπουλος (συνεργασία: Κ. Γκολομάζου-Παπά)
- 698* Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων
Ι. Υφαντόπουλος
- 713Θ Συγκριτική Πολιτική: Επανάσταση–Κοινοβουλευτισμός–Δικτατορία
Π. Λέκκας
- 800 Ευρωπαϊκή Σύγκλιση: Θεωρία και Πρακτική
Λ. Τσούκαλης
- 801 Χρόνος και Κοινωνία
Ι. Καυταντζόγλου
- 812Θ Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας
Γ. Γιαννακούρου
- 818 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου
Χ. Δίπλα, Ε. Δούση
- 820 Νέες Εργασιακές Σχέσεις
Α. Μητρόπουλος
- 904 Έθνος – Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση
Σ. Βέρνυ
- 905 Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια
Κ. Υφαντής
- 906 Πολιτική Ιστορία των Η.Π.Α.
Ε. Αθανασοπούλου
- 907 Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη
Διδάσκων: Α. Μακρυδημήτρης (συνεργασία: Δ. Σταυροπούλου)
- 910 Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη
Ο διδάσκων θα οριστεί κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους
- 911 Οικονομική Θεωρία της Ολοκλήρωσης και Διεθνούς Συνεργασίας
Ν. Μαραβέγιας
- 921 Δικαιώματα και Διανεμητική Δικαιοσύνη
Γ. Μολύβας
- 923* Οικονομική Θεωρία της Πολιτικής
- 929 Αναδιανεμητικές Πολιτικές στην Ευρώπη
Ν. Κουτσιαράς
- 932 Ιστορία των Ελληνικών Εκλογών 1844-2004
Η. Νικολακόπουλος

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

Χειμερινό Εξάμηνο

- 562 Εργασιακές Σχέσεις και Θεσμοί
582 Πολιτική και Κοινωνία στις Αναπτυσσόμενες Χώρες
694 Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου
781 Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας
872 Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός

Εαρινό Εξάμηνο

- 645 Κράτος και Κοινωνία
689 Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη
916 Θεωρία των Κοινωνικών Οργανώσεων

8.5. Προαιρετικά Μαθήματα Εκτός Βαθμολογίας

i) Εργαστηριακά Μαθήματα

- 918* Το Διαδίκτυο στην Υπηρεσία της Μελέτης και Έρευνας (με Η/Υ)
Α. Κόντης

Διδάσκεται στο εαρινό εξάμηνο και αφορά τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που βρίσκονται ήδη στο ΣΤ' και Η' εξάμηνο σπουδών και μετά.

Εργαστήριο Γραφής και Ανάγνωσης στην Πολιτική Επιστήμη
Α. Μπακαλούμης

Απευθύνεται κυρίως στους φοιτητές του Α' Εξαμήνου. Ο αριθμός των φοιτητών που θα επιλεγούν καθορίζεται στους πενήντα. Σχετική ανακοίνωση για τις αιτήσεις συμμετοχής θα εκδοθεί από τη Γραμματεία του Τμήματος.

ii) Μαθήματα Διδακτικής Επάρκειας

- 919 Διδακτική των Κοινωνικών Επιστημών
Γ. Κουζέλης, Ε. Αθανασιάδου

Διδάσκεται στο χειμερινό εξάμηνο και αφορά τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που βρίσκονται ήδη στο Ζ' εξάμηνο σπουδών έως την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων για τη λήψη του πτυχίου.

- 920 Εκπαίδευση και Αγωγή: Θεωρίες και Πρακτική
Ε. Αθανασιάδου

Διδάσκεται στο εαρινό εξάμηνο και αφορά τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που βρίσκονται ήδη στο Η' εξάμηνο σπουδών έως την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων για τη λήψη του πτυχίου.

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

9. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

9.1. Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού

9.1.1. Μαθήματα Κορμού Α΄ Εξαμήνου

501 Πολιτική Επιστήμη Ι

Π. Λέκκας, Π. Παναγιωτόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι η συστηματική παρουσίαση βασικών εννοιών μέσα από τις οποίες η Πολιτική Επιστήμη επιχειρεί να συλλάβει και να εξηγήσει τις διάφορες μορφές του πολιτικού φαινομένου. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις του πολιτικού γίνεσθαι και του κράτους.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται αφενός στους τρόπους με τους οποίους ασκείται η πολιτική επιρροή και επιδιώκεται η κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας, και αφετέρου στους συλλογικούς δρώντες (κόμματα και ομάδες πίεσης), στην πολιτική συμμετοχή, στα χαρακτηριστικά και τους θεσμούς των σύγχρονων δημοκρατιών και στην πολιτική μεταβολή.

Βιβλιογραφία:

- Andrew Heywood, Εισαγωγή στην Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2006.
- Stephen Lukes, Εξουσία: Μια Ριζοσπαστική Θεώρηση, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2007.
- Alan Ball B, Guy Peters, Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2001.
- Martin Carnoy, Κράτος και Πολιτική Θεωρία, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1990.

502 Κοινωνιολογία

Γ. Κουζέλης, Α.-Α. Κύρτσης

Η κατανόηση των βασικών εννοιών της κοινωνιολογίας και η απόκτηση γενικών γνώσεων γύρω από τις κατευθύνσεις της κοινωνιολογικής θεωρίας και της κοινωνικής έρευνας αποτελούν βασική προϋπόθεση της εκπαίδευσης κάθε κοινωνικού επιστήμονα.

Για τους πολιτικούς επιστήμονες, είτε ασχοληθούν με την πολιτική θεωρία και την πολιτική ανάλυση, είτε ειδικευτούν σε θέματα ανάλυσης κρατικών πολιτικών, οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης ή σε θέματα διεθνούς πολιτικής, τα ζητήματα πολιτικής κοινωνιολογίας (που αφορούν τη σχέση των διαδικασιών κοινωνικής συγκρότησης και κοινωνικής μεταβολής με τις πολιτικές διαδικασίες) θα βρίσκονται πάντα στο επίκεντρο των αναλύσεων.

Αυτός είναι ο λόγος της τοποθέτησης ενός εισαγωγικού μαθήματος κοινωνιολογίας στο πρώτο εξάμηνο των σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης.

Κεντρικά θέματα:

1. Τα θεωρητικά, μεθοδολογικά και επιστημολογικά χαρακτηριστικά της κοινωνιολογικής θεωρίας και της κοινωνικής έρευνας.
2. Ο διάλογος και οι αντιθέσεις μεταξύ διαφορετικών θεωρητικών παραδόσεων: θεωρίες της βιομηχανικής κοινωνίας – θεωρίες περί καπιταλισμού – μεταμοντέρνες αμφισβητήσεις της κοινωνιολογικής παράδοσης.
3. Κοινωνική διαστρωμάτωση, κοινωνική διαφοροποίηση, κοινωνικές τάξεις και κοινωνικοί μετασχηματισμοί.
4. Στοιχεία της κοινωνιολογικής θεωρίας του κράτους και της πολιτικής.
5. Χώρος και κοινωνία: αστικό περιβάλλον, κοινωνικές αντιθέσεις και καθημερινή ζωή.
6. Οικογένεια και φύλο.
7. Στοιχεία της κοινωνιολογικής ανάλυσης των διαδικασιών παγκοσμιοποίησης
8. Η σημασία της θεωρίας των κοινωνικών θεσμών
9. Συστήματα ρόλων και κοινωνική θέση (βασικές έννοιες της μικροκοινωνιολογικής ανάλυσης).
10. Συμβολικά συστήματα και κοινωνική νομιμοποίηση
11. Μορφές και διαδικασίες κοινωνικοποίησης

Βιβλιογραφία:

- Giddens A., Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία. Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1993.
- Μπέργκερ Π. Λ., Λούκμαν, Η Κοινωνική Κατασκευή της Πραγματικότητας. Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 2003.
- Μπέργκερ Π. Λ., Πρόσκληση στην Κοινωνιολογία, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλίων Ηλίας Σταυρ. Μποκουμάνης, 1983.
- Ritsert J., Τρόποι Σκέψης και Βασικές Έννοιες της Κοινωνιολογίας, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 1996.

511A Παγκόσμια και Ευρωπαϊκή Ιστορία Ι

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα καλύπτει τον 20ό αιώνα, από τις παραμονές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (1914-1991). Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ιστορίας εξετάζονται οι βαθείς μετασχηματισμοί που επέφεραν στις ευρωπαϊκές κοινωνίες οι επαναστάσεις του 19ου αιώνα και η συγκρότηση εθνικών

κρατών, όπως και οι ιδεολογικές παράμετροι των εθνικών και διακρατικών αντιθέσεων.

Ιδιαίτερο βάρος δίδεται στις επιπτώσεις των δύο παγκοσμίων πολέμων στην Ευρώπη, στην οικονομική και κοινωνική κρίση του μεσοπολέμου που τροφοδότησε ολοκληρωτικά καθεστώτα και ακραία ιδεολογικά κινήματα, στην ανάδυση της ιδέας της Ευρώπης που σφράγισε την πορεία της και κατά την ψυχροπολεμική διαίρεσή της, και στη μεταπολεμική εξέλιξη των επιμέρους ευρωπαϊκών κρατών.

Στο πλαίσιο της παγκόσμιας ιστορίας μελετώνται οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής επέκτασης και των παγκόσμιων συρράξεων στον υπόλοιπο κόσμο, η εμφάνιση σημαντικών εξω-ευρωπαϊκών δυνάμεων στο διεθνές στερέωμα (ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία κ.ά.), η πολιτική και οικονομική μετάβαση των πρώην αποικιών στη συγκρότηση ανεξάρτητων κρατών μετά το 1945, οι πολιτικές και ιδεολογικές διαστάσεις του Ψυχρού Πολέμου και η διαμόρφωση του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου.

Βιβλιογραφία:

- Serge Berstein, Pierre Milza, Ιστορία της Ευρώπης: Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης (1919 έως σήμερα), Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 1997.
- J. M. Roderts. Παγκόσμια Ιστορία, Τόμος ΒΔ, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1997.
- Ε. Χατζηβασιλείου, Εισαγωγή στην Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2001.

523Α Αρχές και Θεσμοί Δικαίου

Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Γιαννακούρου

Έννοια-διακρίσεις, πηγές δικαίου, ορισμός, δικαιολογητικός λόγος, το δίκαιο ως νομικό, πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο, δίκαιο και ηθική, θετικό και φυσικό δίκαιο, βασικές έννοιες ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου.

Βιβλιογραφία:

- Χριστοφιλόπουλος Δ., Εισαγωγή στο Δίκαιο, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π. Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2007.
- Σούρλας Π.Κ., *Justi Atque Injusti Scientia*. Μία Εισαγωγή στην Επιστήμη του Δικαίου, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006.
- Σπυριδάκη Ι., Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005.

527Α Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις

Π. Βαρβαρούσης, Ε. Αθανασοπούλου

Το μάθημα έχει ως σκοπό να εισαγάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στη διεπιστημονική θεώρηση των διεθνών σχέσεων και στις διάφορες ερευνητικές

κατευθύνσεις του κλάδου. Η διδασκαλία καλύπτει αρχικά τις θεμελιώδεις θεωρητικές προτάσεις και τις βασικές έννοιες της μελέτης των διεθνών σχέσεων.

Παράλληλα, δίνει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες τη δυνατότητα να κατανοήσουν τους παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτικής συμπεριφοράς στο διεθνή χώρο (π.χ. ισχύς των κρατών, εθνικά συμφέροντα), καθώς και τους τρόπους και τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς την κατεύθυνση αυτή.

Έμφαση δίδεται στην εξωτερική πολιτική των κρατών, ιδιαίτερα στον τρόπο διαμόρφωσής της, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στις διάφορες μεταβλητές που τη συνθέτουν, καθώς και στη θεωρία και πρακτική των διαπραγματεύσεων. Ο πόλεμος και τα αίτιά του και οι διάφοροι μηχανισμοί επίλυσης διακρατικών διαφορών αποτελούν, επίσης, μέρος της διδασκόμενης ύλης.

Γίνεται, τέλος, αναφορά στις διεργασίες σταδιακής οργάνωσης της ημι-αναρχούμενης διεθνούς κοινωνίας, με εισαγωγική παρουσίαση του ρόλου του διεθνούς δικαίου και στο σύγχρονο διεθνές σύστημα, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά το τέλος της μεταψυχροπολεμικής περιόδου.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Κουλουμπής, Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς και Δικαιοσύνη, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2008.
- Π. Βαρβαρούσης, Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21ο αιώνα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2004.
- John Baylis, Steve Smith, Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής: Μια Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε., 2007.
- Martin Wight, Διεθνής Θεωρία: Τα Τρία Ρεύματα Σκέψης, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 1998.

9.1.2. Μαθήματα Κορμού Β' Εξαμήνου

499B Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία

Κ. Δοξιάδης, Π. Παναγιωτόπουλος

Το μάθημα αναφέρεται στις σύγχρονες εξελίξεις της θεωρητικής προσέγγισης των κοινωνικών ζητημάτων και οργανώνεται γύρω από τον άξονα των ακόλουθων θεματικών:

1. Εξουσία και μικροεξουσίες
2. Φύλο, φυλή, τάξη
3. Ταυτότητες
4. Πολυπολιτισμικότητα
5. Παγκοσμιοποίηση
6. Κοινωνική αλλαγή
7. Θεμελιώσεις κοινωνικής κριτικής.

Η ανάπτυξη των θεμάτων αυτών συνδυάζεται με μια κριτική παρουσίαση των σημαντικότερων μεταδομιστικών θεωρητικών ρευμάτων, κατά την οποία η έμφαση δίδεται στην ανάδειξη των σημείων σύγκλισης και αντιπαράθεσης. Επιδίωξη του μαθήματος είναι να διευκρινίσει όχι μόνον τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνική θεωρία επιχειρεί σήμερα να θεμελιώσει το επιστημονικό της αντικείμενο και να οροθετήσει τα ερευνητικά της πεδία, αλλά και τα ζητήματα που τίθενται ως προς την αναζήτηση επαρκών μεθοδολογικών εργαλείων και ως προς το συνδυασμό θεωρητικών προτύπων προερχόμενων από διαφορετικές παραδόσεις και κλάδους των κοινωνικών επιστημών.

Κύριο υλικό συζήτησης των επιμέρους ενοτήτων αποτελούν πρωτότυπα κείμενα σημαντικών σύγχρονων στοχαστών, στα οποία εκτός της ειδικής θεματικής αναδεικνύεται και η εκάστοτε ιδιαίτερη προβληματική του θεωρητικού ρεύματος στο οποίο ανήκουν. Η οργάνωση αυτής της συζήτησης θα βασιστεί σε συλλογή μεταφρασμένων κειμένων που θα είναι στη διάθεση των φοιτητών.

Βιβλιογραφία:

- Stuart Hall, David Held, Anthony McGrew, Η Νεωτερικότητα Σήμερα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2003.
- Paul Hirst, Penny Woolley, Κοινωνικές Σχέσεις και Ανθρώπινες Ιδιότητες, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2008.
- Ν. Τάτσης, Νεωτερικότητα και Κοινωνική Αλλαγή: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις-Εκθέσεις-Μελέτες, 2004.
- Zygmunt Bauman, Παγκοσμιοποίηση: Οι Συνέπειες για τον Άνθρωπο, Αθήνα: Πολύτροπον Α.Ε. Δημιουργικού Σχεδιασμού & Εκδόσεων, 2004.

505 Συνταγματικοί Θεσμοί

Γ. Σωτηρέλης, Γ. Τασόπουλος

Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην εισαγωγική παρουσίαση και κριτική προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου, ειδικότερα δε του ρόλου και της σημασίας των σύγχρονων συνταγματικών θεσμών, όπως αυτοί διαμορφώνονται διεθνώς και ιδίως στη χώρα μας, μετά και από τις τρεις αναθεωρήσεις του Συντάγματος. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην κοινωνικοπολιτική διάσταση των συνταγματικών θεσμών, οι οποίοι εξετάζονται ιδίως υπό το πρίσμα της ιστορικής εξέλιξης και σημερινής κατοχύρωσης των θεμελιωδών αρχών που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του ισχύοντος δημοκρατικού πολιτεύματος, σε υπερεθνικό και εθνικό επίπεδο.

Με βάση τα ανωτέρω, οι κύριοι άξονες του μαθήματος είναι οι ακόλουθοι: Εισαγωγικά στοιχεία – Το ευρύτερο πεδίο αναφοράς των συνταγματικών θεσμών (Δίκαιο και Πολιτική. Σύνταγμα και Συνταγματικό Δίκαιο. Τα στοιχεία της πολιτείας. Η ερμηνεία του πολιτειακού φαινομένου. Η μορφολογία των πολιτευμάτων. Η ιστορία του πολιτεύματος στην Ελλάδα).

Οι θεμελιώδεις αρχές του πολιτεύματος – ιστορική διαμόρφωση και σύγχρονη συνταγματική κατοχύρωση (Η δημοκρατική αρχή. Το αντιπροσωπευτικό σύστημα. Το κοινοβουλευτικό σύστημα. Η αρχή της «προεδρευόμενης» δημοκρατίας. Η αρχή του πολυκομματισμού. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Η αρχή του Κράτους Δικαίου. Η αρχή του Κοινωνικού Κράτους). Τα πολιτειακά όργανα – βασικά στοιχεία για την οργάνωση και λειτουργία τους (Το εκλογικό σώμα. Η Βουλή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η Κυβέρνηση. Τα Δικαστήρια).

Βιβλιογραφία:

- Α. Μάνεσης, Συνταγματικό Δίκαιο Ι, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Φ. Σπυρόπουλος, Εισαγωγή στο Συνταγματικό Δίκαιο, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006.
- Γ. Παπαδημητρίου, Γ. Σωτηρέλης, Το Σύνταγμα της Ελλάδας, Αθήνα: Καστανιώτης Α.Ε., 2001.
- Α. Μανιτάκης, Συνταγματική Οργάνωση του Κράτους: Με στοιχεία Πολιτειολογίας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Παντελής Αντώνης, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε. Εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Β.Ε., 2007.
- Δ. Τσάτσος, Συνταγματικό Δίκαιο: Θεωρητικό Θεμέλιο, Τόμος Α', Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1985.
- Κ. Χρυσόγονος, Συνταγματικό Δίκαιο, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2003.

529B Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική

Ν. Κουτσιαράς

Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση βασικών μακροοικονομικών θεμάτων, η επιλογή και αναλυτική προσέγγιση των οποίων προσαρμόζεται στις ανάγκες – και το γενικότερο πρόγραμμα σπουδών – των φοιτητών της πολιτικής επιστήμης. Ειδικότερα, συζητούνται οι έννοιες και η μέθοδος μελέτης των φαινομένων της συνολικής οικονομίας, επιχειρείται η εξήγηση των τελευταίων και επισημαίνεται η σημασία τους για την ευημερία των κοινωνιών και των κοινωνικών ομάδων. Η οικονομική μεγέθυνση, η ανεργία, οι εγχώριοι εισοδηματικοί περιορισμοί και ο εξωτερικός εισοδηματικός περιορισμός του κράτους, η ζήτηση και η προσφορά χρήματος, ο πληθωρισμός και οι επιχειρηματικοί κύκλοι τίθενται στο επίκεντρο της διερεύνησης και, σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύονται, επίσης, οι διαφορές μεταξύ αντιμαχόμενων (μακρο-)οικονομικών θεωριών – και ρευμάτων οικονομικής σκέψης. Σημαντικό μέρος του μαθήματος, τέλος, αφιερώνεται στη συζήτηση της οικονομικής, ιδίως μακροοικονομικής, πολιτικής (της λογικής, των στόχων, των μέσων πολιτικής), καθώς και των σχετικών με αυτήν αντιπαραθέσεων. Οι ευρωπαϊκές οικονομίες και, μεταξύ αυτών, περισσότερο η ελληνική οικονομία προσφέρουν τα παραδείγματα εμπειρικής συζήτησης.

Βιβλιογραφία:

- Mankiw N. G., Αρχές της Οικονομικής, Τόμος ΒΔ, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2002.
- Π. Καζάκος, Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά: Οικονομία και Οικονομική Πολιτική στη Μεταπολεμική Ελλάδα 1944-2000, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2001.
- P. Krugman, R. Wells, Μακροοικονομική, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε., 2009.
- Μ. Burda, Ch. Wyplosz, Ευρωπαϊκή Μακροοικονομική, Τόμος ΑΔ & Τόμος ΒΔ, Αθήνα: Γ. Δαρδανός-Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2007-2008.

539B Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα καλύπτει την ελληνική ιστορία του 20ού αιώνα έως το 1981. Εξετάζονται η θεσμική συγκρότηση και η εδαφική ολοκλήρωση του ελληνικού κράτους, η διάπλαση του κομματικού συστήματος, η οικονομική και κοινωνική δυναμική των πολιτικών εξελίξεων, η διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Δίδεται ιδιαίτερο βάρος στην κοινωνική διάσταση των πολιτικών συγκρούσεων κατά τη βενιζελική εποχή, στην Κατοχή και τον Εμφύλιο, όπως και στους μετασχηματισμούς που σφραγίζουν την ελληνική πολιτική, κοινωνία και οικονομία κατά τη μεταπολεμική περίοδο υπό την επίδραση και του διεθνούς περιβάλλοντος.

Βιβλιογραφία:

- R. Clogg, Σύντομη Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου Ασημ. Καρδαμίτσα & ΣΙΑ Ο.Ε., 1993.
- Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, Μελέτες και Κείμενα για την Περίοδο 1909-1940, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1982.
- Gunnar Herring, Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936, Τόμος ΑΔ και ΒΔ, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2006.

902 Πολιτική Φιλοσοφία Ι

Π. Βαλλιάνος, Γ. Μολύβας

Επισκόπηση των κεντρικών προβλημάτων και εννοιών της κλασικής πολιτικής σκέψης. Η ηρωική βασιλεία στον Όμηρο, το αριστοκρατικό ιδεώδες στον Πίνδαρο, η προβληματική της κοινωνικής δικαιοσύνης στον Ησίοδο. Οι περί νόμου αντιλήψεις της προσωκρατικής περιόδου. Η «κάθοδος της φιλοσοφίας στην γη» και ο διαχωρισμός (πολιτικού) Νόμου και Φύσεως στην σκέψη των σοφιστών. Το «φυσικό δίκαιο» και η πρώτη κριτική του θεσμού της δουλείας. Η σχέση ατόμου και κοινότητας στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η πολιτική υποχρέωση στον Πρωταγόρα και τον Σωκράτη: τι είναι η «πολιτική αρετή» και αν είναι διδακτή. Η απόρριψη της δημοκρατίας από τον Πλάτωνα και η μεταφυσική θεμελίωση της

ιδεώδους πολιτείας: η δικαιοσύνη ως «οικειοπραγία». Η κριτική του Αριστοτέλη στον Πλάτωνα και η επιστημονική αντίληψη της πολιτικής θεωρίας: ιστορική γένεση και τελεολογία της Πόλεως και εφαρμογές της ιδέας της «μεσότητας» στην οργάνωση της πολιτικής κοινωνίας. Η κατάρρευση της Πόλεως και ο πολιτικός οικουμενισμός των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων. Ο χωρισμός της ιδιωτικής από την δημόσια σφαίρα και η θεοποίηση της πολιτικής εξουσίας. Ο ατομοκεντρικός ευδαιμονισμός των Επικούρειων και ο κοσμοπολιτισμός των Στωικών. Η θεωρία του «μεικτού πολιτεύματος» (Πολύβιος).

Βιβλιογραφία:

- Coleman Janet, Ιστορία της Πολιτικής Σκέψης: από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι τους Πρώτους Χριστιανικούς Χρόνους, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2005.
- Πλάτωνα, (μτφ. Σκουτερόπουλου), Πολιτεία, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2002.
- George H., Sabine, Ιστορία Πολιτικών Θεωριών, Αθήνα: Α.Β.Ε.Ε. ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ατλαντίς Μ. Πεχλιβανίδης & ΣΙΑ, 1961.
- Αριστοτέλη, Πολιτικά, Τόμοι 2, Θεσσαλονίκη: Κων/νος Ζήτρος Μονοπρόσωπη Ε.Π.Ε., 2005.

9.1.3. Μαθήματα Κορμού Γ' Εξαμήνου

540Γ Πολιτική Επικοινωνία

Χ. Λυριντζής, Α. Γιαννακάκου, Ε. Αθανασιάδου

Ενδεικτικό περιεχόμενο του μαθήματος: Έννοια της Πολιτικής. Πολιτική και Πολιτική Επιστήμη. Κλάδοι της Πολιτικής Επιστήμης. Η θέση της Πολιτικής Επικοινωνίας. Έννοια και περιεχόμενο. Επικοινωνία, Έκφραση, Αίσθηση. Τα επικοινωνιακά μέσα. Άμεση και Έμμεση Επικοινωνία. Λεκτική και Εξωλεκτική Πολιτική Επικοινωνία. Η γλώσσα του σώματος. Μονόδρομη και αμφίδρομη επικοινωνία. Δημοκρατική και αυταρχική “επικοινωνία”. Επικοινωνία και κοινή γνώμη. Τεχνικές επικοινωνιακής παρέμβασης. Κοινή γλώσσα και παραταξιακά ιδιώματα. Φυσικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί και πολιτικοί παράγοντες. Πολιτική διαφήμιση και κριτική πρόσληψη. Γενικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής πολιτικής ρητορικής. Ελληνική και ευρωπαϊκή πολιτική ρητορική. Ρητορικές σταθερές και ρητορικές αποκλίσεις.

Βιβλιογραφία:

- Α-Ι. Δ. Μεταξάς, Προεισαγωγικά για τον Πολιτικό Λόγο, 14 Μαθήματα για το Στυλ, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000.
- Ν. Δεμερτζής, Πολιτική Επικοινωνία, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2002.
- Α –Ι. Δ. Μεταξάς, Πολιτική Επικοινωνία, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1985.
- Στ. Παπαθανασόπουλος, Πολιτική και ΜΜΕ στην Ευρώπη, Αθήνα: Καστανιώτης Α.Ε., 2002.

541 Πολιτική Φιλοσοφία II

Γ. Μολύβας

Εισαγωγή στις κεντρικές έννοιες της νεότερης πολιτικής σκέψης. Ο Μακιαβέλι και η ριζική εκκοσμίκευση του πολιτικού φαινομένου. Η ρήξη με τον Αριστοτελισμό και η ανάδειξη του κτητικού ατόμου και της σύγχρονης έννοιας της κρατικής κυριαρχίας στην σκέψη του Χόμπς. Η θεωρητική θεμελίωση του κλασικού φιλελευθερισμού: φυσικά δικαιώματα, διάκριση των εξουσιών και περιορισμός της κρατικής εξουσίας (Λοκ, Μοντεσκιέ). Δημοκρατικός ριζοσπαστισμός και η αναβίωση του κοινοτιστικού ιδεώδους στην σκέψη του Ρουσσώ. Η Γαλλική Επανάσταση και οι επικριτές της (Μπέρκ).

Το κίνημα του ωφελιμισμού: απόρριψη της έννοιας των φυσικών δικαιωμάτων, «όλοι μετράνε εξίσου», αρχή της ωφελιμότητας (Μπένθαμ). Ο Τζ. Στ. Μιλλ και η αναθεώρηση του ωφελιμισμού: η «αρχή της βλάβης» και η καινούργια αντίληψη της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Η κοινωνία της ισότητας και οι προβληματικές της πτυχές στην σκέψη του Τοκβίλ. Η φιλοσοφική κριτική του ωφελιμισμού και η ηθική θεμελίωση της κοινωνίας των δικαιωμάτων από τον Καντ: η διαλεκτική ηθικότητας και νομιμότητας. Η ιστορικότητα της ελευθερίας και η αντιθετικότητα του ιστορικού γίνεσθαι στον Χέγκελ. Η αλλοτρίωση στην φιλοσοφική προβληματική των νεοεγγελιανών (Φώυερμπαχ, Μαρξ). Η κριτική των ολιστικών ιδεολογιών του δέκατου ένατου αιώνα στην σκέψη του Νίτσε.

Βιβλιογραφία:

- Κιτρομηλίδης Π., Πολιτικοί Στοχαστές των Νεότερων Χρόνων: Βιογραφικές και Ερμηνευτικές Προσεγγίσεις, Αθήνα: Νέα Διεύθυνση Πορεία Εκδόσεις - Γραφικές Τέχνες Καλλιόπη Ν. Κουτσιαούτη, 1998.
- Κιτρομηλίδης Π., Νεότερη Πολιτική Θεωρία, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1996.
- T. Hobbes, J. Locke, J.-J. Rousseau, I. Kant, G.W.F. Hegel, M. Αγγελίδης και Θ. Γκιούρας, (επιμ.), Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Θεωρίες της Πολιτικής και του Κράτους, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2005.
- George H. Sabine, Ιστορία Πολιτικών Θεωριών, Αθήνα: Α.Β.Ε.Ε. ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ατλαντίς Μ. Πεχλιβανίδης & ΣΙΑ, 1961.
- Ceroni Umberto, Η Πολιτική Σκέψη, Τόμος ΓΔ, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1985.

544Γ Εισαγωγή στη Διοίκηση – Γενικές Αρχές Διοικητικής Οργάνωσης

Α. Μακρυδημήτρης

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η μελέτη της οργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα και η εξοικείωση με τους βασικούς θεσμούς, τις αρχές και τις διαδικασίες διαμόρφωσης και λειτουργίας του ελληνικού διοικητικού συστήματος.

Ειδικότερα, αντικείμενο ανάλυσης αποτελούν οι κυβερνητικοί θεσμοί και τα όργανα διακυβέρνησης στο πλαίσιο της λειτουργίας του ελληνικού πολιτικού συστήματος, οι μορφές και τα όργανα της αποκέντρωσης και της περιφερειακής διοίκησης του κράτους, οι βαθμίδες και οι λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, βασικά στοιχεία για το προσωπικό και τους κανόνες που διέπουν τη δημόσια υπαλληλία στην Ελλάδα, η διάρθρωση και τα όρια του δημόσιου τομέα, οι ανεξάρτητες αρχές και οι μορφές ελέγχου της Διοίκησης, καθώς και στοιχεία λειτουργίας και αποτελεσματικής δράσης των δημόσιων υπηρεσιών.

Το μάθημα περιλαμβάνει πρακτικές ασκήσεις και χρήση πηγών.

Βιβλιογραφία:

- Αντ. Μακρουδημήτρης, Δημόσια Διοίκηση: Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης, ΔΔ Έκδοση, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2009.
- Επ. Σπηλιωτόπουλος, Το Ελληνικό Δημόσιο Δίκαιο. Βασικοί Κανόνες, ΓΔ Έκδοση, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2009.
- Αντ. Μακρουδημήτρης, Μ. - Ηλ. Πραβίτα, (επιμ.), "Διοικητικός Κώδικας" - Συλλογή Νομοθεσίας για τη Δημόσια Διοίκηση, ΔΔ Έκδοση, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2009.

850Γ Ευρωπαϊκή Οργάνωση: Θεσμοί

Π.Κ. Ιωακειμίδης

Το μάθημα αποβλέπει να προσφέρει τις βασικές γνώσεις για την ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τους θεσμούς, λειτουργία, μετεξέλιξη και προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και άλλων μορφών ευρωπαϊκής περιφερειακής συνεργασίας. Ειδικότερα, στο μάθημα εξετάζονται και παρουσιάζονται οι απαρχές της ευρωπαϊκής ενοποίησης, οι διαδικασίες που οδήγησαν στη σύσταση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τη μετεξέλιξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο πλαίσιο αυτό αναλύονται και παρουσιάζονται οι κύριοι θεσμοί/όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Επιτροπή, Κοινοβούλιο, Συμβούλιο, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο., κ.λπ.). Εξετάζονται και παρουσιάζονται επίσης οι διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής και λήψης αποφάσεων και η θέση των κρατών μελών στις διαδικασίες αυτές. Τέλος, εξετάζονται οι προοπτικές της Ευρωπαϊκής ενοποίησης υπό το φως των πρόσφατων και μελλοντικών διευρύνσεων, την αποτυχία θέσπισης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος και εφαρμογής της Συνθήκης της Λισσαβόνας.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2008.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1993.

901Γ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας Ι

Ι. Υφαντόπουλος

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ιστορική αναδρομή και διεπιστημονική ανάλυση των βασικών στατιστικών μεθόδων που αναφέρονται στις γενικές αρχές μέτρησης και ανάλυσης των κοινωνικών φαινομένων. Το μάθημα δομείται σε τρεις ενότητες:

Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται τα στάδια της έρευνας: i) μελέτη βιβλιογραφίας, ii) διατύπωση υποθέσεων, iii) αναζήτηση υλικού και στατιστικών δεδομένων, iv) καθορισμός της μεθοδολογίας, v) παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, v) κριτική συζήτηση και σύγκριση των ευρημάτων με άλλες έρευνες της Ελλάδας και του εξωτερικού, vi) συμπεράσματα και διατύπωση προτάσεων για περαιτέρω έρευνα και ανάλυση.

Στο δεύτερο μέρος συζητείται ο ρόλος της στατιστικής στην κοινωνική έρευνα. Αντικείμενο μελέτης είναι: i) κλίμακες μέτρησης των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, ii) διαγραμματική παρουσίαση iii) κατασκευή απλών και σύνθετων πινάκων, iv) κατανομές συχνοτήτων v) μέτρα κεντρικής τάσης, vi) μέτρα διασποράς, vii) συσχέτιση και viii) ανάλυση παλινδρόμησης.

Στο τρίτο μέρος έμφαση δίδεται στον ρόλο των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στην μέτρηση και στην έρευνα. Συζητούνται τα στατιστικά πακέτα Excel, SPSS, Eviews.

Βιβλιογραφία:

- Υφαντόπουλος Ι., Νικολαΐδου Κ., Η Στατιστική στην Κοινωνική Έρευνα, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2008.
- Robson C., Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2007.
- Καζάκος Π., Εξηγώντας την Κοινωνία, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2006.
- Γέμπτος Π., Οι Κοινωνικές Επιστήμες, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1998.

9.1.4. Μαθήματα Κορμού Δ΄ Εξαμήνου

495Δ Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα στην Εποχή μας

Γ. Τασόπουλος, Γ. Σωτηρέλης

Το μάθημα καλύπτει το γενικό μέρος της διδασκαλίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και αποτελεί κριτική εισαγωγή στην προβληματική της εθνικής (συνταγματικής), κοινοτικής και διεθνούς τους προστασίας. Εξετάζεται η έννοια, η σημασία και η λειτουργία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην ιστορική τους διαδρομή. Αναλύεται το ηθικοπολιτικό περιεχόμενο της συνταγματικής τους προστασίας σε σχέση με τη δημοκρατική αρχή και παρουσιάζονται οι κύριες συνιστώσες του συστήματος προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Σύνταγμα μας.

Στην ύλη του μαθήματος περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες ενότητες: φορείς των δικαιωμάτων του ανθρώπου, διακρίσεις των δικαιωμάτων και συνοπτική

παρουσίασης των προστατευόμενων δικαιωμάτων μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, η επιφύλαξη του νόμου, οι περιορισμοί των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα όρια των περιορισμών και η αρχή της αναλογικότητας, η αρχή της τριτενέργειας.

Βιβλιογραφία:

- Μάνεσης Αρ., Συνταγματικά Δικαιώματα ΑΔ. Ατομικές Ελευθερίες, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 1981.
- Γ. Αμίτσης, (μτφρ.), Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης: Δίκαιο και Πρακτική, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2001.
- Παπαδημητρίου Γ., Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Σταθμός στη Θεσμική Ωρίμανση της ΕΕ, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2001.
- Τσάτσος Δ., Συνταγματικό Δίκαιο Γ'. Θεμελιώδη Δικαιώματα Ι. Γενικό Μέρος, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1987.
- Α. Μαγγανάς, Λ. Καρατζάς, Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2η Έκδοση, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2005.

496Δ Κοινωνική Πολιτική

Ι. Υφαντόπουλος

Το μάθημα της κοινωνικής πολιτικής έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα και διδάσκεται από καθηγητές που εκπροσωπούν την Πολιτική επιστήμη, την Κοινωνιολογία, την Οικονομία και τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές. Εξετάζεται η διαχρονική εξέλιξη του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή ένωση και παρουσιάζονται οι κυριότερες πτυχές του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού μοντέλου, καθώς και η τυπολογία των κοινωνικών συστημάτων.

Χρησιμοποιούνται ποσοτικοί και ποιοτικοί δείκτες για την σκιαγράφηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Πορτραίτου και έμφαση δίδεται στις συνθήκες διαβίωσης, την ποιότητα ζωής, την οικονομική και κοινωνική ανισότητα, την ανεργία, την δημογραφική γήρανση, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τέλος, εξετάζονται οι κοινωνικές πολιτικές και οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στο τομέα της απασχόλησης, των κοινωνικών ασφαλίσεων, της παιδείας και της υγείας.

Βιβλιογραφία:

- Υφαντόπουλος Ι., Μπαλούρδος Δ., Νικολόπουλος Κ., Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις του Κράτους Πρόνοιας, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2008.
- Καραντίνος Δ., (επιμ.), κ.ά. Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα, 2 Τόμοι, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2005.

497Δ Το Πολιτικό Σύστημα της Ε.Ε.

Μ. Τσινισιζέλης

Το μάθημα αξιολογεί και απαντά στο ερώτημα εάν και κατά πόσον το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήκει σε κάποια από τις υπάρχουσες τυπολογίες των πολιτικών συστημάτων οι οποίες και προσεγγίζονται λεπτομερώς ή εάν ανήκει σε μια ιδιαίτερη και μοναδική κατηγορία. Με αυτό το πρίσμα εξετάζονται και άλλοι Διεθνείς Οργανισμοί, καθώς και ενώσεις κρατών οι οποίες εμφανίζουν αναλογίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως η Mercosur, η NAFTA κλπ. Τέλος, το μάθημα αυτό δανείζεται ύλη από την παράδοση του Συγκριτικού Ομοσπονδισμού, προκειμένου να κατατάξει και να αξιολογήσει το πολιτικό σύστημα της Ε.Ε.

Βιβλιογραφία:

- Ν. Nugent, Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2004.
- Ν. Μαραβέγιας, Μ. Τσινισιζέλης, (επιμ), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2007.

498Δ Συγκριτική Πολιτική

Χ. Λυριντζής

Το εισαγωγικό μάθημα Συγκριτικής Πολιτικής καλύπτει τρεις στόχους:

α. τη γνωριμία των φοιτητών και φοιτητριών με το χώρο της συγκριτικής ανάλυσης των πολιτικών φαινομένων και την ευρύτερη σημασία και ρόλο της σύγκρισης στις κοινωνικές επιστήμες.

β. την εισαγωγή στην ιστορική ανάπτυξη του πεδίου της Συγκριτικής Πολιτικής με συγκεκριμένες αναφορές σε εργασία – μελέτες που σηματοδοτούν τον χώρο.

γ. την γνωριμία με τα βασικά θέματα μελέτης στο χώρο της Συγκριτικής Πολιτικής, όπως δημοκρατία, πολιτικά κόμματα, ομάδες συμφερόντων, πολιτική κουλτούρα, πολιτικό σύστημα, ανάπτυξη και συγκρότηση έθνους – κράτους.

Με βάση τους άξονες αυτούς, το μάθημα μπορεί να αναπτυχθεί αφενός σε μια σειρά διαλέξεων για τα παραπάνω θέματα με ιδιαίτερες αναφορές στην εμπειρία των ευρωπαϊκών χωρών και αφετέρου σε μια σειρά σεμιναρίων - φροντιστηρίων όπου παρουσιάζονται συγκεκριμένες μελέτες.

Συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα γίνεται μια εισαγωγή στη σημασία και χρήση της συγκριτικής μεθόδου από τον Αριστοτέλη μέχρι σήμερα και στη διαμόρφωση του σύγχρονου χώρου της συγκριτικής πολιτικής.

Στην επόμενη ενότητα, εκτός από τη συζήτηση συγκεκριμένων εργασιών, δίδονται στους φοιτητές βιβλία από τη βιβλιογραφία είτε για παρουσίαση – συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων, είτε για παρουσίαση όλου του βιβλίου.

Το τρίτο μέρος αποτελεί και το μεγαλύτερο σε έκταση τμήμα του μαθήματος και αφορά τη συγκριτική μελέτη των πολιτικών και κομματικών συστημάτων στον

ευρωπαϊκό χώρο. Γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη των σύγχρονων πολιτικών συστημάτων με βάση τη συγκρότηση του έθνους κράτους, στην παγίωση των κομματικών συστημάτων, στις κομματικές οικογένειες και στην ανάπτυξη νέων μορφών πολιτικής δράσης (νέα κινήματα, κόμματα νέας πολιτικής, παγκοσμιοποίηση κλπ). Η εν λόγω ενότητα στηρίζεται κυρίως στο βιβλίο των R. Hague και M. Harrop και, συμπληρωματικά, σε άρθρα ή άλλα κείμενα.

Βιβλιογραφία:

- R. Hague, M. Harrop, Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε, 2005.
- Χ. Λυριντζής, Σύγκριση και Ερμηνεία, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 2001.
- Υ. Meny, Συγκριτική Πολιτική, Τόμος 1ος, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1996.
- Franz Lehner, Widmier, Συγκριτική Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε, 2007.

500 Το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα

Μ. Σπουρδαλάκης, Π. Παναγιωτόπουλος

Το μάθημα αποσκοπεί στην «εισαγωγή των φοιτητών στο ελληνικό πολιτικό σύστημα από τη πτώση της Δικτατορίας μέχρι σήμερα». Για επιτευχθεί αυτή η εισαγωγή, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ενημερώνονται για τις προϋποθέσεις (οικονομικές, ιδεολογικές, πολιτισμικές) πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η επικράτηση και η εδραίωση της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας. Για τον σκοπό αυτόν «το εισαγωγικό μέρος του μαθήματος θα είναι αφιερωμένο στη σύντομη παρουσίαση και ανάλυση των σημαντικών πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων που έβαλαν την σφραγίδα τους στη χώρα από την Κατοχή μέχρι το 1974.» Η κάλυψη της διδακτέας αυτής ύλης απαιτεί την χρήση πολλαπλών βοηθημάτων που εξετάζουν κάθε μία από αυτές τις γενικές και εκτεταμένες θεματικές και κάθε μια από αυτές τις ιστορικές περιόδους.

Βιβλιογραφία:

- J. Meynaud, Π. Μερλόπουλος, Γ. Νοταράς, Οι Πολιτικές Δυνάμεις στην Ελλάδα 1946-1965, Τόμος Α', Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2002.
- Β. Παναγιωτόπουλος, (επιμ), Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770 – 2000: Η Ελλάδα της Ομαλότητας. Δημοκρατικές Κατακτήσεις - Οικονομική Ανάπτυξη και Κοινωνική Σταθερότητα, Τόμος 10ος, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο, 2003.
- Close David H. Ελλάδα 1945 – 2004: Πολιτική, Κοινωνία, Οικονομία, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επιλογή/Θύραθεν, 2006.

- Γ. Βούλγαρης, Η Ελλάδα της Μεταπολίτευσης 1974-1990: Σταθερή Δημοκρατία Σηματοδωμένη από τη Μεταπολεμική Ιστορία, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2005.
- Κ. Featherstone, Πολιτική στην Ελλάδα. Η Πρόκληση του Εκσυγχρονισμού, Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ Αλ. Μανωλάκης & ΣΙΑ Ε.Ε., 2007.

521 Διοικητική Επιστήμη

Χ. Κουταλάκης

Πρόκειται για μια γενική εισαγωγή στη μελέτη του διοικητικού φαινομένου, με ειδικότερη αναφορά στην ιδιαιτερότητα της Δημόσιας Διοίκησης. Εξετάζονται η γενεαλογία και τα ρεύματα της σύγχρονης Διοικητικής Επιστήμης, καθώς και η Δημόσια Διοίκηση ως κοινωνικός θεσμός, η διαδικασία διαμόρφωσής του, καθώς και τα στοιχεία της ιδιαιτερότητάς του ως κρατικού μηχανισμού. Αναλύεται το γραφειοκρατικό πρότυπο οργάνωσης και η λογική των επιμέρους στοιχείων του.

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο μεταβαλλόμενος ρόλος της διοίκησης στο πλαίσιο του κράτους πρόνοιας και της πιο πρόσφατης αμφισβήτησής του. Επίσης αναλύονται οι σχέσεις διοίκησης και δικαίου, διοίκησης και πολιτικής, διοίκησης και κοινωνίας οι διάφορες αντιλήψεις για το ρόλο της Δημόσιας Διοίκησης και τη φύση της εξουσίας της.

Το μάθημα στοχεύει να εισαγάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στην προβληματική της διοικητικής επιστήμης, δίδοντας ταυτόχρονα μια σφαιρική εικόνα για τη σχέση της δημόσιας διοίκησης με τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς και την εξελικτική της πορεία.

Βιβλιογραφία:

- Chevallier J., Διοικητική Επιστήμη, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994.
- Μ. Σεραφεινίδου, Το Φαινόμενο της Γραφειοκρατίας: Η Θεωρητική Συζήτηση, Τόμος Ι, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2003.
- Μακρυδημήτρης Αντ., Δημόσια Διοίκηση. Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης, Γ' Έκδοση, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2008.

528Δ Πολιτική Οικονομία II: Σύγχρονη Μικροθεωρία και Ρύθμιση

Α. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με το γνωστικό αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας, με έμφαση στην μικροοικονομική θεωρία και πολιτική. Περιεχόμενο του μαθήματος είναι παρακάτω θεματικές ενότητες: Οι βασικές έννοιες της Οικονομικής Επιστήμης (παραγωγικοί συντελεστές, οικονομικό κύκλωμα, οικονομικά προβλήματα, μέθοδοι οικονομικής επιστήμης, οικονομικά συστήματα), οικονομική συμπεριφορά του καταναλωτή, οικονομική συμπεριφορά της επιχείρησης (θεωρία παραγωγής και κόστους), σχηματισμός τιμών στον πλήρη ανταγωνισμό, μονοπώλιο, ολιγοπώλιο και μονοπωλιακό

ανταγωνισμό, σχηματισμός τιμών των παραγωγικών συντελεστών, διανομή εισοδήματος, εξωτερικές επιδράσεις (εξωτερικές οικονομίες, εξωτερικές επιβαρύνσεις), θεωρία παιγνίων, οικονομική της ευημερίας.

Βιβλιογραφία:

- Stiglitz J. E., Walsh C. E., Αρχές της Μικροοικονομικής, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2009.
- Samuelson P., Nordhaus W., Οικονομική, Τόμος ΑΔ, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2000.

533 Πολιτική Επιστήμη II

Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι να επεκτείνει την πρώτη επαφή των φοιτητών και φοιτητριών με τα βασικά πεδία και τα κύρια αναλυτικά εργαλεία της Πολιτικής Επιστήμης, ενώ παράλληλα επιχειρεί να αναπτύξει τον θεωρητικό προβληματισμό γύρω από αυτά τα ζητήματα, αλλά και την συγκεκριμένη κληρονομιά που μας κληροδότησε η διαμόρφωση της νεωτερικότητας.

Οι θεματικές του μαθήματος είναι:

- Αντικείμενο και μεθοδολογία της πολιτικής επιστήμης.
- Διαφωτισμός και η γέννηση των κοινωνικών επιστημών. Πολιτική
- φιλοσοφία: Το παρελθόν και το μέλλον (;) της πολιτικής επιστήμης.
- Οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες συγκρότησης του σύγχρονου κράτους.
- Το φιλελεύθερο κράτος.
- Το κοινωνικό κράτος.
- Το πολιτικό σύστημα.
- Λειτουργισμός.
- Πολιτισμικές διαστάσεις της σύγχρονης κοινωνίας.
- Πολιτική συμπεριφορά και πολιτική συμμετοχή.
- Εμείς και οι άλλοι. Πολιτισμοί σε αντιπαράθεση;

Βιβλιογραφία:

- S. Hall, B. Gieben, Η Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας. Οικονομία, Κοινωνία Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2003.
- K. Lenk, Πολιτική Κοινωνιολογία, Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε., 2005.
- W. Abendroth, K. Lenk, Εισαγωγή στην Πολιτική Επιστήμη, Τόμος ΑΔ, Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε., 2005.
- Μ. Σεραφεινίδου, Εισαγωγή στην Πολιτική Κοινωνιολογία, Αθήνα: Γ. Δαρδανός – Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2003.

538Δ Παγκόσμια και Ευρωπαϊκή Ιστορία II

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα στοχεύει να εμβαθύνει στα ιστορικά ζητήματα που σφραγίζουν την πορεία της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου τον 20ό αιώνα (χωρίς να αποκλείεται η αναδρομή σε προγενέστερους αιώνες).

Κάθε χρόνο επιλέγεται ορισμένη θεματική και η αντίστοιχη βιβλιογραφία. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 το θέμα θα είναι ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στην ενεργητική συμμετοχή τους, στην ενδεχόμενη παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία:

- Al. Parker, Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επιλογή/Θύραθεν, 2004.
- Ian Kershaw, Μοιραίες Επιλογές, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2008.

543Δ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας II

Ι. Καυταντζόγλου, Ε. Αθανασιάδου

Τους κύριους άξονες μιας κριτικής διερεύνησης των ποιοτικών μεθόδων των κοινωνικών επιστημών αποτελούν:

- Οι αξιολογικές κρίσεις και η αναζήτηση της αντικειμενικότητας.
- Η συζήτηση για την ουδετερότητα των τεχνικών έρευνας.
- Οι παραμορφωτικές προϋδεάσεις και ο εθνοκεντρισμός.
- Οι σχέσεις εμπειρίας και θεωρίας.
- Ο ρόλος των θεωρητικών υποδειγμάτων και η κριτική παρουσίασή τους.
- Η ιδιαιτερότητα των κοινωνικών φαινομένων και των κοινωνικών επιστημών.
- Τα «σύνορα» μεταξύ επιστημών και η αναγκαιότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης των κοινωνικών και πολιτικών φαινομένων.
- Η ανάλυση των κοινών σταδίων σε όλους τους τύπους των κοινωνικών ερευνών.
- Οι τεχνικές επεξεργασίας του ερευνητικού υλικού, με έμφαση στην τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου και της συνέντευξης.
- Οι κλασικές και σύγχρονες έρευνες ελλήνων και ξένων επιστημών.

Βιβλιογραφία:

- Grawitz M., Μέθοδοι των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμοι ΑΔ και ΒΔ, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 2006.

- Καλφόπουλος Θ., (επιμ.), Η Ποιοτική Παράδοση στις Κοινωνικές Επιστήμες, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 2003.
- Γέμος Π., Οι Κοινωνικές Επιστήμες. Μια εισαγωγή, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1995.
- Κυριαζή Ν., Η Κοινωνιολογική Έρευνα: Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο, 2001.
- Καζάκος Π., Εξηγώντας την Κοινωνία. Μια εισαγωγή σε Μεθόδους και Τεχνικές, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2006.
- Παπαγεωργίου Γ., (επιμ.), Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική Έρευνα, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1998.
- Λυδάκη Α., Ποιοτικές Μέθοδοι της Κοινωνικής Έρευνας, Αθήνα: Καστανιώτης Α.Ε., 2001.
- Μεταξάς Α.-Ι. Δ., Πολιτική Επιστήμη Ι: Πολιτική Μεθοδολογία, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, 1985.

9.2. Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης & Ειδικής Επιλογής

9.2.1. Α΄ Κύκλος Πολιτική Ανάλυση

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος της Πολιτικής Ανάλυσης αποβλέπει στην ουσιαστική γνωριμία των φοιτητών και φοιτητριών με τα κύρια αντικείμενα και αναλυτικά εργαλεία του χώρου της Πολιτικής Επιστήμης. Το διδακτικό πρόγραμμα επιδιώκει την εξοικείωση με τους τρεις βασικούς κλάδους που συνιστούν τον κορμό των πολιτικών γνώσεων:

- α) τη συγκριτική ανάλυση των πολιτικών φαινομένων
- β) την πολιτική κοινωνιολογία
- γ) την πολιτική σκέψη και την ιστορία της

Η Κατεύθυνση αποδίδει ίση σημασία στην εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με το έργο των κλασικών πολιτικών στοχαστών, αρχαίων και νεωτέρων, που διαμόρφωσαν το λεξιλόγιο και την εννοιολογία της συστηματικής πολιτικής ανάλυσης, καθώς και την παρουσίαση των σύγχρονων προβλημάτων και μεθοδολογικών προσεγγίσεων που απασχολούν την πολιτική ανάλυση.

Η θεματολογία των σύγχρονων προβληματισμών αναφέρεται στις σχέσεις κράτους και κοινωνίας, στη μελέτη των κοινωνικών δυνάμεων που επηρεάζουν την πολιτική ζωή και τη σύγκριση της δυναμικής διαφορετικών πολιτικών συστημάτων, ώστε να γίνει δυνατή η αφαιρετική σύλληψη και η κατανόηση των φαινομένων της πολιτικότητας.

Επιδίωξη της Κατεύθυνσης είναι η συστηματική επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών και φοιτητριών και η εισαγωγή τους στη διαδικασία της έρευνας, που θα

τους δώσει την αναγκαία προπαιδεία και τα εφόδια για περαιτέρω επαγγελματική ενασχόληση με την Πολιτική Επιστήμη.

Στόχος του προγράμματος σπουδών που παρέχει ο Κύκλος Πολιτικής Ανάλυσης είναι η παροχή επαρκών γνώσεων στο χώρο της Πολιτικής Επιστήμης και των συναφών προς αυτήν γνωστικών αντικειμένων, που να διευκολύνουν τις προοπτικές ένταξης αποφοίτων με αυτόν το συγκεκριμένο προσανατολισμό σε φορείς τόσο του δημοσίου, όσο και του ιδιωτικού χώρου και τη συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε' Εξάμηνο

531 Πολιτική Κοινωνιολογία Ι

Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στην προβληματική και στα σύγχρονα ερευνητικά πεδία της πολιτικής κοινωνιολογίας, έτσι όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί τόσο από την παράδοση της σχετικής «ακαδημαϊκής» συζήτησης, όσο και από την συγκυρία. Μετά από μια εισαγωγή στο αντικείμενο και την ιστορική παράδοση της Πολιτικής Κοινωνιολογίας, το μάθημα επικεντρώνεται στις σύγχρονες μορφές και λειτουργίες του κράτους, τα ζητήματα που εγείρονται από την ένταξη του έθνους-κράτους μέσα στο παγκόσμιο σύστημα, αλλά και τους θεσμούς πολιτικής οργάνωσης και δράσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εξέταση των πολιτικών κομμάτων.

Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι κλασικές προσεγγίσεις στο κομματικό φαινόμενο, οι οποίες και αντιπαράτιθενται προς εκείνες με μαρξιστή αφετηρία και έμπνευση. Οι θεματικές αυτής της συζήτησης περιλαμβάνουν τη συζήτηση για τη σχέση κομμάτων με την κοινωνία, το κράτος, την πολιτική κουλτούρα, καθώς και τη συμβολή τους στη συγκρότηση της σύγχρονης δημοκρατίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη συναγωγή μεθοδολογικών συμπερασμάτων, ενώ ενότητες του μαθήματος αφιερώνονται στα «κόμματα του κράτους» και στο ρόλο και την προοπτική των υπερεθνικών κομμάτων.

Βιβλιογραφία:

- Μ. Σεραφεινίδου, Εισαγωγή στην Πολιτική Κοινωνιολογία, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2006.
- Manfred G. Schmidt, Θεωρίες της Δημοκρατίας, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2004.
- Υ. Meny, Συγκριτική Πολιτική, Τόμος 1ος, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1996.
- A. Giddens, Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1989.

810 Συγκριτική Πολιτική Ι

Π. Παναγιωτόπουλος

Το μάθημα επιχειρεί μια συνοπτική παρουσίαση της διαμόρφωσης και ιστορικής πορείας της Συγκριτικής Πολιτικής. Εξετάζονται οι βασικές έννοιες, καθώς και τα προβλήματα που συνδέονται με την εφαρμογή της συγκριτικής μεθόδου στην πολιτική ανάλυση.

Γίνεται επισκόπηση των κυριότερων θεωρητικών προσεγγίσεων και "σχολών" στο χώρο της συγκριτικής πολιτικής και αναλύονται οι σύγχρονες τάσεις. Εν συνεχεία, το κύριο βάρος του μαθήματος επικεντρώνεται στα πολιτικά συστήματα του ευρωπαϊκού χώρου, παρουσιάζοντας την ιστορική τους πορεία και τη σημερινή τους κατάσταση. Αναλυτικές έννοιες και θεωρητικά σχήματα που έχουν χρησιμοποιηθεί για την ως άνω μελέτη αποτελούν κύριο αντικείμενο του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

- S. Berstein, Δημοκρατίες, Αυταρχικά και Ολοκληρωτικά Καθεστώτα στον 20ο αι., Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2001.
- Y. Meny, Συγκριτική Πολιτική: Οι Δημοκρατίες Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1996.
- G. Sartori, Σημασιολογία, Έννοιες, Συγκριτική Μέθοδος, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2004.
- M. Mazower, Σκοτεινή Ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός 20ος αιώνας, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 2001.

ΣΤ' Εξάμηνο

582Σ Συγκριτική Πολιτική ΙΙ: Τρίτος Κόσμος

Α.-Α. Κύρτσης

Σκοπός του μαθήματος είναι η αρχική εξοικείωση των φοιτητών με τις ιδιαιτερότητες των κοινωνιών και των πολιτικών συστημάτων των περιοχών που δεν ακολούθησαν τις τροχιές οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης των χωρών της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής.

Τα πολιτικά συστήματα των περισσότερων χωρών της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής ήσαν μέχρι το "τρίτο κύμα εκδημοκρατισμού" διαφορετικά από τα τυπικά κοινοβουλευτικά δημοκρατικά καθεστώτα, ενώ οι αντίστοιχες κοινωνίες χαρακτηρίζονταν από διαχωριστικές τομές και συγκρούσεις με βάση τη φυλή, την εθνική καταγωγή, τη θρησκευτική πίστη και τη γλώσσα.

Ο πολιτικός, οικονομικός και κοινωνικός μετασχηματισμός των αναπτυσσόμενων χωρών συνδέεται αφενός με τη μακρά ιστορική περίοδο αποικιοκρατίας έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και αφετέρου με τη μεταβαλλόμενη οικονομική, τεχνολογική και πολιτιστική εξάρτηση των νέων ανεξάρτητων κρατών από τη Δύση κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Στο μάθημα εξετάζονται η συμβολή και τα όρια των θεωριών της συγκριτικής πολιτικής επιστήμης, και ειδικά της θεωρίας του εκσυγχρονισμού και της θεωρίας της εξάρτησης, στην κατανόηση των πολιτικών και κοινωνικών όψεων του λεγόμενου "Τρίτου Κόσμου".

Επίσης, αναπτύσσονται οι ιστορικές και σύγχρονες μορφές σχέσεων των αναπτυσσόμενων χωρών με τις αναπτυγμένες, εξετάζεται ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών, ο επιστημονικός και πολιτικός "λόγος" που κυριαρχεί στην προσέγγιση των πολιτισμών και των κοινωνιών του "Τρίτου Κόσμου", περιγράφονται οι πρόσφατες εμφύλιες διαμάχες και τα οικονομικά αδιέξοδα ορισμένων αναπτυσσόμενων χωρών και,

Τέλος, συζητούνται και αξιολογούνται οι περιπτώσεις των χωρών που επιχείρησαν αυτόνομη αναπτυξιακή πορεία, καθώς και η ανάδυση του "Τέταρτου Κόσμου".

Βιβλιογραφία:

- Γ. Σπυρόπουλος, Ο Τρίτος Κόσμος στις Διεθνείς Σχέσεις: Μύθοι και Πραγματικότητες, Αθήνα: Παπαζήσης, Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- J. Martinussen, Κοινωνία, Κράτος, Αγορά: Θεωρίες της Ανάπτυξης, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2007.
- Δ. Σωτηρόπουλος, Α. Χουλιάρης, Σ. Ρούσσος, Π. Σκλιάς, Ο Τρίτος Κόσμος: Πολιτική, Κοινωνία, Οικονομία, Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Α.-Α. Κύρτσης, Κοινωνιολογική Θεωρία της Ανάπτυξης, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 1999.

602 Πολιτική Κοινωνιολογία II

Π. Λέκκας, Γ. Μολύβας

Το μάθημα εξετάζει τις ομάδες πίεσης και τη σχέση τους με τα κόμματα, συνδέοντας συστηματικά τη γενική θεωρητική προβληματική με τη σύγχρονη ελληνική περίπτωση. Παρουσιάζονται ειδικότερα η θεωρία των ομάδων πίεσης και οι σημαντικότεροι σταθμοί στην εξέλιξή της, τα είδη των ομάδων πίεσης, οι θεσμικές ομάδες, οι επαγγελματικές οργανώσεις και οι άλλες ομάδες πίεσης. Εξετάζονται στη συνέχεια τα πεδία δράσης και τα όπλα των ομάδων πίεσης, το ζήτημα της δημοκρατικής τους λειτουργίας και ο ρόλος τους στο δημοκρατικό πολίτευμα.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2001.

- Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, Μεταξύ Πιτυοκάμπη και Προκρούστη: Οι Επαγγελματικές Οργανώσεις στη Σημερινή Ελλάδα, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1998.

Ζ' Εξάμηνο

532 Κλασική Πολιτική Σκέψη

Π. Κιτρομηλίδης

Εξετάζεται η εξέλιξη της πολιτικής σκέψης στην κλασική αρχαιότητα, με ειδική αναφορά στη διαμόρφωση συστηματικών τρόπων αντιμετώπισης του πολιτικού φαινομένου στην κλασική γραμματεία της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης. Το μάθημα συνδυάζει ιστορικές και αναλυτικές προσεγγίσεις και αντλεί τις πηγές του από την αρχαία τραγωδία, την ιστοριογραφία και την πολιτική φιλοσοφία. Ειδική έμφαση στο έργο των: Αισχύλου, Σοφοκλή, Ευριπίδη, Ηροδότου, Θουκυδίδη, Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Δημοσθένη, Πολυβίου, Κικέρωνα και Αυγουστίνου. Παραδόσεις και φροντιστηριακές συζητήσεις, προαιρετική εργασία των φοιτητών. Οι παραδόσεις βασίζονται στις πρωτογενείς πηγές.

Το μάθημα περιλαμβάνει και δύο εκπαιδευτικές επισκέψεις στον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς και στο Επιγραφικό Μουσείο.

Βιβλιογραφία:

- T. Sinclair, Ιστορία της Ελληνικής Πολιτικής Σκέψεως, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1969.
- J. Dunn, Δημοκρατία 508π.χ. – 1992μ.χ., Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου Ασημ. Καρδαμίτσα & ΣΙΑ Ο.Ε., 1997.
- Janet Coleman, Ιστορία της Πολιτικής Σκέψης από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι τους Πρώτους Χριστιανικούς Χρόνους, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2005.
- Αριστοτέλης, (μτφ. Α. Βλάχου), Αθηναίων Πολιτεία, Αθήνα: Βιβλιοπωλείων της "Εστίας" – Ι. Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε., 1980.

712 Πολιτική Συμπεριφορά

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Το μάθημα αυτό στοχεύει στη διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση και την εκδήλωση της πολιτικής συμπεριφοράς υποκειμένων και κοινωνικών κατηγοριών στο πλαίσιο της δημοκρατίας. Σημείο αναφοράς αποτελεί μια προβληματική περί ιδιότητας του πολίτη και δικαιωμάτων, ενώ βασική αναλυτική κατηγορία είναι η έννοια της πολιτικής συμμετοχής.

Αρχικά εξετάζονται η έννοια και οι διάφορες μορφές πολιτικής συμπεριφοράς, η διαδικασία μέσω της οποίας αυτή διαμορφώνεται και το πλαίσιο όπου εκδηλώνεται, καθώς και οι παράγοντες που σχετίζονται με διαφορετικούς τύπους συμπεριφοράς. Επιχειρείται εμπειρική διερεύνηση και ερμηνεία της επίδρασης

συγκεκριμένων μεταβλητών (κοινωνική θέση και κοινωνική κινητικότητα, φύλο, ηλικία, θρησκεία, ιδεολογία κ.ά) όπως αυτή εκδηλώνεται στην ατομική πολιτική συμπεριφορά, καθώς και αποτίμηση της βαρύτητας της κοινωνικής ανισότητας στη διαμόρφωση διαφορετικών προτύπων συμπεριφοράς. Οι αναφορές επικεντρώνονται στην ελληνική πολιτική κουλτούρα, αλλά προτείνονται και στοιχεία για τη συγκριτική μελέτη της επίδρασης των σχετικών μεταβλητών σε διαφορετικές κοινωνίες.

Η διερεύνηση αυτή επιτρέπει την ανάπτυξη μιας προβληματικής για τις ταυτότητες, το μεταβαλλόμενο χαρακτήρα τους και τις πολλαπλές ατομικές αναφορές. Παράλληλα, επισημαίνονται τα όρια του συμπεριφορισμού στην ανάλυση και την ερμηνεία εμπειρικών δεδομένων για την πολιτική συμπεριφορά και δοκιμάζονται διαφορετικές προσεγγίσεις για το σχεδιασμό της εμπειρικής διερεύνησης και την ανάλυση στοιχείων που αναφέρονται σε αυτή, με στόχο τη σχετική εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών. Προτείνεται δε, ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης όπου η επισήμανση της ανισότητας στην πολιτική συμμετοχή οδηγεί στην ανάπτυξη θεωρητικής συζήτησης για την ιδιότητα του πολίτη, την ανισότητα στην κατοχή της ιδιότητας αυτής ως πρακτικής, και την έμφυλη διάστασή της.

Ο διττός χαρακτήρας του περιεχομένου του μαθήματος, που αναφέρεται τόσο σε εμπειρική διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στην πολιτική συμπεριφορά, όσο και σε θεωρητική αντιμετώπιση της πολιτικής συμμετοχής ως συστατικό στοιχείο της ιδιότητας του πολίτη η οποία πραγματώνεται σε συνθήκες συνύπαρξης πολιτικής ισότητας και κοινωνικής ανισότητας, αντανακλάται και στη βιβλιογραφία, η οποία κρίνεται ως απαραίτητη για την κάλυψη της ύλης του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

- Μ. Παντελίδου – Μαλούτα, Πολιτική Συμπεριφορά, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1993.
- Τ. Η. Marshall, T. Battomore, Ιδιότητα του Πολίτη, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1995.
- Bastien Sawicki Lagroye, Πολιτική Κοινωνιολογία, Αθήνα: Γ. Δαρδανός-Κ. Δαρδανός Ο.Ε.
- D. Held, Μοντέλα Δημοκρατίας, Αθήνα: Πολύτροπον Α.Ε. Δημιουργικού Σχεδιασμού & Εκδόσεων, 2003.

Η' Εξάμηνο

601 Νεότερη Πολιτική Σκέψη

Π. Βαλλιάνος

Εμβάθυνση στα θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν την εξέλιξη και τη συγκρότηση της νεότερης πολιτικής σκέψης. Εισαγωγική αναφορά στις πολιτικές θεωρίες της μεσαιωνικής εποχής (Ακινάτης, Μαρσίλιος). Ο πολιτικός ουμανισμός της Αναγέννησης, ο φιλελευθερισμός, ο ριζοσπαστισμός και ο σοσιαλισμός. Έμφαση στη μελέτη των πρωτογενών πηγών και εργασίες των φοιτητών.

Βιβλιογραφία:

- J. Coleman, Ιστορία της Πολιτικής Σκέψης, Τόμος ΒΔ, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2006.
- Π. Κιτρομηλίδης, Νεότερη Πολιτική Θεωρία, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1996.

714 Εκλογική Κοινωνιολογία

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα αυτό βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με το μάθημα Πολιτική Συμπεριφορά Ι, το οποίο διδάσκεται στο Ζ' Εξάμηνο. Από τις διάφορες μορφές πολιτικής συμπεριφοράς, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται εδώ στην εκλογική συμπεριφορά. Παρουσιάζονται οι κυριότεροι σταθμοί που διαμόρφωσαν τη θεματική και τη μεθοδολογία της εκλογικής κοινωνιολογίας, διερευνάται η επίδραση των διαφόρων κοινωνικοδημογραφικών μεταβλητών στην ατομική εκλογική συμπεριφορά και εξετάζονται τα κυριότερα θεωρητικά υποδείγματα για την ανάλυση και ερμηνεία των εκλογικών δεδομένων. Ακολούθως, με βάση τη θεματική και τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί, εξετάζεται η ελληνική εκλογική σκηνή κατά τη δεκαετία του '80.

Βιβλιογραφία:

- Nonna Mayer, P. Perrineau, D. Boy, B. Cautres, Εκλογική Συμπεριφορά: Ιστορικές Διαδρομές και Μοντέλα Ανάλυσης, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2005.
- R. Wildenmann, Η Εκλογική Έρευνα: Συμπεριφορά του Εκλογικού Σώματος και Ανάλυση Εκλογών, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1998.
- Γ. Τσίρμπας, Εικοσιοκτώ Μέρες: Εκλογές, Πολιτική Διαφήμιση και Ειδησιογραφία, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.

β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

050 Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Το μάθημα αυτό στοχεύει στη διερεύνηση του ρόλου και της λειτουργίας των πολιτισμικών παραμέτρων της πολιτικής διαδικασίας. Εξετάζεται η πολιτική κοινωνικοποίηση ως διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφοράς, και ως συνιστώσα της αναπαραγωγής αλλά και της μετεξέλιξης της πολιτικής κουλτούρας μιας κοινωνίας. Η προβληματική επικεντρώνεται στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Στο πρώτο μέρος, προτείνεται ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης με αναφορά και κριτική παρουσίαση της κλασικής βιβλιογραφίας για τις δύο έννοιες που αποτελούν αντικείμενο του μαθήματος, καθώς και για άλλες που βρίσκονται στο επίκεντρο της

σχετικής προβληματικής (πολιτική γενιά, φορείς κοινωνικοποίησης, υλιστικά/μετα-υλιστικά πρότυπα, εθνική πολιτική κουλτούρα, πολιτικές υποκουλτούρες, στερεότυπα, εθνικός χαρακτήρας κ.ά.). Παράλληλα, παρουσιάζεται μια προβληματική για το χαρακτήρα της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας και τους ιστορικούς παράγοντες που συνέβαλαν στη διαμόρφωσή της.

Στο δεύτερο μέρος, η μελέτη επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες πλευρές της πολιτικής κοινωνικοποίησης των νέων στην Ελλάδα και διερευνάται η χρονική εξέλιξη πολιτικών στάσεων και αντιλήψεων, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ελληνική πολιτική κουλτούρα. Τα ειδικότερα αυτά θέματα προσφέρουν στοιχεία για την ανάπτυξη μιας προβληματικής που αναφέρεται στο γενικότερο πλαίσιο του μαθήματος, τη σύνδεση δηλαδή της πολιτικής κοινωνικοποίησης της “νέας γενιάς” με την αναπαραγωγή και τη μετεξέλιξη της (ελληνικής) πολιτικής κουλτούρας.

Βιβλιογραφία:

- Ν. Διαμαντούρος, Πολιτισμικός Δυϊσμός και Πολιτική Αλλαγή στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 2000.
- Π. Καφετζής, Θ. Μαλούτας, Ι. Τσιγκάνου, Πολιτική, Κοινωνία, Πολίτες: Ανάλυση Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας Ess, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2007.
- D. Kavanagh, Πολιτική Κουλτούρα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1991.
- Ν. Δεμερτζής, Η Ελληνική Πολιτική Κουλτούρα Σήμερα, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1994.

600 Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα *

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα έχει ως στόχο τη γνωριμία με το αμερικανικό πολιτικό σύστημα και τις ιδιαιτερότητές του. Εξετάζονται ειδικότερα η γένεση και η ιστορική διαδρομή των ΗΠΑ ως ομοσπονδιακού κράτους, ο χωρισμός των εξουσιών, η λειτουργία της κάθε μίας (Πρόεδρος, Κογκρέσο, Ανώτατο Δικαστήριο και λοιπά δικαστήρια), η πολιτειακή διακυβέρνηση, η τοπική αυτοδιοίκηση, ο ρόλος των κομμάτων και των ομάδων πίεσης.

Το μάθημα απευθύνεται σε τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση. Είναι απαραίτητη η καλή γνώση αγγλικών (σε επίπεδο ανάγνωσης πολιτικής ειδησεογραφίας) για τη μελέτη των κειμένων που διανέμονται.

765Θ Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία

Γ. Κουζέλης, Γ. Μολύβας

Το μάθημα ασχολείται με τις κύριες τάσεις της πολιτικής σκέψης κατά τον εικοστό αιώνα. Βασικός του άξονας είναι η θεωρία της δικαιοσύνης του J. Rawls και οι κριτικές που της έχουν ασκηθεί. Θα αναπτυχθούν τα επιχειρήματα των κοινοτιστών του R. Nozick.

Στο πλαίσιο αυτό, θα συζητηθεί η διάκριση ανάμεσα σε "θετική" και "αρνητική" ελευθερία που προτείνει ο I. Berlin, καθώς και η θεωρία των δικαιωμάτων του R. Dworkin. Άλλα θέματα που θίγονται είναι η θεωρία της διαψευσιμότητας του K. Popper και οι εφαρμογές της στην πολιτική και την ιστορική σκέψη, καθώς και η θεωρία της επικοινωνίας του J. Habermas.

Βιβλιογραφία:

- W. Kymlicka, Η Πολιτική Φιλοσοφία της Εποχής μας, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2005.
- Adorno T., Διαλεκτική του Διαφωτισμού, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 1996.
- Γ. Μολύβας, Δικαιώματα και Θεωρίες Δικαιοσύνης, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2004.
- Foucault Michel, Εξουσία, Γνώση και Ηθική, Αθήνα: Ύψιλον/Βιβλία Αθανάσιος Σπ. Χαρμάνης, 1987.

900 Αθηναϊκή Δημοκρατία *

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τη γένεση και τη λειτουργία της Αθηναϊκής Δημοκρατίας από τη σκοπιά της Πολιτικής Επιστήμης. Εξετάζονται ειδικότερα η μετάβαση από τη βασιλεία στην ολιγαρχία, στην τυραννία και τελικά στη δημοκρατία, ο καταλυτικός ρόλος του πολέμου και της στρατιωτικής οργάνωσης, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών με επίκεντρο την Εκκλησία του Δήμου και η προστασία της ατομικής ελευθερίας.

Το μάθημα απευθύνεται σε τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

931 Η Πολιτική Κοινωνιολογία του Μαξ Βέμπερ

A.-A. Κύρτσης

Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση γνώσεων σχετικά με τις σημαντικότερες όψεις της πολιτικής κοινωνιολογίας του Μαξ Βέμπερ, καθώς επίσης και σχετικά με την σημασία των θεωρητικών και μεθοδολογικών του απόψεων για τις σύγχρονες κατευθύνσεις της πολιτικής έρευνας. Με τα πολιτικά του κείμενα και κυρίως με το δοκίμιο για την «Πολιτική ως επάγγελμα», με τις μελέτες του σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, αλλά κυρίως με το μεταθανάτια δημοσιευμένο έργο του όπου οι βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας συνδέονται με μια ολοκληρωμένη πρόταση για την

ανάλυση της πολιτικής οργάνωσης των κοινωνιών, ο Μαξ Βέμπερ συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμελιωτών της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης.

Τα κεντρικά θέματα της πολιτικής κοινωνιολογίας του εστιάζουν σε ζητήματα σχετικά με τις μορφές κυριαρχίας, τις μορφές πολιτικής οργάνωσης και τις διαδικασίες πολιτικής νομιμοποίησης. Αυτά τα κεντρικά θέματα πλαισιώνονται από ερωτήματα που αναδεικνύουν την πολιτική σημασία της γνώσης, την σχέση ηθικής και πολιτικής όπως εμφανίζεται σε συγκεκριμένες ιστορικές συνάφειες, την σχέση γραφειοκρατίας και πολιτικής, καθώς και την αντιφατική σχέση της πολιτικής πράξης με κοινωνικές αξίες και νοήματα. Στο έργο του Μαξ Βέμπερ μπορούν επίσης να αναζητηθούν οι βάσεις της θεωρίας της πολιτικής απόφασης ως μορφής κοινωνικής δράσης, καθώς και τα βασικά θεωρητικά στοιχεία που διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις της ανάλυσης της δύσκολης σχέσης μεταξύ των πολιτικών αποφάσεων και του κοινωνικού περιεχομένου της πολιτικής.

Υπ' αυτή την έννοια η πολιτική κοινωνιολογία του αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια της κατανόησης των ερευνητικών ερωτημάτων που προκύπτουν από το έργο εκπροσώπων της πολιτικής θεωρίας όπως ο Carl Schmitt ή η Hannah Arendt. Αποτελεί επίσης την προϋπόθεση της κατανόησης όλων των θεωρητικών και μεθοδολογικών κατευθύνσεων πολιτικής ανάλυσης που προέκυψαν από την επιρροή των κυρίαρχων δομολειτουργικών θεωριών, όπως άλλωστε γίνεται προφανές στο έργο του S.M. Lipset, αλλά και από το έργο νεο-μαρξιστικής κατεύθυνσης πολιτικών κοινωνιολόγων που ενσωματώνουν στη προσέγγισή τους στοιχεία των βεμπεριανών ιδεών.

Οι φοιτητές αξιολογούνται με γραπτές εξετάσεις (συντελεστής 60%) και με υποχρεωτική εργασία (συντελεστής 40%).

Βιβλιογραφία:

- Βέμπερ Μ., Η Πολιτική ως Επάγγελμα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1992.
- Βέμπερ Μ., Οικονομία και Κοινωνία, Τόμος 1ος, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Giddens A., Πολιτική και Κοινωνιολογία στη Σκέψη του Max Weber, Αθήνα Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 2001.

Επιλογή άρθρων από διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

549X Λόγος και Ιδεολογία

Κ. Δοξιάδης

Το μάθημα αποτελεί κυρίως μια εισαγωγή στη θεωρητική προσέγγιση της ιδεολογίας. Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται κάποιες ερευνητικές εφαρμογές της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου στη μελέτη συγκεκριμένων ιδεολογικών φαινομένων. Όσον αφορά τη θεωρητική προσέγγιση της ιδεολογίας, εξετάζονται

έννοιες που αφορούν τη συγκρότηση του υποκειμένου, καθώς και τις σχέσεις της υποκειμενικότητας με την εξουσία.

Το μάθημα αποσκοπεί σε μια κατά βάση ιστορική αλλά ταυτόχρονα κριτική διερεύνηση του παραδοσιακού μαρξιστικού προβληματισμού για την ιδεολογία, δια μέσου της κατάδειξης της επιστημολογικής αλλά και της πολιτικής σημασίας του διαχωρισμού μεταξύ «βάσης» και «εποικοδομήματος». Συγκεκριμένα, εξετάζεται υπ' αυτό το πρίσμα η έννοια του «καθορισμού σε τελευταία ανάλυση από την οικονομία».

Ακόμη, στο μάθημα παρέχεται η σύνδεση της σύγχρονης μαρξιστικής προσέγγισης της ιδεολογίας με την ψυχαναλυτική θεωρία, και παρουσιάζονται οι σημαντικότερες σύγχρονες εναλλακτικές προσεγγίσεις, κυρίως από το χώρο του μεταστρουκτουραλισμού. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες ερευνητικές εφαρμογές, η έμφαση δίδεται στη μελέτη ιδεολογικών φαινομένων που προκύπτουν στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο μέχρι τις μέρες μας.

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα και στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργητική συμμετοχή των φοιτητών στη συζήτηση. Στην οργάνωση της συζήτησης συχνά χρησιμοποιούνται ως εναύσματα άρθρα από εφημερίδες που αφορούν την κοινωνική και πολιτική επικαιρότητα, και οι φοιτητές καλούνται να τα σχολιάσουν με βάση την προβληματική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Δοξιάδης, Υποκειμενικότητα και Εξουσία: Για την Θεωρία της Ιδεολογίας, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 1992.
- Althusser Louis, (μτφρ. Ξ. Γιαταγάνας), Θέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1994.
- Γ. Βέλτσος, (επιμ.), Η Διαμάχη: Κείμενα για την Νεοτερικότητα, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2004.
- Foucault Michel, (μτφρ. Λ. Τρουλινού), Η Μικροφυσική της Εξουσίας, Αθήνα: Ύψιλον/Βιβλία Αθανάσιος Σπ. Χαρμάνης, 1991.

605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση της εισφοράς της φεμινιστικής θεωρίας στην πολιτική ανάλυση, με επίκεντρο την κριτική στον εγγενή ανδροκεντρισμό που χαρακτηρίζει τη δεύτερη και τον εντοπισμό των άρρητων θεωρητικών παραδοχών στις οποίες βασίζεται.

Με σημείο αναφοράς τη σημασία του κυρίαρχου συστήματος έμφυλων σχέσεων και της συγκεκριμένης ιστορικής/κοινωνικής εμπειρίας των γυναικών, ως μεταβλητών που επιδρούν καθοριστικά τόσο στην ατομική πολιτική φυσιογνωμία όσο και στη δομή και τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, επιχειρείται η διαμόρφωση μιας προσέγγισης της κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας που να είναι απαλλαγμένη από σεξιστικές και ουσιοκρατικές προϋδεάσεις.

Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια εξοικείωσης των φοιτητών και φοιτητριών με την ιστορία των γυναικείων και φεμινιστικών διεκδικήσεων στην Ελλάδα, και με τη σημερινή σχετική πραγματικότητα που εντάσσεται στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών πολιτικών για την «ισότητα των φύλων».

Για την εξυπηρέτηση των παραπάνω στόχων οριοθετήθηκαν τρεις άξονες μελέτης:

- α) Πολιτική επιστήμη, κοινωνική θεωρία και γυναικεία πολιτικότητα
- β) Φύλο, πολιτικές στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορά
- γ) Γυναικείο κίνημα: έκφραση της γυναικείας πολιτικότητας και παράγοντας της πολιτικής διαδικασίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην ενεργό συμμετοχή στο μάθημα, καθώς και στην εκπόνηση εργασίας.

Βιβλιογραφία:

- Μ. Παντελίδου – Μαλούτα, Γυναίκες και Πολιτική, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1992.
- Μ. Στρατηγάκη, Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εμπορία Βιβλίων, 2007.
- Διότιμα, Το Φύλο των Δικαιωμάτων, Αθήνα: Εκδόσεις “Νεφέλη” Ιωάννης Δουβίτσας & ΣΙΑ Ε.Ε., 1999.
- Ε. Αβδελά, Α. Ψαρρά, (επιμ.), Σιωπηρές Ιστορίες, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 1997.

645Θ Κράτος και Κοινωνία

Π. Παναγιωτόπουλος

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περιγραφή και η οριοθέτηση των εννοιών Κράτος και Κοινωνία όπως αυτές εμφανίζονται στη νεωτερικότητα. Τοποθετημένες σε μια ιστορική προοπτική, οι δυο αυτές σφαίρες αναλύονται ως σχέσεις εξουσίας που λαμβάνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους με διαφορετικό τρόπο σε κάθε ιστορική συγκυρία.

Στη θεματολογία του μαθήματος, εκτός από την ιστορία του νεωτερικού κράτους και των σχέσεων του με τη κοινωνία, την ανάπτυξη και την κρίση του κοινωνικού κράτους πρόνοιας, περιλαμβάνονται επίσης οι τελευταίες παγκόσμιες εξελίξεις που φέρνουν στο προσκήνιο μορφές στρατιωτικοποίησης των κρατικών θεσμών και νέες στρατηγικές πειθάρχησης και επιβολής πάνω στη κοινωνία.

Το μάθημα διαρθρώνεται στους εξής τομείς οι οποίοι αντιστοιχούν ο κάθε ένας σε δύο περίπου σεμινάρια :

1. Εισαγωγή
  - 1.1. Παρουσίαση των στόχων του μαθήματος
  - 1.2 Βασικές έννοιες και ορισμοί για το αντικείμενο
2. Δυο μεγάλες σχολές σκέψης

- 2.1. Η φιλελεύθερη περιγραφή του κράτους
- 2.2. Η μαρξιστική κριτική της
3. Οι επίγονοι των μεγάλων σχολών
  - 3.1. Νέο-φιλελεύθερη αποδόμηση
  - 3.2. Νέο-μαρξιστικές προσεγγίσεις
4. Κράτος πρόνοιας. Οι απαρχές
  - 4.1. Από τη φιλανθρωπία στην κοινωνική αναδιανομή
  - 4.2. Το παράδειγμα του εργατικού ατυχήματος
5. Κράτος πρόνοιας και πολιτικός ανταγωνισμός
  - 5.1. Η σοσιαλδημοκρατική εκδοχή
  - 5.2. Κρίση του κράτους πρόνοιας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης
6. Κράτος και κοινωνία στην εποχή του πολέμου και της τρομοκρατίας
  - 6.1. Το Κράτος απέναντι στη κοινωνική βία
  - 6.2. Το Κράτος αντιμέτωπο με τη παγκόσμια τρομοκρατία
  - 6.3. Οι κοινωνία και οι πολίτες αντιμέτωποι με το Κράτος ασφαλείας.

Βιβλιογραφία:

- F. Ewald, Ιστορία του Κράτους Πρόνοιας, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2000.
- Κ. Τσουκαλάς, Κράτος, Κοινωνία, Εργασία στη Μεταπολεμική Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1999.
- S. Lukes, Εξουσία: Μια Ριζοσπαστική Θεώρηση, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2007.
- Lipovetsky Gilles, Η Εποχή του Κενού: Δοκίμια για τον Σύγχρονο Ατομικισμό, Θεσσαλονίκη: Τομανάς Κ. Βασίλης Εμπορία Βιβλίων - Εκδόσεις Νησίδες, 2000.
- Rosanvallon Pierre, Το Κοινωνικό Ζήτημα: Επανεξετάζοντας το Κράτος Πρόνοιας, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εμπορία Βιβλίων, 2001.
- A. Giddens, Η Μεταμόρφωση της Οικειότητας: Σεξουαλικότητα, Αγάπη και Ερωτισμός στις Μοντέρνες Κοινωνίες, Αθήνα: Πολύτροπον Α.Ε. Δημιουργικού Σχεδιασμού & Εκδόσεων, 2005.

713Θ Συγκριτική Πολιτική: Επανάσταση–Κοινοβουλευτισμός–Δικτατορία

Π. Λέκκας

Το μάθημα ασχολείται με τη συγκριτική-ιστορική μελέτη της καταγωγής και ανάλυσης της δημοκρατίας, του κοινοβουλευτισμού, της δικτατορίας και των επαναστάσεων, με βάση τόσο την ευρωπαϊκή εμπειρία όσο και τις πολιτικές εξελίξεις σε κοινωνίες του "τρίτου κόσμου". Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις

θεωρητικές προσεγγίσεις και διαμάχες που συνδέονται με τη μελέτη των εν λόγω θεμάτων και στο γενικότερο προβληματισμό για τους τρόπους με τους οποίους η συγκριτική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση και ερμηνεία των πολιτικών φαινομένων. Επιπλέον παρουσιάζεται η συγκριτική μελέτη σημαντικών πολιτικών φαινομένων όπως ο εθνικισμός και οι πολιτισμικές διαφορές. Το μάθημα καταλήγει με τη συγκριτική ιστορική ανάλυση των παραπάνω θεμάτων στο χώρο των Βαλκανίων και τη σχετική συζήτηση για την οικοδόμηση και εδραίωση της δημοκρατίας στις μετα-κομμουνιστικές κοινωνίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Βιβλιογραφία:

- Th. Skocpol (επιμ.), Ιστορική Κοινωνιολογία: Όραμα και Μέθοδος, Αθήνα: Εκδόσεις Κατάρτι, 1999.
- B. Moore, Οι κοινωνικές ρίζες της δημοκρατίας και της δικτατορίας, Αθήνα: Κάλβος, 1984.
- Ch. Tilly, Οι Ευρωπαϊκές Επαναστάσεις 1942 – 1992, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο, 1998.
- P. Paxton, Η Ανατομία του Φασισμού, Αθήνα: Κέρδος Εκδοτική Α.Ε., 2006.

9.2.2. Γ΄ Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών καλύπτει δύο επιστημονικούς κλάδους, τις Διεθνείς Σπουδές και τις Ευρωπαϊκές Σπουδές. Οι Διεθνείς Σπουδές αναφέρονται σε τρεις επιμέρους γνωστικές κατηγορίες που διερευνούν τα διεθνή φαινόμενα με την οργάνωση και τη λειτουργία της διεθνούς κοινωνίας: το Διεθνές Δίκαιο (και τους διεθνείς οργανισμούς), τις Διεθνείς Σχέσεις και τα Διεθνή Οικονομικά, που οργανώνονται με βάση τα μαθήματα των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και του Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου.

Οι Ευρωπαϊκές Σπουδές, από την άλλη μεριά, καλύπτουν το συγγενές, με τις Διεθνείς Σπουδές, θέμα της θεσμικής οργάνωσης της Ευρώπης, μέσα από τη διερεύνηση των ευρωπαϊκών οργανισμών, της ευρωπαϊκής ιστορίας (που διαμορφώνει την εικόνα της ευρωπαϊκής ταυτότητας) και τη λειτουργία των διαφόρων μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως είναι άμεσα ορατό, ο Κύκλος των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών εκκινεί από τη διδασκαλία των γενικών, μακροσκοπικών θεμάτων (Διεθνές Δίκαιο, Διεθνείς Σχέσεις), εξειδικεύοντας το αντικείμενο του, στα τελευταία εξάμηνα, με μαθήματα μικροσκοπικότερου φάσματος.

Ο Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών αποσκοπεί τόσο στην απόκτηση μιας γενικής παιδείας γύρω από τα διεθνή θέματα, όσο και στην επαγγελματική κατάρτιση των διδασκομένων, στο μέτρο του δυνατού. Το βάρος που αποδίδεται σε μαθήματα πρακτικής υφής, όπως τα διεθνή οικονομικά, τα ευρωπαϊκά, τα αμυντικά και τα προαιρετικά του Διεθνούς Δικαίου (λ.χ. Δίκαιο της Θάλασσας) κατατείνει στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων μιας προπτυχιακής εξειδίκευσης. Ο απόφοιτος του Κύκλου μπορεί έτσι να εμπεδώσει γνώσεις που θα χρησιμοποιήσει

επαγγελματικά στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα ή να έχει στέρεες βάσεις για να συνεχίσει σε μεταπτυχιακό επίπεδο διεθνείς ή ευρωπαϊκές σπουδές.

Τα προαιρετικά μαθήματα έχουν οργανωθεί με βάση τις γνωστικές κατηγορίες που καλύπτουν τις προπτυχιακές σπουδές του τρίτου Κύκλου. Έτσι, υπάρχουν μαθήματα που ολοκληρώνουν τη φυσιογνωμία του Διεθνούς Δικαίου, των Διεθνών Σχέσεων, των Ευρωπαϊκών Σπουδών κ.ο.κ. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που ενδιαφέρονται για περαιτέρω εξειδίκευση σε έναν επί μέρους κλάδο θα ήταν χρήσιμο να επιλέξουν μαθήματα που να βοηθούν στην απόκτηση μιας συνολικής εικόνας του. Σε περίπτωση αμφιβολιών, θα ήταν χρήσιμο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να συμβουλευθούν τους διδάσκοντες για τα μαθήματα που θα επιλέγουν.

Τέλος, επανερχόμενοι στο θέμα της χρηστικότητας των σπουδών αυτών, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών καταβάλλει προσπάθειες να διαμορφώσει ένα πρόγραμμα σπουδών που να ανταποκρίνεται με επάρκεια στις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς εργασίας - με ιδιαίτερη έμφαση στις απαιτήσεις των εξετάσεων αρμόδιων κρατικών μηχανισμών, όπως είναι π.χ. το Υπουργείο Εξωτερικών, και σχετικών ιδιωτικών φορέων - όπως και στην κατάλληλη προετοιμασία για ομαλή συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Με βάση αυτό το σκεπτικό, ο Τομέας παρακολουθεί τις εξελίξεις στις απαιτήσεις των επαγγελματικών χώρων και στις απαιτήσεις των πανεπιστημίων του εξωτερικού, προσαρμόζοντας ανάλογα το πρόγραμμά του. Επίσης επιδιώκεται η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών (stage) σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης.

α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε' Εξάμηνο

565E Διεθνείς Σχέσεις

Ε. Αθανασοπούλου

Στο μάθημα εξετάζονται η ιστορική και συγχρονική διάσταση των Διεθνών Σχέσεων κατά τον 20ό και 21ο αιώνα. Η ιστορική διάσταση καλύπτει την περίοδο από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο έως τις μέρες μας, με ειδικότερη αναφορά στο βαλκανικό παράδειγμα. Η συγχρονική αναδεικνύει τις τρέχουσες εξελίξεις στον κόσμο των διεθνών σχέσεων με ειδικότερη αναφορά στα δυτικά Βαλκάνια σήμερα.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Βερέμης, Βαλκάνια από τον 19ο στον 21ο αιώνα: Δόμηση και Αποδόμηση Κρατών, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2005.
- Θ. Βερέμης, Ο Σύγχρονος Δυτικός Κόσμος, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2007.
- Robert Cooper, Η Διάσπαση των Εθνών: Τάξη και Χάος στον 21ο αιώνα, Αθήνα: Κέδρος Εκδοτική Α.Ε., 2003.

567E Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο

Χ. Δίπλα

Το μάθημα του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου αποσκοπεί στη διερεύνηση της θεσμικής οργάνωσης της διεθνούς κοινότητας, στον εντοπισμό των κανόνων συμπεριφοράς που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις και των αξιών και αρχών που τις περιβάλλουν. Στο πρώτο τμήμα του μαθήματος παρουσιάζονται αναλυτικά οι μηχανισμοί και οι λειτουργίες για τη διαμόρφωση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, με εκτεταμένη αναφορά στις πηγές (διεθνείς συνθήκες, και το δίκαιο που τις διέπει, διεθνές έθιμο, γενικές αρχές του δικαίου, αποφάσεις των διεθνών οργανισμών, επικουρικές πηγές, επιείκεια, ευθυδικία).

Το μάθημα ολοκληρώνει την παρουσίαση των κύριων ζητημάτων του Διεθνούς Δικαίου, με τη διερεύνηση του κεντρικού προβλήματος των υποκειμένων της διεθνούς έννομης τάξης και των νομικών σχέσεων ανάμεσά τους. Αναλυτικότερα, στο μάθημα αυτό εξετάζονται: Οι κύριοι φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στο Διεθνές Δίκαιο, δηλαδή τα Κράτη (έννοια, αναγνώριση, λειτουργία, διαδοχή), οι διεθνείς οργανισμοί, καθώς και άλλες οντότητες με νομικά περιορισμένη συμμετοχή στη διεθνή κοινωνία (ιδιότυπες κρατικές οντότητες, επαναστάτες, εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, άτομα - φυσικά και νομικά πρόσωπα).

Βιβλιογραφία:

- Κ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης, Α. Φατούρος, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο. Τεύχη 1,2,3, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1988-1990-1991.
- Εμμ. Ρούκουνας, Διεθνές Δίκαιο, Τεύχη 1,2,3, Αθήνα - Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004 – 2005 - 1983.

ΣΤ' Εξάμηνο

603Σ Θεωρία και Θεσμοί της Διεθνούς Οργάνωσης

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Σκοπός του μαθήματος είναι να αναλυθούν κριτικά οι θεωρητικές ερμηνείες της διεθνούς οργάνωσης και να αξιολογηθούν οι πρακτικές συνέπειές τους, έτσι ώστε να κατανοηθεί η σημασία των σύνθετων εκείνων σχέσεων που συνδέονται με το ρόλο των διεθνών οργανισμών, που αποτελούν την κύρια έκφραση της διεθνούς οργάνωσης, στην αντιμετώπιση και τη διαχείριση διεθνών προβλημάτων.

Η ύλη του μαθήματος περιλαμβάνει τα εξής:

Ιστορική εξέλιξη του φαινομένου της διεθνούς οργάνωσης. Θεωρίες διεθνούς οργάνωσης. Ενωσιολογικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου διεθνούς οργανισμού. Τυπολογία διεθνών οργανισμών – Διάκριση από άλλες μορφές διεθνούς συνεργασίας.

Ίδρυση και διάλυση διεθνούς οργανισμού. Όργανα των διεθνών οργανισμών και τρόπος λήψης αποφάσεων. Νομική προσωπικότητα, διεθνής ευθύνη, προνόμια και ασυλίες των διεθνών οργανισμών. Χρηματοδότηση διεθνών οργανισμών. Συμμετοχή – το καθεστώς των μελών – το καθεστώς του παρατηρητή. Η δικαιοπαραγωγική δραστηριότητα των διεθνών οργανισμών.

Τα Ηνωμένα Έθνη: όργανα, αρμοδιότητες, επισκόπηση του έργου των Ηνωμένων Εθνών στους κύριους τομείς δραστηριότητας (διεθνής ειρήνη και ασφάλεια – ανθρώπινα δικαιώματα – ανάπτυξη).

Βιβλιογραφία:

- Π. Νάσκου-Περράκη Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών – Η Θεσμική Διάσταση, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005.
- Χ. Δίπλα, Εμμ. Δούση, (επιμ.), Εξήντα Χρόνια από την Ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών – Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσμική Μεταρρύθμιση, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2007.
- A. LeRoy Bennett, J.K. Oliver, Διεθνείς Οργανισμοί, Αρχές και Προβλήματα, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2006.

833 Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

Μ. Τσινισιζέλης

Το μάθημα αυτό αποτελεί μια εισαγωγή στη μεθοδολογία της ανάλυσης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Συνεργασίας. Εξετάζονται οι παραδοσιακές και οι νεώτερες σχετικές θεωρίες υπό το πρίσμα των διαδοχικών αναθεωρήσεων των ιδρυτικών Συνθηκών. Η σχετική συζήτηση διεξάγεται μέσα στα πλαίσια της Θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και του διαλόγου της με τη Συγκριτική Πολιτική, αλλά και με εκείνη του Συγκριτικού Ομοσπονδισμού.

Συνεπώς, το μάθημα αυτό εξετάζει και τα θεσμικά χαρακτηριστικά ομοσπονδιακών συστημάτων είτε του «πρώτου» κόσμου είτε χωρών που βρίσκονται στην τροχιά της ανάπτυξης.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Χρυσόχου, Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.
- Μ. Τσινισιζέλης, QUO VADIS EUROPA?, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2009.
- Ν. Μαραβέγιας, Μ. Τσινισιζέλης, Η Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση 50 Χρόνια, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2007.

Ζ' Εξάμηνο

750 Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

A. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας. Στο πρώτο μέρος, τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις, αναπτύσσονται θέματα του ισοζυγίου πληρωμών, της αγοράς συναλλάγματος, των συστημάτων συναλλαγματικών ισοτιμιών, της αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών και της συνολικής ισορροπίας της οικονομίας. Στο δεύτερο μέρος, το διεθνές εμπόριο, εξετάζονται ζητήματα παγκοσμιοποίησης της οικονομικής ζωής, του απόλυτου και συγκριτικού πλεονεκτήματος, των επιδράσεων του διεθνούς εμπορίου, της θεωρίας διεθνούς εμπορίου, της πολιτικής οικονομίας του προστατευτισμού και της διεθνούς εμπορικής πολιτικής: εθνική, περιφερειακή (Ευρωπαϊκή Ένωση, NAFTA) και διεθνής (ΠΟΕ) ρύθμιση. Αντικείμενο του τρίτου μέρους είναι η διεθνής κινητικότητα παραγωγικών συντελεστών (επενδύσεις, μετανάστευση) και του τέταρτου μέρους η περιφερειακή και η διεθνής οικονομική ολοκλήρωση.

Βιβλιογραφία:

- Κόντης Α., Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Τόμος ΑΔ, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2006.
- Κόντης Α., Τσαρδανίδης Χ., (επιμ.), Διεθνής Πολιτική Οικονομία, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Krugman P., Obsfeld M., Διεθνής Οικονομική, Τόμοι ΑΔ και ΒΔ, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2002, 2003.
- Μάρδας Δ., Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Θεσσαλονίκη: Ιωάννης Μάρκου & Υιός Ο.Ε. Εκδόσεις Ζυγός, 2006.

856 Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων

Μ. Τσινισιζέλης, Χ. Κουταλάκης

Το μάθημα αυτό εξετάζει τις οικογένειες των πλουραλιστικών κοινοβουλευτικών πολιτικών συστημάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξετάζονται αντιπροσωπευτικά πολιτικά συστήματα από την κάθε κατηγορία. Από τα ομοσπονδιακά συστήματα εξετάζονται εκείνα της Γερμανίας και της Ελβετίας, από τα ημι-ομοσπονδιακά εκείνα της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και από τα ενιαία εκείνο της Γαλλίας αλλά και εν μέρει της Ελλάδας.

Η εξέταση των παραπάνω συστημάτων είναι συνολική, δηλαδή εξετάζονται και συγκρίνονται οι πολιτικοί θεσμοί υπό την ευρεία έννοια, τα πολιτικά κόμματα, οι ομάδες συμφερόντων, οι κοινωνίες των πολιτών, τα Συντάγματα και οι θεσμοί των Κρατών, οι νομοπαραγωγικές διαδικασίες, οι δικαιοδοτικοί θεσμοί κλπ.

Βιβλιογραφία:

- Rod Hague, Martin Harrop, Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2005.

- J. A. Chandler, Δημόσια Διοίκηση – Συγκριτική Ανάλυση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.
- Yves Meny, Συγκριτική Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1996.

Η' Εξάμηνο

857 Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης

Ε. Δούση

Το μάθημα αποσκοπεί στη νομική ανάλυση της διάρθρωσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα από τη μελέτη των διατάξεων των σχετικών συνθηκών και άλλων νομικών πράξεων. Ειδικότερα, η ύλη του μαθήματος είναι η εξής:

Ορισμός και περιεχόμενο του δικαίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης ('κανόνες δομής' και 'κανόνες συμπεριφοράς'). Ιστορική αναδρομή: από τις Συνθήκες της Ρώμης στη Συνθήκη της Νίκαιας και τη μεταρρυθμιστική Συνθήκη. Δομή και λειτουργία: όργανα και διεργασία λήψης αποφάσεων.

Οι πηγές του δικαίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης: πρωτογενές δίκαιο – δευτερογενές δίκαιο (πράξεις του κοινοτικού συστήματος, πράξεις στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, πράξεις στο πεδίο της ΑΔΣΠΥ) - διεθνείς συμβάσεις - γενικές αρχές του δικαίου. Σχέσεις της ενωσιακής έννομης τάξης με τις εθνικές έννομες τάξεις (αρχές της υπεροχής, της αμεσότητας και της επικουρικότητας). Το δίκαιο που διέπει τις εξωτερικές σχέσεις της Ένωσης. Εξωτερικές σχέσεις και αποκλειστική αρμοδιότητα – συνεπαγόμενη αρμοδιότητα – ικανότητα σύναψης διεθνών συνθηκών – μεικτές συμφωνίες, ευρωπαϊκή ασφάλεια και πολιτική άμυνας.

Το άτομο στην Ευρωπαϊκή Ένωση: η ιδιότητα του πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η έννομη προστασία στο κοινοτικό σύστημα: μορφές εξωδικαστικού ελέγχου και προστασίας (κοινοβουλευτικός έλεγχος – επιτροπή αναφορών – διαμεσολαβητής), δικαστική προστασία (Το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο: οργάνωση, λειτουργία, αρμοδιότητες).

Βιβλιογραφία:

- Π. Κανελλόπουλου, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2003.
- Π. Κανελλόπουλου, Οι Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2009.
- Π. Ν. Στάγκου, Ε. Ρ. Σαχπεκίδου, Δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2000.
- Π. Ν. Στάγκου, Ε. Ρ. Σαχπεκίδου, Δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τεύχος ΒΔ, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2009.

862 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ν. Μαραβέγιας

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξετάσει το πλέγμα των κοινών πολιτικών και δράσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης με ιδιαίτερη αναφορά στις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί με την εφαρμογή των Συνθηκών του Maastricht, του Amsterdam και της Νίκαιας. Ειδικότερα, εξετάζονται η διαρθρωτική πολιτική και ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενιαία εσωτερική αγορά, η κοινή αγροτική πολιτική, οι νέες πολιτικές (έρευνα, τεχνολογία, περιβάλλον, παιδεία, πολιτισμός, υγεία, κλπ), το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), η συνεργασία στους τομείς δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Εξετάζεται επίσης η σημασία των πολιτικών αυτών για την Ελλάδα, καθώς και οι επιπτώσεις της νέας διεύρυνσης στις πολιτικές της Ένωσης.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ Ιωακειμίδης, Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2008.
- Ν. Μαραβέγιας, Μιχ. Τσινισιζέλης, Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεωρία – Θεσμοί - Πολιτικές, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2007.

β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

651X Ελληνική Εξωτερική Πολιτική

Κ. Υφαντής

Το μάθημα καλύπτει την περίοδο 1945 έως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο μετά το 1947. Η αναλυτική προσπάθεια κατευθύνεται, κυρίως, στην κατανόηση των αιτίων διαμόρφωσης της πολιτικής - πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί παράγοντες - που επικρατούν την περίοδο αυτή τόσο στον εσωτερικό, όσο και στο διεθνή χώρο. Επίσης, το μάθημα θα επιχειρήσει μια κατάταξη "περιόδων" εξωτερικής πολιτικής με βάση τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επικρατούν σε κάθε μία από αυτές και τα οποία διαφοροποιούν την υφή της πολιτικής. Θα εξετασθούν εξάλλου διαχρονικά και τα κύρια θέματα στις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Βαληνάκης, Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, 1949-1988, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2005.
- Π. Τσάκωνας, (επιμ.), Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική: Μια Συνολική Προσέγγιση, Τόμοι ΑΔ και ΒΔ, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2003.

759 Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία

N. Μαραβέγιας

Το αντικείμενο του μαθήματος είναι οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ενοποίησης στην ελληνική οικονομία κοινωνία. Ειδικότερα εξετάζεται αν και με ποιον τρόπο η ευρωπαϊκή ενοποίηση επηρέασε: (α) τα κρίσιμα μακροοικονομικά μεγέθη όπως οι ρυθμοί μεγέθυνσης, ο πληθωρισμός, οι κρατικές δαπάνες, οι επενδύσεις, η παραγωγικότητα και οι μισθοί, (β) τους επιμέρους τομείς της ελληνικής οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία, υπηρεσίες). Επίσης, εξετάζονται οι επιπτώσεις της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΕΕ στις εθνικές πολιτικές και στις περιφερειακές ανισότητες.

Το μάθημα χωρίζεται σε τρία μέρη που εξετάζουν: (α) τις μακροοικονομικές εξελίξεις, (β) τις περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας και (γ) τις εξελίξεις στους επιμέρους τομείς και τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές

Βιβλιογραφία:

- Μαραβέγιας Ν., Σακελλαρόπουλος Θ., Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα, Αθήνα: Διόνικος Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε., 2007.
- Μαραβέγιας Ν., (επιμ.), Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2008.
- Ανδρικοπούλου Ε., Καυκαλάς Γ., (επιμ.), Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος: Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2000.
- Πανταζίδης Σ., Μακροοικονομικές Εξελίξεις και Οικονομική Πολιτική στην Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2002.

813X Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο

Ε. Δούση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση των θεσμών, των διαδικασιών και των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Ειδικότερα, η μελέτη επικεντρώνεται στα εξής:

Το δίκαιο των διεθνών εμπορικών σχέσεων: από τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (οργάνωση και λειτουργία, ειδικές ρυθμίσεις και εφαρμογή, επίλυση διαφορών).

Οι διεθνείς άμεσες επενδύσεις: ορισμοί, διακρίσεις, μορφή και εξέλιξη, νομικό πλαίσιο και ρυθμίσεις. Το κλασικό διεθνές δίκαιο και το σύγχρονο νομικό πλαίσιο. Οι διεθνικές επιχειρήσεις: ορισμοί και χαρακτηριστικά.

Οι διεθνείς χρηματοδοτικές σχέσεις: το παράδειγμα της χρηματοδότησης της διεθνούς ανάπτυξης από την Παγκόσμια Τράπεζα.

Οι διεθνείς νομισματικές σχέσεις: νομικές ρυθμίσεις και ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Στεφάνου, Χρ. Γκόρτσου, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2006.
- Π. Γκλαβίνης, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2009.

γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

800 Ευρωπαϊκή Σύγκλιση: Θεωρία και Πρακτική

Λ. Τσούκαλης

Σκοπός και περιεχόμενο του μαθήματος

Το μάθημα αυτό μελετά την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού ενωσιακού μοντέλου, με έμφαση στις διάφορες πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (οικονομικής, πολιτικής, θεσμικής, κοινωνικής). Η εξέταση των φοιτητών γίνεται στη βάση μιας γραπτής εργασίας (5.000-6.000 λέξεων).

Θεματικές Μαθημάτων

- Ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο (πολιτική οικονομία, διακυβέρνηση, κοινωνία).
- Ορισμοί και πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (ονομαστική σύγκλιση, σύγκλιση πολιτικής, θεσμική σύγκλιση, σύγκλιση συμπεριφορών, πραγματική σύγκλιση).
- Σύγκλιση και ΟΝΕ (νομισματική πολιτική, δημοσιονομική πολιτική, άλλες πολιτικές).
- Σύγκλιση και Διαρθρωτικά Ταμεία (οικονομική και κοινωνική συνοχή, κοινοτικές πολιτικές, εθνικά διαρθρωτικά μέτρα).
- Σύγκλιση και διεύρυνση (κριτήρια της Κοπεγχάγης, διαπραγματεύσεις, προοπτική).
- Σύγκλιση και Ελλάδα (μακροοικονομικές πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις).
- Μεταβαλλόμενα όρια και πολυμορφία της Ευρωπαϊκής σύγκλισης.

Βιβλιογραφία:

- Τσούκαλης Λ., Ποια Ευρώπη;, Αθήνα: Εκδόσεις Ποταμός, 2004.
- Λιαργκόβας Π., Ανδρέου Γ., Η Νέα Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.

818 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ανάλυση του συστήματος του ΟΗΕ και ειδικότερα στη λειτουργία και δραστηριότητα των οργάνων του. Ειδικότερα η ύλη του μαθήματος περιλαμβάνει τα εξής:

Το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών: Ηνωμένα Έθνη και ειδικευμένες οργανώσεις. Όργανα των Ηνωμένων Εθνών (σύνθεση – αρμοδιότητες – λειτουργία). Το ζήτημα της θεσμικής μεταρρύθμισης των Ηνωμένων Εθνών.

Το έργο των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (εφαρμογή των Κεφαλαίων VI και VII του Χάρτη – ειρηνευτικές επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών – κατ' εξουσιοδότηση επιχειρήσεις).

Το έργο των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (νομοπαρασκευαστικό έργο – θεσμικά όργανα).

Η συνεισφορά των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Επίσης, στο πλαίσιο του μαθήματος, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έχουν μια πρώτη επαφή με τον τρόπο λειτουργίας των Ηνωμένων Εθνών στην πράξη, μέσα από τη συμμετοχή τους σε ασκήσεις προσομοίωσης οργάνων των Ηνωμένων Εθνών. Το μάθημα απαιτεί τακτική παρουσία και ενεργό συμμετοχή.

Βιβλιογραφία:

- Χ. Δίπλα, Εμμ. Δούση, (επιμ.), Εξήντα Χρόνια από την Ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών – Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσμική Μεταρρύθμιση, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2007.

904 Έθνος – Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Σ. Βέρνυ

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Η μελέτη της μεταβαλλόμενης φύσης του έθνους-κράτους σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης,
- Η εμβάθυνση των γνώσεων των φοιτητών για το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, μέσω της ανάλυσης των επιπτώσεων της για το έθνος-κράτος,
- Μία πρώτη γνωριμία με την επιστημονική έρευνα.

Περιεχόμενο :

Το μάθημα αναλύει τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους η οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση και η συνεχής εμβάθυνσή της επηρεάζουν τις λειτουργίες του έθνους-κράτους και τη σχέση κράτους-πολίτη.

Ένα κεντρικό ερώτημα είναι εάν η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης, αποδυναμώνει ή ενισχύει το έθνος-κράτος. Ειδική έμφαση δίδεται στις επιπτώσεις της ολοκλήρωσης στην εθνική κυριαρχία και τη δημοκρατία. Επιπλέον, το μάθημα εξετάζει τον όρο «εξευρωπαϊσμό», τις έννοιες, τους μηχανισμούς και τα αποτελέσματά του. Αντικείμενο μελέτης αποτελούν οι

επιπτώσεις της ολοκλήρωσης, όχι μόνο για τα κράτη-μέλη, αλλά και για τις υποψήφιες χώρες και για τρίτα κράτη με διαφορετικές θεσμικών σχέσεων με την Ε.Ε.

Μεθοδολογία :

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και προϋποθέτει την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών. Προσφέρει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να διεξαγάγουν μία ατομική έρευνα, η οποία εντάσσεται σε ένα συλλογικό πλαίσιο.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος: Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1998.
- Stuart Hall, Bram Gieben, Η Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας, Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2003.
- Stuart Hall, David Held, Anthony McGrew, Η Νεωτερικότητα Σήμερα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2003.

905 Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια

Κ. Υφαντής

Το μάθημα συζητά και αναλύει την Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας από το 1945 μέχρι σήμερα. Πρόκειται για μία κατά το δυνατόν ολοκληρωμένη εισαγωγή στην μεταπολεμική Αμερικανική εξωτερική πολιτική.

Προσπαθεί να απαντήσει σε ερωτήματα-κλειδιά: Ποιος διαμορφώνει και, γενικά, ποιος συμμετέχει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Αμερικανικής Εξωτερικής Πολιτικής; Γιατί; Υπό ποια παράδοση; Υπό ποιους όρους δημοκρατικού ελέγχου; Σε ποιο διεθνές περιβάλλον, κάθε φορά;

Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζονται μεταξύ άλλων: η στρατηγική της «Ανάσχεσης», οι προεδρικές πολεμικές εξουσίες, οι ρεαλιστικές επιλογές και οι «ιδεαλιστικές» προσδοκίες του αμερικανικού «κατεστημένου», η κρίση των πυραύλων της Κούβας, το Βιετνάμ, οι επεμβάσεις στον Παναμά, στον Περσικό Κόλπο, την Γιουγκοσλαβία, κλπ.

Επίσης, η αμερικανική πολιτική στη Μέση Ανατολή και γενικά ο αμερικανικός επεμβατισμός και οι στρατηγικές απεμπλοκής.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα, με υποχρεωτική συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών μέσω θεματικών παρουσιάσεων. Η άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας είναι απαραίτητη ουσιαστική προϋπόθεση για την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος.

Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στην συμμετοχή τους στο μάθημα, σε μία γραπτή εργασία 5-6.000 λέξεων με πλήρεις βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε άλλες πηγές, καθώς και σε τελική γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία:

- Χ. Παπασωτηρίου, Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945-2002, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2006.

910 Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη

Ο διδάσκων θα ορισθεί κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους

Στη μεταπολεμική περίοδο αναδύθηκαν διαφορετικά πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους (μοντέλα καπιταλισμού).

Κάθε πρότυπο είναι προϊόν της ιστορίας: των συνθηκών στην αφετηρία, της οικονομικής ειδίκευσης, των πολιτικών συνασπισμών κ.λπ. Επίσης σε κάθε πρότυπο αντανakλάται μια διαφορετική ισορροπία ανάμεσα σε κράτος και αγορά, δημόσια και ιδιωτικά αγαθά, οικονομική αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Έχουν προταθεί ποικίλες κατηγοριοποιήσεις των υπάρχοντων εθνικών προτύπων οικονομίας και κοινωνικού κράτους.

Στις πιο εκλαϊκευμένες από αυτές διακρίνεται:

- το "αγγλοσαξονικό" (που βασίζεται στην ατομική επιτυχία),
- το "ρηνανικό" (της Γερμανίας και των Σκανδιναβικών Χωρών), που ευνοεί τη συλλογική επιτυχία και τη συναίνεση και
- το "ετατιστικό" (της Γαλλίας και της Ιταλίας).

Τα πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους εξελίσσονται κάτω από την πίεση εξωτερικών διαταραχών και μονιμότερων αλλαγών στον διεθνή περίγυρο, όπως είναι οι μεταναστεύσεις, η κίνηση κεφαλαίων, οι νέες τεχνολογίες. Αλλαγές σημειώνονται στις λειτουργίες του κράτους, στην οργάνωση των επιχειρήσεων, στον ρόλο των οργανωμένων συμφερόντων των μισθωτών και των επιχειρηματιών κ.λπ. Στο μάθημα εξετάζονται, ανάμεσα σε άλλα,

- τα πρότυπα και οι ιδεολογικές βάσεις τους,
- οι τάσεις σύγκλισης και απόκλισης που εμφανίζουν,
- οι μεταβολές στους οικονομικούς θεσμούς και στις λειτουργίες του κράτους,
- οι αναζητήσεις νέων συμβιβασμών ανάμεσα σε συμφέροντα και βασικές αρχές ("νεοφιλελεύθερο σχέδιο", "τρίτος δρόμος" κ.α.).

Τέλος, επιχειρείται απάντηση στο ερώτημα τι αποδίδει η όλη συζήτηση για την κατανόηση της ελληνικής πραγματικότητας και της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

911 Οικονομική Θεωρία της Ολοκλήρωσης και Διεθνούς Συνεργασίας

Ν. Μαραβέγιας

Σκοπός του μαθήματος είναι να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: Γιατί υποχωρούν τα εθνικά οικονομικά σύνορα; Πώς εξηγείται η θεαματική αύξηση των (διεθνών) περιφερειακών συμφωνιών οικονομικής ολοκλήρωσης; Γιατί απαντώνται

διαφορετικές μορφές (διεθνούς) περιφερειακής ολοκλήρωσης; Πώς εξηγούνται η διαμόρφωση και μεταρρύθμιση των διεθνών και περιφερειακών καθεστώτων συνεργασίας σε θέματα οικονομικής πολιτικής; Ποιος είναι ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών;

Το μάθημα επίσης επιδιώκει να απαντήσει και σε άλλα παρεμφερή ερωτήματα εξετάζοντας τόσο τις βασικές έννοιες και προσεγγίσεις της οικονομικής θεωρίας και της διεθνούς πολιτικής οικονομίας, όσο και τη σύγχρονη εμπειρική πραγματικότητα.

Βιβλιογραφία:

- Economides S., Wilson P., Ο Οικονομικός Παράγοντας στις Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2007.
- Διεθνής Επιτροπή για την Κοινωνική Διάσταση της Παγκοσμιοποίησης, Δίκαιη Παγκοσμιοποίηση. Δημιουργώντας Ευκαιρίες για Όλους, Αθήνα: Διόνικος Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε., 2004.
- Gilpin R., Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2007.
- Ρουμελιώτης Π., Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε. Εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Β.Ε., 2006.

9.2.3. Δ΄ Κύκλος Διοικητική Επιστήμη

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος Σπουδών Διοικητικής Επιστήμης καλύπτει τα γνωστικά πεδία της Διοικητικής Επιστήμης, του Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου, της Δημόσιας Διοίκησης, της Ανάλυσης της Δημόσιας Πολιτικής, της Κοινωνικής Πολιτικής και Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Περιφερειακής Ανάπτυξης, των Εργασιακών Σχέσεων και των Εργασιακών Θεσμών. Με το πρόγραμμα σπουδών επιδιώκεται η εξοικείωση των φοιτητών με τις παραπάνω επιστημονικές περιοχές και η κατανόηση σε βάθος των προβλημάτων και των ειδικών χαρακτηριστικών που διακρίνουν την πολιτεία, τη συγκρότηση και τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και γενικότερα το οργανωτικό φαινόμενο και τη δημόσια πολιτική στη σύγχρονη κοινωνία. Συντρέχουσες και οργανικά αλληλεξαρτημένες συνιστώσες του προγράμματος σπουδών του Κύκλου αυτού αποτελούν η φιλοσοφία και η πράξη της οργανωμένης δράσης και συμπεριφοράς στον κρατικοδιοικητικό ή δημόσιο χώρο.

Η διεπιστημονική και θεωρητική προσέγγιση καλλιεργείται με τρόπο ώστε να προάγονται τόσο η περαιτέρω εμβάθυνση και εξειδίκευση όσο και οι επιστημονικές και επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων στη δημόσια διοίκηση, την τοπική αυτοδιοίκηση, το δημόσιο τομέα, στις επιχειρήσεις και σε άλλους οργανισμούς. Οι φοιτητές και φοιτήτριες του Κύκλου αυτού προετοιμάζονται συστηματικά, ώστε μετά την αποπεράτωση των σπουδών τους να διεκδικήσουν επιτυχώς - με στέρεη θεωρητική συγκρότηση και γνώση των πραγματικών δεδομένων και αναγκών της διοίκησης μιας σύγχρονης πολιτείας και κοινωνίας - την απασχόλησή τους στο

δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Το πρόγραμμα καταστρώνεται με γνώμονα τη συνάρθρωση των υποχρεωτικών μαθημάτων και των μαθημάτων επιλογής. Κάθε εξάμηνο τα μαθήματα επιλογής αντιστοιχούν και προάγουν επιμέρους θεωρητικούς προβληματισμούς εκτός του ευρύτερου θεωρητικού πλαισίου των υποχρεωτικών μαθημάτων.

Για να διευκολυνθούν οι φοιτητές και φοιτήτριες στις επιλογές τους, ο Τομέας διοργανώνει με την έναρξη των εκπαιδευτικών εξαμήνων ειδικές συναντήσεις με τους διδάσκοντες. Στις συναντήσεις αυτές παρέχεται η ευρύτερη δυνατή πληροφόρηση σχετικά με το περιεχόμενο και τη διδασκαλία των μαθημάτων του Κύκλου Σπουδών και τις προοπτικές επιστημονικής και επαγγελματικής απασχόλησης, καθώς επίσης και τις προοπτικές πραγματοποίησης μεταπτυχιακών σπουδών.

Τέλος, διοργανώνονται επισκέψεις για επί τόπου ενημέρωση στη Βουλή, στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης, σε ΟΤΑ, σε εργασιακούς χώρους και σε συνδικαλιστικές οργανώσεις. Επίσης, επιδιώκεται η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών (stage) σε δημοσίους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια του γνωστικού αντικείμενου του παρόντος κύκλου σπουδών.

α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε' Εξάμηνο

557E Συνταγματικό Δίκαιο

Γ. Τασόπουλος, Γ. Σωτηρέλης

Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση των συνταγματικών θεσμών, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοπολιτική διάστασή τους και στην προβληματική των αντίβαρων της εξουσίας, που αφορά τον αμοιβαίο έλεγχο των κρατικών οργάνων. Επίσης, επιχειρείται η ανάδειξη της επιρροής που ασκούν οι Καταστατικές Συνθήκες και η διαδικασία συνταγματικοποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην πολιτεία και τους θεσμούς της. Ειδικότερα, αντικείμενο του συγκεκριμένου γνωστικού αντικείμενου είναι: Η οργάνωση και η λειτουργία της πολιτείας. Το εκλογικό σώμα. Οι συνταγματικές αρχές που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία του. Η Βουλή. Η οργάνωση και λειτουργία της. Οι αρμοδιότητες και η νομικοπολιτική θέση της. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η εκλογή του. Οι αρμοδιότητες και η νομικοπολιτική θέση του. Η κυβέρνηση. Η οργάνωση και λειτουργία της. Η νομικοπολιτική θέση της. Η δικαιοσύνη. Η οργάνωση και η λειτουργία της.

Βιβλιογραφία:

- Τασόπουλος Γ., Τα Θεσμικά Αντίβαρα της Εξουσίας και η Αναθεώρηση του Συντάγματος, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.

- Μανιτάκης Α., Συνταγματική Οργάνωση του Κράτους, ΒΔ Έκδοση, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Σωτηρέλης Γ., Σύνταγμα και Δημοκρατία στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000.

586 Διοικητικό Δίκαιο Ι

Χ. Χρυσανθάκης

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων του Διοικητικού Δικαίου. Πηγές του Διοικητικού Δικαίου. Γενικές αρχές της διοικητικής δράσης. Δίκαιο διοικητικών πράξεων - Δίκαιο διοικητικών συμβάσεων (Γενικές αρχές - Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας). Αστική ευθύνη του Δημοσίου. Διοικητική Οργάνωση: συστήματα, κεντρική και περιφερειακή διοίκηση, τοπική και καθ' ύλην αυτοδιοίκηση.

Βιβλιογραφία:

- Σπηλιωτόπουλος Επ., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 12η Έκδοση, Τεύχος Ι, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2007.
- Χρυσανθάκης Χ., Πανταζόπουλος Π., Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2006.
- Χ. Χρυσανθάκης, Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας και Διοικητικής Διαδικασίας, Έκδοση 5η, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2009.

ΣΤ' Εξάμηνο

584 Οργάνωση και Λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης

Κ. Σπανού

Το μάθημα στοχεύει να εμβαθύνει στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της ελληνικής διοίκησης στο πλαίσιο του πολιτικού συστήματος. Στοχεύει στην κατανόηση των διαδικασιών μέσω των οποίων παράγονται οι μορφές οργάνωσης και λειτουργίας που την χαρακτηρίζουν. Προς τούτο, πέραν της περιγραφής των διαφόρων πλευρών του διοικητικού μηχανισμού, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη δυναμική του διάσταση, η οποία αναδεικνύεται μέσω της αντιπαράθεσης τυπικών (νομικών) δεδομένων και των ακολουθούμενων πρακτικών και της αλληλεπίδρασης με το πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον. Αναλύονται οι κοινωνιολογικές και πολιτικές παράμετροι που καθορίζουν και ερμηνεύουν τη λειτουργία του ελληνικού διοικητικού μηχανισμού.

- Οι βασικές θεματικές ενότητες είναι:
- Η ιδιαιτερότητα της δημόσιας διοίκησης

- Η οργάνωση της κεντρικής κυβέρνησης
- Η υπουργική οργάνωση
- Η δυναμική της υπουργικής οργάνωσης
- Κεντρική και αποσυγκεντρωμένη διοίκηση
- Η στελέχωση της Δημόσιας διοίκησης.
- Οικονομικές λειτουργίες.
- Ο δημόσιος τομέας ως ο χώρος της κρατικής παρέμβασης
- Διοικητική μεταρρύθμιση.
- Ο έλεγχος της δημόσιας διοίκησης
- Δημόσια διοίκηση και δημόσια πολιτική
- Η ελληνική διοίκηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Βιβλιογραφία:

- Μακρυδημήτρης Αντ., Δημόσια Διοίκηση. Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης, Γ' Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2008.
- Σπανού Κ., Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2001.
- Σπηλιωτόπουλος Ε., Μακρυδημήτρης Αντ., (επιμ.), Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001.

587 Θεωρία των Οργανώσεων

Α. Μακρυδημήτρης

Το μάθημα αναφέρεται στην κριτική διερεύνηση ορισμένων από τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και κατευθύνσεις στη μελέτη των σύνθετων οργανώσεων στη σύγχρονη εποχή. Ειδικότερα, εξετάζονται η διαμόρφωση του γραφειοκρατικού φαινομένου στη σύγχρονη κοινωνία, κρίσιμες θεωρίες για τη διοίκηση και τις οργανώσεις, η συστημική αντίληψη των σύγχρονων οργανώσεων, δημοσίων ή μη, ζητήματα οργανωσιακής κουλτούρας, καθώς και διοικητικής ηθικής και δεοντολογίας. Έμφαση αποδίδεται στη μελέτη της οργανωτικής συμπεριφοράς εντός του ειδικού περιβάλλοντος, όπου αυτή αναπτύσσεται και λειτουργεί. Παράλληλα, μελετάται διεξοδικά η εφαρμογή της οργανωτικής θεωρίας στη διοικητική πράξη και οι πρακτικές δυσχέρειες διοίκησης και ελέγχου των πολύπλοκων συστημάτων.

Απαραίτητο στοιχείο του μαθήματος είναι η μελέτη της βιβλιογραφίας, η εκπόνηση προσωπικής εργασίας και η ανάλυση των περιπτώσεων.

Βιβλιογραφία:

- Μακρυδημήτρης Αντ., Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων, Αθήνα: Καστανιώτης Α.Ε., 2004.

- Μουζέλης Ν., Οργάνωση και Γραφειοκρατία: Ανάλυση των Σύγχρονων Θεωριών Έκδοση ΒΔ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2009.
- Morgan Gareth, Οι Όψεις της Οργάνωσης: Εισαγωγή στη θεωρία των Οργανώσεων, Αθήνα: Καστανιώτης Α.Ε., 2000.
- March J., Simon H., Οργανώσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2003.

Ζ' Εξάμηνο

080 Θεμελιώδη Δικαιώματα

Γ. Σωτηρέλης, Γ. Τασόπουλος

Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου και συγκεκριμένα τόσο του γενικού μέρους των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που αναφέρεται στα βασικά χαρακτηριστικά και τις ευρύτερες κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις του συστήματος προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, όσο και του ειδικού μέρους, που περιλαμβάνει, ιδίως, τη συγκεκριμένη οριοθέτηση του πεδίου προστασίας των επί μέρους ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Με βάση τα ανωτέρω, οι κύριοι άξονες του μαθήματος διαμορφώνονται ως εξής:

Γενική εισαγωγή: Έννοια, σημασία και λειτουργία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ιστορική τους διαδρομή και στη σύγχρονη συνταγματική πραγματικότητα. Οι βασικές συνιστώσες, ο νομικοπολιτικός χαρακτήρας και ο ρόλος του ισχύοντος στη χώρα μας συστήματος προστασίας των θεμελιωδών Δικαιωμάτων (Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

Τα επί μέρους Θεμελιώδη Δικαιώματα: Αναλυτική παρουσίαση της προστατευτικής εμβέλειας των επί μέρους ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως κατοχυρώνονται σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στον προσδιορισμό των υποκειμένων τους, στην ανάδειξη του περιεχομένου τους και στην διερεύνηση των περιορισμών τους.

Βιβλιογραφία:

- Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2006.
- Δαγτόγλου Π., Συνταγματικό Δίκαιο. Ατομικά Δικαιώματα, Τόμοι ΑΔ και ΒΔ, Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005.
- Σωτηρέλης Γ., Τσαϊτουρίδης Χρ., (επιμ.), Όμιλος "Αριστόβουλος Μάνεσης", Κοινωνικά Δικαιώματα και Κρίση του Κράτους Πρόνοιας, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2007.

859 Κοινωνική Πολιτική και Διοίκηση

Ι. Υφαντόπουλος

Ο σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η ανάλυση των κοινωνικών στόχων και των αρχών της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης του σύγχρονου Κράτους Πρόνοιας. Επιχειρείται συγκριτική διερεύνηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναλύονται ειδικά προβλήματα που σχετίζονται με την κατανομή και χρηματοδότηση των κοινωνικών παροχών. Για την πληρέστερη παρουσίαση και ανάλυση των προβλημάτων αυτών, έμφαση δίδεται στην μεθοδολογία και στα αποτελέσματα των συντονισμένων κοινωνικών ερευνών που διεξάγονται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης εξετάζονται ειδικότερα θέματα που αναφέρονται στη συγκριτική ανάλυση και καλύπτουν τους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας, της κοινωνικής προστασίας, της υγείας και της κατοικίας, καθώς και στη συνταξιοδοτική και επιδοματική πολιτική των χωρών της Ε.Ε. Τέλος, παρουσιάζονται και αναλύονται οι οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Βιβλιογραφία:

- Υφαντόπουλος Ι., Τα Οικονομικά της Υγείας. Θεωρία και Πολιτική, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2007.
- Σακελλαρόπουλος Θ., Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής, Τόμος 1ος, Αθήνα: Διόνικος Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε., 2003.

Η' Εξάμηνο

814 Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ν.-Κ. Χλέπας

Συνταγματικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για την τοπική αυτοδιοίκηση και το αποκεντρωτικό σύστημα. Βασικό θεσμικό πλαίσιο για την τοπική αυτοδιοίκηση και των δύο βαθμών (όργανα, εκλογή, κωλύματα-ασυμβίβαστα, αρμοδιότητες των ΟΤΑ και των οργάνων τους, εποπτεία, οικονομικά, θεσμοί συμμετοχής, επιχειρήσεις και νομικά πρόσωπα, προγραμματισμός). Συγκριτική ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών της τοπικής αυτοδιοίκησης στις Ευρωπαϊκές Χώρες. Η προβληματική της τοπικής πολιτικής ηγεσίας επιλογή, σταδιοδρομία, χαρακτηριστικά, βασικές λειτουργίες. Πολιτικά κόμματα, αιρετοί και πολίτες. Αυτοδιοίκηση και δημόσιες πολιτικές. Πολιτικο-διοικητικές μεταρρυθμίσεις και αυτοδιοίκηση.

Βιβλιογραφία:

- Χλέπας Ν. - Κ., Ο Δήμαρχος, Τόμος Α': Ο Δήμαρχος ως Τοπικός Ηγέτης, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Χλέπας Ν. - Κ., Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1999.
- Σωτηρέλης Γ., Η Μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ΙΤΑ, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.

858 Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής

Χ. Κουταλάκης

Το μάθημα αποσκοπεί στη συστηματική εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με ορισμένες βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις ανάλυσης των διαδικασιών διαμόρφωσης, υλοποίησης και αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών σε εθνικό, υποεθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Έμφαση δίδεται στις νεοθεσμικές προσεγγίσεις (ορθολογικής επιλογής, κοινωνιολογική, ιστορική). Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται μια σειρά από θεωρητικά υποδείγματα ανάλυσης των παραγόντων (δημόσιων/ιδιωτικών) συνδιαμόρφωσης δημοσίων πολιτικών και των σχετικών διαδράσεων (τυπικών και άτυπων) μεταξύ τους. Η ανάλυση επικεντρώνεται στα δίκτυα πολιτικής, την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, τις διαδικασίες μεταφοράς και εκμάθησης, τις νέες μορφές διακυβέρνησης (ανοικτή μέθοδος συντονισμού, μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές και δίκτυα, αυτορρύθμιση/συρρύθμιση). Την εξέταση των θεωρητικών και μεθοδολογικών αυτών προσεγγίσεων ακολουθεί η παραδειγματική εφαρμογή σε συγκεκριμένες όψεις ή περιπτώσεις με έμφαση στις επιπτώσεις τομεακών πολιτικών της ΕΕ για την αστική και περιφερειακή ανάπτυξη και το περιβάλλον στο Ελληνικό σύστημα διαμόρφωσης και υλοποίησης δημόσιων πολιτικών.

Βιβλιογραφία:

- Surel Yves, Muller Pierre, Ανάλυση των Πολιτικών του Κράτους, Ανάλυση των Δημόσιων Πολιτικών, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2002.
- Σπανού Κ., Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2001.
- Wallis Joe, Dollery Brian, Αποτυχία της Αγοράς: Αποτυχία της Κυβέρνησης. Ηγεσία και Δημόσια Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.

β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

558 Ειδικά Θέματα Συνταγματικού Δικαίου: Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων

Γ. Τασόπουλος

Στο μάθημα παρουσιάζονται κριτικά το δίκαιο των πολιτικών κομμάτων, όπως περιέχεται στο Σύνταγμα, στην κοινή νομοθεσία, στον Κανονισμό της Βουλής και στα καταστατικά τους. Η ύλη του αρθρώνεται με κριτήριο της περιοχής δράσης τους, δηλαδή στο εσωτερικό τους, στην κοινοβουλευτική ζωή, στον εκλογικό αγώνα και στην κοινωνία. Ειδικότερα καλύπτονται οι ακόλουθες βασικές θεματικές: τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα. Το Σύνταγμα και τα πολιτικά κόμματα. Η έννοια του πολιτικού κόμματος. Η ίδρυση πολιτικού κόμματος. Η οργάνωση και η λειτουργία των πολιτικών κομμάτων. Τα πολιτικά κόμματα στον εκλογικό αγώνα. Τα πολιτικά κόμματα στην κοινοβουλευτική ζωή. Τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων και των υποψηφίων βουλευτών. Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα.

Βιβλιογραφία:

- Ξηρός Θ., Ζητήματα Δικαίου των Πολιτικών Κομμάτων, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2003.
- Δ. Τσάτσος, Ξ. Κοντιάδης, (επιμ.), Το Μέλλον των Πολιτικών Κομμάτων, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.
- Παπαδημητρίου Γ., Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994.

562X Εργατικό Δίκαιο

Α. Μητρόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι η ανάλυση των σχέσεων μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, που συνθέτουν το Ατομικό Εργατικό Δίκαιο στη χώρα μας, μέσα στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών θεσμών.

Αρχικά αναλύονται οι βασικές έννοιες του Ατομικού Εργατικού Δικαίου (εργασία, εξαρτημένη εργασία, επάγγελμα, μισθωτός, εργάτης-υπάλληλος, διευθύνων υπάλληλος, μαθητευόμενος, εργοδότης, μισθός, ωράριο, εκμετάλλευση-επιχείρηση κ.α.). Στη συνέχεια ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην ανάλυση, αφενός, του τρόπου διαμόρφωσης της 'ατομικής σύμβασης εργασίας' και της 'σχέσης εξαρτημένης εργασίας' (ίδρυση, εξέλιξη, αναστολή, λήξη-καταγγελία), αφετέρου στη συγκρότηση των βασικών υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των εργοδοτών.

Επιπλέον, ερευνώνται σε βάθος θέματα που αφορούν το μισθό (σύνθεση μισθού, περιεχόμενο, είδη), τα επιδόματα και τις προσαυξήσεις του μισθού, το ωράριο εργασίας, καθώς και όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που γεννώνται κατά τη λειτουργία της εργασιακής σχέσης στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Βιβλιογραφία:

- Ληξουριώτης Ι., Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2005.
- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο: Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Γ' Έκδοση, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.

722 Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος

Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Γιαννακούρου

Εξετάζονται οι θεσμοί και οι πολιτικές για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος όπως αρθρώνονται σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις ιδιαιτερότητες της περιβαλλοντικής προβληματικής.

Βιβλιογραφία:

- Κουτούπα - Ρεγκάκου Ε., Δίκαιο του Περιβάλλοντος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Σιούτη Γ. Π., Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2007.

781 Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας *

Ι. Υφαντόπουλος

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των διαφόρων συστημάτων υγείας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η κριτική αξιολόγηση της υγειονομικής πολιτικής, όπως έχει εφαρμοσθεί κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Έμφαση δίδεται στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μεταρρυθμίσεων που έγιναν στα συστήματα υγείας της Νότιας Ευρώπης και των Ανατολικών Χωρών. Επίσης, εξετάζεται η οικονομική διαχείριση και παραγωγικότητα των νοσοκομειακών μονάδων, καθώς και η προσφορά και η ζήτηση για υπηρεσίες υγείας, ενώ διερευνάται η μεθοδολογία για τη μέτρηση δεικτών υγείας και αναλύονται οι επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, της φτώχειας, της ανεργίας, καθώς και άλλων διαστάσεων που καθορίζουν την κοινωνική ανισότητα.

γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

599 Ελληνική Συνταγματική Ιστορία *

Γ. Σωτηρέλης

Σκοπός του μαθήματος είναι η επιλεκτική εμβάθυνση στους σημαντικότερους σταθμούς της ελληνικής συνταγματικής ιδεολογίας και πράξης από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ιδιαιτεροτήτων που καθόρισαν τη συγκεκριμένη ιστορική διαμόρφωση και εξέλιξη των σύγχρονων συνταγματικών μας θεσμών. Η μορφή του μαθήματος θα είναι σεμιναριακή, με βάση κατάλογο εισηγήσεων που οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναλαμβάνουν στην αρχή του εξαμήνου.

629 Ειδικά θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ν.-Κ. Χλέπας

Το μάθημα εστιάζεται κάθε χρόνο σε μια επίκαιρη θεματική ενότητα η οποία παρουσιάζεται αναλυτικά. Αναδεικνύονται κυρίως προβληματικές σχετικές με την εφαρμοσμένη τοπική πολιτική και τις βασικές παραμέτρους της οργάνωσης και λειτουργίας του τοπικού πολιτικού διοικητικού συστήματος.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξειδίκευση των φοιτητών και φοιτητριών στις ιδιαιτερότητες του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος και της δημοτικής πολιτικής.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η εξοικείωσή τους με τις νέες εκσυγχρονιστικές τάσεις και τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές της τοπικής αυτοδιοίκησης στις ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και με τη θέση του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Βιβλιογραφία:

- Χλέπας Ν. - Κ., Προοπτικές της Τοπικής Δημοκρατίας, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998.
- Χλέπας Ν. - Κ., Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994.
- Μπεσίλα - Βήκα Ε., Τοπική Αυτοδιοίκηση, Τόμος ΙΙ, Έκδοση ΒΔ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.
- Κοντιάδης Ξ., Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.

638Θ Διοικητικό Δίκαιο ΙΙ

Χ. Χρυσανθάκης

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων της διοικητικής δικαιοσύνης. Πηγές του Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. Γενικές αρχές της Διοικητικής Δικονομίας. Η διάκριση των διαφορών σε διοικητικές και ιδιωτικές και των διοικητικών σε ακυρωτικές και ουσίας. Ακυρωτικές διοικητικές διαφορές: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Διοικητικές διαφορές ουσίας: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Ο νέος Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας.

Βιβλιογραφία:

- Σπηλιωτόπουλος Επ., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Έκδοση 12η, Τεύχος ΙΙ, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2007.
- Δαγτόγλου Πρ., Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004.
- Χ. Χρυσανθάκης, Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας και Διοικητικής Διαδικασίας, Έκδοση 5η, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2009.

641 Θεσμοί Προστασίας του Πολιτικού σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο

Γ. Τασόπουλος

Στο πλαίσιο του προσφερόμενου μαθήματος εξετάζονται οι ακόλουθες θεματικές: Η σύγχρονη (φιλοσοφική και νομική) έννοια του κράτους δικαίου και ο ρόλος της στο

πλαίσιο της οικοδόμησης των ευρωπαϊκών θεσμών. Οι υπερεθνικοί θεσμοί ως κάθετα αντίβαρα της εξουσίας. Η αρχή της νομιμότητας και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Η κοινοτική, συνταγματική και διεθνής κατοχύρωση του εν λόγω δικαιώματος.

Ο θεσμός του Κοινοτικού Διαμεσολαβητή. Ο μηχανισμός δικαστικής προστασίας του πολίτη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα ένδικα βοηθήματα της διοικητικής δικαιοσύνης ως άκρα όρια και έκφραση της αρχής της νομιμότητας.

Αναλόγως της συμμετοχής, το μάθημα διδάσκεται σεμιναρικά και η αξιολόγηση όσων το επιλέξουν γίνεται με απαλλακτική εργασία.

694Θ Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και Εργασιακών Σχέσεων

Διδάσκων: Α. Μητρόπουλος (συνεργασία: Κ. Γκολομάζου – Παπά)

Στα πλαίσια του μαθήματος αυτού, αναδεικνύονται ειδικές ενότητες του Ατομικού και Συλλογικού Εργατικού Δικαίου, καθώς και των εργασιακών σχέσεων.

Σημαντικότερες ενότητες θεωρούνται οι εξής:

Οι Κανονισμοί Εργασίας (διαμόρφωση και τρόποι εφαρμογής).

Το Πειθαρχικό Δίκαιο της εκμετάλλευσης-επιχείρησης.

Η υγιεινή και η ασφάλεια στους χώρους εργασίας, καθώς και τα εργατικά ατυχήματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων και των συγγενών τους.

Οι προαγωγές των μισθωτών και οι ομαδικές απολύσεις.

Το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη.

Συλλογικές διαπραγματεύσεις και συλλογικές συμβάσεις εργασίας και ο ρόλος των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Μηχανισμοί μεσολάβησης και διαιτησίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Επίσης, κατά περίπτωση, ερευνώνται ειδικά θέματα Ατομικού και Συλλογικού Εργατικού Δικαίου που πιθανόν προκύπτουν κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εφαρμογή των υποχρεώσεων, τόσο των εργαζομένων, όσο και των εργοδοτών, κάτω από τις σύγχρονες εργασιακές συνθήκες των δυτικών κοινωνιών.

Βιβλιογραφία:

- Ληξουριώτης Ι., Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2009.
- Λεβέντης Γ., Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, Αθήνα: Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας Ε.Ε.Ε. Μ. ΠΕΤΙΝΗ & ΣΙΑ, 2007.
- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο: Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Γ' Έκδοση, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.

- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο. Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις, Τόμοι 1ος και 2ος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 1997/1999.

812Θ Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας

Γ. Γιαννακούρου

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η κριτική παρουσίαση και ανάλυση των θεσμών και των πολιτικών χωροταξίας και πολεοδομίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο ελληνικό παράδειγμα. Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στις ιδιοτυπίες του χωρικού σχεδιασμού ως ιδιαίτερης μορφής δημόσιας δράσης και η εξοικείωσή τους με τις βασικές έννοιες, θεσμούς και διαδικασίες της χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο του μαθήματος, εξετάζονται ειδικότερα η γένεση και η εξέλιξη της πολεοδομίας και της χωροταξίας ως δημοσίων πολιτικών, η έννοια και οι μορφές του σχεδιασμού, οι φορείς και τα εργαλεία άσκησης χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής, τα επίπεδα του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και η μεταξύ τους σχέση και ιεράρχηση, οι ειδικές κρατικές παρεμβάσεις στον αστικό, περιαστικό και αγροτικό χώρο, καθώς και ο ρόλος του κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών στο σχεδιασμό. Επίσης, επιχειρείται η ανάδειξη της επιρροής που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στις εθνικές χωροταξικές και πολεοδομικές πολιτικές.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Χριστοφιλόπουλος, Πολιτιστικό Περιβάλλον - Χωρικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2002.
- Βλ. Παπαγρηγορίου, Πολεοδομία. Εισαγωγή, Θεσμοί, Πολιτική, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Α. Παπαπετρόπουλος, Δίκαιο και Πολιτική του Χωροταξικού Σχεδιασμού, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008.

9.3. Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής

9.3.1. Χειμερινό Εξάμηνο

050 Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Το μάθημα αυτό στοχεύει στη διερεύνηση του ρόλου και της λειτουργίας των πολιτισμικών παραμέτρων της πολιτικής διαδικασίας. Εξετάζεται η πολιτική κοινωνικοποίηση ως διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφοράς, και ως συνιστώσα της αναπαραγωγής αλλά και της μετεξέλιξης της

πολιτικής κουλτούρας μιας κοινωνίας. Η προβληματική επικεντρώνεται στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Στο πρώτο μέρος, προτείνεται ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης με αναφορά και κριτική παρουσίαση της κλασικής βιβλιογραφίας για τις δύο έννοιες που αποτελούν αντικείμενο του μαθήματος, καθώς και για άλλες που βρίσκονται στο επίκεντρο της σχετικής προβληματικής (πολιτική γενιά, φορείς κοινωνικοποίησης, υλιστικά/μετα-υλιστικά πρότυπα, εθνική πολιτική κουλτούρα, πολιτικές υποκουλτούρες, στερεότυπα, εθνικός χαρακτήρας κ.ά.). Παράλληλα, παρουσιάζεται μια προβληματική για το χαρακτήρα της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας και τους ιστορικούς παράγοντες που συνέβαλαν στη διαμόρφωσή της.

Στο δεύτερο μέρος η μελέτη επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες πλευρές της πολιτικής κοινωνικοποίησης των νέων στην Ελλάδα και διερευνάται η χρονική εξέλιξη πολιτικών στάσεων και αντιλήψεων, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ελληνική πολιτική κουλτούρα. Τα ειδικότερα αυτά θέματα προσφέρουν στοιχεία για την ανάπτυξη μιας προβληματικής που αναφέρεται στο γενικότερο πλαίσιο του μαθήματος, τη σύνδεση δηλαδή της πολιτικής κοινωνικοποίησης της “νέας γενιάς” με την αναπαραγωγή και τη μετεξέλιξη της (ελληνικής) πολιτικής κουλτούρας.

Βιβλιογραφία:

- Ν. Διαμαντούρος, Πολιτισμικός Δυϊσμός και Πολιτική Αλλαγή στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 2000.
- Π. Καφετζής, Θ. Μαλούτας, Ι. Τσιγκάνου, Πολιτική, Κοινωνία, Πολίτες: Ανάλυση Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας Ess, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2007.
- D. Kavanagh, Πολιτική Κουλτούρα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1991.
- Ν. Δεμερτζής, Η Ελληνική Πολιτική Κουλτούρα Σήμερα, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 1994.

558 Ειδικά Θέματα Συνταγματικού Δικαίου: Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων

Γ. Τασόπουλος

Στο μάθημα παρουσιάζονται κριτικά το δίκαιο των πολιτικών κομμάτων, όπως περιέχεται στο Σύνταγμα, στην κοινή νομοθεσία, στον Κανονισμό της Βουλής και στα καταστατικά τους. Η ύλη του αρθρώνεται με κριτήριο της περιοχής δράσης τους, δηλαδή στο εσωτερικό τους, στην κοινοβουλευτική ζωή, στον εκλογικό αγώνα και στην κοινωνία. Ειδικότερα, καλύπτονται οι ακόλουθες βασικές θεματικές: Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα. Το Σύνταγμα και τα πολιτικά κόμματα. Η έννοια του πολιτικού κόμματος. Η ίδρυση πολιτικού κόμματος. Η οργάνωση και η λειτουργία των πολιτικών κομμάτων. Τα πολιτικά κόμματα στον εκλογικό αγώνα. Τα πολιτικά κόμματα στην κοινοβουλευτική ζωή. Τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων και των υποψηφίων βουλευτών. Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα.

Βιβλιογραφία:

- Ξηρός Θ., Ζητήματα Δικαίου των Πολιτικών Κομμάτων, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2003.
- Δ. Τσάτσος, Ξ. Κοντιάδης, (επιμ.), Το Μέλλον των Πολιτικών Κομμάτων, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.
- Παπαδημητρίου Γ., Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994.

561 Ειδικά Θέματα Διοικητικής Επιστήμης: Διοίκηση & Δημοκρατία *

Κ. Σπανού

Το μάθημα αναλύει τη σχέση διοίκησης και δημοκρατίας, τη διαρκή ένταση μεταξύ τους, καθώς και τις προϋποθέσεις συμβιβασμού τους. Ξεκινώντας από τις βασικές θεωρίες της δημοκρατίας (διαδικαστική – αναπτυξιακή) αναλύονται οι θεωρήσεις της γραφειοκρατίας που τις προεκτείνουν (κλασική γραφειοκρατία, αγοραίο πρότυπο, δημοκρατική διοίκηση). Στόχος είναι πρώτον, να αναδειχθούν οι πολιτικές διαστάσεις των μορφών διοίκησης οι οποίες βασίζονται σε κοινές υποθέσεις και αξιώματα με θεωρίες της δημοκρατίας, και δεύτερον, να διευρυνθεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτός ο θεσμός της διοίκησης, η αποστολή και οι μορφές οργάνωσής της. Η σχετική συζήτηση συνδέεται επίσης με το είδος μεταρρυθμίσεων που πρεσβεύει κάθε πρότυπο διοίκησης/ δημοκρατίας.

Οι βασικές θεματικές ενότητες είναι:

1. Τα διακυβεύματα των επί μέρους ορισμών της δημοκρατίας
Αναπτυξιακή και διαδικαστική δημοκρατία. Αξίες. Ελευθερία και ισότητα. Επιπτώσεις όσον αφορά τις μορφές και το ρόλο της διοίκησης.
2. Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία -Γραφειοκρατία
Μαζική κοινωνία και αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Επαγγελματική πολιτική και επαγγελματική διοίκηση. Η αντίφαση της γραφειοκρατίας με τη δημοκρατία και τρόποι συμβιβασμού. Η εκ των άνω οργάνωση και ο κίνδυνος αυτονόμησης και οι διαδικασίες ελέγχου της γραφειοκρατίας.
3. Ελιτιστική Δημοκρατία - Γραφειοκρατία
Η δημοκρατία ως μέθοδος επιλογής ηγεσίας. Ισχυρή γραφειοκρατία απαραίτητο συμπλήρωμα της δημοκρατίας. Η ατομικιστική βάση δημοκρατίας και γραφειοκρατίας. Η οικονομική θεωρία της δημοκρατίας και της γραφειοκρατίας.
4. Ριζοσπαστική Δημοκρατία - Διοίκηση
Η συμμετοχή των πολιτών στο επίκεντρο. Οι αμοιβαίοι ρόλοι πολιτικών, πολιτών, γραφειοκρατών και η απο-διαφοροποίηση. Ο ρόλος της διοίκησης και των στελεχών της για την προώθηση της δημοκρατίας.

562X Εργατικό Δίκαιο

Α. Μητρόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι η ανάλυση των σχέσεων μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, που συνθέτουν το Ατομικό Εργατικό Δίκαιο στη χώρα μας, μέσα στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών θεσμών.

Αρχικά αναλύονται οι βασικές έννοιες του Ατομικού Εργατικού Δικαίου (εργασία, εξαρτημένη εργασία, επάγγελμα, μισθωτός, εργάτης-υπάλληλος, διευθύνων υπάλληλος, μαθητευόμενος, εργοδότης, μισθός, ωράριο, εκμετάλλευση-επιχείρηση κ.α.). Στη συνέχεια ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην ανάλυση, αφενός, του τρόπου διαμόρφωσης της 'ατομικής σύμβασης εργασίας' και της 'σχέσης εξαρτημένης εργασίας' (ίδρυση, εξέλιξη, αναστολή, λήξη-καταγγελία), αφετέρου στη συγκρότηση των βασικών υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των εργοδοτών.

Επιπλέον, ερευνώνται σε βάθος, θέματα που αφορούν το μισθό (σύνθεση μισθού, περιεχόμενο, είδη), τα επιδόματα και τις προσαυξήσεις του μισθού, το ωράριο εργασίας, καθώς και όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που γεννώνται κατά τη λειτουργία της εργασιακής σχέσης στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Βιβλιογραφία:

- Ληξουριώτης Ι., Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2005.
- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο: Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Γ' Έκδοση, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.

600 Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα*

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα έχει ως στόχο τη γνωριμία με το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και τις ιδιαιτερότητές του. Εξετάζονται ειδικότερα η γένεση και η ιστορική διαδρομή των ΗΠΑ ως ομοσπονδιακού κράτους, ο χωρισμός των εξουσιών, η λειτουργία της κάθε μίας (Πρόεδρος, Κογκρέσο, Ανώτατο Δικαστήριο και λοιπά δικαστήρια), η πολιτειακή διακυβέρνηση, η τοπική αυτοδιοίκηση, ο ρόλος των κομμάτων και των ομάδων πίεσης.

Το μάθημα απευθύνεται στους τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση. Είναι απαραίτητη η καλή γνώση Αγγλικών (σε επίπεδο ανάγνωσης πολιτικής ειδησεογραφίας) για τη μελέτη των κειμένων που διανέμονται.

608 Συγκριτική Ανάλυση Διοικητικών Συστημάτων

Χ. Κουταλάκης

Εξετάζονται οι βασικές παραδοχές της συγκριτικής ανάλυσης και αναλύονται οι έννοιες ανάπτυξη – υπανάπτυξη, εκσυγχρονισμός. Στη συνέχεια αναλύεται το

πολιτικο-διοικητικό σύστημα επί μέρους κρατών (ενδεικτικά: Η.Π.Α., Μ. Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία κ.λ.π.). Τα θέματα προσεγγίζονται από τη σκοπιά των σχέσεων Διοίκησης και Πολιτικής της οργάνωσης της δημοσιοϋπαλληλίας, των σχέσεων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών, των διαφόρων βαθμών συγκέντρωσης και αποκέντρωσης, των συστημάτων τοπικής αυτοδιοίκησης, των σχέσεων διοίκησης και οικονομίας και διοίκησης και κοινωνίας. Εξετάζονται επίσης πρόσφατες διοικητικές μεταρρυθμίσεις σ' αυτούς τους επιμέρους τομείς. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοκείωση με διοικητικά συστήματα άλλων χωρών, ο εντοπισμός των διαφορών τους και η σύνδεση των διαφορών αυτών με πολιτισμικές, πολιτικές και κοινωνικές παραμέτρους.

Βιβλιογραφία:

- Hague Rod, Harrop Martin, Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2005.
- Chandler J.A., Δημόσια Διοίκηση - Συγκριτική Ανάλυση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.
- Many Yves, Συγκριτική Πολιτική, Τόμος Α', Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1995.

611 Αμυντική Πολιτική και Στρατηγική

Κ. Υφαντής

Το μάθημα αυτό έχει για στόχο να μυήσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στην πολιτικοστρατηγική διάσταση των διεθνών σχέσεων και στις βασικές αρχές σχεδιασμού και υλοποίησης της αμυντικής πολιτικής. Για πολλές χώρες (όπως, για την Ελλάδα, μετά το 1974) τα μεγάλα προβλήματα της αμυντικής πολιτικής (π.χ. για την Ελλάδα η αντιμετώπιση της Τουρκίας, τα ζητήματα των βάσεων, των πυρηνικών όπλων και του εξοπλισμού κλπ.) είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τη γενικότερη εξωτερική πολιτική.

Στα πλαίσια του μαθήματος παρουσιάζονται οι γενικές αρχές της στρατηγικής (ιδιαίτερα εκείνης της πυρηνικής εποχής), αναλύονται τα προβλήματα του ανταγωνισμού των εξοπλισμών και οι προσπάθειες για έλεγχο των εξοπλισμών και αφοπλισμό και εξετάζεται η ελληνική αμυντική πολιτική.

Το μάθημα αυτό επικεντρώνεται τόσο στην κατανόηση του εννοιολογικού και θεωρητικού πλαισίου και συνοδεύει την ερευνητική διαδικασία για τη διασφάλιση και πραγμάτωση της σταθερότητας και ειρήνης, όσο και στην ενημέρωση και εμπάθυνση πάνω στις κοσμογονικές αλλαγές που σημειώθηκαν μετά το 1989.

614 Εργασία και Νέες Τεχνολογίες

Διδάσκων: Α. Μητρόπουλος (συνεργασία: Κ. Γκολομάζου – Παπά)

Το μάθημα έχει ως κύριο στόχο τη μελέτη των επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών στο εργασιακό φαινόμενο και στα επί μέρους επίπεδα στα οποία επεκτείνεται – ατομικό εργασιακό, επίπεδο σχέσεων μεταξύ ισοτίμων μελών της ομάδας, επίπεδο

σχέσεων ατόμων με ιεραρχικές διαφοροποιήσεις, τόσο στις διαστάσεις της επιχείρησης όσο και της ευρύτερης κοινωνίας.

Αρχικά γίνεται αναφορά αφενός στα είδη και τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών (μικροηλεκτρονική τεχνολογία, πληροφορική, ρομποτική) αφετέρου στις νομικές και κοινωνιολογικές πτυχές του φαινομένου της εργασίας.

Στη συνέχεια αναλύονται κυρίως οι εξής θεματικές ενότητες:

- Κοινωνικός και τεχνικός καταμερισμός της εργασίας.
- Νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας και ευέλικτες μορφές απασχόλησης.
- Ικανοποίηση και δυσαρέσκεια από την εργασία.
- Τεχνολογική ανεργία και προστασία των εργαζομένων από τις τεχνολογικές απολύσεις.
- Νέες τεχνολογίες και εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου.

Βιβλιογραφία:

- Πετράκη Γ., Οι Νέες Μορφές Οργάνωσης της Εργασίας, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2007.
- Λάιος Λ., Γιαννακούρου – Σιούταρη Μ., Σύγχρονη Εργονομία, Αθήνα: Α. Παπασωτηρίου & ΣΙΑ Ο.Ε. Εκδόσεις, 2003.
- Κοδοσάκης Δ., Εργονομία: Στοιχεία και Αρχές, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., 1998.

616 Δημοσιοϋπαλληλικό Δίκαιο

Χ. Χρυσανθάκης

1η ενότητα: Ιστορία των θεσμών της ελληνικής δημόσιας υπαλληλίας: Οι παράγοντες γένεσης και εξέλιξης των θεσμών του δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου: συμφέρον της δημόσιας υπηρεσίας, εργασιακές διεκδικήσεις, πολιτική ιδεολογία.

2η ενότητα: Μελέτη του θετικού δικαίου της ελληνικής δημόσιας υπαλληλίας: Το Συμβούλιο της Επικρατείας διαμορφώνει τη γενική θεωρία του θετικού δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου.

Βιβλιογραφία:

- Επ. Σπηλιωτόπουλος, Χ. Χρυσανθάκης, Βασικοί Θεσμοί Δημοσιοϋπαλληλικού Δικαίου, 6η Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006.
- Παναγόπουλος Θ., Εγχειρίδιο Υπαλληλικού Δικαίου, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., 2008.
- Χ. Χρυσανθάκης, Υπαλληλικός Κώδικας, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π. Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2008.
- Θ. Ξηρός, Υπαλληλικός Κώδικας και Κώδικας Προσωπικού Δήμων και Κοινοτήτων, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2007.

620 Επικοινωνία και Εξουσία

Κ. Δοξιάδης

Το μάθημα αποτελεί μια συστηματική εισαγωγική παρουσίαση της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου, με κεντρικό θεωρητικό υπόβαθρο κάποιες στοιχειώδεις έννοιες της φιλοσοφίας της επικοινωνίας. Η θεωρητική επεξεργασία των εννοιών γίνεται παράλληλα με τις ερευνητικές εφαρμογές. Στόχος του μαθήματος είναι η διερεύνηση των διαπλοκών της επικοινωνίας με την εξουσία, δια μέσου κυρίως της κατάδειξης του ιδεολογικού χαρακτήρα του λόγου των μέσων μαζικής επικοινωνίας, ακόμη και σε περιπτώσεις επιφανειακά «αθώων» από ιδεολογικής πλευράς κινηματογραφικών, τηλεοπτικών και δημοσιογραφικών κειμένων, όπως είναι οι διαφημίσεις και τα ρεπορτάζ που αφορούν ποινικά αδικήματα.

Ακόμη, εξετάζονται συγκεκριμένα ιδεολογικά φαινόμενα όπως ο εθνικισμός, και αναλύεται ο ρόλος που έχει παίξει ο μηχανισμός των μέσων μαζικής επικοινωνίας στην εμφάνιση και διάδοσή τους. Οι σημαντικότερες θεωρητικές έννοιες που παρουσιάζονται στο μάθημα χωρίζονται σε τέσσερις ενότητες: (α) Έννοιες που αφορούν τη ρητορική διάσταση του λόγου, δηλαδή την άσκηση εξουσίας δια μέσου της πειθούς. (β) Έννοιες που αφορούν την αφηγηματικότητα και τους διαφορετικούς τρόπους εμπλοκής των υποκειμένων σε συγκεκριμένες αφηγήσεις. (γ) Έννοιες που σχετίζονται με τις διαφορές των μέσων επικοινωνίας ως προς το ζήτημα της ταύτισης, με έμφαση κυρίως στις διαφορές μεταξύ γραπτού και κινηματογραφικού λόγου. (δ) Τέλος, έννοιες που αναφέρονται στη δομή των μέσων μαζικής επικοινωνίας ως μηχανισμού ελέγχου και εξουσίας.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα, και οι φοιτητές και οι φοιτήτριες καλούνται να συμμετάσχουν ενεργητικά στη συζήτηση. Μοιράζονται φωτοτυπίες και προβάλλονται ταινίες και αποσπάσματα τηλεοπτικού λόγου ως κείμενα προς συζήτηση και ανάλυση.

Βιβλιογραφία:

- Christian Metz, Ψυχανάλυση και Κινηματογράφος: Το Φανταστικό Σημαίνον, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2007.
- Κ. Δοξιάδης, Ανάλυση Λόγου: Κοινωνικο-Φιλοσοφική Θεμελίωση, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2008.
- Κ. Δοξιάδης, Εθνικισμός, Ιδεολογία, Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 1995.
- Κ. Λιβιεράτος, Τ. Φραγκούλης, Το Μήνυμα του Μέσου: Η Έκρηξη της Μαζικής Επικοινωνίας, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 1989.

651X Ελληνική Εξωτερική Πολιτική

Κ. Υφαντής

Το μάθημα καλύπτει την περίοδο 1945 ως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο μετά το 1947. Η αναλυτική προσπάθεια κατευθύνεται, κυρίως, στην κατανόηση των αιτιών διαμόρφωσης της πολιτικής - πολιτικοί, οικονομικοί,

κοινωνικοί παράγοντες - που επικρατούν την περίοδο αυτή τόσο στον εσωτερικό, όσο και στο διεθνή χώρο. Επίσης, το μάθημα θα επιχειρήσει μια κατάταξη "περιοδών" εξωτερικής πολιτικής με βάση τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επικρατούν σε κάθε μία από αυτές και τα οποία διαφοροποιούν την υφή της πολιτικής. Θα εξετασθούν εξάλλου διαχρονικά και τα κύρια θέματα στις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Βαληνάκης, Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, 1949-1988, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2005.
- Π. Τσάκωνας, (επιμ.), Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική: Μια Συνολική Προσέγγιση, Τόμοι ΑΔ και ΒΔ, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2003.

656 Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας

Χ. Δίπλα

Αντικείμενο των *ex cathedra* παραδόσεων είναι η λεπτομερής παρουσίαση και ανάλυση των νομοπαραγωγικών διαδικασιών και θεσμών του συγκεκριμένου κλάδου του Διεθνούς Δικαίου, ο οποίος ρυθμίζει τις σχέσεις των μελών της διεθνούς κοινωνίας στη θάλασσα.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι μηχανισμοί δημιουργίας των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου βρίσκουν εφαρμογή στον ειδικό τομέα του Δικαίου της Θάλασσας, όπου πολιτική, οικονομία και δίκαιο βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση.

Βιβλιογραφία:

- Χ. Ροζάκης, Χ. Δίπλα, (επιμ.), Το Δίκαιο της θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2004.
- Γ. Ασωνίτη, (εισαγωγή – μετάφραση), Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1995.
- Κ. Ιωάννου, Α. Στρατή, Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000.

692 Πολιτική και κοινωνία στη Νότια Ευρώπη, την Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια *

Δ. Σωτηρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι η μελέτη των πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων στις νέες δημοκρατίες της Νότιας Ευρώπης (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία) και της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Θα δοθεί έμφαση στη μετάβαση στη δημοκρατία και ειδικά στις διαφορές και ομοιότητες της μετάβασης στις εν λόγω

περιοχές, καθώς και στον οικονομικό εκσυγχρονισμό, την κοινωνική μεταβολή και τη μεταρρύθμιση των πολιτικών και διοικητικών θεσμών στις χώρες των εν λόγω περιοχών.

Για χρήση των φοιτητών και των φοιτητριών, προτείνονται εναλλακτικά τα εξής ζεύγη διδακτικών εγχειριδίων, τα οποία καλύπτουν τους σκοπούς του μαθήματος, γιατί αναφέρονται, ανά δύο, σε όλες τις ανωτέρω περιοχές, εστιάζουν στην περίοδο μετά την κατάρρευση των αυταρχικών/ολοκληρωτικών καθεστώτων και εξετάζουν ζητήματα πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών.

Στους φοιτητές και τις φοιτήτριες διανέμονται επίσης άρθρα του Τύπου, κείμενα από ιστοσελίδες και άλλο υλικό, έτσι ώστε να ενημερώνονται για τις τρέχουσες εξελίξεις που αφορούν θέματα πολιτικών και κοινωνικών μεταβολών στις υπό εξέταση περιοχές.

703 Μαρξική και Μαρξιστική Σκέψη

Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισαγάγει τους συμμετέχοντες στη Μαρξική σκέψη. Πιο συγκεκριμένα, επιδίωξη του μαθήματος είναι αφενός να αναλύσει τη θέση που κατέχει η σκέψη των Μαρξ και Ένγκελς στην ιστορία της δυτικής σκέψης και αφετέρου να δείξει ότι τα όρια της αναλυτικής της δυνατότητας σήμερα είναι πολύ μεγαλύτερα από εκείνα συχνά πιστεύεται. Το μάθημα ξεκινά με μια εκτενή, αν και αναγκαστικά επιλεκτική, αναφορά στη σκέψη του Χέγκελ. Εδώ, επιδίωξη του μαθήματος είναι να δείξει τόσο το πλαίσιο της φιλοσοφικής συζήτησης της εποχής, όσο και τις φιλοσοφικές καταβολές της μαρξικής σκέψης.

Στη συνέχεια, μέσα από την συζήτηση εννοιών κλειδιά, το μάθημα παρουσιάζει την συμβολή, αλλά και τη μοναδική ίσως ιδιομορφία της μαρξικής σκέψης. Τέλος, το τελευταίο μέρος του μαθήματος επιχειρεί να δείξει το ανοικτό των ζητημάτων που έθεσαν οι "ιδρυτές" του μαρξισμού και σε αυτό το πλαίσιο θα εξετάσει πολύ επιγραμματικά τη σκέψη των σημαντικότερων "επιγόνων" τους. Το μάθημα στηρίζεται κυρίως στις ανοικτές διαλέξεις, οι οποίες προϋποθέτουν φυσικά τη συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών.

Κατά συνέπεια, οι παρακολουθήσεις χωρίς να είναι υποχρεωτικές θεωρούνται απαραίτητες. Για την "ύλη" του μαθήματος θα μοιραστεί φάκελος.

Απαιτήσεις του μαθήματος, βαθμολογία

Εργασία 40%

Συμμετοχή 30%

Εξέταση (προφορικά) 30%

Σχέδιο μαθήματος

I. Εισαγωγή

II. Χέγκελ (1770-1831)

Θεματικές: Θεωρία της Ιστορίας

Φιλοσοφική ανθρωπολογία

Θεωρία του Κράτους

III. Μαρξ (1818-1883) Έγκελς (1820-1895)

Θεματικές: Θεωρία της ιστορίας

Αλλοτρίωση

Εργασία και κοινωνικές τάξεις

Κριτική στη πολιτική οικονομία

Το καπιταλιστικό κράτος

Το γυναικείο ζήτημα

IV. Μαρξισμός (σύνοψη)

Βιβλιογραφία:

- Hegel Georg, Ο Λόγος στην Ιστορία, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εκδόσεις – Εμπορία Βιβλίων, 2006.
- Marx Karl, Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1999.
- Lefebvre Henri, Κοινωνιολογία του Μαρξ, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1985.
- Hegel Georg, Φαινομενολογία του Νου, Αθήνα: Βιβλιοπωλείων της "Εστίας" - Ι. Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε, 2006.
- Marx Karl, Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος, Αθήνα: Εκδόσεις "Νεφέλη" Ιωάννης Δουβίτσας & ΣΙΑ Ε.Ε., 2002.

705 Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές των Κρατών – Μελών της Ε.Ε.

Σ. Βέρνυ

Στόχοι του μαθήματος αποτελούν :

- Η γνωριμία των φοιτητών και φοιτητριών με τα ευρωπαϊκά κράτη τα οποία αποτελούν τους εταίρους της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.),
- Η εμβάθυνση των γνώσεών τους για το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μέσω της ανάλυσης των θέσεων και επιδιώξεων των κρατών-μελών τους,
- Μία πρώτη εμπειρία στην επιστημονική έρευνα.

Το μάθημα επικεντρώνεται σε δύο βασικά θεματικά πεδία. Το πρώτο αφορά τη διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν τη στάση των κρατών-μελών απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Εξετάζονται τόσο ενδογενείς παράγοντες (π.χ. μέγεθος/δύναμη, γεωγραφική θέση, ιστορική διαδρομή, οικονομικός προσανατολισμός, εσωτερικές πολιτικές δομές, πολιτική κουλτούρα, σχέσεις με γειτονικά κράτη, ειδικά ζητήματα εθνικής ασφάλειας), όσο και παράγοντες που

διαμορφώνονται από την ίδια τη συμμετοχή της χώρας στη διαδικασία της ολοκλήρωσης (π.χ. χρόνος ένταξης, θεσμική αντιπροσώπευση, επιπτώσεις της εσωτερικής αγοράς, σχέση με τον κοινοτικό προϋπολογισμό, όφελος από συγκεκριμένες πολιτικές της Ε.Ε.).

Το δεύτερο θεματικό πεδίο αφορά το φάσμα των διαφορετικών εθνικών προσεγγίσεων στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ανάλυση των αντίστοιχων αντιλήψεων και στόχων των κυβερνήσεων σχετικά με το παρόν και το μέλλον της διαδικασίας αυτής. Η ανάλυση των διαφόρων εθνικών τοποθετήσεων περιστρέφεται γύρω από συγκεκριμένους θεματικούς άξονες, όπως η σχέση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με το έθνος-κράτος, η σχέση των κρατών-μελών μεταξύ τους, η σχέση της Ε.Ε. με τους πολίτες της, η διεύρυνση της Ε.Ε. και τα σύνορα της Ευρώπης.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να διεξαγάγουν μία ατομική έρευνα, η οποία εντάσσεται σε ένα συλλογικό πλαίσιο. Κάθε φοιτητής και φοιτήτρια επιλέγει συγκεκριμένο κράτος-μέλος της Ε.Ε. και διερευνά την επίσημη ευρωπαϊκή πολιτική του. Μέσω της εργασίας που συντάσσει, ο φοιτητής ή η φοιτήτρια εξοικειώνεται με την άντληση πληροφοριών τόσο από βιβλία όσο και από το Διαδίκτυο και αποκτά μία πρώτη εμπειρία ανάγνωσης και ανάλυσης επισήμων κειμένων.

Καθώς η ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα των ευρωπαϊκών πολιτικών των κρατών-μελών της Ε.Ε. είναι πολύ περιορισμένη, η δυνατότητα ανάγνωσης κειμένων στα αγγλικά αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο σεμινάριο.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση: Θεωρία - Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές – Η Συνθήκη του Maastricht και η Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1993.

708 Φύλο, Κοινωνία και Πολιτική

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Στο μάθημα αυτό θα εξεταστούν οι κοινωνικές διαστάσεις και επιπτώσεις του φύλου, τόσο από κοινωνιολογική, όσο και από πολιτολογική σκοπιά, κάτι που συνήθως δεν περιλαμβάνεται στα εισαγωγικά μαθήματα Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Επιστήμης. Στόχο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με μια σύγχρονη προβληματική για τη βαρύτητα, του φύλου ως παράγοντα κοινωνικής ανισότητας, αλλά και η συγκεκριμενοποίησή της στην ανάλυση της ελληνικής κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας. Το μάθημα περιλαμβάνει δύο θεματικές ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται η κοινωνική λειτουργία του φύλου και η δόμηση της έμφυλης ταυτότητας με αναφορές σε πολιτισμικές εκφράσεις της ανισότητας των φύλων, και στη δεύτερη η σχέση φύλου και δημοκρατίας, τα πολιτικά δικαιώματα και η χρήση τους, καθώς και η σχέση γυναικών και πολιτικής.

Βιβλιογραφία:

- Μ. Παντελίδου - Μαλούτα, Το Φύλο της Δημοκρατίας: Ιδιότητα του Πολίτη και Έμφυλα Υποκείμενα, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2002.
- Πιερ Μπουρντιέ, Η Ανδρική Κυριαρχία, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2007.
- Ε. Παπαταξιάρχης, Θ. Παραδέλλης, (επιμ.), Ταυτότητες και Φύλο στη Σύγχρονη Ελλάδα, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 1998.
- Ε. Αβδελλά, Δια Λόγους Τιμής, Αθήνα: Εκδόσεις "Νεφέλη" Ιωάννης Δουβίτσας & ΣΙΑ Ε.Ε., 2002.

709 Η Μεταπολεμική Γερμανία: Εξωτερική Πολιτική, Οικονομία και Πολιτικό Σύστημα

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα εξετάζει τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις του πολιτικού συστήματος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η εξωτερική πολιτική της χώρας αυτής. Ζητήματα ευρωπαϊκής ενοποίησης και ευρωατλαντικών σχέσεων, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται διεθνείς προκλήσεις αποτελούν, επίσης, αντικείμενα συζήτησης. Παράλληλα, μελετάται η λειτουργία του ομοσπονδιακού πολιτικού συστήματος της Γερμανίας, οι εσωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο λήψης αποφάσεων σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και σε επίπεδο κρατιδίων, ο τρόπος οργάνωσης του κράτους, τα πολιτικά κόμματα, το κοινοβούλιο, οι κοινωνικές ενώσεις, οι ομάδες πίεσης κ.λπ. Επίσης, η στάση της Γερμανίας στην κρίση των Βαλκανίων, στον πόλεμο του Ιράκ και σε άλλες διεθνείς συγκρούσεις αποτελούν μέρος της διδακτέας ύλης. Το μάθημα συνοδεύεται από πρακτικές ασκήσεις και εργασίες που αναλύουν εξειδικευμένα θέματα από το παραπάνω γνωστικό πεδίο.

Βιβλιογραφία:

- Kurt Sontheimer, Wilhelm Bleek, Το Πολιτικό Σύστημα της Γερμανίας, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2004.
- Ανδρέας Gregor Schöllgen, Η Εξωτερική Πολιτική της Γερμανίας, Επιστροφή στη Διεθνή Σκηνή, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Α. Στεργίου, Η Γερμανική Εξωτερική Πολιτική 1945 - 2005: Από την Εξάρτηση στην Αυτονομία, Αθήνα: Printa Εμπορική & Εκδοτική Ανδρέας Καρτάκης, 2005.
- Schmidt Helmut, Η Αυτοδυναμία της Ευρώπης: Προοπτικές για τον 21ο αιώνα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.

722 Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος

Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Γιαννακούρου

Εξετάζονται οι θεσμοί και οι πολιτικές για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος όπως αρθρώνονται σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις ιδιαιτερότητες της περιβαλλοντικής προβληματικής.

Βιβλιογραφία:

- Κουτούπα - Ρεγκάκου Ε., Δίκαιο του Περιβάλλοντος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Σιούτη Γ. Π., Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2007.

759 Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία

Ν. Μαραβέγιας

Το αντικείμενο του μαθήματος είναι οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ενοποίησης στην ελληνική οικονομία κοινωνία. Ειδικότερα, εξετάζεται αν και με ποιον τρόπο η ευρωπαϊκή ενοποίηση επηρέασε: (α) τα κρίσιμα μακροοικονομικά μεγέθη όπως οι ρυθμοί μεγέθυνσης, ο πληθωρισμός, οι κρατικές δαπάνες, οι επενδύσεις, η παραγωγικότητα και οι μισθοί, (β) τους επιμέρους τομείς της ελληνικής οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία, υπηρεσίες). Επίσης εξετάζονται οι επιπτώσεις της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΕΕ στις εθνικές πολιτικές και στις περιφερειακές ανισότητες.

Το μάθημα χωρίζεται σε τρία μέρη που εξετάζουν: (α) τις μακροοικονομικές εξελίξεις, (β) τις περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας και (γ) τις εξελίξεις στους επιμέρους τομείς και τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές

Βιβλιογραφία:

- Μαραβέγιας Ν., Σακελλαρόπουλος Θ., Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα, Αθήνα: Διόνικος Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε., 2007.
- Μαραβέγιας Ν., (επιμ.), Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2008.
- Ανδρικοπούλου Ε., Καυκαλάς Γ., (επιμ.), Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος: Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2000.
- Πανταζίδης Σ., Μακροοικονομικές Εξελίξεις και Οικονομική Πολιτική στην Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 2002.

765Θ Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία

Γ. Κουζέλης, Γ. Μολύβας

Το μάθημα ασχολείται με τις κύριες τάσεις της πολιτικής σκέψης κατά τον εικοστό αιώνα. Βασικός του άξονας είναι η θεωρία της δικαιοσύνης του J. Rawls και οι κριτικές που της έχουν ασκηθεί. Θα αναπτυχθούν τα επιχειρήματα των κοινοτιστών του R. Nozick.

Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η διάκριση ανάμεσα σε "θετική" και "αρνητική" ελευθερία που προτείνει ο I. Berlin, καθώς και η θεωρία των δικαιωμάτων του R. Dworkin. Άλλα θέματα που τίγονται είναι η θεωρία της διαψευσιμότητας του K. Popper και οι εφαρμογές της στην πολιτική και την ιστορική σκέψη καθώς και η θεωρία της επικοινωνίας του J. Habermas.

Βιβλιογραφία:

- W. Kymlicka, Η Πολιτική Φιλοσοφία της Εποχής μας, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2005.
- Adorno T., Διαλεκτική του Διαφωτισμού, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 1996.
- Γ. Μολύβας, Δικαιώματα και Θεωρίες Δικαιοσύνης, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2004.
- Foucault Michel, Εξουσία, Γνώση και Ηθική, Αθήνα: Ύψιλον/Βιβλία Αθανάσιος Σπ. Χαρμάνης, 1987.

781 Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας *

I. Υφαντόπουλος

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των διαφόρων συστημάτων υγείας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η κριτική αξιολόγηση της υγειονομικής πολιτικής, όπως έχει εφαρμοσθεί κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Έμφαση δίδεται στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μεταρρυθμίσεων που έγιναν στα συστήματα υγείας της Νότιας Ευρώπης και των Ανατολικών Χωρών. Επίσης, εξετάζεται η οικονομική διαχείριση και παραγωγικότητα των νοσοκομειακών μονάδων, καθώς και η προσφορά και η ζήτηση για υπηρεσίες υγείας, ενώ διερευνάται η μεθοδολογία για τη μέτρηση δεικτών υγείας και αναλύονται οι επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, της φτώχειας, της ανεργίας, καθώς και άλλων διαστάσεων που καθορίζουν την κοινωνική ανισότητα.

813X Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο

Ε. Δούση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση των θεσμών, των διαδικασιών και των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Ειδικότερα, η μελέτη επικεντρώνεται στα εξής:

Το δίκαιο των διεθνών εμπορικών σχέσεων: από τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (οργάνωση και λειτουργία, ειδικές ρυθμίσεις και εφαρμογή, επίλυση διαφορών).

Οι διεθνείς άμεσες επενδύσεις: ορισμοί, διακρίσεις, μορφή και εξέλιξη, νομικό πλαίσιο και ρυθμίσεις. Το κλασικό διεθνές δίκαιο και το σύγχρονο νομικό πλαίσιο. Οι διεθνικές επιχειρήσεις: ορισμοί και χαρακτηριστικά.

Οι διεθνείς χρηματοδοτικές σχέσεις: το παράδειγμα της χρηματοδότησης της διεθνούς ανάπτυξης από την Παγκόσμια Τράπεζα.

Οι διεθνείς νομισματικές σχέσεις: νομικές ρυθμίσεις και ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Στεφάνου, Χρ. Γκόρτσου, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2006.
- Π. Γκλαβίνης, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2009.

861 Εξωτερικές Σχέσεις και η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Π.Κ. Ιωακειμίδης

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι να προσφέρει μια συστηματική εξέταση των εξωτερικών σχέσεων και της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα εξετάζονται α) η εξέταση της θέσης και του ρόλου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ένωσης στο διεθνές οικονομικό και πολιτικό σύστημα, ιδιαίτερα μετά τις σημαντικές ανακατατάξεις που έλαβαν χώρα το τελευταία χρόνια, β) η εξέταση του προτύπου, καθώς και του οικονομικού και πολιτικού περιεχομένου των σχέσεων που έχει αναπτύξει η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις τρίτες χώρες ή ομάδες χωρών, περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς, γ) η εξέταση των ρυθμίσεων των Συνθηκών (Maastricht, Amsterdam, Νίκαιας, Λισσαβόνας) για την ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής για την άμυνα και ασφάλεια, δ) η διερεύνηση των προοπτικών και συνεπειών για τις εξωτερικές σχέσεις από την εγκαθίδρυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) και της Πολιτικής Ένωσης, ε) ο ρόλος και η συμβολή της Ελλάδας στη διαμόρφωση των εξωτερικών σχέσεων και πολιτικής της Κοινότητας/Ένωσης.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Η Συνθήκη της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2001.

863 Διεθνής και Ευρωπαϊκή Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Λ.-Α. Σισιλιάνος

Η διεθνοποίηση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η προστασία στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η προστασία στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κριτική αποτίμηση, τάσεις και προοπτικές της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Διαλεκτική σχέση της εθνικής και της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Βιβλιογραφία:

- Εμμ. Ρούκουνα, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Αθήνα: Βιβλιοπωλείων της "Εστίας" - Ι. Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε, 1995.
- Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Χρ. Μπουρλογιάννη – Βραϊλά, Ε. Πετρουλά, (επιμ.), Διεθνείς Συμβάσεις Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που Δεσμεύουν την Ελλάδα, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2002.
- Στ. Περράκης, Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, (τεύχος Α'), Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004.

872 Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός *

Ι. Καυταντζόγλου

Η εμβάθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, η αύξηση της φτώχειας όπως και η επέκταση του κοινωνικού αποκλεισμού είναι ζητήματα στα οποία το μάθημα καλείται να δώσει απαντήσεις. Θα αντιμετωπισθούν οι θεωρητικές δυσκολίες που συνεπάγεται η ανάλυση του κοινωνικού αποκλεισμού, οι αμφισβητήσεις σε ότι αφορά τη χρήση του όρου και το επιστημονικό του καθεστώς .

900 Αθηναϊκή Δημοκρατία *

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τη γένεση και τη λειτουργία της Αθηναϊκής Δημοκρατίας από τη σκοπιά της Πολιτικής Επιστήμης. Εξετάζονται ειδικότερα η μετάβαση από τη βασιλεία στην ολιγαρχία, στην τυραννία και τελικά στη δημοκρατία, ο καταλυτικός ρόλος του πολέμου και της στρατιωτικής οργάνωσης, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών με επίκεντρο την Εκκλησία του Δήμου και η προστασία της ατομικής ελευθερίας.

Το μάθημα απευθύνεται σε τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

909 Παγκοσμιοποίηση Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Εκπαίδευση *

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με τη θεωρητική μελέτη των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και των επιπτώσεών τους στις εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές και τους εκπαιδευτικούς θεσμούς. Το μάθημα διαρθρώνεται και αναπτύσσεται σε τρεις ενότητες:

Η πρώτη ενότητα εστιάζει στις διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης (οικονομικές, τεχνολογικές, πολιτικές, πολιτισμικές), όπως αναπτύσσονται στη διεθνή θεωρητική συζήτηση, με έμφαση στην διασύνδεσή τους με τις εκπαιδευτικές πολιτικές και τους εκπαιδευτικούς θεσμούς.

Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις πολιτικές της στην εκπαίδευση.

Η τρίτη ενότητα εξετάζει, από συγκριτική σκοπιά, τις εθνικές πολιτικές για τη διεθνοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων και ιδιαίτερα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, με έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας.

912 Ευρωπαϊκή Οικονομία

N. Κουτσιαράς

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση της εξέλιξης των ευρωπαϊκών οικονομιών, ιδίως κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Ειδικότερα, συζητούνται οι συγκριτικές οικονομικές επιδόσεις των κρατών της δυτικής και ανατολικής Ευρώπης, επισημαίνονται οι μακροχρόνιες τάσεις και οι βραχυχρόνιες διακυμάνσεις τους και, επίσης, εξετάζεται η σχετική σημασία της γεωγραφίας, της οικονομικής ολοκλήρωσης και των θεσμών ως προσδιοριστικών παραγόντων των οικονομικών επιδόσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, επομένως, συζητούνται, μεταξύ άλλων, τα θέματα της οικονομικής σύγκλισης, της μετάβασης και αναδιάρθρωσης των οικονομιών της ανατολικής Ευρώπης, του οικονομικού και κοινωνικού ρόλου του κράτους, του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της καλούμενης παγκοσμιοποίησης.

Βιβλιογραφία

- Aldcroft D. H., Η Ευρωπαϊκή Οικονομία 1914-2000, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 2007.

924 Νέες Μορφές Διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την Ε.Ε. *

Χ. Κουταλάκης

Το μάθημα αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με τις πρόσφατες θεωρητικές αναζητήσεις νέων διαδικασιών και μέσων διαμόρφωσης και υλοποίησης δημόσιων πολιτικών, με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας, αποδοτικότητας και νομιμοποίησής τους σε εθνικό, υποεθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Μέσω των αποκαλούμενων νέων μορφών διακυβέρνησης επιχειρείται η υπέρβαση παραδοσιακών μέσων υλοποίησης δημόσιων πολιτικών μέσω δεσμευτικών νόμων και η αναζήτηση πιο ευέλικτων, μη ιεραρχικών δομών και διαδικασιών πολυεπίπεδης διαχείρισης των δημοσίων προβλημάτων με τη συστηματική συμμετοχή ιδιωτικών μη κυβερνητικών φορέων (εταιρίες, εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις μη κυβερνητικές οργανώσεις, ενώσεις πολιτών). Οι νέες αυτές μορφές διακυβέρνησης συμπεριλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα ετερόκλητων συχνά πρακτικών, όπως η αυτορρύθμιση, η συρρύθμιση μέσω συμμετοχικών δικτύων πολιτικής, η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές, η ανοικτή μέθοδος του συντονισμού και η ρύθμιση μέσω της διάχυσης και συστηματικής σύγκρισης πληροφοριών σχετικά με την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα στην προσέγγιση προκαθορισμένων στόχων (regulation through information, benchmarking, peer review).

Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα επιχειρεί την ανάδειξη της σχετικής προβληματικής μέσα από το πρίσμα της πολιτικής και διοικητικής επιστήμης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη συστηματική ανάλυση των συνθηκών που οδηγούν στην εμφάνιση των νέων μορφών διακυβέρνησης και στην αναζήτηση μέσων μείωσης του πολιτικού, κοινωνικού, οικονομικού και διοικητικού κόστους των δημόσιων πολιτικών. Στη δεύτερη ενότητα αναλύονται συγκεκριμένα παραδείγματα από διάφορες τομεακές πολιτικές της ΕΕ (περιβαλλοντική, περιφερειακής ανάπτυξης, έρευνας και τεχνολογίας, απασχόλησης, εκπαίδευσης και κοινωνικού αποκλεισμού), με έμφαση στις επιπτώσεις τους στις αντίστοιχες διαδικασίες διαμόρφωσης και υλοποίησης πολιτικών σε εθνικό και υποεθνικό επίπεδο.

Το μάθημα έχει σεμιναριακή μορφή. Η αξιολόγηση γίνεται μόνο μέσω απαλλακτικών εργασιών. Η καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας και η ευχέρεια στην αναζήτηση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου είναι απαραίτητα. Εκτός από τη βασική βιβλιογραφία θα διατεθούν κείμενα και σημειώσεις.

931 Η Πολιτική Κοινωνιολογία του Μαξ Βέμπερ

A.-A. Κύρτσης

Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση γνώσεων σχετικά με τις σημαντικότερες όψεις της πολιτικής κοινωνιολογίας του Μαξ Βέμπερ, καθώς επίσης και σχετικά με την σημασία των θεωρητικών και μεθοδολογικών του απόψεων για τις σύγχρονες κατευθύνσεις της πολιτικής έρευνας. Με τα πολιτικά του κείμενα και κυρίως με το δοκίμιο για την «Πολιτική ως επάγγελμα», με τις μελέτες του σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, αλλά κυρίως με το μεταθανάτια δημοσιευμένο έργο του όπου οι βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας συνδέονται με μια ολοκληρωμένη πρόταση για την ανάλυση της πολιτικής οργάνωσης των κοινωνιών, ο Μαξ Βέμπερ συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμελιωτών της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης.

Τα κεντρικά θέματα της πολιτικής κοινωνιολογίας του εστιάζουν σε ζητήματα σχετικά με τις μορφές κυριαρχίας, τις μορφές πολιτικής οργάνωσης και τις διαδικασίες πολιτικής νομιμοποίησης. Αυτά τα κεντρικά θέματα πλαισιώνονται από ερωτήματα που αναδεικνύουν την πολιτική σημασία της γνώσης, την σχέση ηθικής και πολιτικής όπως εμφανίζεται σε συγκεκριμένες ιστορικές συνάψεις, την σχέση γραφειοκρατίας και πολιτικής, καθώς και την αντιφατική σχέση της πολιτικής πράξης με κοινωνικές αξίες και νοήματα. Στο έργο του Μαξ Βέμπερ μπορούν επίσης να αναζητηθούν οι βάσεις της θεωρίας της πολιτικής απόφασης ως μορφής κοινωνικής δράσης, καθώς και τα βασικά θεωρητικά στοιχεία που διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις της ανάλυσης της δύσκολης σχέσης μεταξύ των πολιτικών αποφάσεων και του κοινωνικού περιεχομένου της πολιτικής.

Υπ' αυτή την έννοια η πολιτική κοινωνιολογία του αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια της κατανόησης των ερευνητικών ερωτημάτων που προκύπτουν από το έργο εκπροσώπων της πολιτικής θεωρίας όπως ο Carl Schmitt ή η Hannah Arendt. Αποτελεί επίσης την προϋπόθεση της κατανόησης όλων των θεωρητικών και μεθοδολογικών κατευθύνσεων πολιτικής ανάλυσης που προέκυψαν από την επιρροή των κυρίαρχων δομολειτουργικών θεωριών, όπως άλλωστε γίνεται

προφανές στο έργο του S.M. Lipset, αλλά και από το έργο νεο-μαρξιστικής κατεύθυνσης πολιτικών κοινωνιολόγων που ενσωματώνουν στη προσέγγισή τους στοιχεία των βεμπεριανών ιδεών.

Οι φοιτητές θα αξιολογηθούν με γραπτές εξετάσεις (συντελεστής 60%) και με υποχρεωτική εργασία (συντελεστής 40%).

Βιβλιογραφία:

- Βέμπερ Μ., Η Πολιτική ως Επάγγελμα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1992.
- Βέμπερ Μ., Οικονομία και Κοινωνία, Τόμος 1ος, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Giddens A., Πολιτική και Κοινωνιολογία στη Σκέψη του Max Weber, Αθήνα: Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας, 2001.

Επιλογή άρθρων από διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

9.3.2. Εαρινό Εξάμηνο

061 Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές Πτυχές

Π.Κ. Ιωακειμίδης

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και στοχεύει στην ανάλυση των πολιτικών πτυχών που συνδέονται με τη συμμετοχή και ρόλο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα πλαίσια αυτά εξετάζονται η πολιτική της Ελλάδας στην ΕΕ, οι πολιτικές συνέπειες και επιπτώσεις από τη συμμετοχή της σε αυτήν, η διαδικασία του εξευρωπαϊσμού, ο εξευρωπαϊσμός της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, ο ρόλος της ελληνικής διοίκησης στη διαμόρφωση και συντονισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής, η συμβολή της Ελλάδας στην ΕΕ και τα προβλήματα προσαρμογής στις απαιτήσεις της βαθύτερης ενοποίησης, καθώς και το μέλλον της ελληνικής ευρωπαϊκής πολιτικής.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Η Θέση της Ελλάδας στο Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Περιφερειακό Σύστημα, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2007.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Κράτος, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1998.

549X Λόγος και Ιδεολογία

Κ. Δοξιάδης

Το μάθημα αποτελεί κυρίως μια εισαγωγή στη θεωρητική προσέγγιση της ιδεολογίας. Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται κάποιες ερευνητικές εφαρμογές της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου στη μελέτη συγκεκριμένων ιδεολογικών φαινομένων. Όσον αφορά τη θεωρητική προσέγγιση της ιδεολογίας, εξετάζονται

έννοιες που αφορούν τη συγκρότηση του υποκειμένου, καθώς και τις σχέσεις της υποκειμενικότητας με την εξουσία.

Το μάθημα αποσκοπεί σε μια κατά βάσιν ιστορική, αλλά ταυτόχρονα κριτική διερεύνηση του παραδοσιακού μαρξιστικού προβληματισμού για την ιδεολογία, δια μέσου της κατάδειξης της επιστημολογικής αλλά και της πολιτικής σημασίας του διαχωρισμού μεταξύ «βάσης» και «εποικοδομήματος». Συγκεκριμένα, εξετάζεται υπ' αυτό το πρίσμα η έννοια του «καθορισμού σε τελευταία ανάλυση από την οικονομία».

Ακόμη, στο μάθημα παρέχεται η σύνδεση της σύγχρονης μαρξιστικής προσέγγισης της ιδεολογίας με την ψυχαναλυτική θεωρία, και παρουσιάζονται οι σημαντικότερες σύγχρονες εναλλακτικές προσεγγίσεις, κυρίως από το χώρο του μεταστρουκτουραλισμού. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες ερευνητικές εφαρμογές, η έμφαση δίδεται στη μελέτη ιδεολογικών φαινομένων που προκύπτουν στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο μέχρι τις μέρες μας.

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα και στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργητική συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών στη συζήτηση. Στην οργάνωση της συζήτησης συχνά χρησιμοποιούνται ως εναύσματα άρθρα από εφημερίδες που αφορούν την κοινωνική και πολιτική επικαιρότητα, και οι φοιτητές και φοιτήτριες καλούνται να τα σχολιάσουν με βάση την προβληματική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Δοξιάδης, Υποκειμενικότητα και Εξουσία: Για την Θεωρία της Ιδεολογίας, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 1992.
- Althusser Louis, (μτφρ. Ξ. Γιαταγάνας), Θέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1994.
- Γ. Βελτσός, (επιμ.), Η Διαμάχη: Κείμενα για την Νεοτερικότητα, Αθήνα: Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2004.
- Foucault Michel, (μτφρ. Λ. Τρουλινού), Η Μικροφυσική της Εξουσίας, Αθήνα: Ύψιλον/Βιβλία Αθανάσιος Σπ. Χαρμάνης, 1991.

569 Συγκριτική Ανάλυση Εξωτερικής Πολιτικής

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα μελετά τους διάφορους τρόπους, με τους οποίους διαμορφώνεται η εξωτερική πολιτική των κρατών, τους παράγοντες που την επηρεάζουν (εσωτερικοί και εξωτερικοί), καθώς και τους βασικούς συντελεστές που την προσδιορίζουν (εθνικά συμφέροντα, πολιτική ισχύς, γεωπολιτικοί παράγοντες, οι αντιλήψεις σχετικά με τη στάση και τάση των άλλων κρατών κ.λπ.). Έμφαση δίδεται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς και στον τρόπο αντιμετώπισης προκλήσεων από το εξωτερικό περιβάλλον. Επίσης, μελετώνται διάφορα πρότυπα ανάλυσης που εφαρμόστηκαν από μελετητές σε κρίσιμες διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα στη μεταψυχροπολεμική περίοδο. Η συμμετοχή στο λειτουργικό σύστημα των διεθνών σχέσεων, η μεταφορά εθνικών αρμοδιοτήτων σε ευρύτερα θεσμικά

όργανα, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αλληλεπιδράσεις και αλληλεξαρτήσεις που δημιουργούνται από τις διεθνείς διεργασίες αποτελούν μέρος της διδακτέας ύλης.

Βιβλιογραφία:

- Π. Βαρβαρούσης, Η Διπλωματία στο Νέο Ψηφιακό Περιβάλλον, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2006.
- Graham Allison, Philip Zelikow, Η Κρίση της Κούβας: Η Ουσία της Απόφασης, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2006.
- Π. Ήφαιστος, Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας, Γερμανίας, Μεγάλης Βρετανίας, 6η Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2002.
- John Mearsheimer, Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2006.

599 Ελληνική Συνταγματική Ιστορία *

Γ. Σωτηρέλης

Σκοπός του μαθήματος είναι η επιλεκτική εμβάθυνση στους σημαντικότερους σταθμούς της ελληνικής συνταγματικής ιδεολογίας και πράξης από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ιδιαιτεροτήτων που καθόρισαν τη συγκεκριμένη ιστορική διαμόρφωση και εξέλιξη των σύγχρονων συνταγματικών μας θεσμών.

Η μορφή του μαθήματος είναι σεμιναριακή, με βάση κατάλογο εισηγήσεων που αναλαμβάνουν στην αρχή του εξαμήνου οι φοιτητές και οι φοιτήτριες.

605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση της εισφοράς της φεμινιστικής θεωρίας στην πολιτική ανάλυση, με επίκεντρο την κριτική στον εγγενή ανδροκεντρισμό που χαρακτηρίζει τη δεύτερη και τον εντοπισμό των άρρητων θεωρητικών παραδοχών στις οποίες βασίζεται.

Με σημείο αναφοράς τη σημασία του κυρίαρχου συστήματος έμφυλων σχέσεων και της συγκεκριμένης ιστορικής/κοινωνικής εμπειρίας των γυναικών, ως μεταβλητών που επιδρούν καθοριστικά τόσο στην ατομική πολιτική φυσιογνωμία όσο και στη δομή και τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, επιχειρείται η διαμόρφωση μιας προσέγγισης της κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας που να είναι απαλλαγμένη από σεξιστικές και ουσιοκρατικές προϋδεάσεις.

Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια εξοικείωσης των φοιτητών και φοιτητριών με την ιστορία των γυναικείων και φεμινιστικών διεκδικήσεων στην Ελλάδα, και με τη

σημερινή σχετική πραγματικότητα που εντάσσεται στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών πολιτικών για την «ισότητα των φύλων».

Για την εξυπηρέτηση των παραπάνω στόχων οριοθετήθηκαν τρεις άξονες μελέτης:

α) Πολιτική επιστήμη, κοινωνική θεωρία και γυναικεία πολιτικότητα

β) Φύλο, πολιτικές στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορά

γ) Γυναικείο κίνημα: έκφραση της γυναικείας πολιτικότητας και παράγοντας της πολιτικής διαδικασίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην ενεργό συμμετοχή στο μάθημα, καθώς και στην εκπόνηση εργασίας.

Βιβλιογραφία:

- Μ. Παντελίδου – Μαλούτα, Γυναίκες και Πολιτική, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1992.
- Μ. Στρατηγάκη, Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εμπορία Βιβλίων, 2007.
- Διότιμα, Το Φύλο των Δικαιωμάτων, Αθήνα: Εκδόσεις “Νεφέλη” Ιωάννης Δουβίτσας & ΣΙΑ Ε.Ε., 1999.
- Ε. Αβδέλλα, Α. Ψαρρά, (επιμ.), Σιωπηρές Ιστορίες, Αθήνα: Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 1997.

629 Ειδικά θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ν.-Κ. Χλέπας

Το μάθημα εστιάζεται κάθε χρόνο σε μια επίκαιρη θεματική ενότητα, η οποία παρουσιάζεται αναλυτικά. Αναδεικνύονται κυρίως προβληματικές σχετικές με την εφαρμοσμένη τοπική πολιτική και τις βασικές παραμέτρους της οργάνωσης και λειτουργίας του τοπικού πολιτικού διοικητικού συστήματος.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξειδίκευση των φοιτητών και φοιτητριών στις ιδιαιτερότητες του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος και της δημοτικής πολιτικής.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η εξοικείωσή τους με τις νέες εκσυγχρονιστικές τάσεις και τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές της τοπικής αυτοδιοίκησης στις ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και με τη θέση του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Βιβλιογραφία:

- Χλέπας Ν. - Κ., Προοπτικές της Τοπικής Δημοκρατίας, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998.
- Χλέπας Ν. - Κ., Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994.
- Μπεσίλα - Βήκα Ε., Τοπική Αυτοδιοίκηση, Τόμος ΙΙ, Έκδοση ΒΔ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.

- Κοντιάδης Ξ., Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.

634 Ειδικά θέματα Διεθνών Σχέσεων *

Ε. Αθανασοπούλου

Το μάθημα εξετάζει τη σύγχρονη Τουρκία με ιδιαίτερη έμφαση στις διεθνείς της σχέσεις. Ειδικότερα, εξετάζονται οι δυτικές επιρροές και οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού, η Κεμαλική ιδεολογία και η διάβρωση της, η στρατηγική κουλτούρα της Τουρκίας, η διαδικασία διαμόρφωσης εξωτερικής πολιτικής, η εξωτερική πολιτική σύμφωνα με το Κεμαλικό παράδειγμα, το πολιτικό Ισλάμ και η εξωτερική πολιτική, η στρατηγική σχέση της Τουρκίας με τις ΗΠΑ, οι σχέσεις της Τουρκίας με την περιφέρεια της (Μέση Ανατολή, Βαλκάνια, Καύκασος, Κεντρική Ασία), Τουρκία και Ευρώπη, η Τουρκία στο Δυτικό σύστημα ασφάλειας.

638Θ Διοικητικό Δίκαιο II

Χ. Χρυσανθάκης

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων της διοικητικής δικαιοσύνης. Πηγές του Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. Γενικές αρχές της Διοικητικής Δικονομίας. Η διάκριση των διαφορών σε διοικητικές και ιδιωτικές και των διοικητικών σε ακυρωτικές και ουσίας. Ακυρωτικές διοικητικές διαφορές: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Διοικητικές διαφορές ουσίας: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Ο νέος Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας.

Βιβλιογραφία:

- Σπηλιωτόπουλος Επ., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Έκδοση 12η , Τεύχος II, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2007.
- Δαγτόγλου Πρ., Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004.
- Χ. Χρυσανθάκης, Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας και Διοικητικής Διαδικασίας, Έκδοση 5η, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2009.

639Θ Δημοσιονομική Οικονομία και Πολιτική

Ι. Υφαντόπουλος

Παρουσίαση και κριτική ανάλυση των στόχων και των μέσων άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής στην Ελλάδα και στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, στο μάθημα εξετάζονται οι αδυναμίες της αγοράς και οι τρόποι παρέμβασης του κράτους σε καίριους τομείς, όπως είναι η άμυνα, η υγεία, η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλεια και η κοινωνική προστασία. Εξετάζεται η Θεωρία των Δημοσίων Αγαθών (έννοια, χαρακτηριστικά, στόχοι, κόστος,

χρηματοδότηση), η σύνθεση και διαχρονική εξέλιξη των δημοσίων δαπανών, η άμεση και έμμεση φορολογία (εισοδήματος, επιχειρήσεων, κατανάλωσης, ασφαλιστικές εισφορές), ο Κρατικός Προϋπολογισμός (φάσεις, όργανα, έλεγχος). Επίσης, διερευνάται το μέγεθος και η έκταση της φτώχειας στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και παρουσιάζεται η αποτελεσματικότητα της αναδιανεμητικής πολιτικής για τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Βιβλιογραφία:

- Αντωνάκης Ν., Επιτομή Πολιτικής Οικονομίας, Αθήνα: Άρης Σπ. Συμewών Εκδόσεις Συμewών, 2005.

641 Θεσμοί Προστασίας του Πολιτική σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο

Γ. Τασόπουλος

Στο πλαίσιο του προσφερόμενου μαθήματος εξετάζονται οι ακόλουθες θεματικές: Η σύγχρονη (φιλοσοφική και νομική) έννοια του κράτους δικαίου και ο ρόλος της στο πλαίσιο της οικοδόμησης των ευρωπαϊκών θεσμών. Οι υπερεθνικοί θεσμοί ως κάθετα αντίβαρα της εξουσίας. Η αρχή της νομιμότητας και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Η κοινοτική, συνταγματική και διεθνής κατοχύρωση του εν λόγω δικαιώματος.

Ο θεσμός του Κοινοτικού Διαμεσολαβητή. Ο μηχανισμός δικαστικής προστασίας του πολίτη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα ένδικα βοηθήματα της διοικητικής δικαιοσύνης ως άκρα όρια και έκφραση της αρχής της νομιμότητας.

Αναλόγως της συμμετοχής, το μάθημα διδάσκεται σεμιναρικά και η αξιολόγηση όσων το επιλέξουν γίνεται με απαλλακτική εργασία.

645Θ Κράτος και Κοινωνία

Π. Παναγιωτόπουλος

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περιγραφή και η οριοθέτηση των εννοιών Κράτος και Κοινωνία, όπως αυτές εμφανίζονται στη νεωτερικότητα. Τοποθετημένες σε μια ιστορική προοπτική, οι δυο αυτές σφαίρες αναλύονται ως σχέσεις εξουσίας που λαμβάνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους με διαφορετικό τρόπο σε κάθε ιστορική συγκυρία.

Στη θεματολογία του μαθήματος, εκτός από την ιστορία του νεωτερικού κράτους και των σχέσεων του με τη κοινωνία, την ανάπτυξη και την κρίση του κοινωνικού κράτους πρόνοιας, περιλαμβάνονται επίσης οι τελευταίες παγκόσμιες εξελίξεις που φέρνουν στο προσκήνιο μορφές στρατιωτικοποίησης των κρατικών θεσμών και νέες στρατηγικές πειθάρχησης και επιβολής πάνω στη κοινωνία.

Το μάθημα διαρθρώνεται στους εξής τομείς οι οποίοι αντιστοιχούν ο κάθε ένας σε δύο περίπου σεμινάρια :

1. Εισαγωγή

- 1.1. Παρουσίαση των στόχων του μαθήματος
- 1.2 Βασικές έννοιες και ορισμοί για το αντικείμενο
2. Δυο μεγάλες σχολές σκέψης
  - 2.1. Η φιλελεύθερη περιγραφή του κράτους
  - 2.2. Η μαρξιστική κριτική τής
3. Οι επίγονοι των μεγάλων σχολών
  - 3.1. Νέο-φιλελεύθερη αποδόμηση
  - 3.2. Νέο-μαρξιστικές προσεγγίσεις
4. Κράτος πρόνοιας. Οι απαρχές
  - 4.1. Από τη φιλανθρωπία στην κοινωνική αναδιανομή
  - 4.2. Το παράδειγμα του εργατικού ατυχήματος
5. Κράτος πρόνοιας και πολιτικός ανταγωνισμός
  - 5.1. Η σοσιαλδημοκρατική εκδοχή
  - 5.2. Κρίση του κράτους πρόνοιας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης
6. Κράτος και κοινωνία στην εποχή του πολέμου και της τρομοκρατίας
  - 6.1. Το Κράτος απέναντι στη κοινωνική βία
  - 6.2. Το Κράτος αντιμέτωπο με τη παγκόσμια τρομοκρατία
  - 6.3. Οι κοινωνία και οι πολίτες αντιμέτωποι με το Κράτος ασφαλείας.

Βιβλιογραφία:

- F. Ewald, Ιστορία του Κράτους Πρόνοιας, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2000.
- Κ. Τσουκαλάς, Κράτος, Κοινωνία, Εργασία στη Μεταπολεμική Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1999.
- S. Lukes, Εξουσία: Μια Ριζοσπαστική Θεώρηση, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2007.
- Lipovetsky Gilles, Η Εποχή του Κενού: Δοκίμια για τον Σύγχρονο Ατομικισμό, Θεσσαλονίκη: Τομανάς Κ. Βασίλης Εμπορία Βιβλίων - Εκδόσεις Νησίδες, 2000.
- Rosanvallon Pierre, Το Κοινωνικό Ζήτημα: Επανεξετάζοντας το Κράτος Πρόνοιας, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εμπορία Βιβλίων, 2001.
- A. Giddens, Η Μεταμόρφωση της Οικειότητας: Σεξουαλικότητα, Αγάπη και Ερωτισμός στις Μοντέρνες Κοινωνίες, Αθήνα: Πολύτροπον Α.Ε. Δημιουργικού Σχεδιασμού & Εκδόσεων, 2005.

654 Ελληνοτουρκικές Σχέσεις

Ε. Αθανασοπούλου

Εξετάζεται η ποικιλία των παραγόντων που επηρεάζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις από τον 19ο αιώνα ως το 1995. Το ιστορικό των εξελίξεων, οι διπλωματικοί και αμυντικοί παράγοντες, το Κυπριακό, οι νομικές περιπλοκές, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τα ζητήματα των μειονοτήτων και η τύχη του Πατριαρχείου, είναι τα θέματα αυτού του μαθήματος. Εξετάζεται επίσης το οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό καθεστώς της Τουρκίας, καθώς και διάφορες παράμετροι της εξωτερικής της πολιτικής.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Βερέμης, Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: 1453 - 2005, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2005.
- Α. Βερέμης, Θ. Ντόκος, (επιμ.), Η Σύγχρονη Τουρκία: Πολιτικό Σύστημα, Οικονομία και Εξωτερική Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2002.

659 Επιστημολογία *

Γ. Κουζέλης

Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στην προβληματική και τις κύριες κατευθύνσεις της μεθοδολογίας, φιλοσοφίας και «λογικής» των επιστημών και ιδιαιτέρως των κοινωνικών.

Σ' αυτό:

α. Παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο, το χαρακτήρα, την παραγωγή και την αλλαγή της επιστημονικής γνώσης.

β. Μέσα από τη μελέτη του ιδιαίτερου αντικειμένου της επιστημολογίας εξετάζεται η σύνδεση φιλοσοφικών και μεθοδολογικών επιλογών.

γ. Αναπτύσσονται και σχολιάζονται οι κύριες θέσεις των διαφορετικών επιστημολογικών ρευμάτων, οργανωμένες γύρω από τα ζητήματα που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά της επιστήμης: - επαγωγή ή παραγωγή; - επαλήθευση ή διάψευση; - εμπειρία ή θεωρία; - συνεχής πρόοδος ή ρήξεις; - αντικειμενικότητα ή υποκειμενισμός; - μέθοδος ή αναρχία; - φιλοσοφία, - ιστορία ή κοινωνιολογία της επιστήμης; - θεωρία μόνο των φυσικών ή και των κοινωνικών επιστημών;

δ. Εξετάζονται συγκριτικά οι τοποθετήσεις του λογικού θετικισμού, του κριτικού και του εφαρμοσμένου ορθολογισμού, του ιστορισμού και του κονστρουκτιβισμού.

ε. Αναλύονται τα ιδιαίτερα επιστημολογικά και μεθοδολογικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιστημών και εξετάζονται τα προβλήματα που συνδέονται με την κατανόηση και τις αξίες στις επιστήμες αυτές.

στ. Παρουσιάζονται οι κύριες διαμάχες που σημάδεψαν την ιστορία της «λογικής» των κοινωνικών επιστημών: η διαμάχη περί μεθόδου, περί αξιακής ουδετερότητας, περί θετικισμού, περί μετάφρασης και ερμηνείας, περί κοινωνικής κατασκευής.

Η συζήτηση των παραπάνω θεμάτων οργανώνεται γύρω από την κριτική μελέτη αντιπροσωπευτικών κειμένων των κύριων θεωρητικών εκπροσώπων των επιστημολογικών ρευμάτων.

689 Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη

A. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το κοινωνικό φαινόμενο της μετανάστευσης και των μειονοτήτων στον ευρωπαϊκό χώρο. Περιεχόμενο του μαθήματος είναι κατά θεαματική ενότητα: εννοιολογικές αποσαφηνίσεις, ιστορικές μειονότητες και διεθνές δίκαιο, το σύγχρονο μεταναστευτικό πρότυπο στην Ευρώπη (ποιοτική σύνθεση και ποσοτική έκταση των μεταναστευτικών ροών), αίτια των ενδοευρωπαϊκών και των διεθνών μεταναστευτικών κινήσεων, προσδιοριστικοί παράγοντες της μετανάστευσης- οικονομικά μοντέλα μετανάστευσης, επιδράσεις της διεθνούς μετανάστευσης στους δρώντες παράγοντες, πολιτική ενσωμάτωσης των χωρών υποδοχής, πολιτική διακινουμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολιτική μετανάστευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας.

Βιβλιογραφία:

- ΕΜΚΕ, Πουλοπούλου Ή., Η Μεταναστευτική Πρόκληση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.
- Κόντης Αντώνης, (επιμ.), Ζητήματα Κοινωνικής Ένταξης Μεταναστών, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2009.
- Μουσούρου Λ., Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1991.
- Cohen R., Παγκόσμια Διασπορά, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2003.

690 Διαχείριση Διεθνών Διενέξεων

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα καλύπτει τρεις τομείς μελέτης: αρχικά, εξετάζει τις θεωρητικές και μεθοδολογικές προτάσεις, με τις οποίες ο ερευνητής προσεγγίζει καταστάσεις κρίσεων και διενέξεων. Στη συνέχεια, δίνει έμφαση στον πραξολογικό χαρακτήρα των συγκρούσεων και συγκεκριμένα στους τρόπους επίλυσης διαφορών σε ενδοκρατικό και διακρατικό επίπεδο, καθώς και στις πολιτικές και τα συμφέροντα που προωθούνται από τα εμπλεκόμενα στη διαμάχη μέρη. Παράλληλα, εξετάζονται πρακτικά παραδείγματα από τη σύγχρονη διεθνή πολιτική, ιδιαίτερα οι περιφερειακές συγκρούσεις (Βαλκάνια), τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό και προβάλλονται συγκριτικές αναλύσεις σχετικά με τα αίτια που συμβάλλουν στην κλιμάκωση ή αποκλιμάκωση των συγκρούσεων. Επίσης, μελετάται και η προληπτική διπλωματία, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο τα κράτη, κυρίως οι μεγάλες δυνάμεις, προσπαθούν να αποτρέψουν συγκρούσεις ή την επέκτασή τους, μέσω της έγκαιρης παρέμβασης, και εξετάζονται πρακτικά παραδείγματα, 'ανθρωπιστικών παρεμβάσεων' και 'προληπτικών χτυπημάτων' τόσο στο πλαίσιο των αποφάσεων του ΟΗΕ, όσο και της μονομερούς πολιτικής των Αμερικανών.

Βιβλιογραφία:

- Βαρβαρούσης Π., Η Στρατηγική των Παιγνίων. Συνεργασία και Σύγκρουση στις Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 1998.
- Josepf Nye, Ήπια Ισχύς. Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2005.
- Hedley Bull, Η Άναρχη Κοινωνία: Μελέτη της Τάξης στην Παγκόσμια Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2001.
- Τσουκαλάς Κ., Πόλεμος και Ειρήνη - Μετά το "Τέλος της Ιστορίας", Αθήνα: Καστανιώτης Α.Ε., 2006.

691 Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής

Κ. Υφαντής

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η Ελλάδα συμμετέχοντας σε μια ομάδα αναπτυγμένων οικονομιών και εδραιωμένων δημοκρατιών, όπως είναι οι υπόλοιπες χώρες που απαρτίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, καλείται να προχωρήσει σε μια συνολική προσέγγιση προβλημάτων, προκλήσεων και επιλογών. Στο πλαίσιο του μαθήματος "Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής" θα μελετηθούν νηφάλια και από διαφορετικές οπτικές γωνίες, ειδικά θέματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής που αναφέρονται στο πολιτικο-διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο όσο και στο στρατιωτικό πεδίο. Επιπλέον των διδακτικών ωρών θα διοργανώνονται και ειδικές συναντήσεις με κορυφαίους Έλληνες πολιτικούς, διπλωματικούς, δημοσιογράφους και στρατιωτικούς.

694Θ Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και Εργασιακών Σχέσεων

Διδάσκων: Α. Μητρόπουλος (συνεργασία: Κ. Γκολομάζου – Παπά)

Στα πλαίσια του μαθήματος αυτού, αναδεικνύονται ειδικές ενότητες του Ατομικού και Συλλογικού Εργατικού Δικαίου, καθώς και των εργασιακών σχέσεων. Σημαντικότερες ενότητες θεωρούνται οι εξής:

- Οι Κανονισμοί Εργασίας (διαμόρφωση και τρόποι εφαρμογής).
- Το Πειθαρχικό Δίκαιο της εκμετάλλευσης-επιχείρησης.
- Η υγιεινή και η ασφάλεια στους χώρους εργασίας, καθώς και τα εργατικά ατυχήματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων και των συγγενών τους.
- Οι προαγωγές των μισθωτών και οι ομαδικές απολύσεις.
- Το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη.
- Συλλογικές διαπραγματεύσεις και συλλογικές συμβάσεις εργασίας και ο ρόλος των συνδικαλιστικών οργανώσεων.
- Μηχανισμοί μεσολάβησης και διαιτησίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Επίσης, κατά περίπτωση, ερευνώνται ειδικά θέματα Ατομικού και Συλλογικού Εργατικού Δικαίου που πιθανόν προκύπτουν κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εφαρμογή των υποχρεώσεων, τόσο των εργαζομένων, όσο και των εργοδοτών, κάτω από τις σύγχρονες εργασιακές συνθήκες των δυτικών κοινωνιών.

Βιβλιογραφία:

- Ληξουριώτης Ι., Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2009.
- Λεβέντης Γ., Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, Αθήνα: Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας Ε.Ε.Ε. Μ. ΠΕΤΙΝΗ & ΣΙΑ, 2007.
- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο: Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Γ' Έκδοση, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.
- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο. Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις, Τόμοι 1ος και 2ος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 1997/1999

698 Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων *

Ι. Υφαντόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι να ευαισθητοποιήσει το φοιτητή και τη φοιτήτρια στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και στην αναζήτηση συγκριτικών ευρωπαϊκών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ως κοινωνικοί δείκτες για την άσκηση κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδική αναφορά γίνεται στη μεθοδολογία συλλογής και παρουσίασης των στατιστικών στοιχείων που αναφέρονται στη συμπεριφορά του καταναλωτή, στην απασχόληση, στην ικανοποίηση από την εργασία, καθώς και από τη χρήση των κοινωνικών υπηρεσιών. Επιπλέον, οι αντιλήψεις, οι στάσεις, οι απόψεις και οι υποκειμενικές εκτιμήσεις των Ευρωπαίων για επίλεκτα κοινωνικά θέματα όπως παιδεία, υγεία, κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική και οικονομική ισότητα, συζητώνται και αναλύονται με συγκριτικά στοιχεία. Εξετάζονται οι ακόλουθες ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων:

1. European Community Household Panel (130.000 άτομα).
2. Έρευνα του εργατικού δυναμικού.
3. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών και
4. Ευρωβαρόμετρο.

713Θ Συγκριτική Πολιτική: Επανάσταση–Κοινοβουλευτισμός–Δικτατορία

Π. Λέκκας

Το μάθημα ασχολείται με τη συγκριτική-ιστορική μελέτη της καταγωγής και ανάλυσης της δημοκρατίας, του κοινοβουλευτισμού, της δικτατορίας και των επαναστάσεων, με βάση τόσο την ευρωπαϊκή εμπειρία όσο και τις πολιτικές

εξελίξεις σε κοινωνίες του "τρίτου κόσμου". Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις θεωρητικές προσεγγίσεις και διαμάχες που συνδέονται με τη μελέτη των εν λόγω θεμάτων και στο γενικότερο προβληματισμό για τους τρόπους με τους οποίους η συγκριτική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση και ερμηνεία των πολιτικών φαινομένων. Επιπλέον παρουσιάζεται η συγκριτική μελέτη σημαντικών πολιτικών φαινομένων όπως ο εθνικισμός και οι πολιτισμικές διαφορές. Το μάθημα καταλήγει με τη συγκριτική ιστορική ανάλυση των παραπάνω θεμάτων στο χώρο των Βαλκανίων και τη σχετική συζήτηση για την οικοδόμηση και εδραίωση της δημοκρατίας στις μετα-κομμουνιστικές κοινωνίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Βιβλιογραφία:

- Th. Skocpol (επιμ.), Ιστορική Κοινωνιολογία: Όραμα και Μέθοδος, Αθήνα: Εκδόσεις Κατάρτι, 1999.
- B. Moore, Οι κοινωνικές ρίζες της δημοκρατίας και της δικτατορίας, Αθήνα: Κάλβος, 1984.
- Ch. Tilly, Οι Ευρωπαϊκές Επαναστάσεις 1942 – 1992, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο, 1998.
- P. Paxton, Η Ανατομία του Φασισμού, Αθήνα: Κέρδος Εκδοτική Α.Ε., 2006.

800 Ευρωπαϊκή Σύγκλιση: Θεωρία και Πρακτική

Λ. Τσούκαλης

Σκοπός και περιεχόμενο του μαθήματος

Το μάθημα αυτό μελετά την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού ενωσιακού μοντέλου, με έμφαση στις διάφορες πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (οικονομικής, πολιτικής, θεσμικής, κοινωνικής). Η εξέταση των φοιτητών και φοιτητριών γίνεται στη βάση μιας γραπτής εργασίας (5.000-6.000 λέξεων).

Θεματικές Μαθημάτων

- Ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο (πολιτική οικονομία, διακυβέρνηση, κοινωνία).
- Ορισμοί και πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (ονομαστική σύγκλιση, σύγκλιση πολιτικής, θεσμική σύγκλιση, σύγκλιση συμπεριφορών, πραγματική σύγκλιση).
- Σύγκλιση και ONE (νομισματική πολιτική, δημοσιονομική πολιτική, άλλες πολιτικές).
- Σύγκλιση και Διαρθρωτικά Ταμεία (οικονομική και κοινωνική συνοχή, κοινοτικές πολιτικές, εθνικά διαρθρωτικά μέτρα).
- Σύγκλιση και διεύρυνση (κριτήρια της Κοπεγχάγης, διαπραγματεύσεις, προοπτική).
- Σύγκλιση και Ελλάδα (μακροοικονομικές πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις).

- Μεταβαλλόμενα όρια και πολυμορφία της Ευρωπαϊκής σύγκλισης.

Βιβλιογραφία:

- Τσούκαλης Λ., Ποια Ευρώπη;, Αθήνα: Εκδόσεις Ποταμός, 2004.
- Λιαργκόβας Π., Ανδρέου Γ., Η Νέα Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε., 2007.

801 Χρόνος και Κοινωνία

Ι. Καυταντζόγλου

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Η επισκόπηση της έννοιας του κοινωνικού χρόνου ως στοιχείο συλλογικών παραστάσεων και αντιλήψεων
- Η εξέταση των δυσκολιών που συναντά η κοινωνική θεωρία στην εξήγηση του χρόνου
- Η κριτική συζήτηση των δυϊστικών επινοήσεων του και η αναζήτηση της πολλαπλότητας των μορφών του.

Βιβλιογραφία:

- Nerbert Elias, Περί Χρόνου, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Ι. Νικολόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2004.
- Τ. Η. Eriksen, Η Τυραννία της Στιγμής: Γρήγορος και Αργός Χρόνος στην Εποχή της Πληροφορίας, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2005.
- Α. Lightman, Τα Όνειρα του Αϊνστάιν: Μια Νουβέλα για τη Φύση του Χρόνου, Αθήνα: Εκδόσεις Κάτοπτρο Αλ. Μάμαλης & ΣΙΑ Ο.Ε., 1993.

812Θ Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας

Γ. Γιαννακούρου

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η κριτική παρουσίαση και ανάλυση των θεσμών και των πολιτικών χωροταξίας και πολεοδομίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο ελληνικό παράδειγμα. Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών και φοιτητριών στις ιδιοτυπίες του χωρικού σχεδιασμού ως ιδιαίτερης μορφής δημόσιας δράσης και η εξοικείωσή τους με τις βασικές έννοιες, θεσμούς και διαδικασίες της χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο του μαθήματος, εξετάζονται ειδικότερα η γένεση και η εξέλιξη της πολεοδομίας και της χωροταξίας ως δημοσίων πολιτικών, η έννοια και οι μορφές του σχεδιασμού, οι φορείς και τα εργαλεία άσκησης χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής, τα επίπεδα του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και η μεταξύ τους σχέση και ιεράρχηση, οι ειδικές κρατικές παρεμβάσεις στον αστικό, περιαστικό και αγροτικό χώρο, καθώς και ο ρόλος του κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών στο σχεδιασμό. Επίσης, επιχειρείται η ανάδειξη της

επιρροής που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στις εθνικές χωροταξικές και πολεοδομικές πολιτικές.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Χριστοφιλόπουλος, Πολιτιστικό Περιβάλλον - Χωρικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε., 2002.
- Βλ. Παπαγρηγορίου, Πολεοδομία. Εισαγωγή, Θεσμοί, Πολιτική, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2007.
- Α. Παπαπετρόπουλος, Δίκαιο και Πολιτική του Χωροταξικού Σχεδιασμού, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008.

818 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ανάλυση του συστήματος του ΟΗΕ και ειδικότερα στη λειτουργία και δραστηριότητα των οργάνων του. Ειδικότερα η ύλη του μαθήματος περιλαμβάνει τα εξής:

- Το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών: Ηνωμένα Έθνη και ειδικευμένες οργανώσεις. Όργανα των Ηνωμένων Εθνών (σύνθεση – αρμοδιότητες – λειτουργία). Το ζήτημα της θεσμικής μεταρρύθμισης των Ηνωμένων Εθνών.
- Το έργο των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (εφαρμογή των Κεφαλαίων VI και VII του Χάρτη – ειρηνευτικές επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών – κατ' εξουσιοδότηση επιχειρήσεις).
- Το έργο των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (νομοπαρασκευαστικό έργο – θεσμικά όργανα).
- Η συνεισφορά των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Επίσης, στο πλαίσιο του μαθήματος, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έχουν μια πρώτη επαφή με τον τρόπο λειτουργίας των Ηνωμένων Εθνών στην πράξη, μέσα από τη συμμετοχή τους σε ασκήσεις προσομοίωσης οργάνων των Ηνωμένων Εθνών. Το μάθημα απαιτεί τακτική παρουσία και ενεργό συμμετοχή.

Βιβλιογραφία:

- Χ. Δίπλα, Εμμ. Δούση, (επιμ.), Εξήντα Χρόνια από την Ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών – Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσμική Μεταρρύθμιση, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2007.

820 Νέες Εργασιακές Σχέσεις

Α. Μητρόπουλος

Βασικός στόχος του μαθήματος αυτού είναι, αφενός η έρευνα και η ανάλυση του φαινομένου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης μέσα στα πλαίσια των νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, αφετέρου η μελέτη των νομικών κανόνων που διέπουν τις σχέσεις αυτές. Αναφέρονται και αναλύονται οι διάφορες μορφές ευέλικτης ή άτυπης απασχόλησης στην Ελλάδα και την Ευρώπη (προσωρινή απασχόληση, μερική απασχόληση, η ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας και όλες οι μορφές της μη τυπικής απασχόλησης). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον τρόπο πρόσληψης και τους όρους απασχόλησης, στα συστήματα αμοιβών, στο ισχύον ωράριο, στη λήξη της εργασιακής σχέσης καθώς και στα ασφαλιστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις όσων απασχολούνται με τις παραπάνω μορφές εργασίας, σύμφωνα με την ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία και πρακτική.

Βιβλιογραφία:

- Ληξουριώτης Ι., Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2009.
- Μητρόπουλος Α., Το Τέλος του Κοινωνικού Κράτους; Αριστερά και Συνδικάτα Μπροστά στην Απορύθμιση, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε. Νέα Σύνορα Α.Β.Ε., 2008.
- Κουκιάδης Ι., Εργατικό Δίκαιο: Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Γ' Έκδοση, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Ε.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων, 2005.

904 Έθνος – Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Σ. Βέρνου

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Η μελέτη της μεταβαλλόμενης φύσης του έθνους-κράτους σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης,
- Η εμβάθυνση των γνώσεων των φοιτητών και φοιτητριών για το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, μέσω της ανάλυσης των επιπτώσεων της για το έθνος-κράτος,
- Μία πρώτη γνωριμία με την επιστημονική έρευνα.

Περιεχόμενο :

Το μάθημα αναλύει τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους η οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση και η συνεχής εμβάθυνσή της επηρεάζουν τις λειτουργίες του έθνους-κράτους και τη σχέση κράτους-πολίτη.

Ένα κεντρικό ερώτημα είναι εάν η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης, αποδυναμώνει ή ενισχύει το έθνος-κράτος. Ειδική έμφαση δίδεται στις επιπτώσεις της ολοκλήρωσης στην εθνική κυριαρχία και τη δημοκρατία. Επιπλέον, το μάθημα εξετάζει τον όρο «εξευρωπαϊσμό», τις έννοιες, τους μηχανισμούς και τα αποτελέσματά του. Αντικείμενο μελέτης αποτελούν οι επιπτώσεις της ολοκλήρωσης, όχι μόνο για τα κράτη-μέλη αλλά και για τις

υποψήφιες χώρες και για τρίτα κράτη με διαφορετικές θεσμικών σχέσεων με την Ε.Ε.

Μεθοδολογία :

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και προϋποθέτει την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών. Προσφέρει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να διεξαγάγουν μία ατομική έρευνα, η οποία εντάσσεται σε ένα συλλογικό πλαίσιο.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος: Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1998.
- Stuart Hall, Bram Gieben, Η Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας, Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2003.
- Stuart Hall, David Held, Anthony McGrew, Η Νεωτερικότητα Σήμερα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα: Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική - Βιβλιοεμπορική, 2003.

905 Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια

Κ. Υφαντής

Το μάθημα συζητά και αναλύει την Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας από το 1945 μέχρι σήμερα. Πρόκειται για μία κατά το δυνατόν ολοκληρωμένη εισαγωγή στην μεταπολεμική Αμερικανική εξωτερική πολιτική.

Προσπαθεί να απαντήσει σε ερωτήματα-κλειδιά: Ποιος διαμορφώνει και, γενικά, ποιος συμμετέχει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Αμερικανικής Εξωτερικής Πολιτικής; Γιατί; Υπό ποια παράδοση; Υπό ποιους όρους δημοκρατικού ελέγχου; Σε ποιο διεθνές περιβάλλον, κάθε φορά;

Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζονται μεταξύ άλλων: η στρατηγική της «Ανάσχεσης», οι προεδρικές πολεμικές εξουσίες, οι ρεαλιστικές επιλογές και οι «ιδεαλιστικές» προσδοκίες του αμερικανικού «κατεστημένου», η κρίση των πυραύλων της Κούβας, το Βιετνάμ, οι επεμβάσεις στον Παναμά, στον Περσικό Κόλπο, την Γιουγκοσλαβία, κλπ.

Επίσης η αμερικανική πολιτική στη Μέση Ανατολή και γενικά ο αμερικανικός επεμβατισμός και οι στρατηγικές απειμπλοκής.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα, με υποχρεωτική συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών μέσω θεματικών παρουσιάσεων. Η άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας είναι απαραίτητη ουσιαστική προϋπόθεση για την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος.

Η αξιολόγηση των φοιτητών και φοιτητριών βασίζεται στην συμμετοχή τους στο μάθημα, σε μία γραπτή εργασία 5-6,000 λέξεων με πλήρεις βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε άλλες πηγές, καθώς και σε τελική γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία:

- Χ. Παπασωτηρίου, Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945-2002, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2006.

906 Πολιτική Ιστορία των Η.Π.Α.

Ε. Αθανασοπούλου

Συνοπτική ιστορία των ΗΠΑ από το 1776 έως τις πρόσφατες εξελίξεις. Εξετάζονται τα συστατικά στοιχεία της αμερικανικής ιδεολογίας, ο φιλελεύθερος Λοικανισμός, το αποστολικό πνεύμα του προτεσταντισμού και ο αμερικανικός πραγματισμός. Εξετάζονται ακόμα οι παράγοντες της εξωτερικής πολιτικής, η εναλλαγή των δυο κομμάτων στην εξουσία, οι ομάδες πίεσης και οι σχέσεις της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής με την Ελλάδα.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Βερέμης, Η.Π.Α. από το 1776 έως Σήμερα, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 2006.
- Samuel P. Huntington, Ποιοι Είμαστε; Η Αμερικανική Ταυτότητα στην Εποχή μας, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε. Νέα Σύνορα Α.Β.Ε., 2005.

907 Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη

Διδάσκων: Α. Μακρυδημήτρης (συνεργασία: Δ. Σταυροπούλου)

Στόχος του μαθήματος είναι η διερεύνηση των πιο σύγχρονων - και ενδεχομένως πειραματικών - μορφών εκπαίδευσης και ανάπτυξης, καθώς και οι πολλαπλές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στην εκπαιδευτική και διοικητική λειτουργία.

Εξετάζεται επίσης η επίδραση διαφόρων μορφών τέχνης (ιδιαίτερα της μουσικής και της λογοτεχνίας) στους χώρους εκπαίδευσης και διοίκησης με εστίαση σε ορισμένες κομβικές διαδικασίες και σημεία ευαισθητοποίησης (όπως είναι οι μαθησιακές πρακτικές, οι μέθοδοι υποκίνησης προσωπικού, κ.λ.π.).

Θεωρητικό σημείο εκκίνησης αποτελεί μία προσέγγιση η οποία αντιλαμβάνεται την ανθρώπινη προσωπικότητα ως όλον (σε προδιάθεση εναρμόνισης με την φυσική και κοινωνική πραγματικότητα), στο οποίο συμμετέχουν με αντίστοιχη βαρύτητα οι νοητικές, αισθητηριακές και συναισθηματικές ανάγκες.

Το μάθημα οργανώνεται σε δύο θεμελιώδεις ενότητες:

α) Η πρώτη ενότητα προσεγγίζει την εκπαίδευση ως ανάγκη και αίτημα του παρόντος και του μέλλοντος. Η διερεύνηση του συγκεκριμένου αιτήματος γίνεται μέσα από τη μελέτη τριών υποενοτήτων:

- η πρώτη αφορά τις επτά γνώσεις κλειδιά για την παιδεία του μέλλοντος μέσα από το αντίστοιχο βιβλίο του Γάλλου κοινωνιολόγου Ενγκάρ Μορέν (αλλά και μέσα από την ευρύτερη προβληματική και φιλοσοφία του).

- η δεύτερη είναι αφιερωμένη στην ανθρωποκεντρική προσέγγιση της εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Αμερικανό ψυχολόγο Καρλ Ρότζερς. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στην ανάλυση των στοιχείων εκείνων που ευνοούν τη δημιουργία και ανάπτυξη αληθινών προσώπων και τη θεμελίωση σχέσεων ανάμεσα σ' αυτά.
- η τρίτη υποενότητα είναι αφιερωμένη στη μελέτη της εκπαίδευσης και ανάπτυξης στους χώρους της διοίκησης (προγραμματισμός, τρόποι και μέσα, εκπαίδευση και κατάρτιση στο μάνατζμεντ, κ.λ.π.).

β) Η δεύτερη ενότητα του μαθήματος στοχεύει στη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ διοίκησης, εκπαίδευσης και τέχνης, μέσα από τις ακόλουθες υποενότητες:

- την αντίληψη της διοίκησης μέσα από τη λογοτεχνική και ποιητική ματιά (Kafka, Σεφέρης, Καρυωτάκης κ.α.)
- την επίδραση της μουσικής στους χώρους εκπαίδευσης και διοίκησης, καθώς και στη μαθησιακή/παιδαγωγική διαδικασία, διαθεσιμότητα και ευαισθητοποίηση (περιλαμβάνονται, ενδεχομένως, κάποια βιωματικά δρώμενα στα οποία συμμετέχουν φοιτητές και φοιτήτριες και, πάντως, ενθαρρύνεται αποφασιστικά η λεκτική και καλλιτεχνική έκφρασή τους).

Το μάθημα απαιτεί ενεργητική παρουσία και συμμετοχή σε κλίμα πρωτοβουλίας και δημιουργικότητας, μελέτη βιβλιογραφίας, συγγραφή εργασίας ή συμμετοχή σε ερευνητική ομάδα.

Βιβλιογραφία:

- Morin Edgar, Το Καλοφτιαγμένο Κεφάλι. Ξανασκεφτόμαστε τη Μεταρρυθμίση. Μεταρρυθμίζουμε τη Σκέψη, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Ι. Νικολόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2000.
- Prior John, Εκπαίδευση και Ανάπτυξη, Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην Γ. Παρίκος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2000.
- Morin Edgar, Οι Εφτά Γνώσεις Κλειδιά για την Παιδεία του Μέλλοντος, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Ι. Νικολόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε., 2000.
- Goleman Daniel, Η Συναισθηματική Νοημοσύνη στο Χώρο της Εργασίας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο, 2000.

910 Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη

Ο διδάσκων θα οριστεί κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους

Στη μεταπολεμική περίοδο αναδύθηκαν διαφορετικά πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους (μοντέλα καπιταλισμού).

Κάθε πρότυπο είναι προϊόν της ιστορίας: των συνθηκών στην αφετηρία, της οικονομικής ειδίκευσης, των πολιτικών συνασπισμών κ.λπ. Επίσης, σε κάθε πρότυπο αντανakλάται μια διαφορετική ισορροπία ανάμεσα σε κράτος και αγορά, δημόσια και ιδιωτικά αγαθά, οικονομική αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Έχουν προταθεί ποικίλες κατηγοριοποιήσεις των υπαρχόντων εθνικών προτύπων οικονομίας και κοινωνικού κράτους.

Στις πιο εκλαϊκευμένες από αυτές διακρίνεται:

- το "αγγλοσαξονικό" (που βασίζεται στην ατομική επιτυχία),
- το "ρηνανικό" (της Γερμανίας και των Σκανδιναβικών Χωρών), που ευνοεί τη συλλογική επιτυχία και τη συναίνεση και
- το "ετατιστικό" (της Γαλλίας και της Ιταλίας).

Τα πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους εξελίσσονται κάτω από την πίεση εξωτερικών διαταραχών και μονιμότερων αλλαγών στον διεθνή περίγυρο, όπως είναι οι μεταναστεύσεις, η κίνηση κεφαλαίων, οι νέες τεχνολογίες. Αλλαγές σημειώνονται στις λειτουργίες του κράτους, στην οργάνωση των επιχειρήσεων, στον ρόλο των οργανωμένων συμφερόντων των μισθωτών και των επιχειρηματιών κ.λπ. Στο μάθημα εξετάζονται, ανάμεσα σε άλλα,

- τα πρότυπα και οι ιδεολογικές βάσεις τους,
- οι τάσεις σύγκλισης και απόκλισης που εμφανίζουν,
- οι μεταβολές στους οικονομικούς θεσμούς και στις λειτουργίες του κράτους,
- οι αναζητήσεις νέων συμβιβασμών ανάμεσα σε συμφέροντα και βασικές αρχές ("νεοφιλελεύθερο σχέδιο", "τρίτος δρόμος" κ.α.).

Τέλος, επιχειρείται απάντηση στο ερώτημα τι αποδίδει η όλη συζήτηση για την κατανόηση της ελληνικής πραγματικότητας και της ευρωπαϊκής ενοποίησης!

911 Οικονομική Θεωρία της Ολοκλήρωσης και Διεθνούς Συνεργασίας

N. Μαραβέγιας

Σκοπός του μαθήματος είναι να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: Γιατί υποχωρούν τα εθνικά οικονομικά σύνορα; Πώς εξηγείται η θεαματική αύξηση των (διεθνών) περιφερειακών συμφωνιών οικονομικής ολοκλήρωσης; Γιατί απαντώνται διαφορετικές μορφές (διεθνούς) περιφερειακής ολοκλήρωσης; Πώς εξηγούνται η διαμόρφωση και μεταρρύθμιση των διεθνών και περιφερειακών καθεστώτων συνεργασίας σε θέματα οικονομικής πολιτικής; Ποιος είναι ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών;

Το μάθημα επίσης επιδιώκει να απαντήσει και σε άλλα παρεμφερή ερωτήματα εξετάζοντας τόσο τις βασικές έννοιες και προσεγγίσεις της οικονομικής θεωρίας και της διεθνούς πολιτικής οικονομίας, όσο και τη σύγχρονη εμπειρική πραγματικότητα.

Βιβλιογραφία:

- Economides S., Wilson P., Ο Οικονομικός Παράγοντας στις Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 2007.
- Διεθνής Επιτροπή για την Κοινωνική Διάσταση της Παγκοσμιοποίησης, Δίκαιη Παγκοσμιοποίηση. Δημιουργώντας Ευκαιρίες για Όλους, Αθήνα: Διόνικος Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε., 2004.
- Gilpin R., Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία, Αθήνα: Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε., 2007.

- Ρουμελιώτης Π., Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε. Εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Β.Ε., 2006.

921 Δικαιώματα και Διανεμητική Δικαιοσύνη

Γ. Μολύβας

Το μάθημα εξετάζει: α) την έννοια και το ρόλο των δικαιωμάτων στο πλαίσιο ευρύτερων θεωριών δικαιοσύνης, όπως αυτές των Rawls, Nozick, Dworkin, Sen, Scheffler, Sumner_ β) τη σχέση μεταξύ κατανεμητικής και διανεμητικής δικαιοσύνης και κατά προέκταση μεταξύ τελολογικών και δεοντοκρατικών θεωριών. Σε αυτό το πλαίσιο διερευνάται η δυνατότητα ένταξης δικαιωμάτων σε συνεπειοκρατική θεωρητική δομή_ γ) τη σημασία της διανεμητικής δικαιοσύνης στη σύγχρονη πολιτική φιλοσοφία, καθώς και την προσπάθεια υπέρβασής της μέσα από φιλοσοφικές προσεγγίσεις όπως ο κοινοτισμός.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Μολύβας, Δικαιώματα και Θεωρίες Δικαιοσύνης, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2004.
- Τζ. Ρωλς, Θεωρίες της Δικαιοσύνης, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2001.
- Τζ. Ρωλς, Η Δίκαιη Κοινωνία. Η Δικαιοσύνη ως Ακριβοδικία, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2006.
- Saule, Ο Φιλελευθερισμός και τα Όρια της Δικαιοσύνης, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2003.

923 Οικονομική Θεωρία της Πολιτικής *

Το μάθημα έχει ως στόχο να εισαγάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες σε μια από τις σημαντικότερες σύγχρονες προσεγγίσεις της πολιτικής επιστήμης, η οποία έχει ως αφετηρία την αποδοχή της οικονομικής λογικής: εξετάζει τα φαινόμενα από τη σκοπιά του ατόμου και υποθέτει ότι αυτό συμπεριφέρεται ορθολογικά επιζητώντας το δικό του συμφέρον. Με βάση την αφετηρία αυτή, εξηγεί συμπεριφορές πολιτικών, γραφειοκρατών, οργανωμένων συμφερόντων. Οι δυνατότητές τους όμως οριοθετούνται από θεσμούς. Η οικονομική θεωρία της πολιτικής συχνά ονομάζεται «νέα πολιτική οικονομία» και «θεωρία των αποφάσεων εκτός αγοράς». Στον αγγλοσαξονικό χώρο συνηθίζεται ο όρος «θεωρία της δημόσιας επιλογής» (public choice theory).

Το μάθημα διαρθρώνεται σε τέσσερα μέρη. Το πρώτο εισάγει στις βασικές έννοιες, μεθόδους και υποθέσεις της θεωρίας. Στο δεύτερο γίνεται μια γενική ανασκόπηση της θεωρητικής εξέλιξης. Το τρίτο μέρος είναι αφιερωμένο σε επιλεγμένα πεδία εφαρμογής όπως οικονομική θεωρία της γραφειοκρατίας, των ομάδων συμφερόντων, των πολιτικών ως επιχειρηματιών, της κρατικής ρύθμισης, της προσοδοθηρίας (rent-seeking), της διεθνούς ασφάλειας, της αναπτυξιακής κρίσης με ανεργία σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Το τελευταίο μέρος συζητά την κριτική της

θεωρίας και επιχειρεί να αποτιμήσει τη συμβολή της στην εξήγηση πολιτικών (και άλλων) φαινομένων.

929 Αναδιανεμητικές Πολιτικές στην Ευρώπη

N. Κουτσιαράς

Το μάθημα αποβλέπει στη συστηματική περιγραφή και εξήγηση της εξέλιξης των πρωτογενών οικονομικών ανισοτήτων, δηλαδή της διανομής των αποδοχών από την οικονομική δραστηριότητα, καθώς και των εισοδηματικών ανισοτήτων, γενικότερα, στις ευρωπαϊκές οικονομίες, ιδίως κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Αποσκοπεί, επίσης, στη συγκριτική παρουσίαση και ανάλυση των αναδιανεμητικών πολιτικών των ευρωπαϊκών κρατών – κυρίως των συστημάτων φορολογίας και μεταβιβάσεων – και στην εξέταση της πολιτικής οικονομίας της συγκρότησης και μεταρρύθμισής τους.

Βιβλιογραφία:

- Esping-Andersen G., Οι Τρεις Κόσμοι του Καπιταλισμού της Ευημερίας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο, 2006.
- Alesina, E. L. Glaeser, Η Καταπολέμηση της Φτώχειας στις ΗΠΑ και την Ευρώπη, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε., 2009.

932 Ιστορία των Ελληνικών Εκλογών 1844-2004

H. Νικολακόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι η συνολική επισκόπηση της ιστορίας των ελληνικών εκλογών από το 1843 μέχρι σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στα πολλαπλά πεδία που διανοίγονται. Η ελληνική εκλογική ιστορία μπορεί να προσφέρει ένα σταθερό πεδίο τεκμηρίωσης για τις κοινωνικές και πολιτικές πρακτικές του νεοελληνικού κράτους από τα μέσα του 19ου αιώνα και μετά.

Βιβλιογραφία:

- H. Νικολακόπουλος, (επιμ.), Η Καχεκτική Δημοκρατία: Κόμματα και Εκλογές 1946-1967, Αθήνα: Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε., 2001.
- Γ. Σωτηρέλης, Σύνταγμα και Εκλογές στην Ελλάδα, 1864-1909. Ιδεολογία και Πράξη της Καθολικής, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε., 1991.
- Ν. Μπάλτα, Η Καρδιοβόρος Αγωνία της Κάλπης, Αθήνα: «ΒΙΒΛΙΟΡΑΜΑ» Φ. ΦΙΛΩΝΟΣ - Π. ΚΑΡΝΑΒΑΣ - Δ. ΦΙΛΩΝΟΣ Ο.Ε., 2001.

9.4. Προαιρετικά Μαθήματα εκτός Βαθμολογίας

*** Εργαστηριακά Μαθήματα

918 Το Διαδίκτυο στην Υπηρεσία της Μελέτης & Έρευνας (με Η/Υ) *

A. Κόντης

(Διδάσκεται στο Εαρινό Εξάμηνο)

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τη χρήση του διαδικτύου ως βασικού εργαλείου της έρευνας. Το διαδίκτυο αποτελεί ανεξάντλητη πηγή στοιχείων και δεδομένων που είναι απαραίτητα στην επιστημονική έρευνα. Η αξιοποίηση των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες σε συγκεκριμένους δικτυακούς τόπους συνιστά προστιθέμενη αξία της μαθησιακής διαδικασίας.

Το μάθημα εστιάζει στις εξής ενότητες:

- Στην επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (www.europa.eu.int).
- Στις ιστοσελίδες των βασικών διεθνών οργανισμών (IMF, OECD, World Bank, UN, Council of Europe κλπ.)
- Στα website της ελληνικής κυβέρνησης και των Υπουργείων και των λοιπών ευρωπαϊκών κυβερνήσεων.
- Στους δικτυακούς τόπους πανεπιστημιακών φορέων (Columbia, UCL, LSE κλπ.)
- Σε δικτυακούς τόπους ερευνητικών ιδρυμάτων (ARENA, CEPS, ENEPRI, ECPR, EURACTIV κλπ.)
- Στη χρήση μηχανών αναζήτησης (Google, Yahoo, Altavista, Lykos κλπ.)
- Στην αναζήτηση σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες (JSTOR, Ingenta)
- Στις ηλεκτρονικές μορφές του ελληνικού και ξένου τύπου (N.Y. Times, Financial Times, The Economist, Le Monde κλπ.)
- Στις ιστοσελίδες ΜΚΟ και ομάδων συμφερόντων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (EEB, UNICE, BEUC κλπ.)

Εργαστήριο Γραφής και Ανάγνωσης στην Πολιτική Επιστήμη

A. Μπακαλούμης

Το εργαστηριακό αυτό μάθημα έχει στόχους:

1. Να εμπεδωθεί η κριτική προσέγγιση του περιεχομένου της ύλης της Πολιτικής Επιστήμης με την κριτική ανάγνωση κειμένων από τους διαφορετικούς κλάδους της.
2. α οργανωθούν ερευνητικές δεξιότητες και δεξιότητες γραφής.

3. Να εκτεθούν σύγχρονα ερευνητικά ερωτήματα και προσεγγίσεις σε πλαίσιο τόσο εσωτερικής όσο και εξωτερικής διεπιστημονικότητας.
4. Να προταθούν τρόποι αντιμετώπισης πρακτικών προβλημάτων μελέτης και παρακολούθησης – συμμετοχής στις διαλέξεις και τα σεμινάρια.

Έτσι, θα απαντηθούν ερωτήματα όπως:

- Ποια είναι η «τέχνη» και η διαδικασία της έρευνας στην Πολιτική Επιστήμη;
- Πώς προσεγγίζουμε κριτικά το αντικείμενο της Πολιτικής Επιστήμης (κριτικός λόγος και συλλογιστική, συνήθη προβλήματα στην κριτική σκέψη, αντίστοιχα κλειδιά, διαβάζω κριτικά για να γράφω κριτικά);
- Πώς εντοπίζουμε το ερευνητικό υλικό (βιβλιοθήκη, indexes, databases, internet);
- Πώς στοιχειοθετούμε τα επιχειρήματά μας στην Πολιτική Επιστήμη;
- Πώς διαβάζουμε τα δεδομένα (ανακαλύπτω επιχειρήματα, ανακαλύπτω σημασίες, αιτίες);
- Ποιες είναι οι ιδιότητες, το στυλ και το πλαίσιο συγγραφής ενός δοκιμίου;
- Πώς χρησιμοποιούμε το χρόνο μας αποδοτικά και αποτελεσματικά;
- Ποιες οι μέθοδοι μελέτης, ποιες οι τεχνικές ανάγνωσης;
- Πώς διαμορφώνουμε το περιβάλλον μελέτης μας;
- Πώς προσεγγίζουμε τις διαλέξεις, τα σεμινάρια;

*** Μαθήματα διδακτικής Επάρκειας

919 Διδακτική των Κοινωνικών Επιστημών

Γ. Κουζέλης, Ε. Αθανασιάδου

(Διδάσκεται στο Χειμερινό Εξάμηνο)

Στο πρώτο μέρος εισάγονται οι έννοιες και τα ερωτήματα που αναφέρονται στα ζητήματα της μάθησης και της διδασκαλίας. Εξετάζονται η αντίληψη περί γνώσης που ενυπάρχει στα διάφορα διδακτικά μοντέλα και οι συνέπειες των θεωριών της γνώσης για την οργάνωση της μάθησης. Αναλύονται ειδικότερα τα ζητήματα α) της μετάβασης από τις έννοιες της καθημερινής σ' αυτές της επιστημονικής γλώσσας, β) των γνωστικών και παιδαγωγικών εμποδίων και γ) της οικοδόμησης των εννοιών. Παρουσιάζονται συστηματικά οι διαφορετικές προσεγγίσεις αναφορικά με τα κύρια ερωτήματα της διδακτικής: τον ορισμό στόχων, την επιλογή περιεχομένου, τον προσδιορισμό διαδικασιών μάθησης, τον «βηματισμό» και την αξιολόγηση.

Στο δεύτερο μέρος εξετάζονται οι σύγχρονες τάσεις στη διδακτική των κοινωνικών επιστημών, όπως αναπτύχθηκαν μετά τη στροφή της δεκαετίας του '70 προς τις «βιωματικές παραστάσεις», και την «εννοιολογική μεταβολή» και ιδιαιτέρως οι πολλαπλές διδακτικές μέθοδοι που προτάθηκαν βάσει πορισμάτων άλλων ερευνητικών πεδίων. Με εξαίρεση τον χώρο της ιστορίας, ο προβληματισμός γύρω

από την οικοδόμηση, τη έκθεση και την προσέγγιση των εννοιών και των μεθόδων των κοινωνικών επιστημών παρέμεινε στοιχειώδης. Η δυσκολία στην ανάπτυξη του προβληματισμού έγκειται σε μεγάλο βαθμό στις ίδιες τις επιστημολογικές ιδιαιτερότητες των επιστημών αυτών, αλλά και στις πολλαπλές και συχνά συγκυριακές αλλαγές εκπαιδευτικής πολιτικής αναφορικά με τους στόχους της διδασκαλίας των αντίστοιχων αντικειμένων. Το μάθημα θα επιδιώξει επομένως να χαράξει μια συνδυαστική γραμμή μεταξύ της λογικής και της διδακτικής των κοινωνικών επιστημών, δίδοντας έμφαση στον «πολυπαραδειγματικό» χαρακτήρα τους. Θα οργανωθεί στη βάση επιλεγμένων θεμάτων και πειραματικών προτάσεων εναλλακτικής διδακτικής προσέγγισής τους.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Κουζέλης, *Ενάντια στα Φαινόμενα: Για μια Προσέγγιση της Διδακτικής των Κοινωνικών Επιστημών*, Αθήνα: Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις - Μελέτες, 2005.
- Ομάδα Εργασίας, *Τρόποι Σκέψης και Βασικές Έννοιες της Κοινωνιολογίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 1997.
- Γ. Κουζέλης, *Από τον Βιωματικό στον Επιστημονικό Κόσμο: Ζητήματα Κοινωνικής Αναπαραγωγικής της Γνώσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., 1992.
- Ν. Τάσης, *Η Διδασκαλία της Κοινωνιολογικής Θεωρίας*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 1986.

920 Εκπαίδευση και Αγωγή: Θεωρίες και Πρακτική

Ε. Αθανασιάδου

(Διδάσκεται στο Εαρινό Εξάμηνο)

Το μάθημα αποσκοπεί αφενός σε μια επισκόπηση των κοινωνικών θεωριών περί αγωγής και αφετέρου σε μια κριτική εξέταση των εκπαιδευτικών πρακτικών. Με τα μέσα της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης εξετάζεται ο ρόλος της εκπαίδευσης στη συνολική κοινωνική αναπαραγωγή και οι διαφορετικές οπτικές γωνίες, από τις οποίες μπορεί η κοινωνιολογία να προσδιορίσει και να αναλύσει αυτό το ρόλο.

Στη βάση των σύγχρονων αναζητήσεων διερευνώνται οι σχέσεις που ορίζουν τη σχολική τάξη, τη συγκρότηση μαθητικών ταυτοτήτων, τη συμβολική ανταλλαγή και επικοινωνία, την παραγωγή και «αναπλαισίωση» της γνώσης. Οι προσεγγίσεις αυτές συνδέονται με εκείνες που έχουν προέλθει από την έρευνα της αναπτυξιακής ψυχολογίας, της κοινωνιογλωσσολογίας και των γνωσιακών επιστημών, ώστε να οροθετηθούν τα ζητήματα που τίθενται στην άμεση διδακτική πρακτική.

Η σύνδεση θεωριών και πρακτικής επιδιώκεται με την ανάλυση των εφαρμογών προτεινόμενων εκπαιδευτικών μοντέλων και με την εξέταση παραδειγμάτων.

Βιβλιογραφία:

- Margaret Wetherel, *Ταυτότητες, Ομάδες και Κοινωνικά Ζητήματα*, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εκδόσεις – Εμπορία Βιβλίων, 2004.

- De Quezoz, Το Σχολείο και οι Κοινωνιολογίες του, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2000.
- Φ. Κοκκινάκη, Κοινωνική Ψυχολογία: Εισαγωγή στη Μελέτη της Κοινωνικής Συμπεριφοράς, Αθήνα: Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., 2005.
- D. Blackledge, B. Hunt, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Αθήνα: Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εκδόσεις – Εμπορία Βιβλίων, 1990.

10. ΚΑΤΑΤΑΚΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γενικές Πληροφορίες

Με απόφαση του Δ.Σ. του Τμήματος συνεδρίας της 05/06/2007, γνωστοποιείται στους πτυχιούχους άλλων Τμημάτων Α.Ε.Ι., Παραγωγικών Σχολών Αξιωματικών, Ανωτέρων Σχολών Διετούς κύκλου σπουδών, καθώς και στους πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. που ενδιαφέρονται να καταταγούν στο Α' εξάμηνο σπουδών στο Τμήμα Π.Ε.Δ.Δ. κατά το πανεπιστημιακό έτος 2009 – 2010 ότι:

Οι αιτήσεις συμμετοχής θα υποβάλλονται από 1 - 15 Νοεμβρίου 2009 κατά τις ημέρες Δευτέρα – Τετάρτη - Παρασκευή και ώρες 10:00 π.μ. – 13:00 μ.μ. και οι εξετάσεις στα ορισθέντα τρία (3) μαθήματα θα γίνουν το πρώτο ή δεύτερο δεκάημερο του Δεκεμβρίου.

Σχετικά με τη διεξαγωγή των εξετάσεων, εκδίδεται σχετική ανακοίνωση στο τέλος Νοεμβρίου.

Οι πτυχιούχοι από Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. εξωτερικού οφείλουν να προσκομίσουν και τη σχετική ισοτιμία ΔΟΑΤΑΠ.

Απαιτούμενα δικαιολογητικά:

1. Αίτηση (χορηγείται από τη Γραμματεία)
2. Αντίγραφο πτυχίου επικυρωμένο

Η κατάταξη θα γίνει στο Α' εξάμηνο σπουδών.

1. Α.Ε.Ι., Ανωτέρων Σχολών Διετούς Κύκλου Σπουδών + 2% επί του αριθμού εισακτέων,
2. Τ.Ε.Ι. + 5% επί του αριθμού εισακτέων
3. Πτυχιούχοι Ανώτερων Σχολών υπερδιετούς φοίτησης + 2% επί του αριθμού των εισακτέων, ως εξής :
  - α) Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας (Κοινωνικών Λειτουργιών)
  - β) Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας της Εταιρίας Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών

Σχετικά :

- α) Ν. 3404/2004 (Φ.Ε.Κ. 260Α')
- β) Υ.Α. Φ2/121871/Β3 – 3/11/2005 (Φ.Ε.Κ. 1517Β') έγγραφο του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- γ) Υ.Α. Φ2/125186/Β3/22-11-2006 έγγραφο του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Ύλη Κατατακτηρίων Εξετάσεων

1) Συνταγματικό Δίκαιο & Θεσμοί

Φ. Σπυρόπουλος, Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2006.

2) Γενική Κοινωνιολογία

A. Giddens, Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία. Αθήνα, εκδ. Οδυσσέας, 1993.

J. Ritsert, Τρόποι σκέψης και βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας, Αθήνα, Εκδ. Κριτική.

Π.Λ. Μπέργκερ - Τ. Λούκμαν, Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας. Αθήνα, Εκδ. Νήσος, 2003 (σελ 95 έως 335).

3) Πολιτική Επιστήμη

A. Ball – G. Peters, Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση, Εισαγωγή στην Πολιτική Επιστήμη, εκδ. Παπαζήσης, (σελ. 29 έως 247).

B. Gieben – St. Hall, Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας, εκδ. Σαββάλας, (σελ. 115 έως 191).

Οι διευθύνσεις των σχετικών εκδοτικών οίκων αναγράφονται στο Παράρτημα 14.2.

* Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος (Συνεδρία 23-10-2007), μετά από εισήγηση του Τομέα Διοικητικής Επιστήμης, εφεξής εξουσιοδοτείται το Δ.Σ. του Τμήματος να έχει την αρμοδιότητα αναγνώρισης μαθημάτων για τους πτυχιούχους των Τμημάτων Νομικής, εισαχθέντων στο Τμήμα με κατατακτήριες εξετάσεις.

Οι ενδιαφερόμενοι θα υποβάλλουν το αίτημα τους στον διδάσκοντα με την αναλυτική βαθμολογία, την αντιστοιχία του μαθήματος, την ύλη του μαθήματος του Τμήματος προέλευσης και, μετά την έγκριση του, θα το καταθέτουν στο Δ.Σ. του Τμήματος.

11. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Σε κάθε Τμήμα των ΑΕΙ μπορούν να λειτουργούν Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) που ιδρύονται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης σε Ειδική Σύνοψη (ΓΣΕΣ), την οποία εγκρίνει η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου σε ειδική σύνοψη και ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για τη λειτουργία κάθε ΠΜΣ αρμόδια είναι η αντίστοιχη Συντονιστική Επιτροπή και η Γενική Συνέλευση σε Ειδική Σύνοψη (ΓΣΕΣ).

Στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν τα ακόλουθα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών: ΠΜΣ για την Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία, ΠΜΣ για τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές, ΠΜΣ για το Κράτος και τη Δημόσια Πολιτική και ΠΜΣ για τις Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Σε επιστημονικές περιοχές που εντάσσονται στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος και δεν καλύπτονται από τα υπάρχοντα ΠΜΣ, είναι δυνατή η εκπόνηση διδακτορικών διατριβών με βάση τις ισχύουσες σχετικά διατάξεις της πανεπιστημιακής νομοθεσίας.

11.1. Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό των Π.Μ.Σ.

Π.Μ.Σ. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

Διευθυντής

Περικλής Βαλλιάνος

Συντονιστική Επιτροπή

Περικλής Βαλλιάνος

Γεράσιμος Κουζέλης

Μιχάλης Σπουρδαλάκης

Δήμητρα Μακρυνιώτη

Μαρία Λεοντσίνη

Γραμματεία

Μαρλέν Λογοθέτη - Χάιδω Μπάρκουλα

Θεμιστοκλέους 6 & Γαμβέττα, 2ος ορ., γρ. 1

Τηλ.: 210-3688962

Φαξ : 210-3688961

Ιστοσελίδα: <http://www.cc.uoa.gr/~ppospos>

e-mail: info_pss@pspa.uoa.gr

Π.Μ.Σ. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές

Διευθυντής

Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Συντονιστική Επιτροπή

Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Λουκάς Τσούκαλης

Σουζάννα Βέρνου

Με αναπληρωτές:

Αντώνης Κόντης

Εμμανουέλα Δούση

Γραμματεία

Όλγα Δημαρέση

Ελένη Μπερνιδάκη

Τηλ.: 210-3688963

Τηλ. & Fax: 210-3688964

Π.Μ.Σ. Κράτος και Δημόσια Πολιτική

Διευθυντής:

Γιάννης Τασόπουλος

Συντονιστική Επιτροπή:

Αντώνιος Μακρυδημήτρης

Καλλιόπη Σπανού

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης

Χαράλαμπος Κουταλάκης

Γραμματεία:

Μάγια Στογιάνοβα

Τηλ.: 210-3688967

Fax: 210-3688968

E-mail: mayastoyan@pspa.uoa.gr

<http://kdp.pspa.uoa.gr>

Π.Μ.Σ. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Επιστημονικός Υπεύθυνος

Χρήστος Λυριντζής, Πρόεδρος του Τμήματος ΠΕΔΔ

Επιστημονική Συντονίστρια:

Σουζάννα Βέρνου

Συντονιστική Επιτροπή:

Χρήστος Λυριντζής

Παντελής Λέκκας

Σουζάννα Βέρνου

Γραμματεία

Άννα Βαλλιανάτου

Τηλ.: (+30 210) 368.8965 & 3688966 (& Fax)

Γραμματεία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών

Γραμματεία Π.Μ.Σ.

Ιωάννα Νάνου

Τηλ: 210 3688919

Fax: 210 3688920

Διεύθυνση: Θεμιστοκλέους 6, Τ.Κ. 106 78, Αθήνα

(2ος όροφος, γραφείο 2)

Ιστοσελίδα Τμήματος: [http:// www.pspa.uoa.gr](http://www.pspa.uoa.gr)

11.2. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.)

11.2.1. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

Γενική Περιγραφή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία λειτουργεί από το 1995. Η ίδρυσή του έγινε με πρωτοβουλία των Τομέων “Πολιτικής Επιστήμης” και “Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας” του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας του που αποτέλεσαν δοκιμαστική περίοδο δραστηριοποίησής του, το ΠΜΣ θεσμοποίησε στενή συνεργασία με το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, προκειμένου να ενισχυθεί η κατεύθυνση της Κοινωνιολογίας και να εμπλουτιστεί το διαθέσιμο επιστημονικό δυναμικό. Μετά από μια περίοδο δοκιμαστικής εφαρμογής της συνεργασίας το ΠΜΣ λειτουργεί ως διατμηματικό. Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το Πρόγραμμα προσέλκυσε επιστήμονες από άλλα Τμήματα ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων, με αποτέλεσμα να μπορεί να προσφέρει ένα πλούσιο πρόγραμμα σπουδών, με δυνατότητα ανανέωσής του σε κάθε ακαδημαϊκό έτος.

Για την ολοκλήρωση των στόχων του και τη βελτίωση της υποδομής του το ΠΜΣ χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας με βάση την εγκεκριμένη από 9-3-1998 πρόταση που υποβλήθηκε στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) «Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών». Το πρόγραμμα χρηματοδότησης κληροδότησε στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα μια πλήρη υποδομή, τόσο σε τεχνικό εξοπλισμό, όσο και σε εκπαιδευτικό υλικό. Κατά την περίοδο 2001-2003 το ΠΜΣ χρηματοδοτήθηκε και στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II. Η χρηματοδότηση αυτή συνέβαλε σημαντικά στην αναμόρφωση του Προγράμματος και στην περαιτέρω βελτίωση της υποδομής του.

Βασική επιδίωξη του Προγράμματος είναι να συμβάλλει στην εμβάθυνση των γνώσεων των φοιτητών και των φοιτητριών και στην εξειδίκευσή τους στα σχετικά επιστημονικά πεδία, η οποία θα τους επιτρέψει τη σφαιρική και θεωρητικά τεκμηριωμένη ανάλυση κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς πραγματικότητας. Το Πρόγραμμα καλύπτει τα επιστημονικά πεδία της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας αποβλέποντας στη διεπιστημονική αντιμετώπιση των θεμάτων που εμπίπτουν στα γνωστικά αντικείμενα των δύο χώρων.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες του Προγράμματος έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης και στο εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών του ΠΜΣ. Επιπλέον, το Πρόγραμμα προσφέρει στους φοιτητές και τις φοιτήτριές του τη δυνατότητα απασχόλησης -υπό τον τύπο της πρακτικής άσκησης- σε δημόσια ερευνητικά κέντρα, εργαστήρια ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, συμμετέχοντας σε τρέχοντα ερευνητικά προγράμματα. Τα μαθήματα, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια, γίνονται στο κτήριο που έχει παραχωρήσει το Πανεπιστήμιο Αθηνών ειδικά για τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, στην οδό Αιόλου 42-44.

Στο πλαίσιο της γενικότερης δραστηριοποίησης του Προγράμματος, οργανώνονται εκδηλώσεις, με στόχο την εξοικείωση των φοιτητών και των φοιτητριών με ζητήματα που αφορούν άμεσα τις θεματικές του Προγράμματος και οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της σχετικής προβληματικής στην ελληνική κοινωνία.

Το ΠΜΣ διευθύνει πενταμελής Ειδική Διατμηματική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία μέλη του Τμήματος ΠΕΔΔ (Περικλής Βαλλιάνος, Γεράσιμος Κουζέλης, Μιχάλης Σπουρδαλάκης) και δύο μέλη του ΤΕΑΠΗ (Δήμητρα Μακρυνιώτη, Μαρία Λεοντσίνη).

Τίτλοι και διάρκεια σπουδών

Το ΠΜΣ Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία απονέμει τους ακόλουθους Μεταπτυχιακούς Τίτλους Σπουδών:

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης

Διδακτορικό Δίπλωμα Ειδίκευσης

Πρόγραμμα Σπουδών για την Απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλ. Ειδίκευσης

Σκοπός του Προγράμματος είναι να προσελκύσει πτυχιούχους με υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις και με μεγάλο ενδιαφέρον για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Η επιλογή γίνεται με αξιοκρατικά κριτήρια. Η προηγούμενη εμπειρία δείχνει ότι το Πρόγραμμα προσελκύει πολλούς/ές και αξιόλογους/ες υποψήφιους/ες καθιστώντας ιδιαίτερα δύσκολη τη διαδικασία επιλογής. Για την καλύτερη λειτουργία του Προγράμματος, όπως άλλωστε προβλέπεται και στη σχετική Υπουργική Απόφαση (Β7/241/22.6.98, ΦΕΚ αρ. φ. 673, τ. Β'/3.7.1998, σελ. 7313), ο αριθμός των φοιτητών και των φοιτητριών που μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτό δεν μπορεί να ξεπεράσει τους 35 ανά έτος για Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Στο Π.Μ.Σ. Πολιτική Επιστήμη & Κοινωνιολογία γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αλλοδαπής, καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων Τ.Ε.Ι., με τις προϋποθέσεις που εκάστοτε ισχύουν για τους πτυχιούχους της ανώτατης εκπαίδευσης, εφόσον διαπιστωθεί η ικανότητά τους να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα.

Προϋποθέσεις και Διαδικασία Επιλογής

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν το φάκελο υποψηφιότητάς τους μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στην προκήρυξη που γίνεται το Μάιο κάθε ακαδημαϊκού έτους (η προκήρυξη και το έντυπο της αίτησης δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Προγράμματος <http://www.cc.uoa.gr/~ppospos>).

Τα απαραίτητα έγγραφα για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

- Αίτηση

- Πτυχίο ανώτατης σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή, πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ)
- Αναλυτική βαθμολογία
- Υπόμνημα που να αναφέρει τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψήφιου ή της υποψήφιας, καθώς και τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του/της σε μεταπτυχιακό επίπεδο (να μην ξεπερνά τις 1.000 λέξεις)
- Βιογραφικό σημείωμα
- Δύο συστατικές επιστολές, κατά προτίμηση από μέλη ΔΕΠ των πανεπιστημιακών Τμημάτων στα οποία έχει φοιτήσει ο/η υποψήφιος/α
- Προπτυχιακή εργασία (πτυχιακή αν υπάρχει ή εργασία που έχει εκπονηθεί σε προπτυχιακό μάθημα)
- Δίπλωμα Αγγλικών ή άλλης κύριας ευρωπαϊκής γλώσσας. Επαρκής εξοικείωση με την Αγγλική γλώσσα είναι βασική προϋπόθεση για την παρακολούθηση του Προγράμματος.

Η διαδικασία επιλογής φοιτητών και φοιτητριών γίνεται μία φορά το χρόνο και πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Στο πρώτο, η Επιτροπή Επιλογής του Προγράμματος αξιολογεί τις αιτήσεις των υποψήφιων με βάση τα στοιχεία που εμπεριέχονται στους φακέλους τους και επιλέγει εκείνες που θα προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας. Στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας, προβλέπεται η πρόσκληση σε συνέντευξη των υποψήφιων εκείνων που έχουν επιλεγεί στο προηγούμενο στάδιο. Στόχος της συνέντευξης είναι η διαπίστωση της ικανότητας των υποψήφιων να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα με βάση τις γνώσεις, τα ενδιαφέροντα και τη γενικότερη κατάρτισή τους σε σχέση με το χώρο των Κοινωνικών Επιστημών.

Δίδακτρα

Η συμμετοχή στο αναμορφωμένο ΠΜΣ προβλέπει από το ακαδημαϊκό έτος 1997-98 την καταβολή διδάκτρων για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων του Προγράμματος. Το ύψος των διδάκτρων έχει ορισθεί στα 440 ευρώ ετησίως.

Πρόγραμμα Σπουδών - Κατευθύνσεις και δομή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα προβλέπει την απονομή Τίτλων Ειδίκευσης στην Πολιτική Επιστήμη και την Κοινωνιολογία. Οι υποψήφιοι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες καλούνται από το στάδιο της αίτησης υποψηφιότητας στο Πρόγραμμα να δηλώσουν προτίμηση κατεύθυνσης ειδίκευσης. Αλλαγή κατεύθυνσης γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής.

Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των σπουδών κάθε φοιτητή και φοιτήτριας με τις παρακάτω προϋποθέσεις.

Υποχρεωτική παρακολούθηση των μαθημάτων και γενικά των δραστηριοτήτων του Προγράμματος.

Κάθε μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/ήτρια θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει δέκα (10) μαθήματα. Το πρώτο εξάμηνο είναι κοινό για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες και των δύο κατευθύνσεων και περιλαμβάνει δύο υποχρεωτικά μαθήματα και ένα επιλογής.

Στο πρώτο εξάμηνο διδάσκονται τα υποχρεωτικά μαθήματα Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών και Θέματα Πολιτικής Θεωρίας. Στο δεύτερο εξάμηνο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες παρακολουθούν το υποχρεωτικό μάθημα της κατεύθυνσης που έχουν επιλέξει, δηλαδή, είτε Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης (για την κατεύθυνση Πολιτικής Επιστήμης), είτε Κοινωνιολογική Θεωρία και Κοινωνική Έρευνα (για την κατεύθυνση Κοινωνιολογίας) και δύο μαθήματα επιλογής.

Στο τρίτο και τέταρτο εξάμηνο (β' έτος) οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν τα μαθήματα που θα παρακολουθήσουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και την κατεύθυνση που προτίθενται να ακολουθήσουν. Στο β' έτος δηλαδή παρακολουθούν μόνο μαθήματα επιλογής. Στο τέλος των σπουδών τους θα πρέπει να έχουν πάρει επτά μαθήματα επιλογής, τέσσερα από τα οποία θα πρέπει να είναι της κατεύθυνσης που έχουν επιλέξει.

Εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης.

Στο Δ' εξάμηνο σπουδών εκπονείται η μεταπτυχιακή εργασία ειδίκευσης. Το αντικείμενό της αποφασίζεται από κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή και φοιτήτρια σε συνεργασία και με την έγκριση του επιβλέποντος μέλους του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.). Η εργασία, που παρακολουθείται από τον/την επιβλέποντα/ουσα (μέλος Δ.Ε.Π.) και αξιολογείται από τον/την ίδιο/α και δύο ακόμα μέλη ΔΕΠ, πρέπει να κατατεθεί το αργότερο μέχρι την 30η Ιουνίου του δεύτερου ακαδημαϊκού έτους σπουδών.

Προσφερόμενα Μαθήματα Ακαδημαϊκού Έτους 2009-2010

Χειμερινό Εξάμηνο

Υποχρεωτικά Μαθήματα

- 500Π Θέματα Πολιτικής Θεωρίας
Περικλής Βαλλιάνος
- 600 Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών
Γεράσιμος Κουζέλης, Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσης

Μαθήματα Επιλογής

- 508 Ζητήματα Κοινωνιολογίας του Σώματος
Δήμητρα Μακρυνιώτη (Κοινωνιολογία)

- 700K Ανάλυση Λόγου
Κύρκος Δοξιάδης (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)
- 901 Τέχνη και Εξουσία
Α.-Ι. Δ. Μεταξάς (Πολιτική Επιστήμη)
- 928 Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική
Μιχάλης Σπουρδαλάκης, Ευθύμης Παπαβλασόπουλος
(Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)
- 930 Πολιτική και Πολιτισμικές Πρακτικές στη Σύγχρονη Ελλάδα
Παναγής Παναγιωτόπουλος (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)
- 934 Η Επικαιρότητα της δεκαετίας το '40. Ιστοριογραφικά ζητήματα και
θεωρητικές αναζητήσεις
Ηλίας Νικολακόπουλος (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)

Ως προτεινόμενο Μάθημα από το Π.Μ.Σ.

“Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα” – Τ.Ε.Α.Π.Η.

ΤΕΠ3 Κοινωνικό Φύλο, Σχέση Διάκρισης και Κοινωνικό Κεφάλαιο
Μαίρη Λεοτσίνη (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)

Εαρινό Εξάμηνο

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

- 607Π Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης
Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- 707Κ Κοινωνιολογική Θεωρία και Κοινωνική Έρευνα
Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσης

Μαθήματα Επιλογής

- 607Α Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης
Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- 707Β Κοινωνιολογική Θεωρία και Κοινωνική Έρευνα
Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσης
- 800 Κράτος και Κοινωνία
Κωνσταντίνος Τσουκαλάς (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)
- 808 Κοινωνικά Κινήματα
Νικόλαος Τάτσης, Χρυσάνθη Ζάχου (Κοινωνιολογία)
- 914Α Κοινωνικός Έλεγχος και Ποινική Καταστολή.
Κριτικές και Συγκριτικές Προσεγγίσεις
Βασίλης Καρύδης (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)

- 923 Η Πολιτική Φιλοσοφία του Γερμανικού Ιδεαλισμού
Περικλής Βαλλιάνος (Πολιτική Επιστήμη)
- 924 Η Ισότητα και οι Ερμηνείες της
Γρηγόρης Μολύβας (Πολιτική Επιστήμη)
- 927 Θεωρίες Εθνικισμού
Παντελής Λέκκας (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)
- 929 Η Κοινωνική Παραγωγή της Σχέσης Διάκρισης και ο Ρόλος του Πολιτισμικού
Κεφαλαίου
Μαίρη Λεοτσίνη (Πολιτική Επιστήμη/Κοινωνιολογία)

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Προγράμματος έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν μέχρι δύο μαθήματα από άλλα μεταπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου Αθηνών ή άλλων συναφών ΑΕΙ, με τη σύμφωνη γνώμη του/της συμβούλου καθηγητή/τριας και της Συντονιστικής Επιτροπής.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Προγράμματος έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν το υποχρεωτικό μάθημα της άλλης κατεύθυνσης από εκείνη που έχουν επιλέξει ως μάθημα επιλογής.

Σεμινάρια

- **Ανοιχτό Σεμινάριο**
Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική στο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Προβληματισμοί και Προοπτικές
Στο πλαίσιο του Ανοιχτού Σεμιναρίου Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική στο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Προβληματισμοί και Προοπτικές πραγματοποιούνται διαλέξεις και ομιλίες ειδικών προσκεκλημένων του Προγράμματος πάνω στη γενική αυτή θεματική.
- **Σεμινάριο Υποψηφίων Διδασκτόρων**
Στο σεμινάριο των υποψηφίων διδασκτόρων του Προγράμματος, το οποίο θεσμοθετήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999, παρουσιάζονται είτε θέματα από διδακτορικές διατριβές είτε άλλα επιστημονικά θέματα.
- **Σεμινάριο Μεταπτυχιακών Φοιτητών/τριών**
Στο σεμινάριο των μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών του Προγράμματος, το οποίο θεσμοθετήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001, συζητούνται θέματα που άπτονται των επιστημονικών ενδιαφερόντων των φοιτητών και φοιτητριών γενικά, αλλά και ειδικά της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης.

* Τα σεμινάρια είναι ανοιχτά σε όλους τους φοιτητές/τριες του ΠΜΣ.

11.2.2. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές

Στόχοι του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» ιδρύθηκε το 1994 με αρχική ονομασία «Ευρωπαϊκή Οργάνωση και Διπλωματία».

Το πεδίο μελέτης και έρευνας των ευρωπαϊκών και διεθνών σχέσεων είναι ευρύ και πολυδιάστατο, με αποτέλεσμα η ανάγκη της διεπιστημονικής προσέγγισης φαινομένων, όπως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η οικονομική και νομισματική ενοποίηση, η θεσμική συγκρότηση της διεθνούς κοινωνίας, ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, οι περιφερειακές συνεργασίες, η προστασία του περιβάλλοντος κ.α., να επιβάλλει κατά κάποιο τρόπο τη συνύπαρξη διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών.

Κύριος στόχος του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» είναι η κάλυψη της ανάγκης για παροχή εξειδικευμένης γνώσης αναφορικά με σύγχρονα ευρωπαϊκά και διεθνή θέματα στη χώρα μας. Το ανθρώπινο δυναμικό και η συνεχώς βελτιούμενη υποδομή επιτρέπουν στον Τομέα να λειτουργεί ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα ισάξιο με τα αντίστοιχα προγράμματα που προσφέρονται από τα καλύτερα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Σημαντικό χαρακτηριστικό του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» είναι, όπως αναφέρθηκε, η διεπιστημονικότητα, η εξέταση δηλαδή των ευρωπαϊκών και διεθνών φαινομένων από διάφορες οπτικές γωνίες και διαφορετικές προσεγγίσεις. Η επιλογή αυτή αντανακλά την πολυπλοκότητα των προβλημάτων και την αλληλεξάρτηση των παραγόντων που διαμορφώνουν την Ευρωπαϊκή και Διεθνή πραγματικότητα. Οι 25 φοιτητές και φοιτήτριες που κάθε χρόνο επιλέγονται για να παρακολουθήσουν το ΠΜΣ, προέρχονται από μεγάλο εύρος πανεπιστημιακών τμημάτων (πολιτικών επιστημών, νομικής, δημόσιας διοίκησης, οικονομικών, διοίκησης επιχειρήσεων, ιστορίας κ.λ.π.).

Για να διευκολύνονται οι εργαζόμενοι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια πραγματοποιούνται κατά τις απογευματινές ώρες και είναι κατανομημένα σε διάστημα δύο ετών (διάρκεια των σπουδών ΠΜΣ), έτσι ώστε να συνδυάζεται επιτυχώς η εκπαιδευτική διαδικασία με την επαγγελματική απασχόληση.

Μετά την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών, οι απόφοιτοι έχουν τη δυνατότητα εφόσον το επιθυμούν, να προχωρήσουν στην εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε γνωστικό πεδίο το οποίο καθορίζεται σε συνεννόηση με τα αρμόδια μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Διοικητική οργάνωση του ΠΜΣ

Το διετές πρόγραμμα «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» λειτουργεί στο πλαίσιο του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΠΕΔΔ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το πρόγραμμα διευθύνεται από Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Στην υλοποίηση του προγράμματος συμμετέχουν και όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, μέλη άλλων Τομέων του Τμήματος ΠΕΔΔ, μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημίων του εσωτερικού και εξωτερικού, καθώς και διακεκριμένοι επιστήμονες και ειδικοί συνεργάτες με θεωρητική γνώση και πρακτική εμπειρία στα αντίστοιχα αντικείμενα.

Η διοικητική υποστήριξη του ΠΜΣ γίνεται τόσο από τη Γραμματεία του ΠΜΣ, Θεμιστοκλέους 6, 2ος όροφος, γραφ. 12, όσο και από την κεντρική Γραμματεία του Τμήματος ΠΕΔΔ, Θεμιστοκλέους 6, 2ος όροφος, γραφείο 2.

Τα Εργαστήρια και η αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών και πολυμέσων λειτουργούν υπό την επίβλεψη διοικητικών υπαλλήλων, συγκεκριμένες ημέρες και ώρες.

Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων πολιτικών επιστημών, δημόσιας διοίκησης, διεθνών σπουδών, οικονομικών, νομικής και ιστορίας των ΑΕΙ της ημεδαπής ή αντίστοιχων ισότιμων τμημάτων της αλλοδαπής. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, να γίνουν δεκτοί και πτυχιούχοι άλλων σχολών, εάν πιστοποιηθεί η ικανότητά τους να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα. Έντυπα αιτήσεων και πληροφοριακό υλικό μπορούν να λαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι από τη Γραμματεία του ΠΜΣ, Θεμιστοκλέους 6 (2ος όροφος, γραφ. 12, τηλέφωνο 210 3688964) και από την ιστοσελίδα του ΠΜΣ (eis.pspa.uoa.gr).

Μετά από τη δημοσιοποίηση της προκήρυξης στο διαδίκτυο, οι υποψήφιοι καλούνται να υποβάλουν συμπληρωμένο το έντυπο της αίτησης με τα δικαιολογητικά τους στη Γραμματεία του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» (Θεμιστοκλέους 6, 2ος όροφος, γραφ. 12). Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων αναφέρεται στην προκήρυξη.

Τα δικαιολογητικά που απαραίτητως επισυνάπτονται στην αίτηση είναι:

1. Αντίγραφο πτυχίου (ελάχιστος βαθμός επτά «7»).
2. Αντίγραφο Πιστοποιητικού Ισοτιμίας από τον ΔΟΑΤΑΠ (για πτυχιούχους αλλοδαπής).
3. Αντίγραφο Αναλυτικής Βαθμολογίας.
4. Υπεύθυνη Δήλωση (για όσους και όσες δεν καταθέτουν το πτυχίο τους, ότι δεν οφείλουν για εξέταση την περίοδο του Σεπτεμβρίου).
5. περισσότερα από δύο μαθήματα για την απόκτηση του πτυχίου, το οποίο θα προσκομίσουν το αργότερο κατά την εγγραφή τους).
6. Πιστοποιητικό Γνώσης Αγγλικών.
7. Συστατικές Επιστολές από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος από το οποίο προέρχονται.
8. Βιογραφικό Σημείωμα.

9. Λοιπά Δικαιολογητικά.

Η επιλογή των υποψηφίων πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, εξετάζονται από επιτροπή μελών ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών οι φάκελοι των αιτήσεων. Όσοι εκ των υποψηφίων κριθούν κατάλληλοι συνεχίζουν στο επόμενο στάδιο, το οποίο αφορά σε προφορική συνέντευξη που γίνεται τον Ιούνιο (η ακριβής ημερομηνία κοινοποιείται από τη Γραμματεία του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές»). Στο τέλος της διαδικασίας επιλέγονται 25 φοιτητές και φοιτήτριες που θα παρακολουθήσουν το ΠΜΣ, καθώς και αριθμός επιλαχόντων για τη συμπλήρωση κενών θέσεων που ενδεχομένως προκύψουν έως και το πρώτο δεκαπενθήμερο μετά την έναρξη διδασκαλίας των μαθημάτων. Τα ονόματα των επιτυχόντων και επιλαχόντων αναρτώνται σε πίνακα στη Γραμματεία του Τμήματος και στη Γραμματεία του ΠΜΣ και δημοσιοποιούνται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Δίδακτρα και υποτροφίες

Η παρακολούθηση του Προγράμματος συνεπάγεται καταβολή διδάκτρων από τους φοιτητές, τα οποία ανέρχονται σε 881 ευρώ ετησίως. Τα δίδακτρα καταβάλλονται πριν από την έναρξη των μαθημάτων σε τραπεζικό λογαριασμό του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Με απόφαση του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, έχει καθιερωθεί ο θεσμός χορήγησης υποτροφιών σε συγκεκριμένο αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών και των δύο ετών μέσω της απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής των ετήσιων διδάκτρων. Η επιλογή των υποτρόφων γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως η ακαδημαϊκή επίδοση και η κοινωνική και οικονομική κατάσταση.

Οι υπότροφοι, σε συνεργασία με τους διδάσκοντες του ΠΜΣ, αναλαμβάνουν ορισμένες υποχρεώσεις ερευνητικής ή άλλης μορφής και γενικά εντάσσονται στις δραστηριότητες του ΠΜΣ ως συνεργάτες. Ο Τομέας και η Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ μπορούν να αναθέσουν σε υποτρόφους καθήκοντα διοικητικής υποστήριξης του ΠΜΣ και του Τομέα.

Κανονισμός λειτουργίας

Το ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» λειτουργεί βάσει κανονισμού, ο οποίος υιοθετείται και τροποποιείται από τη συνέλευση του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Τα κύρια σημεία του κανονισμού είναι τα εξής:

- Η διεξαγωγή της διδασκαλίας γίνεται μόνο απογευματινές ώρες, η διάρκεια του κάθε μαθήματος είναι τρεις ώρες και η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες. Οι απουσίες δεν πρέπει να ξεπερνούν τις δύο (2) ανά μάθημα.
- Η κλίμακα αξιολόγησης της επίδοσης στα μαθήματα είναι από 1 έως 10. Προβιβάσιμος βαθμός σε κάθε μάθημα είναι το πέντε (5). Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου. Υπάρχει δικαίωμα επανεξέτασης μόνο μια φορά, για μεν τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του αΔ και βΔ εξαμήνου το Σεπτέμβριο, για δε τους φοιτητές και τις φοιτήτριες

του γ' εξαμήνου το Μάρτιο. Το δικαίωμα της επανεξέτασης αφορά σε ένα μόνο μάθημα ανά εξάμηνο. Στο τέταρτο εξάμηνο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες εκπονούν διπλωματική εργασία υπό την εποπτεία ενός διδάσκοντος. Η διπλωματική εργασία είναι υποχρεωτική και έχει αυξημένη βαθμολογική βαρύτητα – τέσσερις (4) διδακτικές μονάδες - ως προς την τελική αξιολόγηση, σε σχέση με το βαθμό των υπόλοιπων μαθημάτων. Η κλίμακα αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας είναι από 1 έως 10. Η εργασία απορρίπτεται, εάν ο βαθμός είναι κάτω του πέντε (5).

Εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και διδακτορικό δίπλωμα

Την εποπτεία και εφαρμογή του κανονισμού εκπόνησης διδακτορικής διατριβής έχει η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΕΜΣ), η οποία αποτελείται από τους Διευθυντές των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και άλλα δύο μέλη ΔΕΠ.

Οι αιτήσεις για την εκπόνηση διατριβής γίνονται δεκτές από την κεντρική Γραμματεία του Τμήματος (Θεμιστοκλέους 6, 2ος όροφος, γραφείο 2) κάθε χρόνο σε δύο χρονικές περιόδους: 1-30 Σεπτεμβρίου και 1-31 Μαρτίου.

Για να είναι αποδεκτές, οι αιτήσεις πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα της διατριβής και να συνοδεύονται από επεξηγηματικό κείμενο τουλάχιστον 500 λέξεων. Πρέπει επίσης, να προσυπογράφονται από το μέλος ΔΕΠ με την ιδιότητα του επιβλέποντα καθηγητή. Οι αιτήσεις εισάγονται στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος από την ΕΜΣ, η οποία προτείνει τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Οι διδακτορικές διατριβές ελέγχονται υποχρεωτικά ως προς το περιεχόμενό τους, με ευθύνη της ΕΜΣ, μέσω του συστήματος ελέγχου του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανία, πριν την υποβολή της έκθεσης της τριμελούς επιτροπής.

Οι Υποψήφιοι Διδάκτορες (ΥΔ) έχουν τις εξής υποχρεώσεις:

- Μετά από πρόταση του επιβλέποντα οφείλουν να παρακολουθούν μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, ανεξαρτήτως τομέα και κατευθύνσεως.
- Οφείλουν να παρουσιάζουν την πρόοδο των εργασιών τους μία φορά ανά ακαδημαϊκό έτος σε ενιαίο σεμινάριο που οργανώνεται με την ευθύνη της ΕΜΣ.
- Μπορούν με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα να συμμετέχουν στη διδασκαλία των προπτυχιακών μαθημάτων και σε φροντιστηριακά σεμινάρια, καθώς και στην εποπτεία εξετάσεων.
- Ένα αντίγραφο κάθε εγκρινομένης διατριβής κατατίθεται υποχρεωτικά στη βιβλιοθήκη του Τμήματος, πριν την αναγόρευση του ΥΔ.
- Η ΕΜΣ εισηγείται στο ΔΣ του Τμήματος μέτρα για τη δημοσιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των εγκρινόμενων διατριβών.

Ερευνητική Υποστήριξη

Στο κτήριο του ΠΜΣ (Αιόλου 42-44) λειτουργούν εξειδικευμένα ερευνητικά κέντρα, τα οποία θεσμοθετήθηκαν από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης με σκοπό την προαγωγή της έρευνας σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία, αλλά και την παροχή ευκαιριών σε νέους ερευνητές και φοιτητές για την απόκτηση εμπειριών μέσω της συμμετοχής τους στις δραστηριότητες των εργαστηρίων. Πρόκειται για τα εργαστήρια:

- Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής (ΕΕΕΠ)
- Μελέτης Ελληνογερμανικών Σχέσεων (ΕΜΕΣ)
- Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (ΕΜΜΕΔΙΑ)
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ακαδημαϊκού Έτους 2009-2010

Α' εξάμηνο

Εισαγωγικό Σεμινάριο: Βασικές Έννοιες -Οικονομικής Θεωρίας

Υποχρεωτικά

- 108 Εισαγωγή στη Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών
Ομότιμος Καθηγητής: Π. Καζάκος
- 109 Πολιτική και Θεσμοί της Ε.Ε.
Καθηγητής Π.Κ. Ιωακειμίδης σε συνεργασία με την Δρ. Α. Βαλλιανάτου
- 110 Πολιτική Οικονομία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Καθηγητής Λ. Τσούκαλης- Λέκτορας Ν. Κουτσιαράς
- 111 Θεωρίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Καθηγητής Μ. Τσινισιζέλης

Β' εξάμηνο

Εισαγωγικό σεμινάριο: Βασικές έννοιες του Δικαίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Υποχρεωτικό

- 206 Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική
Αναπλ. Καθηγητής Κ. Υφαντής

Επιλογή ενός μαθήματος από τα παρακάτω:

- 201 Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Λέκτορας Ε. Δούση- Δρ. Κ. Μπόσκοβιτς
- 210 Διεθνείς και Περιφερειακοί Θεσμοί
Καθηγήτρια Χ. Δίπλα

Επιλογή δύο μαθημάτων από τα παρακάτω:

- 207 Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα
Λέκτορας Σ. Βέρνυ
- 208 Η Ευρώπη στο Διεθνές Σύστημα
Καθηγητής Π.Κ. Ιωακειμίδης σε συνεργασία με την Δρ. Α. Βαλλιανάτου
- 209* Διεθνής Πολιτική Οικονομία
- 309 Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Καθηγητής Λ. Τσούκαλης- Λέκτορας Ν. Κουτσιαράς

Γ' εξάμηνο

Επιλογή τεσσάρων μαθημάτων από τα παρακάτω:

- 501 Διεθνής Προστασία Περιβάλλοντος
Διδ. Λέκτορας Ε. Δούση
- 502* Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη
- 513 Περιφερειακή και Διαρθρωτική Πολιτική στην ΕΕ
Καθηγητής Ν. Μαραβέγιας – Δρ. Γ. Ανδρέου
- 504* Βαλκάνια και Τουρκία
- 505 Μετανάστευση στην Ευρώπη
Αν. Καθηγητής Α. Κόντης – Θ. Ιωσηφίδης, Επ. καθηγητής Παν. Αιγαίου
- 506 Επίλυση Διεθνών Συγκρούσεων
Επικ. Καθηγητής Π. Βαρβαρούσης
- 507* Αγροτική Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- 508* Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων
- 509* Πολιτική Ανταγωνισμού
- 510* Τραπεζικό Σύστημα και Διεθνείς Αγορές
- 511 Ανατολική Μεσόγειος και Μέση Ανατολή
Λέκτορας Ε. Αθανασοπούλου
- 512 Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη.
Οι υποθέσεις ελληνικού ενδιαφέροντος στο Συμβούλιο της Ευρώπης
Δρ. Γ. Κτιστάκις

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

Δ' εξάμηνο

Συγγραφή Διπλωματικής Εργασίας

11.2.3. Κράτος και Δημόσια Πολιτική

Γενική περιγραφή

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Κράτος και Δημόσια Πολιτική” λειτουργεί από το 1995 στο πλαίσιο του Τομέα Διοικητικής Επιστήμης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Κατά την πρώτη λειτουργία του ήταν διετούς διάρκειας. Στη συνέχεια, η αντίληψη για την οργάνωση των σπουδών μεταβλήθηκε. Η διάρκειά του περιορίστηκε σε δεκαοκτώ (18) μήνες, με εντατικότερο πρόγραμμα σπουδών και ιδιαίτερο βάρος στη διπλωματική εργασία που απαιτείται για την ολοκλήρωσή του.

Με το πρόγραμμα παρέχεται ειδίκευση σε σχέση με τις επιμέρους στις διαστάσεις της λειτουργίας του κράτους και της παραγωγής της δημόσιας πολιτικής. Επιδιώκεται η διεπιστημονική θεώρηση των θεμάτων, με τη συμβολή της διοικητικής επιστήμης, της κοινωνικής πολιτικής και του δημόσιου δικαίου. Επιχειρείται αφενός η διεύρυνση των οριζόντων των φοιτητών και φοιτητριών στα σχετικά θέματα και αφετέρου η οικοδόμηση της θεωρητικής προβληματικής που επιτρέπει την κατανόηση και ανάλυσή τους.

Η ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης δοκιμάζεται ιδιαίτερα με την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας, η οποία πραγματοποιείται υπό την εποπτεία ενός εκ των διδασκόντων και απαιτείται να έχει πρωτότυπο χαρακτήρα. Οι εργασίες αυτές φιλοδοξούν άλλωστε να θέσουν τα θεμέλια για περαιτέρω ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και μελέτης σε ζητήματα δημόσιας διοίκησης και δημόσιας πολιτικής από νομική, πολιτική, διοικητική, κοινωνική και ευρωπαϊκή σκοπιά.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Κράτος και Δημόσια Πολιτική” απευθύνεται σε ευρύ φάσμα πτυχιούχων ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον που συναντά, αποτελεί συνεχές κίνητρο βελτίωσης και του επιτρέπει να αντλεί φοιτητές και φοιτήτριες από ευρεία δεξαμενή υποψηφίων, διατηρώντας υψηλές προδιαγραφές.

Το πρόγραμμα διευθύνεται από τον Αναπληρωτή Καθηγητή Γιάννη Τασόπουλο και από Συντονιστική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν επίσης οι κ.κ. Α. Μακρυδημήτρης Καθηγητής, Κ. Σπανού Καθηγήτρια, Χ. Χρυσανθάκης Καθηγητής, και Χ. Κουταλάκης Λέκτορας.

Μεταπτυχιακοί τίτλοι

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Κράτος και Δημόσια Πολιτική” απονέμει τους ακόλουθους Μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών:

α) Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Η διάρκεια φοίτησης είναι 18 μήνες.

β) Διδακτορικό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Η ελάχιστη διάρκεια φοίτησης είναι τρία έτη από την ημερομηνία επίσημου καθορισμού του θέματος της διατριβής (απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος). Η μέγιστη διάρκεια φοίτησης είναι έξι έτη, με δυνατότητα παράτασης, εφόσον παρατηρείται ουσιαστική πρόοδος.

Προϋποθέσεις και διαδικασία επιλογής για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης

Δεκτοί γίνονται πτυχιούχοι Τμημάτων Πολιτικών, Οικονομικών, Διοικητικών και Νομικών Επιστημών, Επιστημών Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής, απόφοιτοι Τμημάτων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της ημεδαπής και της αλλοδαπής, ισότιμων προς τα Ελληνικά Α.Ε.Ι., καθώς και άλλων Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 16 παρ. 1, του Ν. 2327/1995.

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν πλήρως συμπληρωμένη αίτηση συμμετοχής κατόπιν προκηρύξεως, η οποία δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://www.pspa.uoa.gr>), το Μάιο κάθε ακαδημαϊκού έτους και εντός των προθεσμιών που ορίζει η προκήρυξη. Έντυπα αιτήσεων προμηθεύει η Γραμματεία του ΠΜΣ (Θεμιστοκλέους 6, 106 78 Αθήνα, 5ος όρ., Τηλ.: 210 3688967).

Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται απαραίτητα από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

1. Αντίγραφο πτυχίου και αναλυτικής βαθμολογίας όλων των ετών.
2. Δύο πρωτότυπες κλειστές συστατικές επιστολές, εκ των οποίων τουλάχιστον μία από μέλος Δ.Ε.Π. τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
3. Πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ (μόνο για όσους προέρχονται από σχολές του εξωτερικού).
4. Αναλυτική βαθμολογία όλων των εξαμήνων για όσους θα αποκτήσουν πτυχίο ως την εξεταστική περίοδο του Ιουνίου.
5. Αποδεικτικό γνώσης της Αγγλικής γλώσσας (σε επίπεδο Proficiency). Η άριστη γνώση της Αγγλικής γλώσσας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την επιλογή στο πρόγραμμα. Η γνώση μιας δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικά – Γερμανικά – Ιταλικά - Ισπανικά) είναι επιθυμητή.
6. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης είναι είτε βαθμός πτυχίου τουλάχιστον 6,50 είτε, ασχέτως βαθμού πτυχίου, μέσος όρος βαθμολογίας τουλάχιστον 7 σε τουλάχιστον πέντε (5) προπτυχιακά μαθήματα συναφή προς το αντικείμενο των τριών (3) γενικών κατευθύνσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος (Δημόσιο Δίκαιο, Κοινωνική Πολιτική και Διοικητική Επιστήμη).

Η αξιολόγηση των υποψηφίων γίνεται κατόπιν συνεκτίμησης των ανωτέρω στοιχείων και σε τρία στάδια. Οι υποψήφιοι που συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις θα κληθούν σε γραπτή εξέταση. Για τους σαράντα (40) πρώτους θα γίνει στη συνέχεια προφορική συνέντευξη εν όψει της τελικής επιλογής, των είκοσι πέντε (25) μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών που θα παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Η εγγραφή στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών συνεπάγεται συνεισφορά κάθε φοιτητή και φοιτήτριας στα σχετικά λειτουργικά έξοδα, η οποία ανέρχεται σε 880,42 EURO. Προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης (υποτροφίας) για την κάλυψη της εισφοράς, με ενδεχόμενη παράλληλη υποχρέωση απασχόλησης των υποτρόφων σε δραστηριότητες του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων του Προγράμματος είναι υποχρεωτική. Οι εγγεγραμμένοι στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απολαμβάνουν όλων των ευεργετημάτων που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Οργάνωση σπουδών και κανονισμός του προγράμματος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Κράτος και Δημόσια Πολιτική” διαρκεί δώδεκα (18) μήνες. Κατά το πρώτο εξάμηνο της φοίτησης τίθενται οι βάσεις μέσω ενός κοινού κορμού μαθημάτων, ενώ κατά το δεύτερο εξάμηνο προσφέρονται ειδικευμένα μαθήματα, τα οποία σε συνδυασμό με το θέμα της διπλωματικής εργασίας προσδιορίζουν την κατεύθυνση που επιλέγουν οι φοιτητές και φοιτήτριες. Κατά το τρίτο εξάμηνο ολοκληρώνεται η φοίτηση στο Πρόγραμμα με την εκπόνηση και την επιτυχή προφορική υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ακαδημαϊκού Έτους 2009-2010

Το **Α΄ Εξάμηνο** (κοινή φάση) σπουδών περιλαμβάνει τα εξής υποχρεωτικά μαθήματα:

- 501 Μεθοδολογία της Έρευνας
Α.-Α. Κύρτσης
- 502 Μορφές Μετεξέλιξης του Σύγχρονου Κράτους
Γ. Τασόπουλος
- 505 Σχεδιασμός και Ανάλυση της Δημόσιας Πολιτικής
Κ. Σπανού
- 506 Θεωρία και Πρακτική της Διοίκησης στο Δημόσιο Τομέα
Χ. Κουταλάκης

Τα μαθήματα του **Β΄ Εξαμήνου** επιχειρούν ορισμένο βαθμό εξειδίκευσης. Κάθε φοιτητής και φοιτήτρια επιλέγει τέσσερα (4) μαθήματα, εκ των οποίων τουλάχιστον δυο (2) πρέπει να ανήκουν στην επιλεγόμενη κατεύθυνση. Τα μαθήματα επιλογής είναι τα εξής:

- 607* Ειδικά Θέματα Δημόσιας Πολιτικής
- 609* Διοικητική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα
- 610 Δημοσιονομική Πολιτική
Ι. Υφαντόπουλος
- 611 Ειδικά Θέματα Κοινωνικής Πολιτικής
Ι. Υφαντόπουλος, Μ. Σταυροπούλου
- 612 Τοπική Αυτοδιοίκηση
Ν.-Κ. Χλέπας
- 613 Θεσμοί και Πολιτικές Προστασίας του Περιβάλλοντος
Γ. Γιαννακούρου
- 614 Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση
Χ. Κουταλάκης
- 615* Κράτος και Αγορά
- 616 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Δικαίου
Γ. Τασόπουλος
- 617 Πολιτική Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Χ. Χρυσανθάκης, Σ. Κτιστάκη

Γ' Εξάμηνο (Κατευθύνσεις):

- 401 Κατεύθυνση Διοικητικής Επιστήμης
- 402 Κατεύθυνση Δημοσίου Δικαίου
- 403 Κατεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής

Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών και φοιτητριών στο πεδίο κάθε μαθήματος ορίζεται από τους διδάσκοντες. Οι εξετάσεις στα μαθήματα είναι υποχρεωτικές και διεξάγονται κατά τις περιόδους Ιανουαρίου–Φεβρουαρίου και Ιουνίου. Οι επαναληπτικές εξετάσεις για όσους και όσες δεν προσήλθαν ή απορρίφθηκαν, διεξάγονται τον Σεπτέμβριο.

Πέραν των προσφερομένων μαθημάτων πραγματοποιούνται διαλέξεις - σεμινάρια από προσκεκλημένους ομιλητές. Η συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών είναι υποχρεωτική. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες έχουν πρόσβαση στο “Εργαστήριο Πληροφορικής”.

Διπλωματική Εργασία

Η φοίτηση στο Π.Μ.Σ. ολοκληρώνεται με την εκπόνηση και την επιτυχή προφορική υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας. Η έκταση της εργασίας είναι είκοσι χιλιάδες (20.000) λέξεις. Το θέμα της εργασίας υποβάλλεται προς έγκριση έως το Πάσχα και εγκρίνεται από τη Γ.Σ. του Τομέα, η οποία και προσδιορίζει την αντίστοιχη τριμελή επιτροπή και τον επιβλέποντα.

---

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010

Η τελική παράδοση των εργασιών γίνεται σε τέσσερα (4) αντίτυπα είτε τον Ιανουάριο (α΄ περίοδος) είτε τον Μάιο (β΄ περίοδος). Ακολουθεί προφορική υποστήριξη της εργασίας ενώπιον της τριμελούς επιτροπής. Στη Δ.Ε. αντιστοιχούν 40 διδακτικές μονάδες.

Ο γενικός βαθμός του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) υπολογίζεται με την άθροιση των διδακτικών μονάδων των μαθημάτων και της διπλωματικής εργασίας. Απόρριψη της εργασίας ή/και αποτυχία στις εξετάσεις των μαθημάτων και στη β΄ περίοδο συνεπάγεται οριστική διαγραφή από το πρόγραμμα.

Λοιπές υποχρεώσεις μεταπτυχιακών φοιτητών

Η παρακολούθηση του Π.Μ.Σ. συνεπάγεται συνεισφορά ανταποδοτικού χαρακτήρα για την κάλυψη των σχετικών λειτουργικών εξόδων, η οποία για την περίοδο 2009–2010 ανέρχεται στο ποσό των 880,42euro. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατή η χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης με τη μορφή υποτροφίας.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων και των διαλέξεων είναι υποχρεωτική για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες.

11.2.4. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Περιγραφή και γενικοί στόχοι του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης» (Master in Southeast European Studies) λειτούργησε για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000. Το διεθνές αυτό πρόγραμμα δημιουργήθηκε στο πλαίσιο μίας ευρύτερης συνεργασίας του Δικτύου Πανεπιστημίων της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (“Universities /Southeastern Europe”, Project-Πρόγραμμα “U/SEE”) και, κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, τελούσε υπό την αιγίδα του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη (ΝΑΕ).

Κύριος σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι να παρέχει εξειδικευμένη γνώση για την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και να συμβάλλει στην αμοιβαία κατανόηση των προβλημάτων και των προοπτικών των κοινωνιών της ΝΑΕ. Πέραν των πανεπιστημιακών του στόχων, το πρόγραμμα φιλοδοξεί να συμβάλλει στην οικοδόμηση σχέσεων καλής γειτνίασης και ειρηνικής συνύπαρξης ανάμεσα στις χώρες της περιοχής.

Οργάνωση Σπουδών

Το ΠΜΣ “Σπουδές ΝΑ Ευρώπης” έχει ενταχθεί στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΦΕΚ 1883/15-10-1999 τεύχος Β΄) και απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master’s Degree) στις Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το Master’s Degree in Southeast European Studies είναι αγγλόφωνο πρόγραμμα, ετήσιας διάρκειας (12 μήνες).

Αριθμός Σπουδαστών

Το ΠΜΣ «Southeast European Studies» δέχεται είκοσι-πέντε (25) φοιτητές και φοιτήτριες. Επιπλέον του παραπάνω αριθμού εισακτέων, γίνονται δεκτοί ένας ή μία (1) υπότροφος/η του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) που πέτυχε στο σχετικό διαγωνισμό μεταπτυχιακών σπουδών εσωτερικού του γνωστικού αντικείμενου του Π.Μ.Σ., και ένας ή μία (1) αλλοδαπός/ή υπότροφος/η του Ελληνικού Κράτους. Οι υπότροφοι οφείλουν να πληρούν τις προϋποθέσεις για συμμετοχή στο Π.Μ.Σ., όπως καταγράφονται παρακάτω. Οι φοιτητές και φοιτήτριες προέρχονται κυρίως από τις χώρες του Δικτύου Πανεπιστημίων ΝΑ Ευρώπης (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Ελλάδα, Σερβία, Κροατία, Ουγγαρία, ΠΓΔΜ, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία, καθώς και από τον Μοντενέγκρο και το Κόσοβο). Σε αυτούς περιλαμβάνεται και ένας περιορισμένος αριθμός φοιτητών και φοιτητριών εκτός αυτών των χωρών.

Δίδακτρα

Οι αλλοδαποί φοιτητές και φοιτήτριες που προέρχονται από τις χώρες του Δικτύου δεν καταβάλλουν δίδακτρα. Οι Έλληνες φοιτητές και φοιτήτριες, καθώς και όσοι/ες προέρχονται από χώρες εκτός Δικτύου, καταβάλλουν δίδακτρα ύψους 1500 €.

Μαθήματα, Διπλωματική εργασία

Το ΠΜΣ περιλαμβάνει υποχρεωτική παρακολούθηση 6 μαθημάτων και εκπόνηση διπλωματικής εργασίας.

Χειμερινό Εξάμηνο

- 103 Εθνικισμός στην Νοτιοανατολική Ευρώπη
(Nationalism in SEE)
- 105 Πολιτική και Ιστορία της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στον 20ο Αιώνα
(Politics and History of SEE in the 20th Century)
- 106 Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Νοτιοανατολική Ευρώπη
(European Integration & Southeastern Europe)

Εαρινό Εξάμηνο

- 107 Πολιτική & Κοινωνία στο Νέο Δημοκρατικό Πλαίσιο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
(Southeast European Politics & Society in the New Democratic Setting)
- 108 Πολιτική Οικονομία της Μετάβασης: Η Περίπτωση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
(The Political Economy of Transition: The case of SEE)

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες υποβάλλονται σε μία εισαγωγική εξέταση στην αρχή του Προγράμματος. Κατά τη διάρκεια των δύο εξαμήνων του ΠΜΣ, οφείλουν να εκπονήσουν ερευνητικές εργασίες, να κάνουν προφορικές παρουσιάσεις και να συμμετάσχουν σε εξετάσεις, ακολουθώντας την οργάνωση κάθε μαθήματος. Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων, εκπονούν την πτυχιακή τους εργασία, την οποία υποχρεούνται να υποβάλουν το Σεπτέμβριο.

Πέρα από την παρακολούθηση των σεμιναρίων των 6 μαθημάτων, οι φοιτητές και φοιτήτριες παρακολουθούν υποχρεωτικά και τις διαλέξεις (guest lectures) που οργανώνει τακτικά το ΠΜΣ, στις οποίες ακαδημαϊκοί και εμπειρογνώμονες παρουσιάζουν ειδικά θέματα για την περιοχή.

Προϋποθέσεις και διαδικασία επιλογής

Το ΠΜΣ «Southeast European Studies» απευθύνεται σε πτυχιούχους Ελληνικών και Αλλοδαπών Πανεπιστημίων (αναγνωρισμένων και ισότιμων προς τα ημεδαπά) με έμφαση στους τομείς που καλύπτει το ΠΜΣ, όπως φαίνεται στο πρόγραμμα σπουδών, καθώς και άλλων Τμημάτων ΑΕΙ ή άλλων Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 3685.

Δικαιολογητικά που απαιτούνται:

1. Συμπληρωμένη Αίτηση (η αίτηση διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση του προγράμματος).
2. Μία «Δήλωση Σκοπού» (Statement of Purpose) στην Αγγλική γλώσσα (μέχρι 500 λέξεις).
3. Επικυρωμένο αντίγραφο πτυχίου (ελάχιστος ΜΟ 6,5/101 αποτελεί προαπαιτούμενο εισαγωγής στο ΠΜΣ).
4. Επικυρωμένο αντίγραφο επίσημης αναλυτικής βαθμολογίας.
5. Επίσημη μετάφραση των εγγράφων (3.) και (4.) στα Ελληνικά ή Αγγλικά (μόνο σε περίπτωση που η γλώσσα των πρωτότυπων εγγράφων είναι άλλη πλην της Ελληνικής ή Αγγλικής).
6. Επικυρωμένο αντίγραφο πιστοποίησης άριστης γνώσης της αγγλικής γλώσσας: είτε (α) του Proficiency, είτε (β) του TOEFL με βαθμολογία άνω του 230 (computer-based) ή άνω του 570 (paper-based) ή άνω του 88 (internet-based) είτε, (γ) πτυχίο από Αγγλόφωνο Πανεπιστήμιο. Σε περίπτωση που το Πανεπιστήμιο βρίσκεται σε μη-αγγλόφωνη χώρα, θα πρέπει να επισυνάπτεται στην αίτηση βεβαίωση του Πανεπιστημίου η οποία να πιστοποιεί ότι τα μαθήματα έγιναν εξ' ολοκλήρου στην αγγλική γλώσσα).
7. Δύο συστατικές επιστολές (εκ των οποίων τουλάχιστον μία από μέλος ΔΕΠ). Οι συστατικές επιστολές, πρέπει να είναι στα Ελληνικά ή Αγγλικά, να φέρουν

πρωτότυπη υπογραφή καθώς και σφραγίδα του θεσμού και να υποβληθούν σε κλειστό φάκελο υπογεγραμμένο από τον αποστολέα πάνω στη σφραγίδα του φακέλου. Οι αιτούντες θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν την ειδική φόρμα, «Form for Referees», που αποτελεί μέρος της Αίτησης (η φόρμα διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση του προγράμματος).

8. Απλές φωτοτυπίες πιστοποιητικών γνώσης άλλων γλωσσών, παρακολούθησης σεμιναρίων ή άλλων υποστηρικτικών της αίτησης εγγράφων.
  9. Οι επιτυχόντες με πτυχίο από αλλοδαπές σχολές οφείλουν, ακολούθως της αποδοχής της θέσης τους στο ΠΜΣ, να καταθέσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά στο ΔΟΑΤΑΠ, προκειμένου να λάβουν πιστοποιητικό ισοτιμίας. (Περισσότερες πληροφορίες για τη διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών πτυχίων βλ. <http://www.doatar.gr>). Περαιτέρω διευκρινίσεις δίνονται μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής υποψηφίων.
- Εκπρόθεσμα δικαιολογητικά δεν γίνονται δεκτά.
  - Η Επιτροπή Επιλογής Υποψηφίων διατηρεί το δικαίωμα να καλέσει τους υποψηφίους σε συνέντευξη.
  - Περισσότερες πληροφορίες για το ΠΜΣ, το έντυπο αίτησης και η «Form for Referees» διατίθενται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.pspa.uoa.gr>
  - Οι ημερομηνίες κατά τις οποίες θα γίνονται δεκτές οι αιτήσεις για το ακαδημαϊκό έτος 2010-11 θα ανακοινωθούν στην ιστοσελίδα του Προγράμματος.

Γραμματεία του ΠΜΣ:

Θεμιστοκλέους 6, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: (+30 210) 368.8965 & 3688966 (τηλ & φαξ)

<http://www.pspa.uoa.gr>

E-mail: u-see@interel.uoa.gr

12. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

12.1. Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής

Ως προς τις διατριβές που αναφέρονται σε θέματα το αντικείμενο των οποίων εντάσσεται στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος αλλά δεν καλύπτονται από συγκεκριμένο ΠΜΣ, ισχύουν ειδικές διατάξεις (άρθρο 13) του Ν. 2083/1992. Σύμφωνα με αυτές, ο/η υποψήφιος/α που ενδιαφέρεται να εκπονήσει διδακτορική διατριβή στο Τμήμα υποβάλλει σχετική αίτηση στη Γραμματεία του Τμήματος. Οι αιτήσεις γίνονται δεκτές από 1η – 30η Σεπτεμβρίου και από 1η –31η Μαρτίου κάθε έτους. Οι σχετικές υποψηφιότητες εξετάζονται μόνο σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό από την Επιτροπή Διδακτορικών Διατριβών.

Στη συνέχεια η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης του Τμήματος κρίνει, αν ο/η υποψήφιος/α πληροί τις προϋποθέσεις για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και ορίζει τριμελή συμβουλευτική επιτροπή από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον/την υποψήφιο/α, καθορίζει το θέμα της διατριβής. Η χρονική διάρκεια για την εκπόνηση της διατριβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία έτη από την ημερομηνία καθορισμού του θέματος. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον/την υποψήφιο/α, υποβάλλει έκθεση προόδου στη Γραμματεία του Τμήματος στο τέλος κάθε χρόνου.

Η διαδικασία ολοκληρώνεται ως εξής, σύμφωνα με το άρθρο 13, παρ. 1 στ, ζ, του Ν. 2083/1992:

Η συμβουλευτική επιτροπή μετά την αξιολόγηση του επιστημονικού έργου του υποψηφίου, και εφόσον κρίνει ότι αυτό έχει ολοκληρωθεί, επιτρέπει τη συγγραφή της διατριβής. Η περαιτέρω διαδικασία και η τελική κρίση γίνεται από επταμελή εξεταστική επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από μέλη ΔΕΠ. Στην εξεταστική επιτροπή συμμετέχουν τα τρία (3) μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, εφόσον έχουν την ιδιότητα του μέλους ΔΕΠ, και τα υπόλοιπα τέσσερα (4) ή κατά περίπτωση πέντε (5) ορίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. Τα τρία (3) τουλάχιστον από τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στη βαθμίδα του καθηγητή. Τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στην ίδια ή συγγενή επιστημονική ειδικότητα με αυτή στην οποία εκπονεί ο υποψήφιος τη διατριβή του. Ορισμένα μπορεί να προέρχονται από άλλο τμήμα του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ.

Ο υποψήφιος αναπτύσσει τη διατριβή του δημοσίως ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής, η οποία στη συνέχεια κρίνει το πρωτότυπο της διατριβής και τη συμβολή της στην επιστήμη. Για την έγκριση διδακτορικής διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των πέντε (5) τουλάχιστον μελών της εξεταστικής επιτροπής. Η αναγόρευση του υποψηφίου σε Διδάκτορα του Τμήματος γίνεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ.

12.2. Οδηγίες για Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν εντός των προθεσμιών (1η -30η Σεπτεμβρίου και 1η -31η Μαρτίου κάθε έτους), πλήρως συμπληρωμένη αίτηση συμμετοχής στη Γραμματεία του Τμήματος Πολιτική Επιστήμης και Δημόσιας

Διοίκησης (Θεμιστοκλέους 6, Τ.Κ. 106 78 Αθήνα, 2ος όροφος, γραφείο 2 – Υπεύθυνη κα. Νάνου Ιωάννα).

Η αίτηση θα πρέπει να συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

1. Αντίγραφο Πτυχίου.
2. Συνοπτική Βαθμολογία Πτυχίου.
3. Αντίγραφο Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών.
4. Συνοπτική Βαθμολογία Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών.
5. Βιογραφικό Σημείωμα.
6. Πιστοποιητικό Ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ (μόνο για όσους προέρχονται από σχολές του εξωτερικού).
7. Πρόταση.

Η πρόταση θα πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Προσωρινό τίτλο εργασίας.
2. Προσωρινό αναλυτικό σχέδιο (πλάνο) της εργασίας που περιλαμβάνει μια εισαγωγή με τα κύρια μέρη ή κεφάλαια.
3. Σύντομη επισκόπηση της βασικής βιβλιογραφίας και των υποθέσεων ή θεωριών που σχετίζονται με το θέμα και θεμελίωση της πρωτοτυπίας της εργασίας. Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις, υποσημειώσεις και αναφορές θα πρέπει να ανταποκρίνονται σε ένα από τα επικρατούντα συστήματα.
4. Αναφορές στη μεθοδολογία που πρόκειται να ακολουθηθεί.
5. Αναμενόμενα αποτελέσματα.
6. Σαφές και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα έρευνας.

Οι υποψήφιοι θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι:

1. Η ποιότητα της πρότασης είναι αποφασιστικής σημασίας για την αποδοχή της αίτησης.
2. Η προηγούμενη συνάντηση με το μέλος Δ.Ε.Π. που θα επιβλέπει την εκπόνηση της διατριβής είναι απαραίτητη πριν την κατάθεση της αίτησης.
3. Οι υποψήφιοι διδάκτορες συμμετέχουν ενεργά στα ειδικά σεμινάρια που διοργανώνονται από τα ΠΜΣ του Τμήματος.

* Για τη μεθοδολογία της σύνταξης της πρότασης οι υποψήφιοι μπορούν να συμβουλευτούν σχετικές βιβλιογραφικές πηγές.

12.3. Κανονισμός Υποχρεώσεων Υποψηφίων Διδακτόρων

1. Την εποπτεία των μεταπτυχιακών σπουδών και την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού έχει η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (Ε.Μ.Σ.). Αποτελείται

από τους Διευθυντές των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ από τα οποία εκλέγει τον Πρόεδρό της. Η θητεία της είναι ετήσια.

2. Αιτήσεις για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής γίνονται δεκτές κάθε χρόνο σε δύο χρονικές περιόδους: 1-30 Σεπτεμβρίου και 1-31 Μαρτίου.
3. Για να είναι παραδεκτές οι αιτήσεις, πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα της διατριβής και να συνοδεύονται από επεξηγηματικό κείμενο τουλάχιστον 500 λέξεων. Πρέπει επίσης να προσυπογράφονται από το μέλος ΔΕΠ που αποδέχεται να αναλάβει ως επιβλέπων Καθηγητής. Οι αιτήσεις εισάγονται στη Γ.Σ.Ε.Σ. από την Ε.Μ.Σ. που προτείνει τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.
4. Κάθε μέλος Δ.Ε.Π. μπορεί να αναλάβει την επίβλεψη μέχρι πέντε διδακτορικών διατριβών συγχρόνως.
5. Οι Υποψήφιοι Διδάκτορες (Υ.Δ.) οφείλουν μετά από πρόταση του επιβλέποντα και σχετική απόφαση της Ε.Μ.Σ. να παρακολουθούν μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο ανεξαρτήτως τομέα ή κατεύθυνσης.
6. Οι Υ.Δ. οφείλουν να παρουσιάζουν την πρόοδο των εργασιών τους μια φορά ανά ακαδημαϊκό έτος σε ενιαίο σεμινάριο που οργανώνεται με την ευθύνη της Ε.Μ.Σ.
7. Οι Υ.Δ. έχουν την υποχρέωση να συμβουλευούνται όλα τα μέλη των συμβουλευτικών επιτροπών τους κατά την εκπόνηση των εργασιών τους.
8. Οι Υ.Δ. με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα μπορούν να συμμετέχουν στην διδασκαλία των προπτυχιακών μαθημάτων και σε φροντιστηριακά σεμινάρια καθώς και στην εποπτεία εξετάσεων.
9. Οι διατριβές ελέγχονται υποχρεωτικά ως προς το περιεχόμενό τους με ευθύνη της Ε.Μ.Σ. μέσω του συστήματος ελέγχου του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας πριν την κατεύθυνση της έκθεσης της τριμελούς επιτροπής και το οποίο χρησιμοποιείται ήδη από το Πανεπιστήμιο Αθηνών.
10. Οι Υ.Δ. μπορούν να χρησιμοποιούν τον ειδικά διαμορφωμένο χώρο επί της Αιόλου 42-44 μετά από απόφαση της Ε.Μ.Σ.
11. Ένα αντίγραφο της κάθε εγκρινόμενης διατριβής (με σκληρή ράχη) κατατίθεται υποχρεωτικά στη βιβλιοθήκη του Τμήματος πριν την αναγόρευση του υποψήφιου σε Διδάκτορα του Τμήματος.
12. Η Ε.Μ.Σ. εισηγείται στο Δ.Σ. του Τμήματος μέτρα για την δημοσιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των εγκρινόμενων διατριβών.

13. ΜΕΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

(ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ)

Εκάβη Αθανασοπούλου

Λέκτωρ Διεθνών Σχέσεων. Απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ειδίκευση: Ιστορία Διεθνών Σχέσεων και Τουρκικές Σπουδές, Σχολή Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (MA, PhD). Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο του Limerick της Ιρλανδίας. Έχει εργασθεί ως ανταποκρίτρια ειδήσεων στην Άγκυρα για το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων και για το ελληνικό πρόγραμμα του ραδιοφώνου της Deutsche Welle. Το 2003 ήταν Επισκέπτρια Επιστήμων (Visiting Scholar) στο Pacific Council on International Policy (Λος Άτζελες). Αναπληρώτρια Διευθύντρια Έκδοσης του Journal of Southeast Europe and Black Sea Studies. Μέλος της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής του Journal of Mediterranean Politics. Ερευνητικά ενδιαφέροντα: εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ προς την ανατολική Μεσόγειο και την Εγγύς Ανατολή, ευρω-ατλαντικές σχέσεις, μεταψυχροπολεμική ασφάλεια στην Ν.Α. Ευρώπη, πολιτική κουλτούρα και εξωτερική πολιτική.

Βιβλία:

Turkey: Anglo-American Security Interests, 1945-1952; The First Enlargement of Nato (London, Frank Cass, 1999), (και στα ελληνικά, εκδόσεις Παπαζήσης), Fighting Organised Crime in Southeastern Europe (επιμ.) (Routledge, 2005). Πλέον πρόσφατη δημοσίευση: "Transatlantic Relations Caught Up by Reality", Journal of Transatlantic Studies (Άνοιξη 2006).

Ιωάννης Γ. Βαληνάκης

Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955 και σπούδασε Νομικά και Πολιτική Επιστήμη στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Χαϊδελβέργης αντίστοιχα. Ειδικεύτηκε στις διεθνείς σχέσεις και στη στρατηγική (DEA στη διεθνή πολιτική, DEA στην αμυντική πολιτική, DEA στην ιστορία των διεθνών σχέσεων) στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και αναγορεύθηκε διδάκτορας της διεθνούς πολιτικής (με άριστα) από το ίδιο πανεπιστήμιο το 1981. Εργάστηκε ως ερευνητής στο Institute for East-West Security Studies, στο Institut d' Etudes Européennes και σε άλλα ελληνικά και ξένα ερευνητικά ιδρύματα. Διετέλεσε Επιστημονικός Συνεργάτης, Ειδικός Σύμβουλος (1983-86), και μέλος της Επιτροπής Σχεδιασμού (1990-1993) στο Υπουργείο Εξωτερικών. Από το 1992 είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι καθηγητής της Έδρας Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διπλωματία και διευθύνει το πρόγραμμα για το Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Περικλής Βαλλιάνος

Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, σπούδασε κοινωνιολογία και φιλοσοφία στα πανεπιστήμια Wesleyan και Brandeis των Η.Π.Α.. Από το τελευταίο έλαβε το διδακτορικό του τίτλο στην Ιστορία των Ιδεών με ειδίκευση στην κοινωνική σκέψη του Χέγκελ. Από το 1989 διδάσκει πολιτική φιλοσοφία στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στις μεθόδους παραγωγής γνώσης, ιδίως ιστορικοκοινωνικής και στην αλληλοσύνδεσή τους με τις μορφές κοινωνικής ζωής στις οποίες εντάσσονται. Το επίκεντρο στην προβληματική αυτή είναι η λειτουργία της γλώσσας. Οι πρόσφατες δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν: “Πίστη και γνώση στη φιλοσοφία του Πλωτίνου” (Σύγχρονα Θέματα, Ιανουάριος - Ιούνιος 1996).

Πάρις Βαρβαρούσης

Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Σπούδασε πολιτικές και κοινωνικές επιστήμες, ιστορία νοτιοανατολικής Ευρώπης, καθώς και μαθηματικά στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Μονάχου Γερμανίας. Το διδακτορικό του έκανε στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και η διδακτορική του διατριβή αναφέρονται στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Διδάσκει μαθήματα θεωρίας διεθνών σχέσεων και εξωτερικής πολιτικής και ασχολείται ερευνητικά ιδιαίτερα με θέματα ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Είναι ιδρυτικό μέλος του Διεπιστημονικού Κέντρου European Network για διεθνείς σχέσεις, ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, μέλος της Foreign Affairs Association. Είναι επίσης ιδρυτής του Εργαστηρίου Μελέτης Ελληνογερμανικών Σχέσεων που λειτουργεί στα πλαίσια του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βιβλία, μελέτες & άρθρα του έχουν δημοσιευθεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό

(επιλογή):

Thukydides im Spiegel der neuen Literatur, in: Zeitschrift für Politik 3 (2004): 295-316.

The Situation in Cyprus and the Security in the Region, in: PACIS 11-12(2003): 68-74.

The entry of Cyprus to the European Union, South-east Europe reports, Magazine of the South-east Europe company e.V, (Der Beitritt Zyperns zur Europäischen Union und die Sicherheit in der Region), in: Südosteuropa Mitteilungen, 3(2003), 61- 72.

Cyprus' Accession to the European Union and its Impact on the Bilateral Relations Between Greece and Turkey (Zyperns EU-Beitritt und die Auswirkungen auf die griechische-türkischen Beziehungen), in: Südosteuropa 1-3/2002, 73-87.

The Roots of International Relations. Greek Thinking on International Relations, Papazissis, Athens 1999 (in Greek).

“Macedonia: Focus of Greek Foreign Policy towards the Balkans”, in

Außenpolitik. German Foreign Affairs Review, Vol. 46, 4/1995: 358-364.

“Die Griechische Diplomatie auf dem Balkan. Rückkehr in die Geschichte?”, Südosteuropa, 44. Jhg., 6-7/1995: 373-384.

Deutschland und die Zypernfrage. Die UN- und EU-Vermittlung. Eine Dokumentation 1954-1994, tuduv, München, 1995.

Αθανάσιος Βερέμης

Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης και Ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (Trinity College). Από το 1997 διετέλεσε επιμελητής στην έδρα Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας, στην Πάντειο Σχολή Πολιτικών Επιστημών, το 1978 Research Associate του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (Λονδίνο), το 1983 επισκέπτης ερευνητής στο πανεπιστήμιο Harvard, το 1984 αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1987 επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Princeton και το 1993-94 επισκέπτης καθηγητής στο St. Antony's College της Οξφόρδης. Από το 1987 είναι καθηγητής πολιτικής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 1988 διευθύνει το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.

Σουζάννα Βέρνυ

Επίκουρη Καθηγήτρια Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης στο Τμήμα ΠΕΔΔ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Απόφοιτος της Σχολής Σλαβονικών & Ανατολικοευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (BA History, First Class Honours) και κάτοχος διδακτορικού διπλώματος (Kings College London) με θέμα τα ελληνικά κόμματα και τη διαμάχη για την ένταξη στην ΕΟΚ, 1974-1979. Έχει διατελέσει Επισκέπτρια Ερευνήτρια στα Πανεπιστήμια του Μπράντφορντ (1992-95, 2000-02 και 2003-05) και του Μπρίστολ (1994-98), καθώς και Ειδικός Επιστήμονας στον Κύκλο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συνηγόρου του Πολίτη (1998-2001).

Είναι Συντονίστρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης» (από το 2005-06) και Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» (από το ακαδ. έτος 2008-09). Ήταν Αναπληρωματικό Μέλος της ίδιας Επιτροπής κατά το ακαδ. έτος 2006-08 και Υπεύθυνη για το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης, κατά το ακαδ. έτος 2002-03.

Από το 1999 είναι Διευθύντρια Έκδοσης (Editor) του τριμηνιαίου επιστημονικού περιοδικού “South European Society & Politics” και Υπεύθυνη Βιβλιοκρισιών (Reviews Editor) κατά το χρονικό διάστημα 1996-99. Επίσης διετέλεσε Αναπληρώτρια Διευθύντρια Έκδοσης (Associate Editor) του «Journal of Modern Greek Studies» (2000-02). Είναι Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του “European Journal of Political Research” και Μέλος της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής του «Journal of Balkan and Near Eastern Studies» (παλαιότερα “Journal of Southern Europe and the Balkans”). Από το 2007 είναι Συντονίστρια της Μόνιμης Ομάδας για τη Νοτιοευρωπαϊκή Πολιτική του ECPR (European Consortium of Political Research).

Πρόσφατες δημοσιεύσεις:

Susannah Verney, «From Consensus to Conflict: Changing Perceptions of the Cyprus Question in the European Parliament, 1995-2006» στο T. Diez και N. Tocci (επιμέλεια) *Cyprus: A Conflict at the Crossroads* (Μάντσεστερ: Manchester University Press, 2009), σελ. 124-146

Susannah Verney, Anna Bosco και Marina Costa Lobo (επιμέλεια) *Southern Europe and the Financial Earthquake: Coping With the First Phase of the International Crisis*, ειδικό τεύχος του περιοδικού «*South European Society & Politics*», Τόμος 14, τεύχος 1, Μάρτιος 2009

Susannah Verney και Kostas Ifantis (επιμέλεια) *Turkey's Road to European Union Membership: National Identity and Political Change* (Λονδίνο: Routledge, 2008)

Susannah Verney, «The Dynamics of EU Accession: Turkish Travails in Comparative Perspective», *Journal of Southern Europe and the Balkans*, τόμος 9, τεύχος 3, Δεκ. 2007, σελ. 307-322

Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά

Πτυχιούχος του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος Master of Science στην Πολιτική Κοινωνιολογία του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (London School of Economics and Political Science). Είναι επιστημονική συνεργάτις στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης στο γνωστικό αντικείμενο των Εργασιακών Σχέσεων. Συγκεκριμένα, ασχολείται κυρίως με την έρευνα και τη διδασκαλία θεμάτων που αφορούν τη διαμόρφωση του συνδικαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα και τη μεταλλαγή του εργασιακού φαινομένου κάτω από τις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιρροές. Διδάσκει τα μαθήματα επιλογής Εργασία και Νέες Τεχνολογίες και Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις με τον επικ. καθηγητή κ. Αλέξη Μητρόπουλο, εκπονεί διδακτορική διατριβή με επιβλέποντα τον ίδιο καθηγητή και συμμετέχει στο πρόγραμμα του Πανεπιστημίου του Λονδίνου για την απόκτηση Master of Science in Human Resource Management (Birkbeck College, external programme).

Νικηφόρος Διαμαντούρος

Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και Διευθυντής και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.). Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Columbia, ο Ν. Διαμαντούρος είναι Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Πολιτικής Επιστήμης και, από το 1990, πρόεδρος (μαζί με αμερικανό συνάδελφό του) της Επιτροπής για την Παγίωση Δημοκρατικών Καθεστώτων στη Νότια Ευρώπη του Αμερικανικού Συμβουλίου Ερευνών για τις Κοινωνικές Επιστήμες (Social Science Research Council). Υπό την ιδιότητά του αυτή, συντονίζει ένα πενταετές ερευνητικό πρόγραμμα για τη μελέτη της δημοκρατίας στη Νότια Ευρώπη και διευθύνει την εκδοτική σειρά "The New Southern Europe" του εκδοτικού οίκου του Πανεπιστημίου John Hopkins. Ο καθηγητής Νικηφόρος Διαμαντούρος επιλέχθηκε ως πρώτος Συνήγορος του Πολίτη.

Χαριτίνη Δίπλα

Σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Institut Universitaire des Hautes Etudes Internationales στη Γενεύη. Εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή με θέμα το νομικό καθεστώς των νησιών στο διεθνές δίκαιο. Εδίδαξε διεθνές δίκαιο στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Γενεύης. Σήμερα είναι Καθηγήτρια διεθνούς δικαίου στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης και μέλος της Εθνικής Επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κύρια ενδιαφέροντα: διεθνές δίκαιο της θάλασσας, διεθνές δίκαιο του περιβάλλοντος, ανθρώπινα δικαιώματα, διεθνής οργάνωση. Τελευταία της δημοσίευση: “Les résolutions du Conseil de Sécurité imposant des mesures coercitives et leur mise en œuvre: quelques réflexions concernant la responsabilité des Etats” στο *L’ Effectivité des Organisations Internationales: mécanismes de suivi et de contrôle*, Athènes-Paris, Ant. N. Sakkoulas – A. Pedone, 2000, σσ. 23-57.

Κύρκος Δοξιάδης

Ο Κύρκος Δοξιάδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955. Σπουδές: B.Sc. (Economics), London School of Economics and Political Science, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1978), M.Sc. (Sociology with Politics), Birkbeck College, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1979), διδακτορικό δίπλωμα, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας, Birkbeck College, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1986). Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής της Κοινωνικής Θεωρίας με ειδίκευση στην Επικοινωνία, και διευθυντής του Τομέα Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα προσανατολίζονται κυρίως στη μελέτη της ιδεολογίας και του πολιτισμού δια μέσου της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου, καθώς και σε σύγχρονα ζητήματα της κοινωνικής και ηθικής φιλοσοφίας και της φιλοσοφίας της επικοινωνίας. Το 2001 κυκλοφόρησε το βιβλίο του *Κοινωνία, ιδεολογία, ηθική* από τις εκδόσεις Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε. .

Εμμανουέλα Δούση

Αποφοίτησε από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1988 και συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris I (Panthéon-Sorbonne), από όπου έλαβε D.E.A. στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο και Διεθνείς Οργανισμούς (1990) και D.E.A. στο Δίκαιο του Περιβάλλοντος (1992). Ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές με διδακτορικό στο διεθνές δίκαιο. Το 2002 εξελέγη λέκτορας στο Τμήμα ΠΕΔΔ.

Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιστρέφονται γύρω από θέματα που αφορούν τους διεθνείς οργανισμούς, την επίλυση των διεθνών διαφορών, τη διεθνή ευθύνη, την προστασία του περιβάλλοντος.

Ορισμένες πρόσφατες δημοσιεύσεις:

Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Σύνοψη νομολογίας 1980-2000 (σε συνεργασία με την Καθηγήτρια Χ. Δίπλα), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001.

Η κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος και η επίδρασή της στην περίπτωση της Ελλάδας, Παπαζήσης, Αθήνα, 2001.

« La protection du milieu marin en mer Egée », Annuaire du droit de la mer 2001, éd. Pedone, Paris, 2002, σελ. 9-43.

« Cultural Landscapes: A Model for Integrated Management » (σε συνεργασία με Α. Ζερβάκη), στο έργο: Α. Deffner, D. Konstadakopoulos, Υ. Psycharis, Culture and Regional Economic Development in Europe: Cultural, Political and Social Perspectives, University of Thessaly Press, Volos, 2003, σελ. 459-470.

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (σε συνεργασία με τον Δρ Απ. Παπατόλια), Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2004.

«Η προστασία του περιβάλλοντος στο Αιγαίο Πέλαγος και τη Μαύρη Θάλασσα υπό το πρίσμα της Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας», στο έργο: Χ. Δίπλα – Χ. Ροζάκης (επιμ.), Το δίκαιο της θάλασσας και η εφαρμογή του στην Ελλάδα, Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., Αθήνα, 2004, σελ. 295-313.

Παναγιώτης Κ. Ιωακειμίδης

Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε πολιτικές, οικονομικές επιστήμες και Ευρωπαϊκά και Διεθνή θέματα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Λονδίνου (London School of Economics-LSE), το Πανεπιστήμιο Manchester και το Πανεπιστήμιο του Amsterdam (Europa Institut). Είναι καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι επίσης επισκέπτης καθηγητής: στη Σχολή Εθνικής Άμυνας και τη Σχολή Εθνικής Ασφάλειας καθώς και στο Κέντρο Διπλωματικών Σπουδών του Υπουργείου Εξωτερικών.

Έχει συμμετάσχει σε μεγάλο αριθμό συνεδρίων για θέματα Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Ως πρεσβευτής/εμπειρογνώμων του Υπουργείου Εξωτερικών έχει συμμετάσχει σε όλες τις σημαντικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των Διακυβερνητικών Διασκέψεων για την επεξεργασία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, της Συνθήκης του Maastricht για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης του Amsterdam και των διαπραγματεύσεων για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπήρξε ο εκπρόσωπος της Ελληνικής κυβέρνησης στη Διακυβερνητική Διάσκεψη για τη σύνταξη της Συνθήκης της Νίκαιας και αναπλ. μέλος της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης (Convention) για την επεξεργασία του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Μεταξύ άλλων έχει χρηματίσει: Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών (EKEM), μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΛΙΑΜΕΠ, μέλος του ΔΣ του ΟΠΕΚ, κ.ά..

Πρόσφατες Δημοσιεύσεις:

Π.Κ. Ιωακειμίδης, Η Συνθήκη της Λισσαβόνας. Παρουσίαση, ανάλυση, αξιολόγηση, Αθήνα, Θεμέλιο, 2008.

Π.Κ. Ιωακειμίδης, Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές, ευρωπαϊκό και περιφερειακό σύστημα, Αθήνα, Θεμέλιο, 2007.

Ιωάννα Λ. Καυταντζόγλου

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας. Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία στα Πανεπιστήμια της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I Panthéon-Sorbonne και Paris VII-Jussieu) όπου και υποστήριξε τη διατριβή της (Doctorat d'Etat ès Lettres et Sciences Humaines) το 1985. Έχει διδάξει στο Τμήμα Κοινωνιολογίας και στο Ινστιτούτο Αναπτυξιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Γενεύης, στο Ινστιτούτο Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Paris I Panthéon-Sorbonne και στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διδάσκει κοινωνιολογία και μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημοσίας Διοίκησης. Στα επιστημονικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται οι σχέσεις χρόνου και κοινωνίας, η πολιτική και κοινωνιολογία της ανάπτυξης, οι κοινωνικές ανισότητες και ο αποκλεισμός, η θέση της εργασίας στη σύγχρονη κοινωνία.

Επιλογή δημοσιεύσεων:

Ο κύκλος και η γραμμή. Όψεις του κοινωνικού χρόνου, Αθήνα, Εξάντας, 1995.

«Νέες αντιλήψεις για την κοινωνική ανάπτυξη», Επιστημονική Επετηρίδα, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, 1998.

«Οι έννοιες της κοινωνίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης στον F. A. Hayek», Διεθνές Συνέδριο Κοινωνία των 2/3. Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος, Θ. Πάκος, επιμ., Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 2001.

«Identité, visibilité et invisibilité», Actes du Colloque de l'Association Internationale des Sociologues de Langue Française - Altérité et Société, cdrom ΕΚΚΕ, 2004 "Προλεγόμενα" στο T.H. Eriksen, The Tyranny of the Moment, Σαββάλας, Αθήνα, 2005.

Κοινωνικός αποκλεισμός: εντός, εκτός και υπό. Θεωρητικές, ιστορικές και πολιτικές καταβολές μιας διφορούμενης έννοιας. (υπό δημοσίευση).

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο Wesleyan (Middletown, Connecticut, ΗΠΑ). Στη συνέχεια έλαβε τα πτυχία Magister in Artibus και Philosophiae Doctor στην Πολιτική Επιστήμη από το Πανεπιστήμιο Harvard. Είναι Καθηγητής της Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημοσίας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ιστορία των πολιτικών θεωριών και, ιδιαίτερα, σε ζητήματα που αναφέρονται στον Διαφωτισμό, στην πρόσληψή του στη Νοτιανατολική Ευρώπη και τον Εθνικισμό. Περιλαμβάνουν, επίσης, και άλλα ειδικότερα ζητήματα κλασικής και νεότερης πολιτικής σκέψης.

Αντώνιος Κόντης

Σπούδασε οικονομικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αμβούργου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (Diplom Volkswirt, Dr. Rer. Pol). Σήμερα είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο γνωστικό αντικείμενο των «Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σχέσεων» στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διετέλεσε Ερευνητικός Εταίρος του Πανεπιστημίου της Βόννης, δίδαξε στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, στην Ανωτάτη Σχολή Ικάρων και στη Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και απασχολήθηκε ως ερευνητής στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Ειδικός Επιστήμονας στην Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού. Ήταν Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος συγγραφής του εκπαιδευτικού υλικού και είναι Συντονιστής και Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό της θεματικής ενότητας «Ελληνισμός της Διασποράς» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Τα κύρια ερευνητικά και συγγραφικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στα πεδία της «Πολιτικής Οικονομίας», των «Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων», της «Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας» και της «Διεθνούς Μετανάστευσης».

Πρόσφατες δημοσιεύσεις:

Κόντης Α., Φακιολάς Ρ., (επιμ.), Ο Ελληνισμός της Διασποράς, τόμοι, Α_ ΒΔ ΓΔ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 2002, 2003.

Κόντης Α., Τσαρδανίδης Χ., (επιμ.) Διεθνής Πολιτική Οικονομία, Παπαζήσης, Αθήνα, 2005.

Kontis A. et. al., Forms of Social Capital and Incorporation of Albanian Immigrants in Greece, στο: «Journal of Ethnic and Migration Studies», Vol. 33, No 8, November, 2007.

Ζωγραφάκης Στ., Κόντης Α., Μητράκος Θ., Τα Βήματα των Μεταναστών στην Ελληνική Οικονομία, Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Αθήνα, 2009.

Κόντης Α., (επιμ.), Ζητήματα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Μεταναστών, (επιμ.), Παπαζήσης, Αθήνα, 2009.

Γεράσιμος Κουζέλης

Γεννημένος το 1953 στην Αθήνα, είναι Καθηγητής Επιστημολογίας και Κοινωνιολογίας της Γνώσης. Έχει σπουδάσει κοινωνιολογία και φιλοσοφία στα πανεπιστήμια του Μάρμπουργκ και της Φραγκφούρτης (διδακτορικό δίπλωμα το 1986). Ερευνητική δραστηριότητα στα αντικείμενα: Κριτική θεωρία, επιστημολογία και μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών, ιδεολογία, επιστημονική επιχειρηματολογία, εκπαίδευση ενηλίκων και διδακτική, μειονότητες, φιλοσοφικές και κοινωνικές όψεις των νέων τεχνολογιών. Κύριες δημοσιεύσεις: Das symbolische Mehrprodukt. Entwurf einer Rekonstruktion der Autoritätsthematik der Kritischen Theorie, Φραγκφούρτη 1985; Από τον βιωματικό στον επιστημονικό κόσμο. Ζητήματα κοινωνικής αναπαραγωγής της γνώσης, Αθήνα 1992_ (επιμ.) Επιστημολογία. Κείμενα, Αθήνα 1993_ (επιμ.) Πειθαρχία και γνώση, Αθήνα 1994_ Die Propädeutik am Beispiel der Lehrausbildung. Eine Dokumentation, Φραγκφούρτη 1996_ (επιμ.) Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών, Αθήνα 1996_ (κ.ά.) Η Κριτική Θεωρία σήμερα, Αθήνα 2000_ (επιμ.) Γραφή και ανάγνωση.

Για τη χρήση της γλώσσας στις επιστήμες, Αθήνα 2001_ (επιμ.) Γνώση χρήσης, Αθήνα 2004_ (επιμ.) Knowledge in the New Technologies, Φραγκφούρτη κ.α. 2005.

Χαράλαμπος Κουταλάκης

Λέκτορας Διοικητικής Επιστήμης. Είναι διδάκτορας του Τμήματος Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου της Φλωρεντίας. Έχει εργαστεί ως Λέκτορας στο Κέντρο Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης του Otto-Suhr Ινστιτούτου Πολιτικής Επιστήμης του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου, Marie Curie Fellow στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Humboldt του Βερολίνου και Ερευνητής στο Robert Schuman Center for Advanced Studies της Φλωρεντίας. Τα κυριότερα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής με έμφαση στις επιπτώσεις των τομεακών πολιτικών της ΕΕ στο Ελληνικό διοικητικό σύστημα, νέες μορφές διακυβέρνησης, αστική και περιφερειακή ανάπτυξη και περιβάλλον.

Τα τρέχοντα ερευνητικά του προγράμματα: Member State Compliance with EU Environmental Law, και Smoothing Eastern Enlargement Independent Regulatory Agencies and Non-Hierarchical Steering, χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, FP6 στο πλαίσιο του Integrated Project New Modes of Governance, με επικεφαλή το Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας. Πρόσφατες δημοσιεύσεις: The Domestic Impact of EU Initiatives for Urban Development, 2003, Athens, Sakkoulas Publishers, Environmental Compliance in Italy and Greece. The Role of Non-state Actors, 2004, Environmental Politics, vol. 13, no 4, (Winter 2004), pp.754- 774, Smoothing Eastern Enlargement through New Modes of Governance?, in Gunnar Folke Schuppert (ed.) Europeanization of Governance – The Challenge of Accession", 2005, Nomos-Verlag: Baden-Baden, Schriften zur Governance-Forschung.

Νικόλαος Κουτσιαράς

Σπούδασε οικονομικά στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ) και αγροτική οικονομική στο Wye College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, όπου απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (M.Sc). Είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών, η δε διδακτορική διατριβή του αφορά στην κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Έχει εργασθεί στην Εμπορική Τράπεζα, στο Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών (ΕΚΕΜ) ως ερευνητής, στο Υπουργείο Γεωργίας, στο Υπουργείο Εργασίας και στο Υπουργείο Εξωτερικών ως ειδικός σύμβουλος. Στη διάρκεια της περιόδου 2000-01 ήταν εκπρόσωπος της Ελλάδας στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας και στην Επιτροπή Απασχόλησης της Ε.Ε. Συμμετέχει στο διδακτικό έργο του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» από τον πρώτο χρόνο της λειτουργίας του.

Επιλογή δημοσιεύσεων:

“Social and employment policy” στο R. Hall, A. Smith and L. Tsoukalis (eds.) Competitiveness and Cohesion in EU Policies, (2001), Oxford University Press, Oxford.

Η λήψη αποφάσεων σε μια οικονομική ένωση : Υποδείξεις με αφετηρία τη σύγχρονη οικονομική θεωρία της πολιτικής, (2003), Παπαζήσης, Αθήνα.

(σε συνεργασία με Γ. Ανδρέου) "Greece and Economic and Monetary Union: whither Europeanisation ?" , στο D. Dimitrakopoulos and A. Passas (eds.) Greece in the European Union, (2004), Routledge, London.

Understanding Economic and Monetary Union : Lecture notes, (2005), Metamesonykties ekdoseis for the Institute of European Integration and Policy, Athens.

Αλέξανδρος – Ανδρέας Κύρτσης

Καθηγητής Κοινωνιολογικής Θεωρίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως στα πεδία της θεωρητικής οικονομικής κοινωνιολογίας, της κοινωνιολογικής θεωρίας των οργανώσεων και της τεχνολογίας και της κοινωνικής ιστορίας των ιδεών. Σπούδασε κοινωνικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης με κύρια κατεύθυνση κοινωνιολογία και δευτερεύουσες κατευθύνσεις κοινωνική ανθρωπολογία και οικονομική ιστορία. Στο ίδιο πανεπιστήμιο εργάστηκε ως ερευνητής στο Ινστιτούτο Κοινωνιολογίας και ως εντεταλμένος διδασκαλίας στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (1983-1986) όπου ήταν Σύμβουλος της Διοικούσας Επιτροπής υπεύθυνος για την οργάνωση της τότε υπό ίδρυση Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, καθώς και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο Μασαχουσέτης (MIT - Program in Science, Technology and Society), στο London School of Economics and Political Science, καθώς και στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου.

Παντελής Λέκκας

Σπούδασε κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο του Σάσσεξ και εκπόνησε το διδακτορικό του στο Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ. Βιβλία: Marx on Classical Antiquity: Problems of Historical Methodology (1988), Η εθνικιστική ιδεολογία: πέντε υποθέσεις εργασίας στην ιστορική κοινωνιολογία (1992), Το παιχνίδι με τον χρόνο: εθνικισμός και νεωτερικότητα (2001). Ερευνητικά ενδιαφέροντα: πολιτική κοινωνιολογία, ιστορική κοινωνιολογία, κλασική και σύγχρονη κοινωνική θεωρία, θεωρίες εθνικισμού.

Χρήστος Λυριντζής

Καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη και Νομικά στην Αθήνα και εν συνεχεία Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (London School of Economics), όπου και υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή. Έχει δημοσιεύσει εργασίες για τα Πολιτικά κόμματα, την ελληνική πολιτική, την πολιτική επικοινωνία και τη συγκριτική πολιτική. Τα τρέχοντα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη συγκριτική μελέτη των Βαλκανικών χωρών καθώς και θέματα σύγχρονης πολιτικής θεωρίας. Από τον Ιούνιο του 2003 μέχρι το Μάιο

του 2005 διετέλεσε καθήκοντα Διευθυντή και Προέδρου του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Αντώνιος Μακροδημήτρης

Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές (LLM, PhD) στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου με υποτροφία του ΙΚΥ. Το 1992 διετέλεσε Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Princeton ως υπότροφος του ιδρύματος Fulbright. Από το 1985 διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι Καθηγητής Διοικητικής Επιστήμης (Επίκουρος Καθηγητής: 1988-92, Αναπληρωτής Καθηγητής: 1992-98, Καθηγητής: 1998-). Έχει διατελέσει μέλος επιτροπών εμπειρογνομόνων για θέματα δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Είναι μέλος ελληνικών και ξένων οργανισμών για τη Δημόσια Διοίκηση. Έχει δημοσιεύσει βιβλία, μελέτες και άρθρα για την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, τη θεωρία των οργανώσεων, για ζητήματα δημόσιας πολιτικής, ιστορίας και κοινωνικής θεωρίας.

Τα πιο πρόσφατα έργα του περιλαμβάνουν τα εξής:

Οι Πρωθυπουργοί της Ελλάδος, 1828-1997, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης - Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε., 1997.

Διοίκηση και Κοινωνία, Αθήνα: Θεμέλιο, 1999.

Εκθέσεις Εμπειρογνομόνων για τη Δημόσια Διοίκηση (1951-1996) [με τον Ν. Μιχαλόπουλο], Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

Οι Υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδος, 1829-2000, Αθήνα: Καστανιώτης, 2000.

Κράτος και Κοινωνία των Πολιτών, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις, 2003.

Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004.

«Διοικητικός Κώδικας» - Συλλογή Νομοθεσίας για τη Δημόσια Διοίκηση [με τη Μ.-Ηλ. Πραβίτα], Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2005.

Κράτος των Πολιτών. Προβλήματα Μεταρρύθμισης και Εκσυγχρονισμού, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε., 2006.

Δημόσια Διοίκηση. Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2006.

Ναπολέων Μαραβέγιας

Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε το 1955. Σπούδασε Οικονομικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Απέκτησε DEA στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση και Doctorat d' Etat στις Οικονομικές Επιστήμες από το Πανεπιστήμιο της Grenoble (1983) με υποτροφία του Ιδρύματος Ωνάση. Από το 1997 ήταν Καθηγητής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 2000 είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έχει δώσει διαλέξεις σε διάφορα Πανεπιστήμια της Ευρώπης (Valencia – Ισπανία, Οξφόρδη – Αγγλία και Montpellier – Γαλλία) και σ' όλα σχεδόν

τα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Ασχολείται κυρίως με την οικονομία και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι κάτοχος της Ευρωπαϊκής Έδρας Jean Monnet (1995), από το 1999 μέχρι το 2004 ήταν Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και από το 2004 Εθνικός Εκπρόσωπος και Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Κέντρου Ανώτατων Γεωπονικών Μεσογειακών Σπουδών (CIHEAM). Το 2001 τιμήθηκε με Παράσημο από τη Γαλλική Δημοκρατία.

Τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα βιβλία του είναι:

«Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010», Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση, 2000.

«Βιβλιογραφικός Οδηγός σε θέματα Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας και Κοινωνίας», Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση, 2002.

«Εξελίξεις στην ΚΑΠ και η Ελληνική Γεωργία», Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2003.

«Στρατηγική για την Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδος», Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση, 2004.

Γεώργιος Θ. Μαυρογορδάτος

Ειδικός επιστήμων από το 1982, Επίκουρος Καθηγητής από το 1985, Αναπληρωτής Καθηγητής από το 1989, Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης από το 1997, με ειδίκευση στην Πολιτική Κοινωνιολογία, τη Συγκριτική Πολιτική και την Πολιτική Ιστορία. Επισκέπτης Καθηγητής, University of California, Berkeley (1983), Johns Hopkins University Bologna Center (1986), Universität Salzburg (1997). Γλώσσες: Αγγλικά και Γαλλικά άρθρα, Ιταλικά καλά, Γερμανικά και Ισπανικά μέτρια. Σπουδές: Πτυχίο Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1967. Πτυχίο Νομικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1969. Μ.Α. Πολιτικής Επιστήμης, Purdue University, 1972. Ph.D. Πολιτικής Επιστήμης, University of California, Berkeley, 1979.

Βιβλία:

Μελέτες και κείμενα για την περίοδο 1909-1940 (Αθήνα: Α. Σάκκουλας, 1982).

Stillborn Republic: Social Coalitions and Party Strategies in Greece, 1922-1936 (Berkeley: University of California Press, 1983), που τιμήθηκε με το βραβείο "Woodrow Wilson Foundation Award", ανώτατη διάκριση της American Political Science Association.

Rise of the Green Sun: The Greek Election of 1981 (London: King's College, 1983).

Μεταξύ Πιτυοκάμπη και Προκρούστη: Οι επαγγελματικές οργανώσεις στη σημερινή Ελλάδα (Αθήνα: Οδυσσέας, 1988).

Με το σπασμένο χέρι του Κοραή (Αθήνα: Οδυσσέας, 1991).

Εθνικός Διχασμός και μαζική οργάνωση: 1. Οι Επίστρατοι του 1916 (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1996).

Ομάδες πίεσης και Δημοκρατία (Αθήνα: Πατάκης, 2001).

Αλέξιος Μητρόπουλος

Γεννήθηκε στον Πύργο της Ηλείας. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Φιλοσοφίας – Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι διδάκτωρ νομικών επιστημών. Ο Αλέξης Μητρόπουλος έχει πλούσια κοινωνική δράση. Από μαθητής γυμνασίου διώχθηκε για τις δημοκρατικές του ιδέες. Ως φοιτητής της Νομικής, κατά τη διάρκεια της Δικτατορίας, φυλακίστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα και βασανίστηκε από τα Σώματα Ασφαλείας του δικτατορικού καθεστώτος. Είναι επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Διδάσκει τα μαθήματα Εργασιακές Σχέσεις και Θεσμοί, Νέες Εργασιακές Σχέσεις και Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή των μαθημάτων Εργασία και Νέες Τεχνολογίες καθώς και Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις. Είναι επίσης Νομικός Σύμβουλος της Ανωτάτης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ).

Γρηγόριος Μολύβας

Επίκουρος καθηγητής πολιτικής θεωρίας του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, από το οποίο αποφοίτησε με άριστα το 1987. Με υποτροφίες από το ΙΚΥ, το Ίδρυμα Ωνάση και το British Council απέκτησε Master στην Πολιτική Θεωρία από το Πανεπιστήμιο του Manchester (1989) και εκπόνησε τη Διδακτορική του Διατριβή στο University College London (1994) με ερευνητικό αντικείμενο τις έννοιες της ελευθερίας και των φυσικών δικαιωμάτων στην αγγλική σκέψη του 18ου αιώνα. Δίδαξε ως λέκτορας στο ΕΑΠ (2000) και το Πανεπιστήμιο Κρήτης (2001-5) και ως επισκ. επίκ. καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου (2004-5). Τα σημερινά του ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στις σύγχρονες θεωρίες διανεμητικής δικαιοσύνης και τον ωφελισμό. Στις δημοσιεύσεις του περιλαμβάνεται το Δικαιώματα και θεωρίες δικαιοσύνης: Rawls, Nozick, Dworkin, Sen, Πόλις 2004.

Ηλίας Νικολακόπουλος

Καθηγητής Εκλογικής Κοινωνιολογίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Μαθηματικά στην Αθήνα, τη Λωζάννη και το Παρίσι και υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή στην Πολιτική Επιστήμη στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και είχε την ευθύνη για τη διεξαγωγή, ανάλυση και παρουσίαση πληθώρας εμπειρικών ερευνών σε θέματα Πολιτικής Κοινωνιολογίας.

Παναγιώτης- Γεώργιος Παναγιωτόπουλος

Λέκτορας Κοινωνιολογίας με έμφαση στους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στο Τομέα της Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας. Γεννήθηκε το 1971 στο Παρίσι. Το 1993 αποφοίτησε από το Τμήμα

Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1994 έλαβε το μεταπτυχιακό του δίπλωμα (DEA) στην κοινωνιολογία από την Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (με θέμα «Η πολιτική κοινωνιολογία του εγκλεισμού»). Το 2000 ολοκλήρωσε την διδακτορική του διατριβή στη φιλοσοφία με αντικείμενο «Την κομμουνιστική ηθική: Γαλλία, Σοβιετική Ένωση, Ελλάδα» στο Πανεπιστήμιο Paris X-Nanterre υπό την επίβλεψη του Etienne Balibar. Από το 2000 μέχρι το 2007 υπηρέτησε στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ. Είναι λέκτορας κοινωνιολογίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει, το 2002, το βιβλίο Το Γεγονός. Βαναυσότητα, πόλεμος και πολιτική μετά την 11η Σεπτεμβρίου στις εκδόσεις Βιβλιόραμα και έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά καθώς σε συλλογικούς τόμους. (e-mail: panayisr@yahoo.gr).

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα

Έχει σπουδάσει Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία στα Πανεπιστήμια της Λωζάνης, της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I) και είναι διδάκτωρ της Ε.Η.Ε.Σ.Σ (1980). Κεντρικό αντικείμενο της επιστημονικής της διερεύνησης αποτελούν οι πολιτισμικές συνιστώσες της πολιτικής διαδικασίας και ιδιαίτερα η διαδικασία διαμόρφωσης και οι τρόποι έκφρασης της πολιτικής ταυτότητας των κοινωνικών υποκειμένων. Το σύστημα έμφυλων σχέσεων βρίσκεται στο επίκεντρο των ερευνητικών και θεωρητικών ενδιαφερόντων της. Ασχολείται ιδιαίτερα με την έμφυλη διάσταση της ιδιότητας του πολίτη, τη σχετική ανισότητα σε σχέση με τη θεωρία της δημοκρατίας και τις πολιτικές για την αντιμετώπισή της, Έχει διευθύνει ή συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά προγράμματα, ελληνικά και ευρωπαϊκά, και υπήρξε υπεύθυνη του ελληνικού σκέλους τριών προγραμμάτων του πέμπτου, έκτου και έβδομου προγράμματος πλαισίου: -Genre et gestion locale du changement dans les pays de l' Union Européenne. (CNRS/FP5) -Policy frames and implementation problems: The case of gender mainstreaming (IWM/FP 6) - Quality in gender policy (IWM/ FP7). Στο Τμήμα ΠΕΔΔ, όπου είναι καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης, διδάσκει τα μαθήματα Πολιτική Συμπεριφορά, Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση, Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία, είναι υπεύθυνη των μαθημάτων για το φύλο τα οποία προσφέρει το τμήμα ΠΕΔΔ στο σχετικό διατμηματικό πρόγραμμα του ΕΚΠΑ, ενώ στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών διδάσκει το μάθημα Φύλο και Θεωρία της Δημοκρατίας.

Στις πρόσφατες δημοσιεύσεις της περιλαμβάνονται:

Pantelidou Maloutas, M.,2006,The gender of democracy. Citizenship and gendered subjectivity, London, Routledge.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2006, ,Μισός αιώνας γυναικείας ψήφου/ Μισός αιώνας γυναίκες στη Βουλή, Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων

Pantelidou Maloutas, M., 2005, "Comparing frames framing comparisons: Greece/EU frames on gender inequality in politics", Thematic issue of The Greek Review of Social Research, 117, 2005, pp.149-167.

Maloutas, Th., Pantelidou Maloutas, M., 2004, "The glass menagerie of urban governance and social cohesion: Concepts and stakes/concepts as stakes", *International Journal of Urban and Regional Research*, 28, 2, 2004.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2003 "Συγκρούσεις μεταξύ γυναικών: Γιατί όχι; Ουσιοκρατικές προϋδεάσεις και γυναικείες πολιτικές αντιπαραθέσεις", στο, Βλαχούτσικου, Χ., Kain-Hart, L. (επιμ.), Όταν γυναίκες έχουν διαφορές, Αθήνα, Μέδουσα.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2002, Το φύλο της δημοκρατίας: Ιδιότητα του πολίτη και έμφυλα υποκείμενα, Αθήνα, Σαββάλας\Κοινωνικές Επιστήμες.

Καλλιόπη Σπανού

Καθηγήτρια Διοικητικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Δημόσιο Δίκαιο και Πολιτικές Επιστήμες (Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1981) και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία όπου έλαβε τον τίτλο του Docteur d'Etat στην Πολιτική Επιστήμη με ειδίκευση στη Διοικητική Επιστήμη (Université de Picardie). Δίδαξε στο Πανεπιστήμιο της Amiens, στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού II και στο Πανεπιστήμιο των Βερσαλλιών. Συνεργάζεται ως σύμβουλος με τον ΟΟΣΑ σε θέματα δημόσιας διοίκησης. Υπήρξε επίσης Σύμβουλος Σπουδών στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και δίδαξε επί πολλά έτη στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης. Από τον Ιούλιο του 2003 είναι Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη (2003-2008 και 2008-).

Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα καλύπτουν θέματα δημόσιας διοίκησης και δημοσίων πολιτικών (σχέσεις διοίκησης-πολιτών, διοίκησης-δημοκρατίας, διοικητικές μεταρρυθμίσεις, πολιτικές περιβάλλοντος, κοινωνική πολιτική, διοικητικές διαστάσεις του εξευρωπαϊσμού, κλπ.). Συμμετέχει σε ευρωπαϊκά ερευνητικά δίκτυα και έχει ολοκληρώσει τρία προγράμματα ως επιστημονική υπεύθυνη για την Ελλάδα.

Αυτοτελείς εργασίες της περιλαμβάνουν:

Η πραγματικότητα των δικαιωμάτων. Κρατικές πολιτικές και πρόσβαση σε υπηρεσίες, Αθήνα, Εκδόσεις Σαββάλας 2005.

Citoyens et administration. Les enjeux de l'autonomie et du pluralisme, Paris, L'Harmattan 2003.

Ελληνική διοίκηση και Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001.

Διοίκηση, Πολίτες και Δημοκρατία, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2000.

Πρόσφατα άρθρα:

"State reform in Greece. Responding to old and new challenges", *International Journal of Public Sector Management* 21 (2) 2008 (150-173).

«Ανεξάρτητες Αρχές: κρίση, μετεξέλιξη ή αναβάθμιση του πολιτικού συστήματος;», στο Χ. Ι. Κοντιάδης, Χ.Θ. Ανθόπουλος (επιμ.), Κρίση του ελληνικού πολιτικού συστήματος; Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Εκδόσεις Παπαζήση 2008 (215-256).

Μιχαήλ Σπουρδαλάκης

Σπούδασε και δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και σε πανεπιστήμια του Καναδά. Από το 1991 διδάσκει πολιτική κοινωνιολογία στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα τρέχοντα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στέφονται γύρω από ζητήματα της θεωρίας των πολιτικών κομμάτων, ελληνικής πολιτικής, θεωριών του κράτους, ευρωπαϊκής αριστεράς καθώς και μιας σειράς ζητημάτων που προκύπτουν ως αποτέλεσμα των μετασχηματισμών που σημειώνονται στο πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης. Είναι μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης και μέλος της συντακτικής ομάδας του Socialist Register (London, Merlin Press).

Είναι συγγραφέας ανάμεσα σε άλλα των *The Rise of the Greek Socialist Party*, London, Routledge, 1988, *Λαϊκισμός και πολιτική*, (με τους Ν. Μουζέλη, Θ. Λίποβατς), Γνώση, 1989, *Για την θεωρία και τη μελέτη των πολιτικών κομμάτων*, Εξάντας, 1990, *Τα Καταστατικά των Πολιτικών Κομμάτων*, (με τον Γ. Παπαδημητρίου), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994, *Πασοκ, Κόμμα – Κράτος – Κοινωνία*, Αθήνα, Εκδ. Πατάκης, 1998, *Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Προκλήσεις και προοπτικές*, Αθήνα, 2001.

Δήμητρα Σταυροπούλου

Σπούδασε δημόσιο δίκαιο και πολιτική επιστήμη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές πολιτικής επιστήμης στα γαλλικά Πανεπιστήμια της Grenoble και της Nice (D.E.A. πολιτικής επιστήμης από το Πανεπιστήμιο της Nice) και μεταπτυχιακές σπουδές στην κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο V του Παρισιού, από όπου και απέκτησε διδακτορικό δίπλωμα (με άριστα) το 2000. Από το 2001 συνεργάζεται με τον Καθηγητή Διοικητικής Επιστήμης κ. Αντώνη Μακρυδημήτρη (στο πλαίσιο των μαθημάτων *Θεωρία των Οργανώσεων, Διοίκηση Προσωπικού και Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη*) στο Τμήμα Π.Ε.Δ.Δ. Πρόσφατη δημοσίευση: «Αποδοχή, κατανόηση, επικοινωνία : κομβικές σημασίες για την παιδεία και τη διοίκηση», *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης*, τχ. 10, 2004, σελ. 141-179.

Γεώργιος Σωτηρέλης

Γεννήθηκε το 1960 στη Θάσο, όπου και τελείωσε το Γυμνάσιο. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Επιστημονικός συνεργάτης (του καθηγητή Αριστόβουλου Μάνεση) στο Τμήμα Νομικής της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1983-1988. Διδάκτορας με βαθμό «άριστα» (1988) και στη συνέχεια λέκτορας (1988-1993) στο ίδιο Τμήμα. Επίκουρος καθηγητής (1993-2000), αναπληρωτής καθηγητής (2000-2006) και καθηγητής από τον Νοέμβριο του 2006 στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο και προϊστάμενος του Τμήματος Κοινοβουλευτικών Ερευνών και Μελετών της Βουλής των Ελλήνων από το 1988. Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, 1994-1995. Πρόεδρος του Ινστιτούτου Αμυντικών Αναλύσεων, 2003-2004. Μέλος του Επιστημονικού

Συμβουλίου του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τον Σεπτέμβριο του 2005. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα και το διδακτικό του έργο καλύπτουν όλο το φάσμα του Συνταγματικού Δικαίου και της Συνταγματικής Ιστορίας.

Σημαντικότερα πρόσφατα έργα:

Κωλύματα εκλογιμότητας κα ασυμβίβαστα βουλευτών. Στο μεταίχμιο δύο συνταγματικών αναθεωρήσεων (μονογραφία), Σάκκουλας, 2006.

Η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Προκλήσεις και προοπτικές (μονογραφία), Προσκήνιο, 2002 (1η έκδοση), Παπαζήσης, 2006 (2η έκδοση).

«Τρομοκρατία, Πολιτικό Έγκλημα και Δημοσιότητα της Δίκης» στο Δημοκρατία-Ελευθερία-Ασφάλεια, Τιμητικός Τόμος για τον Ιωάννη Μανωλεδάκη, Σάκκουλας, 2005.

«Το αβέβαιο συνταγματικό μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης» στο Σύνταγμα-Ελληνική Πολιτεία-Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία, Αφιέρωμα στον Δημήτρη Τσάτσο, Αντ. Σάκκουλας, 2004.

Σύνταγμα και Δημοκρατία στην εποχή της «παγκοσμιοποίησης» (μονογραφία), Αντ. Σάκκουλας, 2000.

Δημήτριος Σωτηρόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής στον Τομέα Πολιτικής Επιστήμης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα τελευταία βιβλία του είναι τα εξής: Η άγνωστη κοινωνία πολιτών (επιμελ. Δ. Α. Σωτηρόπουλου), Αθήνα: Ποταμός, 2001 και Ο Τρίτος Κόσμος: Πολιτική, κοινωνία, οικονομία, διεθνείς σχέσεις (μαζί με τους Αστ. Χουλιάρα, Π. Σκλιά και Σ. Ρούσσο), Αθήνα: Παπαζήσης 2005. Τα τελευταία άρθρα του στα αγγλικά είναι τα εξής: “The Trajectory of Post-communist Welfare State Development: The Cases of Bulgaria and Romania” (μαζί με τις Il. Neamtu και M. Stoyanova), Social Policy and Administration, τόμ. 37, τχ. 6, Δεκέμβριος 2003, σ. 656-73, “South European Public Bureaucracies in Comparative Perspective”, West European Politics, τόμ. 27, τχ. 3, Μάιος 2004, σ. 405-422 και “The EU’s Impact on the Greek Welfare State: Europeanization on Paper?”, Journal of European Social Policy, τόμ. 14, τχ. 2, Αύγουστος 2004, σ. 267-84. Το πρώτο εξάμηνο του 2003 διετέλεσε “Senior Research Fellow” στο Hellenic Observatory (European Institute) της London School of Economics. Έχει διατελέσει συντονιστής έκδοσης του περ. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης και εξωτερικός συνεργάτης – βιβλιοκριτικός της εφημ. Το Βήμα της Κυριακής.

Γιάννης Α. Τασόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής του Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1986 Πτυχίο Νομικού Τμήματος, Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών (Άριστα), 1987 LL.M. Duke University School of Law, 1989 S.J.D., Duke University School of Law). Διδάσκει και γράφει στους τομείς του συνταγματικού δικαίου, του συγκριτικού συνταγματικού δικαίου και της νομικής θεωρίας. Η διατριβή του “The Constitutional Problem of Subversive Advocacy in the United States of America and Greece – A

Comparison of the Legal Guarantees of Political Speech in Times of Crisis” δημοσιεύθηκε το 1993. Η μονογραφία του «Το ηθικοπολιτικό θεμέλιο του Συντάγματος, Δημοσιεύματα Συνταγματικού Δικαίου» δημοσιεύθηκε το 2001. Μεταξύ των πρόσφατων δημοσιεύσεων του στην Ελλάδα και το εξωτερικό περιλαμβάνονται «Οι γενικές πραγματικές συνθήκες στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας», “Hate Speech and Liberal Democracy: Perspectives from Greece”, “New Trends in Greek Contemporary Constitutional Theory: A Comment on the Interplay between Reason and Will”. Είναι μέλος της Γραμματείας Σύνταξης του περιοδικού «Ισοπολιτεία». Έχει προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες επί συνταγματικών ζητημάτων στον δημόσιο τομέα. Είναι δικηγόρος Αθηνών.

Μιχαήλ Ι. Τσινισιζέλης

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στην Ελλάδα και τη Μ. Βρετανία και έλαβε το διδακτορικό του Δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο του Manchester το 1985. Έχει δημοσιεύσει εκτεταμένα - πάνω από 120 δημοσιεύσεις- στην Ελλάδα και το εξωτερικό σε θέματα Ευρωπαϊκής Πολιτικής, Θεωρίας Ενοποίησης και Συγκριτικής Πολιτικής. Από το 2002 έως τον Αύγουστο του 2006 διετέλεσε Πρόεδρος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Οι πιο πρόσφατες δημοσιεύσεις του: Quo Vadis Europa?, Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις 2001, 508 σελ. και αφορά στις Θεωρίες της Ενοποίησης και στη Συνθήκη της Νίκαιας και Theory and Reform in the European Union, Manchester University Press 2003.

Λουκάς Τσούκαλης

Καθηγητής Ευρωπαϊκής Οργάνωσης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πρόεδρος του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). Επισκέπτης Καθηγητής στο Κολέγιο της Ευρώπης, Μπρυζ, Βέλγιο. Δίδαξε πολλά χρόνια σε διάφορα πανεπιστήμια του εξωτερικού: Επισκέπτης Καθηγητής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας Καθηγητής (έδρα Ελευθέριος Βενιζέλος), Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, London School of Economics· Διευθυντής Οικονομικών Σπουδών, Κολέγιο της Ευρώπης, Μπρυζ University Lecturer και Fellow στο St. Antony's College του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Επίσης διετέλεσε: Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών (ΕΚΕΜ), Αθήνα, καθώς και Πρέσβης και Ειδικός Σύμβουλος του Πρωθυπουργού σε Ευρωπαϊκά θέματα. Σήμερα συμμετέχει στα διοικητικά συμβούλια ιδιωτικών επιχειρήσεων και είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής διαφόρων διεθνών επιστημονικών επιθεωρήσεων. Συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων. Το πρόσφατο βιβλίο του με τίτλο What Kind of Europe? εκδόθηκε το 2003 από το Oxford University Press, δεύτερη έκδοση το 2005 (ελληνική έκδοση: Ποια Ευρώπη;, Ποταμός, 2004). Μεταφράζεται επίσης σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες. Το 2004 ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας του απένειμε το παράσημο του Ταξιάρχη του Τάγματος του Φοίνικος.

Κωνσταντίνος Υφαντής

Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων. Σπούδασε Νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Διεθνείς Σχέσεις στο Τμήμα Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Bradford από όπου και αναγορεύθηκε διδάκτορας το 1993. Εργάστηκε ως Λέκτορας στα Πανεπιστήμια του Bradford (1991-1993) και Portsmouth (1993-1995). Μεταξύ άλλων, διετέλεσε Επιστημονικός Συνεργάτης του Υπουργείου Εξωτερικών (1997-1998) και Fulbright Visiting Scholar στη John F. Kennedy School of Government του Πανεπιστημίου Harvard (2002). Μεταξύ των πρόσφατων δημοσιεύσεων τα: 1) NATO and the New Security Paradigm, London: Frank Cass, 2002, 2) Turkish-Greek Relations: The Security Dilemma in the Aegean, London, 2004 (επιμέλεια).

Ιωάννης Νικ. Υφαντόπουλος

Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής και Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών. Έλαβε το διδακτορικό δίπλωμα (D. Phil) από το Πανεπιστήμιο York της Αγγλίας. Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat). Έχει συμμετάσχει σε αποστολές με την Ε.Ε. και την Διεθνή Τράπεζα στη Ρωσία, Αλβανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Μολδαβία, Καζακστάν, Αζερμπαϊτζάν, Πολωνία κ.α. Μελέτες του έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά στην αγγλική, γαλλική, ισπανική, ρωσική, ρουμανική, τουρκική και αζέρικη γλώσσα. Από το 2000 συμμετέχει στην ετήσια έκδοση της Ε.Ε. "Social Situation Report in Europe" 2000-2004.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις:

«Διαστάσεις της Φτώχειας στην Ελλάδα» Τόμος Α και Β. 1999, σε συνεργασία με Καραγιωργα Σ. & Γεωργακόπουλο Θ., Εκδόσεις ΕΚΚΕ, Αθήνα.

"Health Related Quality of Life. Volume I and II (Editor) (2001)" Archives of Hellenic Medicine, Athens Greece.

«Η Κοινωνική Ασφάλεια του ΤΣΑΥ», (2002), Εκδόσεις ΙΣΑ, Αθήνα.

«Τα Οικονομικά της Υγείας. Θεωρία και Πολιτική», (2003), Εκδόσεις Δαρδανός, Αθήνα.

Advances in Health Economics 2005 Forthcoming.

Νικόλαος-Κομνηνός Χλέπας

Πτυχιούχος Νομικής Αθηνών. Μεταπτυχιακές Σπουδές: Διδάκτωρ Νομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Βρέμης.

Πρότερη εμπειρία: Βοηθητικά διδακτικά καθήκοντα στο Πανεπιστήμιο Βρέμης, Νομική.

Υπηρεσία Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ).

Διδάσκει σήμερα στο Τμήμα τα εξής μαθήματα:

1. Εισαγωγή στο Δίκαιο στο Γ εξάμηνο (μάθημα κορμού, μαζί με τον συνάδελφο Γ. Τασόπουλο),
2. Διοικητική Οργάνωση και Θεσμοί στο ΔΔ Εξάμηνο (μάθημα κορμού, μαζί με τον συνάδελφο Αντ. Μακρυδημήτρη),
3. Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος (μάθημα επιλογής στα ΕΔ και ΖΔ εξάμηνα),
4. Τοπική Αυτοδιοίκηση στο ΗΔ Εξάμηνο (υποχρεωτικό μάθημα κατεύθυνσης),
5. Μορφές μετεξέλιξης του σύγχρονου Κράτους (από κοινού με τους συναδέλφους Γ. Παπαδημητρίου, Χαρ. Χρυσανθάκη και Ι. Τασόπουλο.) στο Α' εξάμηνο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Κράτος και Δημόσια Πολιτική»,
6. Σύγχρονες Λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο Β' Εξάμηνο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Κράτος και Δημόσια Πολιτική».

Επιλογή τριών δημοσιεύσεων:

“L’agglomération d’Athènes: Une capitale colonisée par la province?”, στο περιοδικό “Annales des Ponts et des Chaussées”, αρ. 102, 2002, σ. 15-22.

«Local government reform in Greece”, στο έργο: Norb. Kersting/ Ang. Vetter (Επ.), «Reforming Local Government in Europe. Closing the Gap between Democracy and Efficiency”, Leske + Budrich, Opladen 2003, σσ. 221-239.

Συνταγματικό πλαίσιο και θεσμική αρχιτεκτονική της μητροπολιτικής διοίκησης, στο έργο: Γετίμης, Π./ Καυκαλάς, Γρ. (Επ.), Μητροπολιτική Διακυβέρνηση. Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα, Αθήνα 2003, ΙΑΠΑΔ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, σσ. 83-107.

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης

Γεννήθηκε το 1960 στην Αθήνα. Το 1983 απεφοίτησε από το Τμήμα Νομικής Αθηνών. Το 1989 ανακηρύχθηκε διδάκτορας του ίδιου Τμήματος με το βαθμό “άριστα”. Από το 1986 είναι δικηγόρος, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Κατά την περίοδο 1990-1991 εργάστηκε στην Ειδική Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών. Το 1991 εξελέγη Λέκτορας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, το 1995 Επίκουρος Καθηγητής, το 1999 Αναπληρωτής Καθηγητής και το 2004 Καθηγητής. Το έργο του υπάγεται στο πεδίο του Διοικητικού Δικαίου, της Διοικητικής Δικονομίας και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

14. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

14.1 Πρακτική άσκηση

Διά της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Τμήματος έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν μια πρώτη υπεύθυνη επαγγελματική εμπειρία, με την απόκτηση προϋπηρεσίας σε κάποιο κλάδο των σπουδών τους. Στόχοι της πρακτικής άσκησης είναι:

- η εξοικείωση με το χώρο της εργασίας και η ουσιαστικότερη αφομοίωση των επιστημονικών γνώσεων που διδάσκονται στο Τμήμα
- η ανάδειξη των δεξιοτήτων τους και η ανάπτυξη επαγγελματικής συνείδησης
- η ομαλότερη μετάβαση από το χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο χώρο της εργασίας
- η ενίσχυση της δυνατότητας πρόσληψης μετά την απόκτηση του πτυχίου
- η διεύρυνση των κριτηρίων για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Για το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010, το πρόγραμμα μπορεί να χρηματοδοτήσει την άσκηση πενήντα (50) περίπου φοιτητών και φοιτητριών. Η διάρκεια της άσκησης μπορεί να είναι:

- είτε δύο (2) μηνών πλήρους απασχόλησης
- είτε τεσσάρων (4) μηνών ημιαπασχόλησης (που συνιστάται σαφώς από το Τμήμα, ώστε οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που ασκούνται να μην αποκοπούν από τις υποχρεώσεις τους στο Πανεπιστήμιο.

Η αμοιβή των φοιτητών και φοιτητριών κυμαίνεται περί τα 500€ για το σύνολο της απασχόλησής τους. Μετά το επιτυχές πέρας της άσκησης, χορηγείται σχετική βεβαίωση που πιστοποιεί τη διάρκεια και το είδος της απασχόλησης.

Η πρακτική άσκηση μπορεί να ξεκινήσει από την 1η Οκτωβρίου 2009 και πρέπει να έχει ολοκληρωθεί την 31η Μαρτίου 2010. Τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης καθορίζουν οι φορείς υποδοχής.

Οι αιτήσεις και τα απαραίτητα δικαιολογητικά θα πρέπει να έχουν κατατεθεί στο Γραφείο Διασύνδεσης του Τμήματος το αργότερο μέχρι την 22η Σεπτεμβρίου 2009.

Οι φορείς υποδοχής είναι (σε παρένθεση, οι προσφερόμενες θέσεις ανά φορέα):

- Βουλή των Ελλήνων (5)
- Εθνική Τράπεζα (5)
- Αγροτική Τράπεζα (4)
- Συνήγορος του Πολίτη (3)
- Υπουργείο Εσωτερικών (3)
- Υπουργείο Εξωτερικών – Υπηρεσία Διπλωματικού & Ιστορικού Αρχείου (3)
- Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κ. Καραμανλής (2)
- ΙΣΤΑΜΕ Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών Α. Παπανδρέου (2)

- Ελληνικό Ινστιτούτο Εξωτερικής Πολιτικής (2)
- Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων (2)
- Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών (2)
- Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων (2)
- Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αθήνα-Πειραιά (2)
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2)
- Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Δοίκησης (2)
- Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ (2)
- ΟΣΕ (2)
- Διεθνής Αμνηστία (2)
- Άρσις-ΜΚΟ (1)
- Εκδόσεις Σαββάλα (1)
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (1)
- Διοικητικό Επιμελητήριο (1)
- Opinion (1)
- Κανάλι της Βουλής (1)
- Εκδόσεις Κέδρος (1)
- Εθνική Πινακοθήκη (1)
- Καθημερινή (1)
- Ελευθεροτυπία (1)
- Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (1)
- Ίδρυμα Ι.Φ. Κωστόπουλου (1)
- Μουσείο Μπενάκη – Βιβλιοθήκη (1)
- Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (1)
- Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (1)
- ΑΣΚΙ Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (1)
- Τοπική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Αττικής (1)
- Τοπική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Ελλάδος (1)
- Μπιενάλε της Αθήνας (1)
- ΕΣΕΕ Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (1)
- Εταιρεία Μελέτης Επιστημών του Ανθρώπου – Εκδόσεις Νήσος (1)

Εκτός από την αμειβόμενη πρακτική άσκηση, υπάρχουν ακόμη δύο δυνατότητες συμμετοχής στο πρόγραμμα:

- Όσοι και όσες δεν επιλεγούν για το πρόγραμμα αμειβόμενης πρακτικής άσκησης έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν Θεσμοθετημένη Εθελοντική Πρακτική Άσκηση σε φορείς με τους οποίους υπάρχει ήδη πλαίσιο συνεργασίας (Βουλή των Ελλήνων, Υπουργείο Εξωτερικών). Η πρακτική άσκηση αυτής της μορφής έχει τις ίδιες προδιαγραφές με την αμειβόμενη πρακτική άσκηση και έχει περιορισμένο αριθμό θέσεων.
- Παρέχεται η δυνατότητα στους φοιτητές και τις φοιτήτριες που ενδιαφέρονται σχετικά, να προτείνουν οι ίδιοι/ες ένα φορέα υποδοχής για την πραγματοποίηση της πρακτικής τους άσκησης. Η πρακτική άσκηση αυτής της μορφής έχει τις ίδιες προδιαγραφές με την αμειβόμενη πρακτική άσκηση. Πριν, ωστόσο, εγκριθεί η συγκεκριμένη μορφή, το Πρόγραμμα

πρέπει να ελέγξει τις προδιαγραφές του προτεινόμενου φορέα υποδοχής και τη συνάφειά του με το αντικείμενο σπουδών του Τμήματος.

14.2 Εκδοτικοί οίκοι

Αλεξάνδρεια Εκδόσεις Δ. Φραγκούλης & ΣΙΑ Ο.Ε.

Σόλωνος 133 210 3806305

Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

Ασκληπιού 46 210 3615440

Βιβλιόπολις Α.Ε.Β.Ε. Προϊόντα Πνευματικής Δημιουργίας

Α. Μωραΐτου 3 210 3625575

Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης

Θουκιδίδου 13 210 3221335

Εκδόσεις Γ. Δαρδανός Κ. Δαρδανός Ο.Ε

Διδότου 37 210 3622337

Διόνικος Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε.

Φειδίου 18 210 3801777

Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Ι. Νικολόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε.

210 3639336

Εκδόσεις Έλλην Γ. Παρίκος & ΣΙΑ Ε.Ε.

Σόλωνος 85 210 3387570

Ελληνικά Γράμματα Α.Ε. Εκδόσεις – Βιβλιοπωλείο

Ζ. Πηγής 21 210 3891849, 210 3302415

Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε.

Κιάφας 5 210 3811077

Εκδόσεις Επιλογή/Θύραθεν

Β. Ηρακλείου 40 2310 244609

Εκδόσεις Θεμέλιο Ε.Π.Ε.

Σόλωνος 84 210 3602646

Εκδοτικός Οίκος Ι. Σιδέρης – Ανδρέας Σιδέρης – Ιωάννης Σιδέρης Ο.Ε.

Σόλωνος 116 210 3837303

Κάπολα Κων. Παγώνα Εκδόσεις – Εκθέσεις – Μελέτες

Σαρρή 14 210 3250058

Εκδόσεις Καστανιώτης Α.Ε.

Ζαλόγγου 11 210 3301102

Ινστιτούτο του Βιβλίου Ασημ. Καρδαμίτσα & ΣΙΑ Ο.Ε.

210 3615156

Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.

Γκιλφόρδου 3 210 8210191

Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε. Εμπορία Βιβλίων
 Ιπποκράτους 118 211 3003500

Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων
 Μαυρομιχάλη 23 210 3678856

Δίκαιο και Οικονομία Π. Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε.
 Σανταρόζα 3 210 3310454

Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε.
 Νικηταρά 2 & Εμμ. Μπενάκη 17 210 3822496

Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε.
 Εμμ. Μπενάκη 16 210 3650012

Εκδόσεις Βιβλία - Εκδόσεις Πλέθρον Λ. Ρινόπουλος & ΣΙΑ Ε.Ε.
 Μασσαλίας 20α 210 3645057

Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Ποιότητα Βασιλική Γυφτάκη & ΣΙΑ Ο.Ε.
 Ζαν Μωρέας 4 210 9215842

Εκδόσεις Πόλις Επάγγελμα Εκδόσεις Ε.Π.Ε.
 Αιόλου 33 210 3643382

Πολύτροπον Α.Ε. Δημιουργικού Σχεδιασμού & Εκδόσεων
 Αραχώβης 35 210 3634780

Α. & Σ. Σαββάλας Α.Ε. Εκδοτική – Βιβλιοεμπορική
 Ζ. Πηγής 18 210 3301251

Άρης Σπ. Συμεών Εκδόσεις Συμεών
 Ιπποκράτους 6 210 7777438

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε. Γ. Ιωάννης Μάρκου & Υιός Ο.Ε.
 Γενναδίου 33 210 3809712

Εκδόσεις Ζυγός
 Αγγελάκη 39 2310 271055, 2310 271043

Printa Εμπορική & Εκδοτική Ανδρέας Καρτάκης
 Λομβάρδου 31-35 210 6429409, 210 6421051

Α.Β.Ε.Ε. ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ατλαντίς Μ. Πεχλιβανίδης & ΣΙΑ
 210 9220071, 210 9247341

Κων/νος Ζήτρος Μονοπρόσωπη Ε.Π.Ε.
 Ασκληπιού 6 210 3626350, 2310 270884

Εκδόσεις Κάτοπτρο Αλ. Μάμαλης & ΣΙΑ Ο.Ε.
 Κορούζη 8 Αθήνα 210 9244827, 210 9244852

Εκδόσεις Οκτώ Αλ. Μανωλάκης & ΣΙΑ Ε.Ε.
 Ιοφώντος 7, Παγκράτι 210 7298252

Ύψιλον/Βιβλία Αθανάσιος Σπ. Χαρμάνης
 Τζαβέλλα 15 210 3838257

Τομανάς Κ. Βασίλης Εμπορία Βιβλίων - Εκδόσεις Νησίδες
Δεσπεραί 3 2310 236575

Εκδόσεις "Νεφέλη" Ιωάννης Δουβίτσας & ΣΙΑ Ε.Ε.
Ασκληπιού 6 210 3639962

Εκδόσεις Κατάρτι Γερ. Δ. Τούμπας & ΣΙΑ Ε.Ε.
Μαυρομιχάλη 9 210 3604793

Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε.

Εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Β.Ε.
Σόλωνος 98 210 3661242

Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας Ε.Ε.Ε. Μ. ΠΕΤΙΝΗ & ΣΙΑ
Εμμ. Μπενάκη 18 210 3820510

Βιβλιοπωλείων της "Εστίας" – Ι. Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε.
Ευρυπίδου 84 210 3213704

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Μεσογείων 14-18 210 7491705

Νέα Διεύθυνση Πορεία Εκδόσεις - Γραφικές Τέχνες Καλλιόπη Ν. Κουτσιαύτη
Ζ. Πηγής 6 210 3824359

Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. Εκδόσεις - Εμπόριο Βιβλίων
Ιπποκράτους 23 210 3387500

Α. Παπασωτηρίου & ΣΙΑ Ο.Ε.
Λ. Κηφισού 46Β 210 3323314

Εκδόσεις Βιβλίων Ηλίας Σταυρ. Μποκουμάνης
Μαυρομιχάλη 1 210 3618502, 210 3637426

14.3 Βιβλιοθήκες

Ακαδημίας Αθηνών (Μέγαρο Ακαδημίας Αθηνών, Πανεπιστημίου 28)
τηλ. 210-3643067, 210-3600207 & 210-3600209

Βουλής των Ελλήνων (Κεντρικό κτήριο Βουλής, Βασ. Σοφίας 2)
τηλ. 210-3707227, 210-3707404 & 210-3707225

Βρετανικού Συμβουλίου (Πλ. Φιλικής Εταιρείας 17 - Κολωνάκι)
τηλ. 210-3692324

Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Μεσογείων 14-18)
τηλ. 210-7710770

Γεννάδειος (Σουηδίας 61)
τηλ. 210-7210536

Εθνική (Πανεπιστημίου 32)
τηλ. 210-3382601

Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (Πειραιώς 46 & Επονιτών)
τηλ. 210-4852313-5 & 210-4852347-9

Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Πειραιώς 211)
τηλ. 210-3496299-300

Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών) (Βασ. Κωνσταντίνου
48)
τηλ. 210-7273710

Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Μεσογείων 14-18)
τηλ. 210-7491604

ΕΛΙΑΜΕΠ (Βασ. Σοφίας 49)
τηλ. 210-7257123

Ελληνοαμερικανικής Ένωσης (Μασσαλίας 22)
τηλ. 210-3680044 & 46

Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα) (Βασ. Σοφίας 2)
τηλ. 210-7272100

Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) (Αμερικής 11)
τηλ. 210-3628911

Μπενάκειος (υπάγεται στη Βιβλιοθήκη της Βουλής) (Ανθίμου Γαζή 2) προσωρινά
στεγάζεται στην Λένορμαν 218,
τηλ. 210-5102603-4

Οκταβίου Μερλιέ (Γαλλικού Ινστιτούτου) (Σίνα 31)
τηλ. 210-3398650

Τραπέζης της Ελλάδος (Πανεπιστημίου 21)
τηλ. 210-3202446, 210-3202522 & 210-3203216

Αναγνωστηρίων Πανεπιστημιακής Λέσχης (Ιπποκράτους 15 - 2ος όροφος)
τηλ. 210-3688246-7

Υπεύθυνος για τον Οδηγό Σπουδών: Παντελής Λέκκας
Τεχνική επιμέλεια κειμένου: Ιωάννα Νάνου